בעזהשי"ת

דֶער קָוואל פוּן תּוֹרָה

שֵׁיינֶע וואוּנְדֶערְלִיכֶע מַאֲמָרִים
אוֹיף דִי פַּרְשִׁיּוֹת הַשָּׁבוּעַ גֶעזָאגְט גֶעוָוארְן דוּרְךְ

כְּבוֹד קְדֻשַּׁת הָרַב הַצַּדִּיק מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א

אַרַיינְצוּבְּרֶענְגֶען אִין אוּנְז דִי רֵיינֶע אוּן קְלָארֶע אֱמוּנָה אִין בַּאשֶׁעפֶּער,
וִוי אוֹיךְ עֵצוֹת אוּן הִתְחַזְּקוּת וִוי אַזוֹי אַדוּרְךְ צוּ גֵיין דֶעם לֶעבְּן בְּשָׁלוֹם

גֶעבּוֹיעֶט אוֹיף דִי וֶוערְטֶער פוּן הֵיילִיגְן רֶבִּי'ן, אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵינוּ וְרַבֵּינוּ

רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב, זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ

אוּן אוֹיף דִי וֶוערְטֶער פוּן זַיין תַּלְמִיד מוֹרֵינוּ הַגָּאוֹן הַקָּדוֹשׁ

רֶבִּי נָתָן מִבְּרֶסְלֶב, זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ

גֶעפְלָאכְטְן מִיט פְּסוּקִים פוּן תּוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים,
אוּן מַאֲמָרִים פוּן דִי הֵיילִיגֶע חֲזַ"ל, פוּן דִי גְמָרָא
אוּן מִדְרָשִׁים אוּן זוֹהַר הַקָּדוֹשׁ.

אַרוֹיסְגֶעגֶעבְּן בעזהשי"ת דוּרְךְ
חַסִידֵי בְּרֶסְלֶב - נוּא יָארְק יצ"ו

© כל הזכויות שמורות

צו באקומען די און אנדערע ספרים און קונטריסים:

היכל הקודש קרית ברסלב ליבערטי
Heichal Hakodesh
Kiryas Breslev
181 Huschke Road
Liberty NY 12747

היכל הקודש וויליאמסבורג
Heichal Hakodesh
Williamsburg
27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
1-718-384-1652

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
1-845-467-5299

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
1-845-243-0563

היכל הקודש בארא פארק
Heichal Hakodesh
Boro Park
1011 41 Street
Brooklyn NY 11219
1-718-384-1652

היכל הקודש מאנסי
Heichal Hakodesh
Monsey
32 Dolson Road
Monsey NY 10952
1-347-733-7551

Visit Our Web Site:
www.BreslevCenter.com

צו הערן די הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א רופט:

קול ברסלב
212-444-9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב
212-444-9169

חיזוק יומי

צו באקומען די חיזוק יומי

אימעיל
chizikyomi@gmail.com

טעלעפאון מעסידזשינג
347-630-2876

גרפיקה עיצוב ועימוד: **א.י.ש. אשדוד** 05276-27127

אַ וואָרט פון די מַעְתִּיקִים

אַ מַתָּנָה פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן

מֶען קֶען נִישְׁט גֶענוּג דַאנְקֶען און לוֹיבְּן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוֹיף דֶעם וָואס עֶר הָאט אוּנְז גֶעשִׁיקְט דֶעם הֵיילִיגֶער גְרוֹיסְן צַדִיק רֶבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, צוּ בַּאלַייכְטְן דִי אוֹיגְן פוּן אִידִישֶׁע קִינְדֶער מִיט זַיינֶע הֵיילִיגֶע סְפָרִים און עֵצוֹת, וָואס מִיט זֵיי קֶען יֶעדֶער אִיד אָן אוֹיסְנַאם, פוּנֶעם קְלֶענְסְטְן בִּיזְן גְרֶעסְטְן, זוֹכֶה זַיין צוּ וֶוערְן נָאנְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, און צוּקוּמֶען צוּ דִי מֶערְסְטֶע וָואס מֶען קֶען נָאר צוּקוּמֶען אוֹיף דֶער וֶועלְט.

אַזוֹי ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט גֶעזָאגְט: (חַיֵּי מוֹהֲרַ״ן סִימָן שנ״ח), ״מִיט יֶעדֶע תּוֹרָה אָדֶער שְׁמוּעֶס וָואס אִיךְ זָאג, קֶען מֶען וֶוערְן אַן אֱמֶתְ׳ער עֶרְלִיכֶער אִיד און אַ גְרוֹיסֶער צַדִיק, אַזוֹי ווִי אִיךְ מֵיין אַן עֶרְלִיכֶער אִיד״ ווַייל יֶעדֶע תּוֹרָה און שִׂיחָה פוּן הֵיילִיגְן רֶבִּי׳ן קֶען צוּנִיץ קוּמֶען סַיי פַאר אַ גְרוֹיסֶער צַדִיק, וָואס קֶען פוּן דֶעם אַרוֹיסְנֶעמֶען אַ וֶועג ווִי אַזוֹי צוּ דִינֶען אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיף זַיין מַדְרֵיגָה, און עֶס קֶען אוֹיךְ צוּנִיץ קוּמֶען פַארְן נִידְרִיגְסְטְן מֶענְטְשׁ, עֶס וֶועט אִים אוֹיךְ וַוייזְן אַ וֶועג אִין זַיין מַצָב, ווִי אַזוֹי אַרוֹיסְצוּגֵיין פוּן אַלֶעם שְׁלֶעכְטְ׳ס און וֶוערְן אַן אֱמֶתְ׳ער עֶרְלִיכֶער אִיד און אַ גְרוֹיסֶער צַדִיק.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט גֶעזָאגְט (שִׂיחוֹת הָרַ״ן סִימָן ר״ט), אַז דִי אַלֶע תּוֹרוֹת און שְׁמוּעֶסְן וָואס עֶר הָאט גֶעזָאגְט, אִיז נִישְׁט גֶעוֶוען נָאר פַאר זַיין דוֹר, נָאר אוֹיךְ פַאר דִי שְׁפֶּעטֶערְדִיגֶע דוֹרוֹת, און דֶערְפַאר הָאט דֶער רֶבִּי זֵייעֶר גֶעוָואלְט, אַז מֶען זָאל ווַייטֶער אִיבֶּערְגֶעבְּן דִי אַלֶע תּוֹרוֹת און עֵצוֹת, אוֹיךְ פַאר דִי קִינְדֶער און אֵיינִיקְלֶעךְ עַד סוֹף כָּל הַדוֹרוֹת, אֵיינְמָאל הָאט דֶער רֶבִּי גֶעזָאגְט (שָׁם), מִיט אַ גֶעוַואלְדִיגֶע בְּרֶען, דֶעם פָּסוּק (דְבָרִים ד, ט): ״וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ״ – ״אַייעֶרֶע קִינְדֶער זָאלְט אִיר מוֹדִיעַ זַיין וָואס דָא הָאט זִיךְ גֶעטָאן!״,

אײנמָאל אין אַ מוֹצָאֵי שַׁבָּת הָאט דֶער רֶבִּי זֵייעֶר שְׁטַארְק גֶערֶעדְט פוּן דֶעם, אוּן עֶר הָאט גֶעזָאגְט פַאר אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵינוּ: ״אִיךְ ווִיל אַז אִיר זָאלְט אַרוּמְפָארְן צוּ רֶעדְן מִיט מֶענְטְשְׁן אוּן זֵיי מְקָרֵב זַיין צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אִיר זָאלְט אוֹיסְלֶערְנֶען פַאר דִי גַאנְצֶע וֶועלְט אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט לִיב יֶעדְן אִיד אִין יֶעדְן מַצָּב, אוּן מֶען דַארְף זִיךְ נָאר עֶפֶענֶען דָאס מוֹיל אוּן דֶערְצֵיילְן פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן אַלֶעס וָואס מֶען גֵייט אַדוּרְךְ״, אוּן דֶער רֶבִּי הָאט גֶעשְׁרִיגְן אוֹיף זֵיי: ״אִיר זֶענְט טְרוּקֶענֶע בֵּיימֶער! פַארְוָואס גִיבְּט אִיר נִישְׁט אַרוֹיס פֵּירוֹת?! פַארְוָואס לֶערְנְט אִיר נִישְׁט אוֹיס אוֹיךְ פַאר אַנְדֶערֶע אִידְן דִי אַלֶע הֵיילִיגֶע עֵצוֹת, וָואס מִיט דֶעם קֶען זִיךְ יֶעדֶער מֶענְטְשׁ דֶערְנֶענְטֶערְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן?!״ (חַיֵּי מוֹהֲרַ״ן תקמ״ג).

נָאכְן הִסְתַּלְּקוּת פוּן הֵיילִיגְן רֶבִּי׳ן, הָאט זַיין בַּאלִיבְּטֶער תַּלְמִיד רֶבִּי נָתָן זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ זִיךְ וַוייטֶער מוֹסֵר נֶפֶשׁ גֶעוֶוען אַריינְצוּבְּרֶענְגְן אִין דִי וֶועלְט דִי הֵיילִיגֶע לִימוּדִים פוּן רֶבִּי׳ן, עֶר פְלֶעגְט אַרוּמְפָארְן אוּן רֶעדְן מִיט מֶענְטְשְׁן אוּן מְחַדֵּשׁ זַיין חִידוּשֵׁי תּוֹרָה, אַלֶעס נָאר גֶעבּוֹיעֶט אוֹיפְן הֵיילִיגְן רֶבִּינְ׳ס תּוֹרוֹת, וָואס פוּן דֶעם אִיז גֶעוָוארְן זַיינֶע הֵיילִיגֶע סְפָרִים ״לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת״, אוּן עֶר הָאט אַרַיינְגֶעבְּרֶענְגְט אִין זַיינֶע תַּלְמִידִים אַז זֵיי זָאלְן אוֹיךְ וַוייטֶער אוֹיסְלֶערְנֶען פַאר אַנְדֶערֶע אִידְן דִי לִימוּדִים פוּן רֶבִּי׳ן, דָאס אִיז גֶעוֶוען זַיין עִיקָר צִיהל אִין לֶעבְּן, אוּן זַיין מִיה אוּן פְּלָאג אִיז נִישְׁט גֶעוֶוען אוּמְזִיסְט, וַוייל דוּרְךְ אִים אִיז גֶעבְּלִיבְּן דִי לִימוּדִים פוּן רֶבִּי׳ן אוּן עֶס וֶוערְט וַוייטֶער צוּשְׁפְּרֵייט אִין דִי גַאנְצֶע וֶועלְט.

אִינֶעם הַיינְטִיגְן דוֹר הָאבְּן מִיר זוֹכֶה גֶעוֶוען צוּ סְפֶּעצְיֶעלֶע מַתָּנָה פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, דָאס אִיז כְּבוֹד קְדוּשַּׁת מָרָן מוֹהֲרָא״ש שְׁלִיטָ״א, וָואס אִיז זִיךְ שׁוֹין מוֹסֵר נֶפֶשׁ נָאנְט צוּ פוּפְצִיג יָאר אַרייַנְצוּבְּרֶענְגְן דֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּינְ׳ס לִימוּדִים אִין דִי גַאנְצֶע וֶועלְט, וּבִפְרַט מִיט זַיינֶע הֵיילִיגֶע סְפָרִים אוּן קוּנְטְרֵסִים, וָואס זֶענֶען מְחַיֶּה אוּן מְחַזֵּק הוּנְדֶערְטֶער טוֹיזֶענְטֶער אִידְן אִיבֶּער אַלֶע עֶקְן וֶועלְט, דִי סְפָרִים זֶענֶען גֶעשְׁרִיבְּן מִיט אַ גֶעוַואלְדִיגֶע חָכְמָה אוּן שֵׂכֶל, זִיךְ אַרָאפְּצוּלָאזְן צוּ יֶעדְן מֶענְטְשׁ, אִין וֶועלְכֶע מַצָּב

עֶר זָאל נָאר זַיין, און אִים אויךְ אויפְהֵייבְּן, אִים מְחַיֶה און מְחַזֵק זַיין, אַז עֶר קֶען נָאךְ אויךְ צוקומֶען צום אֵייבֶּערְשְׁטְן, אַרַיינְבְּרֶענְגְן אִין יֶעדְן מֶענְטְשׁ אַ שִׂמְחַת הַחַיִים, אַ גֶעשְׁמַאק אִין לֶעבְּן, מֶען זָאל וִויסְן ווי אַזוֹי אַדורךְ צו גֵיין דֶעם לֶעבְּן אויף דֶער וֶועלְט מִיט גֶעשְׁמַאק, צו לֶעבְּן מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, און מְקַיֵים זַיין דִי מִצְוֹת מִיט פְרֵייד.

דֶערְפַאר אִיז גְרויס אונְזֶער פְרֵייד, אַז מִיר זֶענֶען זוֹכֶה מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטֶנְ'ס הִילְף, אַרויס צו גֶעבְּן דֶעם סֵפֶר "דֶער קְוַואל פון תּוֹרָה", וָואס דָאס זֶענֶען צוּזַאמְגֶענוּמֶען תּוֹרוֹת און חִידוּשִׁים לויט דִי סֵדֶר הַפַּרְשִׁיוֹת, וָואס מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א הָאט גֶעזָאגְט שַׁבָּת קוֹדֶשׁ, גֶעבּוֹיעֶט אויף דִי תּוֹרוֹת און דִיבּוּרִים פוּנֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּי'ן, און דָאס וֶועט זַיין אַ גְרויסֶע הִילְף פַאר יֶעדְן צו קֶענֶען נָאכְזָאגְן בַּיים טִישׁ טַייטְשְׁן אויף דִי פַּרְשַׁת הַשָּׁבוּעַ גֶעפְלָאכְטְן מִיט דִיבּוּרִים פוּנֶעם רֶבִּי'ן.

און פַארְשְׁטֵייט זִיךְ אַז דָאס אִיז בְּלויז גָאר אַ קְלֵיינֶער טֵייל פון דֶעם וָואס עֶס אִיז דָא פון מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א בְּמֶשֶׁךְ דִי צֶוֶענְדְלִיגֶע יָארְן, און מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטֶנְ'ס הִילְף וֶועלְן מִיר וַוייטֶער מַמְשִׁיךְ זַיין מִיטְן אַרויס גֶעבְּן דִי אִיבְּרִיגֶע בֶּענְדֶער פון נָאךְ תּוֹרוֹת אויף דִי פַּרְשִׁיוֹת הַשָּׁבוּעַ.

דֶעם רֶבִּינְ'ס זַאךְ

מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א זָאגְט אַז דֶעם רֶבִּינְ'ס זַאךְ אִיז בְּעִיקָר גֶעשְׁטֶעלְט אויף צְוֵויי הוֹיפְּט נְקוּדוֹת, אויף תּוֹרָה און אויף תְּפִלָּה.

תְּפִלָּה, דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט אִין אונְז אַרַיינְגֶעבְּרֶענְגְט אַ שְׁטַארְקֶע אֱמוּנָה צו וִויסְן און גְלֵייבְּן אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז דָא מִיט יֶעדְן אִיד, און עֶר וַוארְט צו הֶערְן פון יֶעדְן אִיד, און דֶער מֶענְטְשׁ דַארְף נָאר הָאבְּן שֵׂכֶל און עֶפֶענֶען זַיין מויל צו רֶעדְן צום אֵייבֶּערְשְׁטְן, און אִים דֶערְצֵיילְן אַלֶעס וָואס אִים שְׁטֶערְט בְּרוּחָנִיוּת און בְּגַשְׁמִיוּת, און דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הֶערְט צו יֶעדֶעס וָוארְט, און הֶעלְפְט דֶעם אִיד מִיט וָואס עֶר דַארְף.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט גֶעזָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, סִימָן ק), אַז דָאס אִיז דִי אֵיינְצִיגְסְטֶע וֶועג

צוּ װערן אַן ערליכער איד צוּ רעדן אַסאַך צוּם אײבערשטן, דער רבּי האָט געזאָגט אַז ער האָט גערעדט צוּ אַסאַך צדיקים און זיי אַלע האָבן אים געזאָגט אַז זיי זענען נישט צוּגעקוּמען צוּ זייערע מדריגוֹת נאָר ווייל זיי האָבן אַסאַך גערעדט צוּם אײבערשטן, און דאָס איז אַ װעג פאַר יעדן איד אין וואָסערע מצב ער איז אַז ער זאָל עפענען דאָס מויל און אָנהייבן רעדן צוּם אײבערשטן, סיי אַ מענטש וואָס איז גאָר נידריג, ער פאַלט דוּרך מיט עבירוֹת, איז זיין עצה אַז ער זאָל אַלעס דערציילן פאַרן אײבערשטן, און דער אײבערשטער װעט אים פירן אויף די ריכטיגע װעג, און סיי אַ גרויסער צדיק איז אויך נאָר דאָס זיין װעג צוּ רעדן צוּם אײבערשטן און דאָס װעט אים ברענגען נאָך און נאָך נענטער צוּם אײבערשטן.

און די צווייטע זאַך איז תּוֹרה, דער רבּי האָט אוּנז געגעבן אַ סדר דרך הלימוּד, וואָס מיט דעם װעג קען יעדער איד אָן אויסנאַם זוֹכה זיין צוּ לערנען די הייליגע תּוֹרה, און די װעג איז אַז מען זאָל נעמען יעדן ספר פון אָנהויב און זאָגן די ווערטער אין די ריי, אַפילוּ װען מען פאַרשטייט נישט וואָס מען זאָגט און מען געדענקט גאָרנישט, זאָל מען בלויז זאָגן די ווערטער און מיט די צייט װעט מען שוֹין אַלעס פאַרשטיין, און מען װעט זוֹכה זיין צוּ לערנען אַסאַך תּוֹרה.

מען נעמט אַ משניוֹת און מען הייבט אָן זאָגן די ווערטער אַ משנה נאָך אַ משנה און אַ פּרק נאָך אַ פּרק ביז מען ענדיגט גאַנץ ששה סדרי משנה, און מען הייבט אָן נאָכאַמאָל, און אַזוֹי נעמט מען די גמרא און מען הייבט אָן פון אָנהויב מסכת בּרכוֹת אַ בּלאַט נאָך אַ בּלאַט ביז מען ענדיגט מסכת בּרכוֹת און מען גייט ווייטער צוּ מסכת שבּת, און אַזוֹי ווייטער ביז מען איז זוֹכה צוּ ענדיגן גאַנץ ש״ס, און מען הייבט אָן נאָכאַמאָל, און אַזוֹי נעמט מען אַנדערע ספרים, און אויף דעם װעג קען יעדער איד דוּרכלערנען די גאַנצע תּוֹרה ממש.

און דאָס איז אויך אַ װעג פאַר יעדן מענטש אָן אויסנאַם, אַפילוּ אײנער מיינט אַז ער װעט שוֹין קיינמאָל נישט זוֹכה זיין צוּ לערנען תּוֹרה, קען ער אָבער מיטן רבּינ׳ס װעג אויך אָנקוּמען גאָר אַסאַך,

וַוייל מֶען דַארְף נִישְׁט פַארְשְׁטֵיין אוּן מֶען דַארְף נִישְׁט גֶעדֶענְקֶן, מֶען דַארְף בְּלוֹיז זָאגְן דִי וֶוערְטֶער אוּן מִיט דֶעם וֶועט מֶען שׁוֹין זוֹכֶה זַיין צוּ אַלֶעס גוּטְ׳ס.

אוּן אֲפִילוּ אֵיינֶער וָואס קֶען יָא לֶערְנֶען עֶר פַארְשְׁטֵייט יָא לֶערְנֶען קֶען אוֹיךְ נִיצְן דִי וֶועג, וַוייל עֶס אִיז דָא גֶענוּג אוּן נָאךְ צֵייטְן וֶוען דֶער מֶענְטְשׁ קֶען נִישְׁט לֶערְנֶען גֶעהֶעריג, עֶר הָאט נִישְׁט דֶעם קָאפּ אוֹיפְ׳ן פְּלַאץ, אוּן וֶוען מֶען מֵיינְט אַז מֶען קֶען נָאר לֶערְנֶען בְּעִיּוּן, דֶעמָאלְטְ׳ס גֵייט אַוֶועק אַסַאךְ צַייט מִיט גָארְנִישְׁט, אָבֶער וֶוען מֶען פָאלְגְט דֶעם רֶבִּינְ׳ס דֶּרֶךְ הַלִּימּוּד, צוּ לֶערְנֶען אֲפִילוּ וֶוען מֶען פַארְשְׁטֵייט נִישְׁט, דוּרְךְ דֶעם פַארְבְּרֶענְגְט מֶען קֵיינְמָאל נִישְׁט קַיין צַייט, מֶען אִיז שְׁטֶענְדִיג פַארְנוּמֶען מִיט דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה. (עַיֵּין שִׂיחוֹת הָרַ״ן סִימָן ע״ו, וּבַאֲרִיכוּת בְּקוּנְטְרֵס סֵדֶר דֶּרֶךְ הַלִּימּוּד).

אוּן עֶס אִיז נִישְׁטָא קַיין שִׁיעוּר אָדֶער דְרָשָׁה וָואס מוֹהֲרָא״ש שְׁלִיטָ״א רֶעדְט בְּרַבִּים וָואס עֶר זָאל נִישְׁט מְעוֹרֵר זַיין אוֹיף דִי צְוֵויי נְקוּדוֹת צוּ רֶעדְן אַסַאךְ צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוּן צוּ לֶערְנֶען אַסַאךְ תּוֹרָה אוֹיף דֶעם וֶועג וְוִי אַזוֹי דֶער רֶבִּי לֶערְנְט אוּנְז, וַוייל נָאר דָאס בְּלַייבְּט פוּן אַ מֶענְטְשׁ, דִי תּוֹרָה אוּן תְּפִלָּה אוּן מַעֲשִׂים טוֹבִים וָואס דֶער מֶענְטְשׁ טוּט דָאס בַּאגְלֵייט אִים אוֹיף שְׁטֶענְדִיג, אוּן דָאס מַאכְט דֶעם לֶעבְּן זִיס, אוֹיף דִי וֶועלְט אוּן אוֹיף יֶענֶע וֶועלְט.

מַעֲבִיר סִדְרָה זַיין

אוֹיךְ אִיז מוֹהֲרָא״ש שְׁטֶענְדִיג מְעוֹרֵר וֶועגְן דִי גֶעוַואלְדִיגֶע מִצְוָה פוּן מַעֲבִיר סִדְרָה זַיין, אִין וָואס מֶענְטְשְׁן זֶענֶען לֵיידֶער מְזַלְזֵל, דִי גְמָרָא זָאגְט (בְּרָכוֹת ח.), לְעוֹלָם יַשְׁלִים אָדָם פַּרְשִׁיּוֹתָיו עִם הַצִּבּוּר שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם, שֶׁכָּל הַמַּשְׁלִים פַּרְשִׁיּוֹתָיו עִם הַצִּבּוּר מַאֲרִיכִין לוֹ יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו, מֶענְטְשְׁן זוֹכְן אַלֶע סָארְט סְגוּלוֹת פַאר אֲרִיכוּת יָמִים אִין דִי צַייט וָואס דִי חֲזַ״ל גֶעבְּן אוּנְז אַ קְלָארֶע הַבְטָחָה אַז וֶוער עֶס אִיז מַעֲבִיר סִדְרָה יֶעדֶע וָואךְ וֶועט הָאבְּן אֲרִיכוּת יָמִים אוּן נִיצוֹל וֶוערְן פוּן אַלֶע שְׁלֶעכְטְ׳ס.

אוּן דִי סִיבָּה פַארְוָואס מֶענְטְשְׁן זֶענֶען נִישְׁט מַעֲבִיר סִדְרָה אִיז וַוייל מֶען מֵיינְט אַז מֶען מוּז עֶס

נאָר טוּהְן פְרַייטָאג, און פְרַייטָאג הָאט מֶען גֶעוֶוענְטְלִיךְ נִישְׁט קֵיין צַייט דֶערְצוּ, און אַזוֹי פַארְשְׁלֶעפְּט זִיךְ עֶס און מֶען אִיז נִישְׁט מַעֲבִיר סִדְרָה, אָבֶער דֶער אֱמֶת אִיז אַז מֶען קֶען אָנְהֵייבְּן מַעֲבִיר סִדְרָה זַיין שׁוֹין פוּן אָנְהוֹיבּ וָואךְ פוּן זוּנְטָאג, אַזוֹי וֶוערְט גֶע׳פַּסְקֶ׳נְט אִין שֻׁלְחָן עָרוּךְ (אוֹרַח חַיִים סִימָן רפ״ג סְעִיף ה׳): מִיּוֹם רִאשׁוֹן וְאֵילָךְ נִקְרָא עִם הַצִּיבּוּר, אַז פוּן זוּנְטָאג קֶען מֶען שׁוֹין מַעֲבִיר סִדְרָה זַיין, כָאטְשׁ דֶער אֲרִ״י הַקָדוֹשׁ זָאגְט טַאקֶע אַז מֶען זָאל עֶס טוּהְן פְרַייטָאג, אָבֶער וֶוער עֶס זֶעהְט בַּיי זִיךְ אַז עֶר קוּמְט נִישְׁט אָן דֶערְצוּ, און לְמַעֲשֶׂה גֵייט דוּרְךְ אַ וָואךְ נָאךְ אַ וָואךְ וָואס עֶר אִיז נִישְׁט מַעֲבִיר סִדְרָה, עֶר קֶען זִיךְ רוּהִיגֶערְהֵייט פַארְלָאזְן אוֹיף דִי פְּשׁוּטֶע הֲלָכָה אַז מֶען קֶען שׁוֹין מַעֲבִיר סִדְרָה זַיין פוּן זוּנְטָאג.

זוּנְטָאג אִיז מֶען מַעֲבִיר סִדְרָה בִּיז שֵׁנִי און מָאנְטָאג בִּיז שְׁלִישִׁי און אַזוֹי וַוייטֶער בִּיז סוֹף וָואךְ אִיז מֶען זוֹכֶה צוּ עֶנְדִיגְן דִי גַאנְצֶע סִדְרָה שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגוּם, און וֶוער עֶס אִיז זוֹכֶה קֶען נָאךְ צוּלֵייגְן דִי רַשִׁ״י אוֹיךְ.

און מוֹהֲרָא״ש שְׁלִיטָ״א זָאגְט אַז דָאס אִיז קְלָאר אַז וֶוער עֶס אִיז מַעֲבִיר סִדְרָה וֶועט הָאבְּן יֶענֶע וָואךְ אַ גוּטֶע גֶעשְׁמַאקֶע וָואךְ, עֶר וֶועט מַצְלִיחַ זַיין, און וֶוער עֶס אִיז נִישְׁט מַעֲבִיר סִדְרָה וֶועט הָאבְּן יֶענֶע וָואךְ עֶפֶּעס אַ צָרָה בְּגוּף אָדֶער בְּמָמוֹן רַחְמָנָא לִצְלָן, און דֶערְפַאר אִיז דִי בֶּעסְטֶע זַאךְ צוּ טוּהְן אַזוֹי וִוי דֶער מְחַבֵּר פַּסְקֶ׳נְט און אָנְהוֹיבְּן פוּן זוּנְטָאג, און אַזוֹי וֶועט מֶען יֶעדֶע וָואךְ מַעֲבִיר סִדְרָה זַיין.

און דֶערְפַאר אִיז אוּנְז אַ גֶעוַואלְדִיגֶע זְכִיָה אַרוֹיס צוּ גֶעבְּן דֶעם סֵפֶר, אַז מֶען זָאל זִיךְ קֶענֶען שְׁטַארְקְן צוּ גֵיין מִיטְן רֶבִּינְ׳ס עֵצוֹת און עֶס נִיצְן לְמַעֲשֶׂה אִינֶעם טָאג טֶעגְלִיכְן לֶעבְּן.

הִתְנַצְּלוּת

אָבֶער מִיר מוּזְן בַּאטָאנֶען, אַז כָאטְשׁ מִיר הָאבְּן אַרַיינְגֶעלֵייגְט פִיל כּוֹחוֹת אִיבֶּער צוּ טַייטְשְׁן דִי אַלֶע מַאֲמָרִים אַזוֹי וִוי מוֹהֲרָא״ש שְׁלִיטָ״א הָאט עֶס גֶעזָאגְט, און נִישְׁט אַוֶועקְגֵיין פוּן מְכַוֵון, אִיז דָאךְ אָבֶער נִישְׁט מֶעגְלִיךְ אַז מִיר זָאלְן זִיךְ נִישְׁט הָאבְּן טוֹעֶה גֶעוֶוען אִין גֶעוִויסֶע זַאכְן, און דֶערְפַאר אוֹיבּ

טְרֶעפְט איר טְעוּתִים אִינֶעם סֵפֶר, זָאלְט אִיר עֶס לֵייגְן אוֹיף אוּנְז, אַז מִיר הָאבְּן נִישְׁט פַארְשְׁטַאנֶען דֶעם רִיכְטִיגְן פְּשַׁט.

דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאל הֶעלְפְן, אַז דֶער סֵפֶר זָאל טוּהְן דִי רִיכְטִיגֶע פְּעוּלָה, אוּן צוּרִיק בְּרֶענְגְן אַלֶע אִידְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אַז יֶעדֶער זָאל וִויסְן, אַז עֶס אִיז נִישְׁטָא אוֹיף דֶער וֶועלְט קַיין שׁוּם עֵצָה, נָאר צוּרִיק צוּ קוּמֶען צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן אִים דֶערְצֵיילְן אוֹיף דִי אֵייגֶעֶנֶע שְׁפְּרַאךְ, אַלֶע פְּרָאבְּלֶעמֶען וָואס מֶען הָאט, אוּן נָאר אַזוֹי וֶועט מֶען אַרוֹיסְגֵיין פוּן אַלֶע פְּרָאבְּלֶעמֶען, אוּן זַיין נָאנְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, בִּיז מִיר וֶועלְן שׁוֹין בְּקָרוֹב גֵיין קֶעגְן מָשִׁיחַ צִדְקֵנוּ בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן.

דִי גְרוֹיסְקֵייט פוּן לֶערְנֶען חוּמָשׁ רַשִׁ"י

עֶס אִיז בַּאוּוִיסְט וָואס דֶער הֵיילִיגֶער צַדִיק רֶבִּי מָרְדְכַי פוּן נַאדְוָוערְנָא זי"ע הָאט גֶעזָאגְט פַּאר דִי צְוֵויי הֵיילִיגֶע בְּרוּדֶער דֶער "עֲצֵי חַיִים" אוּן דֶער "דִבְרֵי יוֹאֵל" וֶוען זֵיי זֶענֶען קְלֵיין גֶעוֶוען אוּן דֶער פָּאטֶער דֶער "קְדוּשַׁת יוֹם טוֹב" הָאט זֵיי גֶעשִׁיקְט נֶעמֶען אַ בְּרָכָה פוּן אִיהְם, הָאט עֶר זִיךְ אָנְגֶערוּפְן קִינְדֶערְלֶעךְ פִּילֶעוֶועט זִיךְ מִיט חוּמָשׁ רַשִׁ"י, וָוארוּם אִיךְ הָאבּ גֶעקֶענְט גְדוֹלֵי עוֹלָם וָואס זֵיי הָאבְּן נִישְׁט גֶעוּוִיסְט וִוי דֶער בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים וואוֹינְט וַוייל זֵיי הָאבְּן נִישְׁט גֶעלֶערְנְט קַיין חוּמָשׁ רַשִׁ"י, אִיבֶּערְדֶעם זָאלְסְטוּ מַאכְן אַ קְבִיעוּת יֶעדְן טָאג לֶערְנֶען חוּמָשׁ מִיט רַשִׁ"י מִיטְן תַּרְגוּם. אוּן דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א' סִימָן י"ט) דָאס עֶס אִיז אַ תִּיקוּן הַבְּרִית מַעֲבִיר זַיין דִי סִדְרָה שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגוּם.

(אֲשֶׁר בַּנַּחַל בְּאִידִישׁ חֵלֶק ה מִכְתַּב תר"נ)

ספר
בראשית

דֶער קְוַואל
פון תּוֹרָה

דֶער הֵיילִיגֶער בַּעַל הַתַּנְיָא זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ הָאט נָאכְגֶעזָאגְט פוּן זַיין הֵיילִיגְן רֶבִּי'ן דֶער גְרוֹיסֶער מַגִיד פוּן מֶעזְרִיטְשׁ זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, וָואס עֶר הָאט דָאס גֶעהֶערְט פוּן בַּעַל-שֵׁם-הַקָּדוֹשׁ זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ: מֶען דַארְף לֶעבְּן מִיט דִי צַייט. הָאט דָאס דֶער הֵיילִיגֶער בַּעַל הַתַּנְיָא מַסְבִּיר גֶעוֶוען: דָאס מֵיינְט, אַז מֶען דַארְף לֶעבְּן מִיט דִי פַּרְשָׁה פוּן דִי וָואךְ; אוּן אַז אַ מֶענְטְשׁ לֶערְנְט יֶעדְן טָאג חוּמָשׁ מִיט רַשִׁ"י, קֶען עֶר אַלֶעס טְרֶעפְן אִין דִי וָואכֶעדִיגֶע סִדְרָה.

(קוּנְטְרֵס "אַ צוּפְרִידְן לֶעבְּן")

פַּרְשַׁת בְּרֵאשִׁית

די הֵיילִיגֶע תּוֹרָה עֶנְדִיגְט זִיךְ מִיטְן פָּסוּק אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל, און דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה הֵייבְּט זִיךְ אָן **בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ.**

זָאגְט מוֹהֲרָא״ש שְׁלִיטָ״א: אַז מֶען קֶען צַאמְשְׁטֶעלְן דִי צְוֵויי פְּסוּקִים, לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (שִׂיחוֹת הָרַ״ן סִימָן כו): מֶענְטְשְׁן מֵיינֶען אַז שִׁכְחָה - פַארְגֶעסְן אִיז אַ שְׁלֶעכְטֶע זַאךְ, אָבֶער דֶער אֱמֶת אִיז אַז עֶס אִיז זֵייעֶר אַ גוּטֶע זַאךְ, ווַייל ווֶען אַ מֶענְטְשׁ זָאל גֶעדֶענְקֶען אַלֶע דוּרְכְפֶעלֶער וָואס עֶר הָאט גֶעהַאט און אַלֶע עֲבֵירוֹת וָואס עֶר הָאט גֶעטוּהְן ווֶעט עֶר נִישְׁט קֶענֶען לֶערְנֶען און דַאווֶענֶען און דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, דֶערְפַאר אִיז זֵייעֶר אַ גוּטֶע זַאךְ אַז אַ מֶענְטְשׁ פַארְגֶעסְט, ווַייל אַזוֹי קֶען עֶר גְלַייךְ פַארְגֶעסְן אַלֶעס וָואס עֶר הָאט גֶעטוּהְן בִּיז יֶעצְט, און עֶר קֶען אָנְהֵייבְּן פוּן יֶעצְט צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן מִיט אַ פְרִישְׁקֵייט.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה עֶנְדִיגְט זִיךְ אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל זָאגְט אוֹיף דֶעם דִי הֵיילִיגֶע רַשִׁ״י, אַז דָאס מֵיינְט אַז מֹשֶׁה רַבֵּינוּ הָאט צוּבְּרָאכְן דִי לוּחוֹת פַאר דִי אוֹיגְן פוּן אַלֶע יוּדְן, און דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אִים גֶעזָאגְט יִישַׁר כֹּחַ דֶערְפַאר, און דִי הֵיילִיגֶע חֲכָמִים זָאגְן (תַּנְחוּמָא תִּשָּׂא כ): ווֶען מֹשֶׁה רַבֵּינוּ וָואלְט נִישְׁט צוּבְּרָאכְן דִי לוּחוֹת וָואלְט מֶען קֵיינְמָאל נִישְׁט פַארְגֶעסְן גָארְנִישְׁט, און דָאס הָאט מֹשֶׁה רַבֵּינוּ דִירֶעקְט גֶעטוּהְן ווַייל דִי יוּדְן הָאבְּן דֶעמָאלְטְס גֶעטוּהְן אַזַא הַארְבֶּע עֲבֵרָה ווִי דִי עֵגֶל, הָאט עֶר דַוְוקָא צוּבְּרָאכְן דִי לוּחוֹת אַז מֶען זָאל אָנְהֵייבְּן צוּ פַארְגֶעסְן דִי עֲבֵירוֹת וָואס מֶען הָאט גֶעטוּהְן און אָנְהֵייבְּן שְׁטֶענְדִיג ״פוּן יֶעצְט״ צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

און נָאר נָאכְדֶעם וָואס מֶען הָאט דִי הַקְדָּמָה: מֶען דַארְף אַלֶעס פַארְגֶעסְן, קֶען דִי תּוֹרָה אָנְהֵייבְּן מִיטְן פָּסוּק **בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים** און רַשִׁ״י זָאגְט אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט בַּאשַאפְן דִי ווֶעלְט ווֶעגְן דִי תּוֹרָה וָואס הֵייסְט ״רֵאשִׁית״ ווַייל

נָאר אַזוֹי קֶען מֶען לֶערְנֶען תּוֹרָה און דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, וֶוען מֶען פַארְגֶעסְט אֵייבִּיג וָואס עֶס אִיז גֶעוֶוען פְרִיעֶר.

(זֹאת הַתּוֹרָה בְּרֵאשִׁית סִימָן א)

בְּרֵאשִׁית **בָּרָא אֱלֹקִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ**, זָאגְט דֶער מֶדְרָשׁ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פָּרָשָׁה א, סִימָן ט"ו): בֵּית שַׁמַאי זָאגְן אַז דִי הִימְל אִיז קוֹדֶם בַּאשַׁאפְן גֶעוָוארְן און דֶערְנָאךְ דִי עֶרְד, און בֵּית הִלֵל זָאגְן אַז דִי עֶרְד אִיז קוֹדֶם בַּאשַׁאפְן גֶעוָוארְן און דֶערְנָאךְ דִי הִימְל, קוּמְט רֶבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי און עֶר זָאגְט: אִיךְ וואוּנְדֶער מִיךְ ווִי אַזוֹי בֵּית שַׁמַאי און בֵּית הִלֵל קְרִיגְן זִיךְ וָואס עֶס אִיז קוֹדֶם בַּאשַׁאפְן גֶעוָוארְן, וַוייל אִיךְ זָאג אַז בֵּיידֶע זֶענֶען בַּאשַׁאפְן גֶעוָוארְן אִינְאֵיינֶעם, אַזוֹי ווִי אַ טָאפּ מִיטְן דֶעקְל.

מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז דָאס מַסְבִּיר: דֶער עִיקָר תַּכְלִית פוּן אַ מֶענְטְשׁ אוֹיף דִי וֶועלְט אִיז צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן סַיי מִיט רוּחָנִיוּת און סַיי מִיט גַשְׁמִיוּת, דָאס הֵייסְט וֶוען אַ אִיד ווִיל זַיין עֶרְלִיךְ דַארְף עֶר נִישְׁט אַוֶועק וַוארְפְן זַיין גַאנְצֶע גַשְׁמִיוּת, נָאר פַארְקֶערְט, מֶען קֶען דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיךְ מִיט דִי גַשְׁמִיוּת, וֶוען מֶען פִירְט זִיךְ אַזוֹי ווִי דִי הֲלָכָה אִיז, אַזוֹי ווִי דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶעהֵייסְן.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין מֶדְרָשׁ, דִי בֵּית שַׁמַאי זֶענֶען דָאךְ שְׁטֶענְדִיג גֶעגַאנְגֶען מִיט הַארְבְקֵייט און מִיט שְׁטְרֶענְגְקֵייט, דֶערְפַאר הָאבְן זֵיי גֶעהַאלְטְן אַז מֶען דַארְף דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן נָאר מִיט רוּחָנִיוּת, און זִיךְ אִינְגַאנְצְן אָפְּשֵׁיידְן פוּן דִי וֶועלְט, דֶערְפַאר זָאגְן זֵיי: דִי הִימְל אִיז בַּאשַׁאפְן גֶעוָוארְן פְרִיעֶר, צוּ ווייזְן אַז מֶען דַארְף דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן נָאר מִיט הִימְל זַאכְן.

אַזוֹי ווִי דִי גְמָרָא דֶערְצֵיילְט (שַׁבָּת לא.): אַז עֶס זֶענֶען גֶעקוּמֶען גֵרִים צוּ שַׁמַאי זִיךְ צוּ מְגַיֵיר זַיין הָאט עֶר זֵיי אַוֶועק גֶעשְׁטוּפְּט, אָבֶּער הִלֵל הָאט זֵיי יָא מְקָרֵב גֶעוֶוען, וַוייל זַיין שִׁיטָה אִיז גֶעוֶוען צוּ מְקָרֵב זַיין אֲפִילוּ דִי וָואס לִיגְן נָאךְ אִין גַשְׁמִיוּת, דֶערְפַאר זָאגְן בֵּית הִילֵל: דִי עֶרְד אִיז פְרִיעֶר בַּאשַׁאפְן גֶעוָוארְן, אַז מֶען קֶען דִינֶען דֶעם

אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיךְ מִיט עֶרְד זַאכְן, מִיט גַשְׁמִיוּת׳דִיגֶע זַאכְן.

קוּמְט רֶבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאִי אוּן זָאגְט: אִיךְ פַּארְשְׁטֵיי בִּכְלַל נִישְׁט דִי גַאנְצֶע מַחְלוֹקֶת, עֶס אִיז אַלֶעס אֵיינְס, גַשְׁמִיוּת מִיט רוּחָנִיוּת, מֶען קֶען מִיט אַלֶעס דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

דֶערְפַאר זָאגְט עֶר: דִי הִימְל אוּן עֶרְד זֶענֶען בַּאשַׁאפְן גֶעוָוארְן אִינְאֵיינֶעם וִוי אַ טָאפּ מִיטְן דֶעקְל, וַוייל עֶס אִיז אַלֶעס אֵיינְס.

וואוֹיל אִיז דֶער מֶענְטְשׁ וָואס וֵוייסְט אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז אִיבֶּעְרָאל אִין יֶעדֶע מַצָב, אוּן מִיט אַלֶעס קֶען מֶען דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

(תּוֹךְ הַנַּחַל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית בְּרֵאשִׁית תשס״ח לפ״ק)

וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד. מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן ד): וֶוען אַ יוּד וֵוייסְט אַז אַלֶעס וָואס עֶס גֶעשֶׁעהְט צוּ אִים, אֲפִילוּ עֶס זֶעהְט אוֹיס וִוי שְׁלֶעכְט, הָאט עֶס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער בֶּאֱמֶת גֶעטוּהְן נָאר פַאר זַיין גוּטְס, דָאס אִיז מַמָּשׁ מֵעֵין עוֹלָם הַבָּא.

וַוייל אַ יוּד דַארְף שְׁטֶענְדִיג גֶעדֶענְקְן אַז אַלֶעס אִיז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער, סַיי וֶוען עֶס גֶעשֶׁעהְט אַ גוּטֶע זַאךְ דַארְף מֶען גֶעדֶענְקְן אַז דָאס הָאט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער גֶעטוּהְן, אוּן סַיי וֶוען עֶס גֶעשֶׁעהְט אַ שְׁלֶעכְטֶע זַאךְ אִיז עֶס אוֹיךְ פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן וָואס מֵיינְט זִיכֶער נָאר גוּטְס.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק וַיְהִי עֶרֶב - סַיי וֶוען עֶס אִיז טוּנְקְל פַאר אַ מֶענְטְשׁ, דָאס מֵיינְט אַז עֶס גֵייט אִים נִישְׁט גוּט, וַיְהִי **בֹקֶר** - סַיי וֶוען עֶס אִיז לִיכְטִיג פַאר אַ מֶענְטְשׁ, דָאס מֵיינְט אַז עֶס גֵייט אִים יָא גוּט, זָאל עֶר גֶעדֶענְקְן אַז **יוֹם אֶחָד** - אַלֶעס קוּמְט נָאר פוּנֶעם אֵיין אֵיינְצִיגְן בַּאשֶׁעפֶער.

(זֹאת הַתּוֹרָה בְּרֵאשִׁית סִימָן ז׳)

וַיִּקְרָא ה׳ אֱלֹקִים אֶל הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אַיֶּכָּה. מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט

(לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן נ"ד): דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז זִיךְ מְצַמְצֵם צוּ שִׁיקְן רְמָזִים פַאר אַ מֶענְטְשׁ אִים צוּ דֶערְמַאנֶען צוּרִיק צוּ קוּמֶען צוּ אִים, אַמָאל מִיט גוּטֶע זַאכְן אוּן אַמָאל פַארְקֶערְט, אַמָאל שִׁיקְט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער גוּטְס פַאר אַ מֶענְטְשׁ, אַז דֶער מֶענְטְשׁ זָאל כַאפְּן אַז דָאס הָאט אִים דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער גֶעשִׁיקְט, אוּן עֶר זָאל זִיךְ אוֹיפְוֶועקְן אוּן דַאנְקֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן אַמָאל שִׁיקְט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער שְׁלֶעכְטְס חַס וְשָׁלוֹם, אוֹיךְ נָאר צוּ דֶערְמַאנֶען דֶעם מֶענְטְשׁ צוּ קוּמֶען צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

דָאס זָאגְט דֶער פָּסוּק **וַיִּקְרָא ה' אֱלֹקִים אֶל הָאָדָם,** דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער רוּפְט דֶעם מֶענְטְשׁ, אַמָאל מִיט מִדַּת הָרַחֲמִים אוּן אַמָאל מִיט מִדַּת הַדִּין, אָבֶּער דָאס אַלֶעס אִיז נָאר, **וַיֹּאמֶר לוֹ אַיֶּכָּה,** דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער ווִיל מִיט דֶעם אוֹיפְוֶועקְן דֶעם מֶענְטְשׁ: וואוּ בִּיזְטוּ אוֹיף דֶער וֶועלְט? וֶועק דִיךְ אוֹיף פוּן דַיין שְׁלָאף, אוּן דֶערְמַאן דִיךְ אַז עֶס אִיז דָא אַ בַּאשֶׁעפֶער אוֹיף דֶער וֶועלְט, אוּן הֵייבּ אָן צוּ רֶעדְן צוּ אִים.

ווארויל אִיז דֶער מֶענְטְשׁ וָואס הֶערְט זִיךְ צוּ, צוּ דִי רְמָזִים וָואס דֶער בַּאשֶׁעפֶער שִׁיקְט אִים, אוּן עֶר גֵייט צוּרִיק צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, עֶר הֵייבְּט אָן צוּ רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיף זַיין מַאמֶע-לָשׁוֹן, וֶועט עֶר זִיכֶער הָאבְּן אַלֶעס גוּטְס.

(זֹאת הַתּוֹרָה בְּרֵאשִׁית סִימָן י"א)

הֵן גֵּרַשְׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפָּנֶיךָ אֶסָּתֵר וְהָיִיתִי נָע וָנָד בָּאָרֶץ וְהָיָה כָל מֹצְאִי יַהַרְגֵנִי. זָאגְט מוֹהֲרַא"שׁ שְׁלִיטָ"א: **הֵן גֵּרַשְׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה** - דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט פַארְטְרִיבְּן קַיִן אַז עֶר זָאל מוּזְן גֵיין נָע וָנָד, אָבֶּער דֶער אֱמֶת אִיז אַז מֶען קֶען נִישְׁט פַארְטְרַייבְּן אַ מֶענְטְשׁ פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן ווַייל דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז אִיבֶּעְרָאל, דִי אֵיינְצִיגְסְטֶע וֶועג צוּ פַארְטְרַייבְּן אַ מֶענְטְשׁ פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אִיז וֶוען עֶר הֶערְט אוֹיף צוּ רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, **וּמִפָּנֶיךָ אֶסָּתֵר** - וֶוען מֶען וֶוערְט בַּאהַאלְטְן פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, מֶען רֶעדְט נִישְׁט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן דוּרְךְ דֶעם **וְהָיִיתִי נָע וָנָד בָּאָרֶץ** - דְרֵייט מֶען זִיךְ אַרוּם

נָע וְנָד, וְהָיָה כָל מֹצְאִי יַהַרְגֵנִי - און פון יֶעדֶע זאך וָואס עֶס גֶעשֶׁעהְט סַיי בְּרוּחְנִיוּת און סַיי בְּגַשְׁמִיוּת וֶוערְט מֶען צוּבְּרָאכְן און אָפְּגֶע׳הַרְגֶ׳ט.

דֶערְפַאר דַארְף אַ אִיד שְׁטֶענְדִיג גֶעדֶענְקְן אַז מֶען קֶען אִים נִישְׁט אַוֶועקְטְרַייבְּן פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, וַוייל מֶען קֶען שְׁטֶענְדִיג רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, און דוּרְךְ דֶעם וֶועט מֶען נִישְׁט וֶוערְן צוּבְּרָאכְן פון קַיין שוּם זַאךְ.

(זֹאת הַתּוֹרָה בְּרֵאשִׁית סִימָן י״ד)

וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן עֵדֶן אֶת הַכְּרֻבִים, זָאגְט אוֹיף דֶעם דִי הֵיילִיגֶע רַשִׁ״י: אֶת הַכְּרֻבִים - מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, ווידֶער גֶעפִינֶען מִיר אַז אוֹיפְן פָּסוּק (שְׁמוֹת כ״ה, י״ח): וְעָשִׂיתָ שְׁנַיִם כְּרֻבִים זָהָב, זָאגְט דִי הֵיילִיגֶע רַשִׁ״י: כְּרֻבִים - דְּמוּת פַּרְצוּף תִּינוֹק לָהֶם.

לִכְאוֹרָה אִיז עֶס אַ סְתִירָה דָא טַייטְשְׁט רַשִׁ״י אַז כְּרֻבִים מֵיינְט אַ קִינְד און דָא טַייטְשְׁט רַשִׁ״י אַז כְּרֻבִים מֵיינְט מַלְאֲכֵי חַבָּלָה?

זָאגְט מוֹהֲרָא״ש שְׁלִיטָ״א: עֶס אִיז בִּכְלַל נִישְׁט קַיין סְתִירָה בֵּיידֶע רֶעדְט מֶען פוּן אַ קִינְד, נָאר אוֹיב דִי כְּרֻבִים לִיגְן אוֹיפְן כַּפֹּרֶת הֶעכֶער דֶעם אָרוֹן וָואס דָאס אִיז דִי תּוֹרָה, דָאס מֵיינְט אַז מֶען לֶערְנְט אוֹיס פַארְן קִינְד זִיךְ צוּ צוּגֶעוואוֹינֶען צוּ לֶערְנֶען דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה דֶעמָאלְטְס הָאט עֶר אַ פָּנִים ווִי אַן אֵיידֶל עֶרְלִיךְ קִינְד.

ווִידֶער דֶער זֶעלְבֶּער קִינְד אוֹיב לֶערְנְט עֶר נִישְׁט קַיין תּוֹרָה עֶר אִיז נִישְׁט אוֹיפְן אָרוֹן, וֶוערְט עֶר אַ מַלְאַכֵי חַבָּלָה, און עֶר צוּבְּרֶעכְט און שֶׁעדִיגְט זַאכְן.

(קוּנְטְרֵס בְּאִידִישׁ
שֶׁל פַּרְשַׁת תְּרוּמָה תשע״ג)

פַּרְשַׁת נֹחַ

אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה וְגוֹ׳. זָאגְט דֶער זוֹהַר הַקָּדוֹשׁ (נֹחַ עב:): אוֹיף דֶעם

פָּסוּק: נֹחַ נֹחַ - נַיְיחָא לְעִילָּאִין נַיְיחָא לְתַתָּאִין, נַיְיחָא לְעָלְמָא דֵין נַיְיחָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי. מוֹהֲרָא״ש

שְׁלִיטָ"א איז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן ו): וֶוען אַ אִיד ווִיל תְּשׁוּבָה טוּהְן, דַארְף עֶר זִיךְ קֶענֶען דֶערְהַאלְטְן אוֹיף צְוֵויי וֶועגְן, סַיי וֶוען עֶס גֵייט אִים גוּט, עֶר לֶערְנְט און עֶר דַאוֶוענְט, דַארְף עֶר זִיךְ קֶענֶען דֶערְהַאלְטְן און ווִיסְן אַז עֶר קֶען נָאךְ מֶער מַצְלִיחַ זַיין, און סַיי עֶר פַאלְט אַרָאפּ עֶר טוּט עֲבֵירוֹת זָאל עֶר זִיךְ אוֹיךְ דֶערְהַאלְטְן און ווִיסְן אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אִים נָאךְ אַלֶץ לִיבּ און עֶר קֶען אֵייבִּיג תְּשׁוּבָה טוּהְן, און נָאר אַזוֹי קֶען מֶען זַיין אַ צַדִּיק.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק **אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ** – זָאגְט אוֹיף דֶעם דֶער זוֹהַר, אַז עֶר אִיז גֶעוֶוען רוּהִיג און גֶעלַאסְן סַיי אוֹיבְן און סַיי אוּנְטְן, דָאס מֵיינְט אַז עֶר הָאט זִיךְ דֶערְהַאלְטְן סַיי וֶוען עֶס אִיז אִים גֶעגַאנְגֶען גוּט און סַיי וֶוען נִישְׁט, און דֶערְפַאר: **אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה** – אִיז עֶר גֶעוָוארְן אַ גְרוֹיסֶער צַדִּיק.

(זֹאת הַתּוֹרָה נֹחַ סִימָן ב)

כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ. מוֹהֲרָא"ש שְׁלִיטָ"א זָאגְט: דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט בַּאשַׁאפְן אַ מֶענְטְשׁ צוּזַאמְגֶעשְׁטֶעלְט פוּן אַ גוּף מִיט אַ נְשָׁמָה, פוּן אֵיין זַייט דַארְף דֶער גוּף עֶסְן און טְרִינְקְן, און פוּן דִי אַנְדֶערֶע זַייט דַארְף אַ אִיד דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אָבֶּער דֶער שְׁלֵימוּת פוּן אַ אִיד אִיז, וֶוען עֶר וֶוערְט גֶעוואוּיר אַז מֶען קֶען צוּזַאמְשְׁטֶעלְן בֵּיידֶע זַאכְן אִינְאֵיינֶעם, אַז אֲפִילוּ מִיט זַאכְן פוּנֶעם גוּף ווִי עֶסְן טְרִינְקְן און שְׁלָאפְן און דָאס גְלַייכְן, זָאל מֶען אוֹיךְ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, מֶען מַאכְט אַ בְּרָכָה אוֹיף דִי עֶסְן, און מֶען עֶסְט נָאר כָּשֵׁר'ס און אַזוֹי וַוייטֶער.

אַזוֹי ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט: (שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן נ"א): אִיז דֶען דָא תַּאֲווֹת אוֹיף דֶער וֶועלְט? עֶסְן און טְרִינְקֶען דַארְף מֶען דָאךְ, קִינְדֶער דַארְף מֶען דָאךְ אוֹיךְ הָאבְּן, פַּרְנָסָה דַארְף מֶען אוֹיךְ הָאבְּן, נָאר דֶער עִיקָר אִיז מֶען זָאל אַלֶעס טוּהְן מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, אַזוֹי ווִי דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶעהֵייסְן, און דֶעמָאלְטְס דִינְט מֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן מִיט דִי אַלֶע זַאכְן.

דָאס אִיז גֶעוֶוען דֶער פְּרָאבְּלֶעם בַּיים דוֹר הַמַּבּוּל, זֵיי הָאבְּן

נישְׁט גֶעוואוּסְט אַז מֶען קֶען דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיךְ מִיט גַשְׁמִיוּת׳דִיגֶע זַאכְן, אוּן דֶערְפַאר זֶענֶען זֵיי אַרַיינְגֶעפַאלְן אִין עֲבֵירוֹת.

דָאס אִיז פְּשַט אִין פָּסוּק: **כִּי הִשְׁחִית כָּל "בָּשָׂר" אֶת דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ**, זֵיי הָאבְּן אָפְּגֶעטֵיילְט **כָּל בָּשָׂר** – דֶעם פְלֵיישִׁיגְן גוּף, פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן דֶערְפַאר זֶענֶען זֵיי גֶעוָוארְן אוֹיסְגֶעמֶעקְט, נָאר נֹחַ אִיז גֶעבְּלִיבְּן, וָואס עֶר הָאט גֶעדַארְפְט אוֹיסְלֶערְנֶען פַאר דִי גַאנְצֶע וֶועלְט, אַז מֶען קֶען טְרֶעפְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיךְ מִיט גַשְׁמִיוּת׳דִיגֶע זַאכְן, אוּן אַז אַ מֶענְטְשׁ זָאל זִיךְ צוּגֶעוואוֹינֶען צוּ דֶערְצֵיילְן פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיף זַיין שְׁפְּרַאךְ אַלֶעס וָואס גֵייט מִיט אִים פָּאר.

אוּן אַזוֹי אִיז טַאקֶע גֶעוֶוען קוֹדֶם, אַזוֹי וִוי עֶס שְׁטֵייט וַוייטֶער אִין פָּסוּק: (בְּרֵאשִׁית יא, א): **וַיְהִי כָל הָאָרֶץ שָׂפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֲחָדִים**, אַלֶע הָאבְּן גֶערֶעדְט **שָׂפָה אֶחָת** – אֵיין שְׁפְּרַאךְ צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, **וּדְבָרִים אֲחָדִים** – פוּנֶעם אֵיינְצִיגְן בַּאשֶׁעפֶער.

אָבֶּער נָאכְדֶעם הָאט זִיךְ וַוייטֶער אָנְגֶעהוֹיבְּן **וַיְהִי בְּנָסְעָם מִקֶּדֶם, וַיִּמְצְאוּ בִקְעָה בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר, וַיִּמְצְאוּ בִקְעָה** – זֵיי הָאבְּן גֶעטְרָאפְן אַ שְׁפַּאלְט, **בְּאֶרֶץ** – צְווִישְׁן דִי פְּשׁוּטֶע עֶרְדִישֶׁע זַאכְן, **שִׁנְעָר** – בְּגִימַטְרִיָּא כֶּתֶר, צְווִישְׁן דִי הוֹיכֶע זַאכְן וָואס וֶוערְט גֶערוּפְן כֶּתֶר, דָאס מֵיינְט אַז זֵיי הָאבְּן גֶעמַאכְט דֶעם טָעוּת צוּ מֵיינֶען אַז מֶען קֶען נִישְׁט דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן מִיט עֶרְדִישֶׁע זַאכְן, נָאר אוֹיב וִויל מֶען דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן מוּז מֶען זִיךְ אִינְגַאנְצְן אָפְּשֵׁיידְן פוּן דִי וֶועלְט, אוּן דֶערְפַאר: **וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ הָבָה נִלְבְּנָה לְבֵנִים וְנִשְׂרְפָה לִשְׂרֵפָה; הָבָה נִלְבְּנָה לְבֵנִים**, לָאמִיר זִיךְ אָנְטוּהְן וַוייסֶע קְלֵיידֶער, "**וְנִשְׂרְפָה לִשְׂרֵפָה**" – לָאמִיר בְּרֶענֶען פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, אָבֶּער דָאס אַלֶעס הָאבְּן זֵיי גֶעטוּהְן נָאר צוּ בַּאקוּמֶען כָּבוֹד דֶערְפוּן, אוּן דֶערְפַאר: **וַתְּהִי לָהֶם הַלְּבֵנָה לְאָבֶן, וְהַחֵמָר הָיָה לָהֶם לַחֹמֶר**, דִי אַלֶע זַאכְן הָאבְּן נָאר גֶעשְׁטֶערְט, וַוייל אַלֶעס אִיז נָאר גֶעוֶוען פַאר דִי אֵייגֶענֶע כָּבוֹד וִוי עֶס שְׁטֵייט וַוייטֶער: **וַיֹּאמְרוּ הָבָה נִבְנֶה לָּנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָּנוּ שֵׁם פֶּן נָפוּץ עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ**, דָאס אַלֶעס אִיז נָאר גֶעוֶוען

צו בַּאקוּמֶען אַ גוּטֶע נָאמֶען אַלְס גְרוֹיסֶער עוֹבֵד ה׳.

אָבֶער דֶער עִיקָר דַארְף אַ מֶענְטְשׁ נָאר וֶועלְן זַיין אַ פָּשׁוּט׳ער אִיד, צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן טְרֶעפְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיף דִי וֶועלְט, מִיט אַלֶע גַשְׁמִיוּת׳דִיגֶע זַאכְן, בִּיז וֶוען מָשִׁיחַ צִדְקֵנוּ וֶועט קוּמֶען אוּן דֶעמָאלְטְס וֶועט שׁוֹין יֶעדֶער שְׁפִּירְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

(תּוֹךְ הַנַּחַל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית נֹחַ תשנ״ט)

וְהִנֵּה עֲלֵה זַיִת טָרָף בְּפִיהָ. דִי טוֹיבֶּעלֶע אִיז צוּרִיק גֶעקוּמֶען מִיט אַ בְּלֶעטְל פוּן אֵיילְבִּירְטְן אִין מוֹיל. זָאגְט רַשִׁ״י: דִי טוֹיבֶּעלֶע הָאט מִיט דֶעם גֶעוָואלְט זָאגְן: עֶנְדֶערְשׁ זָאל מַיין עֶסְן זַיין בִּיטֶער וִוי אֵיילְבִּירְטְן אָבֶער עֶס זָאל קוּמֶען פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אַלֵיינְס, אוּן נִישְׁט זִיס וִוי הָאנִיג אוּן דַארְפְן צוּקוּמֶען צוּ אַ מֶענְטְשׁ.

מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב, סִימָן א): וֶוען אַ מֶענְטְשׁ רֶעדְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, עֶר בֶּעהְט דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אַ רְפוּאָה, דַארְף עֶר נִישְׁט צוּקוּמֶען צוּ קַיין שׁוּם דָאקְטוֹרִים, וַוייל אַלֶע מֶעדִיצִינֶען מַאכְט מֶען דָאךְ פוּן גְרָאזְן, אוּן וִוי אַזוֹי הָאבְּן דִי גְרָאזְן אַ כֹּחַ? זָאגְן חֲזַ״ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פָּרָשָׁה י, סִימָן ו): יֶעדֶע גְרָאז הָאט אַ שְׁטֶערְן וָואס מַאכְט עֶס וַואקְסְן, אוּן דִי שְׁטֶערְנְס בַּאקוּמֶען כֹּחַ פוּן הֶעכֶערֶע מַלְאָכִים, אוּן אַזוֹי וַוייטֶער אוּן וַוייטֶער בִּיז עֶס קוּמְט דִי גַאנְצֶע כֹּחַ פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אַלֵיין, דֶערְפַאר וֶוען אַ מֶענְטְשׁ גֵייט גְלַייךְ צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן עֶר בֶּעהְט דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אַ רְפוּאָה דַארְף עֶר שׁוֹין נִישְׁט נֶעמֶען קַיין מֶעדֶעצִינֶען, וַוייל דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער וָואס לֵייגְט אַרַיין דִי כֹּחַ אִין דִי מֶעדֶעצִין אִים אוֹיסְצוּהֵיילְן, וֶועט אַרַיין לֵייגְן דִי זֶעלְבֶּע כֹּחַ אִין דִי בְּרוֹיט אוּן וַואסֶער וָואס עֶר עֶסְט, אוּן מִיט דֶעם וֶועט עֶר וֶוערְן אוֹיסְגֶעהֵיילְט.

נָאךְ זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי אַן אִינְטֶערֶעסַאנְטֶע זַאךְ (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן רס״ח): דִי סִיבָּה פַארְוָואס אַ מֶענְטְשׁ וֶוערְט קְרַאנְק אִיז וַוייל דִי נְשָׁמָה וִויל זֵייעֶר שְׁטַארְק נָאר דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן וֶוען דִי נְשָׁמָה

זָעהְט אַז דֶער מֶענְטְשׁ הַאלְט נִישְׁט בַּיים דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, ווייל דִי נְשָׁמָה אַרוֹיסְגֵיין פוּנֶעם מֶענְטְשׁ, אוּן פוּן דֶעם וֶוערְט אַ מֶענְטְשׁ קְרַאנְק, אָבֶּער וֶוען דֶער מֶענְטְשׁ הֵייבְּט אָן צוּ נֶעמֶען בִּיטֶערֶע מֶעדֶעצִינֶען, זֶעהְט דִי נְשָׁמָה אַז דֶער מֶענְטְשׁ הַאלְט יָא בַּיים בֵּייגְן זַיינֶע תַּאֲווֹת פַאר עֶפֶּעס אַ תַּכְלִית, וַוייל דֶער מֶענְטְשׁ אִיז דָאךְ צוּגֶעוואוֹינְט צוּ עֶסְן גֶעשְׁמַאקֶע עֶסְן, אוּן פְּלוּצְלִינְג הֵייבְּט עֶר אָן נֶעמֶען בִּיטֶערֶע זַאכְן וֶועגְן אַ תַּכְלִית אַז עֶר זָאל זִיךְ אוֹיסְהֵיילְן, קוּמְט דִי נְשָׁמָה צוּרִיק, וַוייל זִי הָאפְט אַז עֶר וֶועט אוֹיךְ אַוֶועק גֶעבְן זַיינֶע תַּאֲווֹת פַאר דִי רִיכְטִיגֶע תַּכְלִית צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

מִיט דֶעם קֶען מֶען טַייטְשְׁן וָואס דִי טוֹיבּ הָאט גֶעזָאגְט, ״עֶנְדֶערְשׁ זָאל מַיין עֶסְן זַיין וִוי דִי בִּיטֶערֶע אֵיילְבִּירְטְן״, דָאס מֵיינְט אַז וֶוען אִיךְ עֶס מַיין גֶעוֶוערְלִיכֶע עֶסְן, זָאל שׁוֹין אִין דֶעם לִיגְן אַלֶע רְפוּאוֹת, אַזוֹי וִוי אִיךְ וָואלְט וֶוען גֶענוּמֶען מֶעדֶעצִינֶען, אוּן מַיין נְשָׁמָה זָאל הָאבְּן גֶעדוּלְד צוּ מִיר, וָואס אַזוֹי אַרוּם וֶועל אִיךְ נִישְׁט דַארְפְן צוּקוּמֶען צוּ קַיין מֶענְטְשְׁן, אוּן צוּ דָאקְטוֹרִים״, וַוייל אִיךְ גֵיי גְלַייךְ צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן נָאר עֶר הֶעלְפְט מִיר.

(זֹאת הַתּוֹרָה נֹחַ סִימָן ד)

וַיְהִי כָל הָאָרֶץ שָׂפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֲחָדִים. דֶער מֶדְרָשׁ זָאגְט (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פָּרָשָׁה ל״ח, סִימָן ו): פַארְוָואס זֶענֶען דִי מֶענְטְשְׁן פוּן דוֹר הַמַּבּוּל גֶעוָוארְן אָפְּגֶעמֶעקְט וֶועגְן זֵייעֶרֶע עֲבֵירוֹת, אוּן דִי מֶענְטְשְׁן פוּן דוֹר הַפְּלָגָה זֶענֶען נִישְׁט גֶעוָוארְן אָפְּגֶעמֶעקְט כָאטְשׁ זֵיי זֶענֶען גֶעוֶוען עֶרְגֶער, זֵיי זֶענֶען גֶעגַאנְגֶען אַקֶעגְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אַלֵיין? וַוייל דִי דוֹר הַמַּבּוּל הָאבְּן זִיךְ גֶעקְרִיגְט אוּן גֶע׳גַנְבֶ׳ט דֶערְפַאר זֶענֶען זֵיי אוֹיסְגֶעמֶעקְט גֶעוָוארְן אִינְגַאנְצְן, אָבֶּער דִי דוֹר הַפְּלָגָה הָאבְּן זִיךְ גֶעהַאלְטְן בְּאַחְדוּת, אוּן דָאס הָאט זֵיי גֶערַאטֶעוֶועט.

לִכְאוֹרָה דַארְף מֶען פַארְשְׁטֵיין, אוֹיבּ זֵיי הָאבְּן טַאקֶע גֶעהַאט אַזַא שְׁטַארְקֶע אַחְדוּת, פַארְוָואס הָאט דָאס נִישְׁט גֶעהָאלְפְן אַז זֵיי זָאלְן נִישְׁט צוּקוּמֶען צוּ אַוֶועק גֵיין פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן? וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי

מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן כ"ז): וֶוען מֶענְטְשְׁן הַאלְטְן זִיךְ בְּאַחְדוּת הֶעלְפְט זֵיי דָאס צוּרִיק צוּ קוּמֶען צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן?

אִיז דָאס מוֹהֲרָא"ש שְׁלִיטָ"א מַסְבִּיר לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן ל"ד): יֶעדֶער אִיד הָאט אַ נְקוּדָּה וָואס אַ צְוֵוייטֶער אִיד הָאט נִישְׁט. דָאס מֵיינְט, אַז עֶס אִיז נִישְׁט שַׁיָּיךְ צוּ מְקַנֵּא זַיין אַ צְוֵוייטְן וָואס אִיז מֶער מַצְלִיחַ פוּן דִיר, וַוייל דוּ הָאסְט אַנְדֶערֶע נְקוּדּוֹת וָואס דוּ קֶענְסְט מֶער מַצְלִיחַ זַיין פוּן יֶענֶעם, אֵיינֶער אִיז מֶער מַצְלִיחַ אִין תּוֹרָה, אֵיינֶער מֶער אִין תְּפִלָּה, אֵיינֶער אִין חֶסֶד אוּן אַזוֹי וַוייטֶער, אוּן דֶערְפַאר אַנְשְׁטָאט קוּקְן אוֹיף יֶענֶעם, וָואס דוּ וֶועסְט אִים קֵיינְמָאל סֵיי וִוי נִישְׁט קֶענֶען נָאכְמַאכְן, לֵייג דִיךְ עֶנְדֶערְשׁ אַרַיין אִין דַיין נְקוּדָּה, וֶועסְטוּ מֶער מַצְלִיחַ זַיין.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, דִי דוֹר הַפְּלָגָה זֶענֶען טַאקֶע גֶעוֶוען בְּאַחְדוּת, אָבֶּער שׁוֹין צוּ שְׁטַארְק, וַוייל אֲפִילוּ וֶוען מֶען הַאלְט זִיךְ בְּאַחְדוּת, טָאר מֶען אָבֶּער נִישְׁט נָאכְמַאכְן יֶענֶעם, נָאר יֶעדֶער דַארְף זֶעהְן אַלֵיין וָואס עֶר קֶען טוּהְן, אוּן נִישְׁט מְקַנֵּא זַיין דֶעם צְוֵוייטְן, אָבֶּער זֵיי הָאבְּן יָא גֶעקוּקְט אֵיינֶער אוֹיף צְוֵוייטְן, אוּן דֶערְפַאר אִיז זֵייעֶר עוֹנֶשׁ טַאקֶע גֶעוֶוען אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט זֵיי צוּשְׁפְּרֵייט, מִיט אַסַאךְ שְׁפְּרַאכְן, אַזוֹי אַז זֵיי הָאבְּן שׁוֹין נִישְׁט גֶעקֶענְט פַארְשְׁטֵיין אֵיינֶער דֶעם צְוֵוייטְן, אוּן זֵיי הָאבְּן גֶעמוּזְט אָנְהֵייבְּן קוּקְן נָאר אוֹיף זִיךְ.

וואוּיל אִיז דֶער מֶענְטְשׁ וָואס קוּקְט נִישְׁט אוֹיף אַ צְוֵוייטְן, עֶר קוּקְט נָאר וָואס עֶר קֶען אַלֵיין מַצְלִיחַ זַיין, וֶועט אִים שְׁטֶענְדִיג גוּט זַיין.

(תּוֹךְ הַנַּחַל סְעוּדָּה שְׁלִישִׁית פָּרָשַׁת נֹחַ תשע"א לפ"ק)

פָּרָשַׁת לֶךְ לְךָ

וַיֹּאמֶר ה' לְאַבְרָם לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ. מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק

לוֹיט ווי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, הַקְדָּמָה): אוֹיפְן פָּסוּק (יְחֶזְקֵאל ל"ג, כ"ד): **אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם** – אַבְרָהָם אִיז גֶעוֶוען אֵיינֶער אַלֵיין. דָאס הֵייסְט אַבְרָהָם אָבִינוּ הָאט גֶעדִינְט דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטֶען מִיט דֶעם אַז עֶר הָאט גֶעווּיסְט אַז עֶר אִיז אֵיינֶער אַלֵיינְס אוֹיף דֶער וֶועלְט, אוּן עֶר הָאט זִיךְ נִישְׁט צִיטוּהְן גֶעמַאכְט פוּן מֶענְטְשְׁן וָואס הָאבְּן אִים גֶעשְׁטֶערְט, נִישְׁט פוּן זַיין טַאטֶע תֶּרַח, אוּן נִישְׁט פוּן אַנְדֶערֶע מֶענְטְשְׁן וָואס הָאבְּן אִים גֶעשְׁטֶערְט, נָאר עֶר הָאט זִיךְ פָארְגֶעשְׁטֶעלְט אַזוֹי ווִי עֶר אִיז דִי אֵיינְצִיגְסְטֶער מֶענְטְשׁ אוֹיף דֶער וֶועלְט.

זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי: אַזוֹי דַארְף טוּהְן יֶעדֶער אִיד וָואס ווִיל דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אַז עֶר זָאל נִישְׁט קוּקְן אוֹיף קֵיינֶעם וָואס שְׁטֶערְט אִים, ווִי לְמָשָׁל זַיין טַאטֶע, מַאמֶע, שְׁוֶוער, וַוייבּ, קִינְדֶער, אָדֶער אַנְדֶערֶע מֶענְטְשְׁן, נָאר עֶר זָאל זִיךְ פָארְשְׁטֶעלְן ווִי עֶר אִיז אַלֵיינְס אוֹיף דֶער וֶועלְט.

זָאגְט מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א: דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאגְט פַאר אַבְרָהָם **לֶךְ לְךָ** – גֵיי צוּ דִיר, זָאלְסְט טְרַאכְטְן נָאר פוּן דִיר, אוּן קוּק נִישְׁט אוֹיף קֵיינֶעם וָואס ווִיל דִיר שְׁטֶערְן פוּן דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, סַיי **מֵאַרְצְךָ** – פוּן מֶענְטְשְׁן פוּן דַיין סְבִיבָה, סַיי **וּמִמּוֹלַדְתְּךָ** – פוּן דַיינֶע קְרוֹבִים אוּן מִשְׁפָּחָה, סַיי **וּמִבֵּית אָבִיךָ**, זָאלְסְט נָאר אַנְטְלוֹיפְן **אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ** – אֶרֶץ גֵייט אַרוֹיף אוֹיף אֱמוּנָה, אַנְטְלוֹיף נָאר צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, טְרַאכְט נָאר וויאַזוֹי דוּ קֶענְסְט דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

(זֹאת הַתּוֹרָה לֶךְ סִימָן ב)

וְאַנְשֵׁי סְדוֹם רָעִים וַחַטָּאִים לַה' מְאֹד. מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט ווִי דֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, סִימָן ז): דֶער עִיקָר פוּן אַ מֶענְטְשׁ אִיז זַיין דַעַת, דָאס מֵיינְט עֶר זָאל ווִיסְן פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, ווִי עֶס שְׁטֵייט אִין פָּסוּק (דְּבָרִים ד, לה): **אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים.** אוּן אַ מֶענְטְשׁ וָואס טְרַאכְט נִישְׁט פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אִיז בִּכְלַל נִישְׁט קַיין מֶענְטְשׁ נָאר אַ חַיָּה וָואס זֶעהְט אוֹיס ווִי אַ מֶענְטְשׁ, אוּן מֶען דַארְף

זיך פון אַזאַ אײנעם זייער היטן, ווייל ער קען שעדיגן.

און דאס זעהט מען בחוש, אַז עס איז דאָ מענטשן וואס טוען רשעות לשם רשעות, אָן קיין שום טעם, און די גרעסטע צרה איז, אַז זיי זאָגן אַז זיי טוען עס לשם שמים, נאָר פאַרן אײבערשטנס וועגן, אַזוי ווי דער הייליגער רבי זאָגט (לקוטי מוהר"ן חלק א, סימן א): דער יצר הרע מאכט עבירות פאר מצות, ער רעדט צו אַ מענטש צו טוהן אַן עבירה, און ער רעדט אים נאָך איין אַז עס איז אַ מצוה.

דאס איז פשט אין פסוק: **ואנשי סדום רעים וחטאים** - די מענטשן פון סדום זענען געווען גרויסע רשעים, אָבער **לה' מאד** - נאָר פאַרן אײבערשטנס וועגן, נאָר לשם שמים, און פון זיי דאַרף מען זיך די מערסטע היטן.

(זאת התורה לך סימן ח)

וגם ללוט ההולך את אברם היה צאן ובקר ואהלים, אויך לוט וואס איז געגאַנגען מיט אברהם האט געהאט שאָף און רינדער און געצעלטן. זאָגט די הייליגע רש"י, וואס האט געמאַכט אַז לוט זאָל האָבן אַלעס גוטס? ווייל ער איז געגאַנגען מיט אברהם אבינו.

טייטשט דאס מוהרא"ש שליט"א אויס: לויט ווי דער הייליגער רבי זאָגט (ספר המדות אות צדיק, סימן ל"ג): אין זכות פונעם צדיק האָבן זיינע תלמידים פרנסה. נאָך האט דער רבי געזאָגט: (חיי מוהר"ן סימן רע"א): ווער עס איז מקורב צו מיר, אַפילו ער פירט זיך נישט אויף ווי עס דאַרף צו זיין, אָבער דאס אַליינס אַז ער דרייט זיך צווישן אַזאַלעכע ערליכע אידן, העלפט אים דאס שוין אויך זייער שטאַרק, און מיט די צייט וועט ער אויך ווערן אַן ערליכער איד. נאָך זאָגט דער רבי (לקוטי מוהר"ן חלק א, סימן קכ"ט): ווען איינער גלייבט אינעם צדיק אַפילו ער איז גאַרנישט מקבל פונעם צדיק, אָבער מיט דעם אַליינס וואס ער גלייבט אינעם צדיק ווערט אויפגעגעסן זיין שלעכטס און ער ווערט אַ צדיק.

דער זוהר הקדוש זאָגט (לך פ:): "לוט" איז אַ לשון פון "לטותא" - פאַרשאָלטן. דאס איז פשט אין פסוק **וגם ללוט** - אויך

אַ גֶעשָׁאלְטֶענֶע מֶענְטְש, אַ מֶענְטְש וָואס אִיז זֵייעֶר וַוייט פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, הַהוֹלֵךְ עִם אַבְרָם - אוֹיבּ גֵייט עֶר מִיטְן צַדִיק, הָיָה צֹאן וּבָקָר וְאֹהָלִים - וֶועט עֶר צוּם סוֹף הָאבְּן גְרוֹיס עֲשִׁירוּת בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, וַוייל וֶוער עֶס דְרֵייט זִיךְ בַּיי אַ צַדִיק וֶועט צוּם סוֹף וֶוערְן אַן עֶרְלִיכֶער אִיד אוּן הָאבְּן גְרוֹיס שֶׁפַע בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת.

(זֹאת הַתּוֹרָה לֶךְ סִימָן ז)

פַּרְשַׁת וַיֵרָא

וַיֹאמַר אֲדֹנָ״י אִם נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אַל נָא תַעֲבֹר מֵעַל עַבְדֶךָ. אַבְרָהָם אָבִינוּ זִיצְט אוּן רֶעדְט מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, פְּלוּצְלִינְג זֶעהְט עֶר דְרֵיי מֶענְטְשְׁן, זָאגְט עֶר פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, וַוארְט אַ מִינוּט, אִיךְ וִויל אַרַיינְבְּרֶענְגֶען דִי גֶעסְט אִין שְׁטוּבּ. זָאגְט דִי הֵיילִיגֶע גְמָרָא (שַׁבָּת קל״ה.): פוּן דָא לֶערְנְט מֶען אַרוֹיס ״גְדוֹלָה הַכְנָסַת אוֹרְחִים מִקַבָּלַת פְּנֵי הַשְׁכִינָה״, עֶס אִיז חָשׁוּבֶ׳ער אַרַיינְצוּנֶעמֶען גֶעסְט אִין שְׁטוּבּ, וִוי צוּ מְקַבֵּל זַיין דִי שְׁכִינָה, צוּ רֶעדְן מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטְן אַלֵיינְס.

לִכְאוֹרָה דַארְף מֶען טַאקֶע פַארְשְׁטֵיין וִוי אַזוֹי קֶען זַיין אַזַא זַאךְ, אַז עֶס זָאל זַיין חָשׁוּבֶ׳ער אַרַיינְצוּנֶעמֶען גֶעסְט וִוי קַבָּלַת פְּנֵי הַשְׁכִינָה?

זָאגְט מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א, לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן קכ״ג): דֶער עִיקָר פוּן אַ יוּד אִיז, צוּ גֵיין צוּ אַ צַדִיק, אוּן פָאלְגְן אַלֶעס וָואס דֶער צַדִיק זָאגְט, אוּן אַזוֹי וֶוערְט מֶען אַ עֶרְלִיכֶע אִיד.

אוּן דִי עִיקָר גְרוֹיסְקֵייט פוּן אַ צַדִיק וֶוענְדְט זִיךְ, וִוי וַוייט עֶר קֶען זִיךְ אַרָאפְּלָאזְן, אוּן אוֹיסְלֶערְנֶען פַארְן פָּשׁוּטְ׳סְטְן אִיד, אַז עֶר קֶען אוֹיךְ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אִים אוֹיךְ לִיבּ, דֶער שְׁלֵימוּת פוּן אַ צַדִיק אִיז נִישְׁט, וֶוען עֶר שְׁפַּארְט זִיךְ אַיין בַּיי זִיךְ אִין שְׁטוּבּ, אוּן עֶס אִינְטֶערֶעסִירְט אִים נִישְׁט וָואס עֶס טוּט זִיךְ אוֹיפְן גַאס, פַארְקֶערְט, דִי גְרוֹיסְקֵייט פוּן אַ צַדִיק אִיז, אַז עֶר

קֶען אוֹיסְלֶערְנֶען פַארְן פָּשׁוּט׳סְטְן אִיד, אַז עֶר קֶען אוֹיךְ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן ל).

אוּן דָאס אִיז גֶעוֶוען דִי גְרוֹיסְקֵייט פוּן אַבְרָהָם אָבִינוּ, וָואס זַיין עִיקָר צִיל אִיז גֶעוֶוען אוֹיסְצוּלֶערְנֶען פַאר דִי גַאנְצֶע וֶועלְט אַז נָאר דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער פִירְט דִי וֶועלְט, אוּן וֶוען מֶען הָאט אַ פְּרָאבְּלֶעם קֶען מֶען זִיךְ נָאר וֶוענְדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, ווִי דֶער מֶדְרָשׁ זָאגְט (בְּרֵאשִׁית רַבָּה מט, ד): אַז עֶר הָאט גֶעגֶעבְּן צוּ עֶסְן פַאר מֶענְטְשְׁן אוּן נָאכְדֶעם הָאט עֶר זֵיי גֶעהֵייסְן דַאנְקֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן וָואס הָאט בַּאשַׁאפְן דִי וֶועלְט.

זָאגְט מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א: מִיט דֶעם פַארְשְׁטֵייט מֶען שׁוֹין זֵייעֶר גוּט, אַז עֶס אִיז זִיכֶער חָשׁוּבֶ׳ער אַרַיינְצוּנֶעמֶען גֶעסְט ווִי קַבָּלַת פְּנֵי הַשְּׁכִינָה, וַוייל דָאס אִיז דִי גְרֶעסְטֶע נַחַת רוּחַ פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוֹיסְצוּלֶערְנֶען פַאר נָאךְ מֶענְטְשְׁן אַז זֵיי זָאלְן אוֹיךְ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

(תּוֹךְ הַנַחַל לֵיל שַׁבַּת קוֹדֶשׁ וַיֵּרָא תשנ״א)

וַיֵּרָא אֵלָיו ה׳ בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא. זָאגְט מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א: לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב, סִימָן נ): דִי מַחְשָׁבָה אִיז אִין דִי הַאנְט פוּן אַ מֶענְטְשׁ, עֶר קֶען עֶס דְרֵייעֶן ווִי אַזוֹי עֶר ווִיל, וַוייל עֶס אִיז נִישְׁט מֶעגְלִיךְ צוּ טְרַאכְטְן צְוֵויי מַחְשָׁבוֹת אוֹיף אֵיינְמָאל, מְמֵילָא אוֹיב עֶס קוּמֶען אַרַיין שְׁלֶעכְטֶע מַחְשָׁבוֹת אִין אַ מֶענְטְשׁ, זַאכְן וָואס עֶר טָאר נִישְׁט טְרַאכְטְן, קֶען עֶר גְלַייךְ טְרַאכְטְן פוּן אַן אַנְדֶערֶע זַאךְ, אוּן אַזוֹי גֵייט אַוֶועק דִי שְׁלֶעכְטֶע מַחְשָׁבָה, אַזוֹי ווִי אַ פֶערְד וָואס ווִיל אַרָאפְּפָארְן פוּן גְלַייכְן וֶועג, גֶעבְּט מֶען אִים אַ כַאפּ בַּיי דִי לֵייצֶעס, אוּן מֶען שְׁטֶעלְט אִים אוֹיפְן פְּלַאץ, אַזוֹי אוֹיךְ דִי מַחְשָׁבָה, וֶוען עֶס ווִיל אַרָאפּ גֵיין פוּנֶעם גְלַייכְן וֶועג, אוּן עֶס ווִיל טְרַאכְטְן שְׁלֶעכְטֶע מַחְשָׁבוֹת, גֶעבְּט מֶען אִים אַ כַאפּ, אוּן מֶען הֵייבְּט אָן טְרַאכְטְן גוּטֶע זַאכְן, אוּן מֶען פִירְט אִים אַרוֹיף אוֹיפְן גְלַייכְן וֶועג.

זָאגְט מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א: דָאס אִיז מְרוּמָז אִין דִי וָוארְט ״מַמְרֵא״ וָואס אִיז רָאשֵׁי תֵּיבוֹת: מַ׳חְשָׁבָה רָ׳עָה מַ׳חְשָׁבָה אַ׳חֶרֶת, וֶוען עֶס קוּמְט אַרַיין אַ שְׁלֶעכְטֶע

מַחְשָׁבָה, טְרַאכְט מֶען גְלַייךְ אַן אַנְדֶערֶע מַחְשָׁבָה.

ווייל דֶער עִיקָר פוּן אַ מֶענְטְש אִיז דִי מַחְשָׁבָה, עֶר זָאל טְרַאכְטְן נָאר הֵיילִיגֶע גֶעדַאנְקֶען עֶר זָאל נָאר טְרַאכְטְן פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן דֶערְפַאר פְּרוּבִּירְט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אוֹיס אַ מֶענְטְש מִיט זַיינֶע מַחְשָׁבוֹת, עֶר דַארְף דוּרְךְ גֵיין אַסַאךְ שְׁוֶוערֶע נִסְיוֹנוֹת, אוּן עֶס קוּמֶען קוּמֶען אַרַיין אִין אִים אַלֶע שְׁלֶעכְטֶע מַחְשָׁבוֹת אוּן גֶעדַאנְקֶען, אָבֶּער אוֹיבּ דֶערְהַאלְט עֶר זִיךְ, אִיז עֶר זוֹכֶה אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער בַּאוַוייזְט זִיךְ צוּ אִים, אוּן עֶר הֵייבְּט אָן צוּ פִילְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

זָאגְט מוֹהֲרָא"ש שְׁלִיטָ"א, דָאס אִיז פְּשַט אִין פָּסוּק: **וַיֵּרָא אֵלָיו ה'** - אַז אַ אִיד ווִיל אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאל זִיךְ צוּ אִים בַּאוַוייזְן, אוּן עֶר זָאל פִילְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אִיז דִי עֵצָה, **בְּאֵלוֹנֵי "מַמְרֵא"** - מַ'חְשָׁבָה רָ'עָה מַ'חְשָׁבָה אַ'חֶרֶת - אַז וֶוען עֶס קוּמְט אִים אַרַיין אַ שְׁלֶעכְטֶע מַחְשָׁבָה זָאל עֶר גְלַייךְ טְרַאכְטְן פוּן עֶפֶּעס אַנְדֶערְש, **וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל** - אֲפִילוּ עֶר פִילְט אַז עֶר אִיז נָאךְ בַּיי דִי טִיר, עֶר הָאט נָאכְנִישְׁט אָנְגֶעהוֹיבְּן אַרַיינְצוּגֵיין אִין דִי קְדוּשָּׁה, אוּן נָאךְ מֶער, **כְּחֹם הַיּוֹם** - עֶס בְּרֶענְט אִין אִים דִי יֵצֶר הָרַע, אַ פַייעֶר פוּן תַּאֲווֹת אוּן שְׁלֶעכְטֶע מִדּוֹת, דָאךְ זָאל עֶר נִישְׁט וֶוערְן צוּבְּרָאכְן נָאר זִיךְ דֶערְהַאלְטְן אוּן צוּרִיקְגֵיין צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוּן אִים אַלֶעס דֶערְצֵיילְן דוּרְכְדֶעם וֶועט עֶר זוֹכֶה זַיין אַז - **וַיֵּרָא אֵלָיו ה'** - דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אַלֵיינְס וֶועט זִיךְ בַּאוַוייזְן צוּ אִים.

(זֹאת הַתּוֹרָה וַיֵּרָא סִימָן א)

יֻקַּח נָא מְעַט מַיִם וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשָּׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ. מוֹהֲרָא"ש שְׁלִיטָ"א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן י"ט): אֲפִילוּ דִי מֶענְטְשְׁן וָואס זֶענֶען זֵייעֶר וַוייט פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, זֵיי זֶענֶען שׁוֹין צוּגֶעוואוֹינְט צוּ טוּהְן עֲבֵירוֹת רַחֲמָנָא לִיצְלָן, אָבֶּער אוֹיבּ וֶועלְן זֵיי זִיךְ מַאכְן אַ שִׁיעוּר אִין תּוֹרָה, יֶעדְן טָאג צוּ לֶערְנֶען אַבִּיסְל תּוֹרָה חֹק וְלֹא יַעֲבוֹר, וֶועט דִי כֹּחַ פוּן דִי תּוֹרָה זֵיי הֶעלְפְן אַז זֵיי וֶועלְן אַרוֹיס גֵיין פוּן אַלֶע עֲבֵירוֹת אוּן וֶוערְן עֶרְלִיכֶע אִידְן.

וָוען דער הייליגער רֶבִּי נָתָן הָאט דָאס געהערט הָאט ער געפרעגט פונעם רֶבִּי'ן: וָואס טוט זיך ווען איינער איז מַמָּש אַ בַּעַל עֲבֵירָה, ער זינקט אין די ערגסטע עֲבֵירוֹת, וועט דָאס אים אויך העלפן? הָאט אים דער רֶבִּי געענטפערט: דו ווייסט דען די גרויסקייט פון תּוֹרָה? תּוֹרָה איז העכער פון אַלעס, און סיי וואו אַ מענטש איז געזונקען און אֲפִילוּ ער טוט נָאך אַלץ די ערגסטע עֲבֵירוֹת, אויב וועט ער לערנען יעדן טָאג, וועט ער מיט די צייט ווערן אַן ערליכער איד (חַיֵּי מוֹהֲרַ"ן סִימָן תקע"ג)!

עֶס איז מְקוּבָּל ביי אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵינוּ אַז בְּעִיקָר גייט דָאס אַרויף אויף לערנען מִשְׁנָיוֹת, אַז ווי אַזוֹי אַ מענטש זעהט נָאר אויס, אֲפִילוּ ער זינקט אין די ערגסטע עֲבֵירוֹת, אויב ער וועט הָאבן אַ שִׁיעוּר יעדן טָאג צו לערנען אַבִּיסל מִשְׁנָיוֹת, וועט עס אים אַרויס שלעפן פון אַלעם שלעכטס.

און דָאס איז אֲפִילוּ ווען מען לערנט נָאר אַבִּיסל, ווייל: אַבִּיסל איז אויך גוט! מען טָאר זיך נישט לָאזן פונעם יֵצֶר הָרַע וָואס וויל אַז דער מענטש זָאל זיך אונטער נעמען מער וויפיל ער קען, און נָאכדעם ווען עס וועט נישט גיין, וועט ער אַלעס אויפגעבן, נָאר מען זָאל זיך אונטער נעמען צו לערנען יעדן טָאג כָאטש איין מִשְׁנָה אָדער איין פֶּרֶק, און די כֹּחַ הַתּוֹרָה וועט אים אַרויס שלעפן פון שלעכטס.

דָאס איז פְּשַׁט אין פָּסוּק, ווען אַבְרָהָם אָבִינוּ הָאט געוואָלט מְקָרֵב זיין די דריי מענטשן צום אייבערשטן, הָאט ער זיי געזאָגט יֻקַּח נָא "מְעַט" מַיִם, און חֲזַ"ל זאָגן (בָּבָא קַמָּא יז, עָמוּד א): "אֵין מַיִם אֶלָא תּוֹרָה", נעם אֲפִילוּ נָאר "אַבִּיסל תּוֹרָה" יעדן טָאג, **וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם**, און מיט דעם וועט עטץ אָפּוואשן אַלע ענקערע "רְגִילוֹת", אַלע שלעכטע זאכן וָואס ענק זענען צוגעוואוינט, **וְהִשָּׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ**, און אַזוֹי וועט עטץ זיך אָנלאַנען אונטערן עֵץ הַחַיִּים אונטערן אייבערשטן, עטץ וועטס פילן די געשמאק און די זיסקייט פון דעם אייבערשטן.

וואוּיל איז דער מענטש וָואס נעמט זיך אונטער צו לערנען יעדן טָאג מִשְׁנָיוֹת, אֲפִילוּ

נָאר אַבִּיסְל, וֶועט עֶר זִיכֶער זַיין אַן עֶרְלִיכֶער אִיד.

(תּוֹךְ הַנַּחַל לֵיל שַׁבַּת קוֹדֶשׁ וַיֵּרָא תשס"ב לפ"ק)

וַיַּעֲקֹד **אֶת יִצְחָק בְּנוֹ וַיָּשֶׂם אֹתוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ.** מִיר גֶעפִינֶען אַז דִי נִסָּיוֹן פוּן דִי עֲקֵדָה וֶוערְט אָנְגֶערוּפְן "עֲקֵדַת יִצְחָק", ווִי מִיר זָאגְן בַּיים דַאוֶוענֶען רֹאשׁ הַשָּׁנָה: **וַעֲקֵדַת יִצְחָק הַיּוֹם לְזַרְעוֹ תִּזְכּוֹר**, דַארְף מֶען פַארְשְׁטֵיין פַארְוָואס וֶוערְט עֶס אָנְגֶערוּפְן אוֹיף יִצְחָק'ס נָאמֶען, לִכְאוֹרָה אִיז דָאס דָאךְ גֶעוֶוען אַ גְרֶעסֶערֶע נִסָּיוֹן פַאר אַבְרָהָם צוּ שֶׁחְטְ'ן זַיין קִינְד וָואס אִיז אִים גֶעבּוֹירְן בַּיי דִי הוּנְדֶערְט יָאר, אוּן עֶס וֶוערְט גֶערֶעכְנְט דִי גְרֶעסְטֶע אוּן שְׁוֶוערְסְטֶע נִסָּיוֹן פוּן דִי צֶען נִסְיוֹנוֹת פוּן אַבְרָהָם אָבִינוּ?

אִיז דָאס מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א מַסְבִּיר, אַז יִצְחָק הָאט גֶעהַאט נָאךְ אַ חֵלֶק אִינֶעם נִסָּיוֹן, וָואס אַבְרָהָם אָבִינוּ הָאט נִישְׁט גֶעהַאט, דִי נִסָּיוֹן פוּן "כִּיבּוּד אָב וָאֵם", ווייל יִצְחָק הָאט דָאךְ נִישְׁט גֶעהֶערְט פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אַלֵיין אַז מֶען דַארְף אִים שֶׁחְטְ'ן, עֶר הָאט עֶס נָאר גֶעהֶערְט פוּן זַיין טַאטְן אַבְרָהָם, אוּן עֶר אִיז שׁוֹין גֶעוֶוען דֶעמָאלְטְס זִיבְּן אוּן דְרַייסִיג יָאר אַלְט, אוּן עֶר וָואלְט גֶעהַאט גֶענוּג וֶועגְן זִיךְ אַרוֹיסְצוּדְרֵייעֶן פוּן דֶעם, אָבֶּער פוּן דֶעסְט וֶועגְן הָאט עֶר אַנְשְׁטָאט אַנְטְלוֹיפְן, נָאךְ גֶעבֶּעטְן זַיין טַאטֶע אַז עֶר זָאל אִים גוּט צוּבִּינְדֶען.

דֶערְפַאר וֶוערְט עֶס גֶערוּפְן אוֹיף זַיין נָאמֶען "עֲקֵדַת יִצְחָק" ווייל עֶר אִיז בַּייגֶעשְׁטַאנֶען אִין נָאךְ אַ גְרֶעסֶערֶע נִסָּיוֹן סַיי זִיךְ צוּ לָאזְן שֶׁחְטְ'ן אוּן סַיי נִישְׁט עוֹבֵר צוּ זַיין אוֹיף זַיין טַאטֶענְס רָצוֹן, עֶר הָאט מְקַיֵּים גֶעוֶוען "כִּיבּוּד אָב וָאֵם" בִּשְׁלֵימוּת.

ווּאוֹיל אִיז דֶעם וָואס אִיז זוֹכֶה מְקַיֵּים צוּ זַיין דִי מִצְוָה פוּן "כִּיבּוּד אָב וָאֵם" ווִי עֶס דַארְף צוּ זַיין, וֶועט אוֹיף אִים קוּמֶען אַלֶע גוּטֶע בְּרָכוֹת.

(תּוֹךְ הַנַּחַל לֵיל שַׁבַּת קוֹדֶשׁ וַיֵּרָא תש"ע לפ"ק)

וַיִּשָּׂא **עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נִצָּבִים עָלָיו.** זָאגְט דֶער מֶדְרָשׁ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פָּרָשָׁה מ"ח, סִימָן ט): אֵיינֶער הָאט אוֹיסְגֶעזֶעהְן ווִי אַ בֶּעקֶער, אֵיינֶער הָאט

אויסְגֶעזֶעהְן ווי אַ שִׁיפְּס קַאפִּיטַאן, און אֵיינֶער הָאט אויסְגֶעזֶעהְן ווי אַן אַרַאבֶּער.

מוהֲרָא״ש שְׁלִיטָ״א אִיז דָאס מַסְבִּיר לויט ווי דִי הֵיילִיגֶע חֲכָמִים זָאגְן (אָבוֹת פֶּרֶק א, ב): אויף דְרֵיי זַאכְן שְׁטֵייט דִי וֶועלְט, אויף תּוֹרָה, אויף עֲבוֹדָה, און אויף גְמִילַת חֲסָדִים. און דָאס וַוייזְט אויף דִי דְרַיי אָבוֹת אַבְרָהָם, יִצְחָק, און יַעֲקֹב, אַבְרָהָם'ס מִדָּה אִיז גֶעוֶוען גְמִילַת חֲסָדִים, יִצְחָק'ס מִדָּה אִיז גֶעוֶוען תְּפִלָּה, און יַעֲקֹב'ס מִדָּה אִיז גֶעוֶוען תּוֹרָה.

דָאס הָאט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער גֶעווִיזְן פַאר אַבְרָהָם, יֶעצְט אַז דוּ הָאסְט גֶעפָּאלְגְט דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, וָואס הָאט דִיךְ גֶעהֵייסְן זִיךְ מַלְ'ן, און דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער בַּאוַוייזְט זִיךְ צוּ דִיר, ווִי עֶס שְׁטֵייט "וַיֵּרָא אֵלָיו ה'", יֶעצְט וֶועסְטוּ זוֹכֶה זַיין צוּ דִי דְרֵיי זַיילְן פוּן דִי וֶועלְט, תּוֹרָה, עֲבוֹדָה, און גְמִילַת חֲסָדִים.

דֶער בֶּעקֶער אִיז קֶעגְן חֶסֶד, וַוייל עֶר גֶעבְּט צוּ עֶסְן פַאר מֶענְטְשְׁן, דֶער שִׁיפְּ'ס קַאפִּיטַאן פִירְט מֶענְטְשְׁן אויפְן יַם, וָואס אִיז קֶעגְן דִי "יַם הַתַּלְמוּד", וָואס דָאס אִיז תּוֹרָה, און דֶער אַרַאבֶּער וָואס וֶוערְט גֶערוּפְן "יִשְׁמָעאֵל" אִיז קֶעגְן תְּפִלָּה, ווִי עֶס שְׁטֵייט אִין פָּסוּק (בְּרֵאשִׁית ט"ז, י"א): עֶר הָאט אִים גֶערוּפְן **יִשְׁמָעאֵל כִּי שָׁמַע ה' אֶל עָנְיֵךְ** וָואס דָאס אִיז תְּפִלָּה, און אויף דִי דְרַיי זַאכְן שְׁטֵייט דִי וֶועלְט.

(זֹאת הַתּוֹרָה וַיֵּרָא סִימָן ה)

פַּרְשַׁת חַיֵּי שָׂרָה

וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה. דֶער מֶדְרָשׁ דֶערְצֵיילְט (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פָּרָשָׁה נ"ח, סִימָן ג): רַבִּי עֲקִיבָא אִיז גֶעזִיצְן און גֶע'דַרְשֶ'נְט, און עֶר הָאט גֶעזֶעהְן ווי דֶער עוֹלָם שְׁלָאפְט אַיין, הָאט עֶר זֵיי גֶעזָאגְט: "פַארְוָואס הָאט אֶסְתֵּר זוֹכֶה גֶעוֶוען צוּ קֶענִיגְן אויף הוּנְדֶערְט זִיבְּן און צְוָואנְצִיג לֶענְדֶער? וַוייל זִי אִיז גֶעוֶוען אַן אֵיינִיקְל פוּן שָׂרָה וָואס הָאט

גֶעלֶעבְּט הוּנְדֶערְט זִיבְּן און צְוָואנְצִיג יָאר".

דֶער מִדְרָשׁ אִיז זֵייעֶר שְׁוֶוער צוּ פַארְשְׁטֵיין, קוֹדֶם פַּארְוָואס דַארְף אֶסְתֵּר קֶענִיגְן אוֹיף הוּנְדֶערְט זִיבְּן און צְוָואנְצִיג לֶענְדֶער וַוייל שָׂרָה הָאט גֶעלֶעבְּט הוּנְדֶערְט זִיבְּן און צְוָואנְצִיג יָאר? און פַארְוָואס וֶוען מֶען זָאגְט דָאס, וֶועלְן זֵיי זִיךְ אוֹיפְוֶועקְן?

מוֹהֲרַא"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן רס"א): וֶוען אַ מֶענְטְשׁ פַּאלְט פוּן זַיינֶע מַדְרֵיגוֹת זָאל עֶר וִויסְן אַז דָאס קוּמְט פוּן הִימְל, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט דָאס סְפֶּעצִיעֶל אַזוֹי גֶעמַאכְט, כְּדֵי עֶר זָאל זִיךְ נָאכְאַמָאל אוֹיפְפְרִישְׁן, עֶר זָאל אָנְהֵייבְּן נָאכְאַמָאל פוּן נֵיי צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, וַוייל מֶען דַארְף יֶעדְן טָאג אָנְהֵייבְּן פוּן דָאסְנַיי צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

מִיט דֶעם קֶען מֶען פַארְשְׁטֵיין, וָואס רַשִׁ"י זָאגְט: בַּת ק' כְּבַת כ' וּבַת כ' כְּבַת ז', כּוּלָן שָׁוִין לְטוֹבָה. דָאס מֵיינְט אַז בַּיי דִי הוּנְדֶערְט יָאר הָאט זִיךְ שָׂרָה וַוייטֶער בַּאנַייט אַזוֹי וִוי זִי וָואלְט נָאךְ גֶעוֶוען צְוָואנְצִיג יָאר, דָאס אִיז גֶעוֶוען אִיר גְרוֹיסְקֵייט אַז זִי הָאט זִיךְ שְׁטֶענְדִיג בַּאנַייט.

און דֶערְפַאר וֶוען רֶבִּי עֲקִיבָא הָאט גֶעזֶעהְן אַז דֶער עוֹלָם שְׁלָאפְט אַיין, דָאס מֵיינְט אַז זֵיי וֶוערְן פַארְשְׁלָאפְן, זֵיי דִינֶען שׁוֹין נִישְׁט דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן מִיט דִי זֶעלְבֶּע פְרִישְׁקֵייט, הָאט עֶר זֵיי דָאס גֶעזָאגְט, "פַארְוָואס הָאט אֶסְתֵּר זוֹכֶה גֶעוֶוען צוּ קֶענִיגְן אוֹיף הוּנְדֶערְט זִיבְּן און צְוָואנְצִיג לֶענְדֶער? וַוייל זִי אִיז גֶעוֶוען אַן אֵיינִיקְל פוּן שָׂרָה וָואס הָאט גֶעלֶעבְּט הוּנְדֶערְט זִיבְּן און צְוָואנְצִיג יָאר". דָאס מֵיינְט אַז וַוייל שָׂרָה הָאט גֶעלֶעבְּט מִיט אַזַא פְרִישְׁקֵייט, זִי אִיז נִישְׁט גֶעוָוארְן פַארְשְׁלָאפְן, דֶערְפַאר הָאט אִיר אֵיינִיקְל אֶסְתֵּר זוֹכֶה גֶעוֶוען צוּ קֶענִיגְן אוֹיף הוּנְדֶערְט זִיבְּן און צְוָואנְצִיג לֶענְדֶער, און דֶערְפַאר - זָאגְט רֶבִּי עֲקִיבָא פַאר זַיינֶע תַּלְמִידִים - זָאלְט אִיר אוֹיךְ נִישְׁט זַיין פַארְשְׁלָאפְן, נָאר דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן מִיט פְרִישְׁקֵייט, וֶועט אִיר אוֹיךְ זוֹכֶה צוּ אַיינְקוֹיפְן לֶענְדֶער און וֶועלְטְן.

(תּוֹךְ הַנַּחַל לֵיל שַׁבַּת קוֹדֶשׁ פַּרְשַׁת חַיֵּי שָׂרָה תשס"ז לפ"ק)

וּמִשְׁמָע וְדוּמָה וּמַשָּׂא. טַייטְשְׁן דִי מְפָרְשִׁים (הֵבִיאוֹ הַחִידָ"א בְּנַחַל קְדוּמִים עַל פָּסוּק זֶה): "וּמִשְׁמָע" - מֶען דַארְף הֶערְן, "וְדוּמָה" - אוּן שְׁוַוייגְן, "וּמַשָּׂא" - אוּן לַיידְן.

מוֹהֲרַא"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן ו): דִי עִיקַר תְּשׁוּבָה אִיז צוּ הֶערְן בִּזְיוֹנוֹת אוּן שְׁוַוייגְן, אָבֶער צוּ צוּקוּמֶען צוּ דֶעם, דַארְף מֶען גֵיין צוּ אַ צַדִיק וָואס עֶר שַׁיינְט אַרַיין אַ שְׁטַארְקֶע אֱמוּנָה אִין דֶעם מֶענְטְשׁ, אַז אַלֶעס פִירְט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער צוּם גוּטְן, אוּן נָאר אַזוֹי קֶען מֶען זִיךְ דֶערְהַאלְטְן וֶוען מֶען כַאפְּט אַרַיין אַ גוּטֶע בִּזָיוֹן.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק **וּמִשְׁמָע** - וֶוען מֶען הֶערְט זִיךְ צוּ צוּם צַדִיק, מֶען הָאט אֱמוּנַת חֲכָמִים, דֶעמָאלְטְס קֶען מֶען זוֹכֶה זַיין צוּ **וְדוּמָה** - צוּ קֶענֶען שְׁוַוייגְן, **וּמַשָּׂא** - אוּן לַיידְן, אוּן אַזוֹי אַרִיבֶּער גֵיין דִי לֶעבְּן אוֹיף דִי וֶועלְט בְּשָׁלוֹם.

(תּוֹךְ הַנַּחַל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית פַּרְשַׁת חַיֵּי שָׂרָה תשס"ד לפ"ק)

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל.

מוֹהֲרַא"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז מַסְבִּיר דִי הֶמְשֵׁךְ פוּן אָנְהֵייבּ פָּסוּק: **וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים**, צוּם סוֹף פָּסוּק: **וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל**, לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן רע"ב): אוֹיפְן פָּסוּק **הַיּוֹם אִם בְּקוֹלוֹ תִשְׁמָעוּ**, עֶס אִיז אַ גְרוֹיסֶער כְּלַל אִין עֲבוֹדַת ה', אַז מֶען זָאל נָאר קוּקְן אוֹיפְן הַיינְטִיגְן טָאג, מֶען זָאל נִישְׁט טְרַאכְטְן וָואס עֶס אִיז גֶעוֶועְן נֶעכְטְן, אוּן נִישְׁט וָואס גֵייט זַיין מָארְגְן, וַוייל גֶעוֶוענְטְלִיךְ וֶוערְט אַ מֶענְטְשׁ צוּבְּרָאכְן וֶוען עֶר טְרַאכְט וָואס עֶס אִיז גֶעוֶועְן נֶעכְטְן, אוּן עֶר זָארְגְט זִיךְ וָואס וֶועט זַיין מָארְגְן, אָבֶער וֶוען מֶען טְרַאכְט נָאר פוּנֶעם הַיינְטִיגְן טָאג, וָואס קֶען אִיךְ הַיינְט מַאכְן אַ נַחַת רוּחַ פַאר'ן אֵייבֶּערְשְׁטְן אִיז מֶען זֵייעֶר מַצְלִיחַ.

דָאס אִיז גֶעוֶועְן דִי מַעֲלָה פוּן אַבְרָהָם אָבִינוּ, **בָּא בַּיָּמִים** - עֶר הָאט נָאר גֶעקוּקְט אוֹיפְן הַיינְטִיגְן טָאג, וָואס קֶען אִיךְ יֶעצְט טוּהְן אַ גוּטֶע זַאךְ, דֶערְפַאר, **וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל** - הָאט עֶר אַזוֹי גוּט מַצְלִיחַ גֶעוֶועְן, אַז דֶער

אײבֶערשְׁטֶער הָאט אִים גֶעבֶּענְטְשְׁט מִיט אַלֶעם גוּטְן.

(זֹאת הַתּוֹרָה חַיֵּי שָׂרָה סִימָן ו)

וְאַשְׁבִּיעֲךָ בַּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וֵאלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לִבְנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ. אַבְרָהָם אָבִינוּ זָאגְט פַאר זַיין קְנֶעכְט אֱלִיעֶזֶר: אִיךְ בַּאשְׁוֶוער דִיךְ אִין נָאמֶען פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן דֶער בַּאשֶׁעפֶער פוּן דִי הִימְל אוּן פוּן דִי עֶרְד, אַז דוּ זָאלְסְט נִישְׁט נֶעמֶען אַ פְרוֹי פַאר מַיין זוּהְן פוּן כְּנַעַן. זָאגְט דִי הֵיילִיגֶע רַשִׁ"י: אָמַר לוֹ עַכְשָׁיו הוּא אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וֵאלֹהֵי הָאָרֶץ, שֶׁהִרְגַּלְתִּיו בְּפִי הַבְּרִיּוֹת, אֲבָל כְּשֶׁלְּקָחַנִי מִבֵּית אָבִי הָיָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְלֹא אֱלֹהֵי הָאָרֶץ, שֶׁלֹּא הָיוּ בָּאֵי עוֹלָם מַכִּירִים בּוֹ, וּשְׁמוֹ לֹא הָיָה רָגִיל בָּאָרֶץ. אַבְרָהָם אָבִינוּ הָאט גֶעזָאגְט פַאר אֱלִיעֶזֶר: פַאר אִיךְ בִּין גֶעקוּמֶען, הָאבְּן מֶענְטְשְׁן נִישְׁט גֶעוואוּסְט פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן אִיךְ הָאבּ אַרַיין גֶעבְּרֶענְגְט דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְנְס נָאמֶען אוֹיף דִי וֶועלְט, אוּן יֶעצְט אִיז שׁוֹין דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער דֶער בַּאשֶׁעפֶער אוֹיךְ אוֹיף דֶער עֶרְד, דַארְף מֶען פַארְשְׁטֵיין פַארְוָואס הָאט אַבְרָהָם אָבִינוּ פּוּנְקְט יֶעצְט גֶעזָאגְט פַאר אֱלִיעֶזֶר, אַז עֶר הָאט אוֹיסְגֶעלֶערְנְט יֶעדְן צוּ רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן?

זָאגְט מוֹהֲרָא"ש שְׁלִיטָ"א, אַז אַזוֹי וְוי אַבְרָהָם אָבִינוּ הָאט גֶעבֶּעטְן אֱלִיעֶזֶר עֶר זָאל זוּכְן אַ שִׁידוּךְ פַאר יִצְחָק, אוּן אֱלִיעֶזֶר הָאט אָנְגֶעהוֹיבְּן צוּ פְרֶעגְן **אוּלַי לֹא תֹאבֶה הָאִשָּׁה לָלֶכֶת אַחֲרַי אֶל הָאָרֶץ הַזֹּאת,** אֶפְשָׁר וֶועט דִי מֵיידְל נִישְׁט וֶועלְן קוּמֶען דָא וואוֹינֶען? הָאט אִים אַבְרָהָם אָבִינוּ גֶעזָאגְט אִיךְ הָאבּ אַרָאפְּגֶעבְּרֶענְגְט דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אַז מֶען זָאל וִויסְן אַז עֶר אִיז דָא אוֹיף דֶער עֶרְד אוֹיךְ, אוּן יֶעדֶע זַאךְ אִיז פּוּנְקְטְלִיךְ אוֹיסְגֶערֶעכְנְט פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, מְמֵילָא וָואס אִיז דַיין פְּרָאבְּלֶעם? וָואס דוּ וֶועסְט וֶועלְן, וֶועסְטוּ בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער וֶועט דִיר הֶעלְפְן.

אוּן אַזוֹי אִיז טַאקֶע גֶעוֶוען, וְוי דִי תּוֹרָה דֶערְצֵיילְט בַּאֲרִיכוּת וְוי אַזוֹי אֱלִיעֶזֶר הָאט גֶעבֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוּן דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אִים גֶעהָאלְפְן, אוּן דִי תּוֹרָה

איז סְפֶּעציעֶל מַאֲרִיךְ אִין דֶעם, אוֹיסְצוּלֶערְנֶען פַּאר יֶעדְן, אַז וָואס מֶען בֶּעהְט דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן בַּאקוּמְט מֶען.

דֶערְפַאר יֶעדֶער וָואס הָאט סֵיי וָואסֶערְע פְּרָאבְּלֶעם, הָאט עֶר נָאר אֵיין עֵצָה, עֶר זָאל זִיךְ וֶוענְדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, עֶר זָאל דֶערְצֵיילְן פַאֲרְן אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיף זַיין שְׁפְּרַאךְ זַיין גַאנְצֶע פְּרָאבְּלֶעם, אוּן דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער וֶועט אִים זִיכֶער הֶעלְפְן.

(תּוֹךְ הַנַּחַל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית חַיֵּי שָׂרָה תשנ"א)

פַּרְשַׁת תּוֹלְדוֹת

וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק. מוֹהֲרָא"ש שְׁלִיטָ"א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק, לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן ד): וֶוען אַ מֶענְטְשׁ וֵוייסְט אַז וָואס עֶס גֶעשֶׁעהְט צוּ אִים סַיי גוּטְס אוּן סַיי שְׁלֶעכְטְס, אִיז נָאר פַאר זַיין טוֹבָה, אוּן אֲפִילוּ וֶוען עֶר גֵייט דוּרְךְ אַ שְׁוֶועְרֶע צַייט, הָאט עֶס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער נָאר גֶעטוּהְן פַאר זַיין גוּטְס, דָאס אִיז עוֹלָם הַבָּא - דֶער גַּן עֵדֶן, אַזוֹי וִוי עֶס שְׁטֵייט אִין פָּסוּק (תְּהִילִים נ"ו, י"א): **בַּה' אֲהַלֵּל דָּבָר, בֵּאלֹקִים אֲהַלֵּל דָּבָר**, סַיי וֶוען עֶס גֵייט אִים גוּט, אוּן סַיי וֶוען עֶס גֵייט אִים נִישְׁט גוּט, דַארְף אַ מֶענְטְשׁ וִויסְן אַז אַלֶעס אִיז פַאר זַיין טוֹבָה, אוּן עֶר זָאל דַאנְקֶען אוּן לוֹיבְּן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן. אַזוֹי וִוי דִי גְמָרָא זָאגְט (בְּרָכוֹת ס:): **לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם רָגִיל לוֹמַר כָּל מַה דְּעָבִיד רַחְמָנָא לְטַב עָבִיד** - אַ מֶענְטְשׁ זָאל אֵייבִּיג זָאגְן "וָואס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער טוּט אִיז גוּט".

עֶס אִיז בַּאקַאנְט אַז אַבְרָהָם'ס מִדָּה אִיז גֶעוֶוען חֶסֶד, וָואס דָאס וַוייזְט וֶוען עֶס גֵייט גוּט פַאר אַ מֶענְטְשׁ, אוּן יִצְחָק'ס מִדָּה אִיז גֶעוֶוען דִין, וָואס דָאס וַוייזְט וֶוען עֶס גֵייט נִישְׁט גוּט פַאֲרְן מֶענְטְשׁ.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק: **אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק** - וָואס קוּמְט אַרוֹיס פוּן יִצְחָק - מִדַּת הַדִּין, דָאס הֵייסְט וֶוען אַ מֶענְטְשׁ הָאט צָרוֹת

זָאל עֶר וויסְן, **בֶּן אַבְרָהָם** - עֶס אִיז בֶּאֱמֶת אַ זוּן פוּן אַבְרָהָם - מִדַּת הַחֶסֶד, עֶס אִיז אַלֶעס חֲסָדִים פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן אֲפִילוּ דִי דִינִים - זַאכְן וָואס זֶעהְן אוֹיס שְׁלֶעכְט, קוּמֶען אוֹיךְ נָאר פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן פַאר דִי טוֹבָה פוּנֶעם מֶענְטְשׁ, וַוייל **אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק**, דִי שְׁלֶעכְטְס אִיז אוֹיךְ אַ חֶסֶד פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן פַאר דִי טוֹבָה פוּנֶעם מֶענְטְשׁ.

(זֹאת הַתּוֹרָה תּוֹלְדוֹת סִימָן ג)

וְיִתֶּן לְךָ הָאֱלֹקִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֹב דָּגָן וְתִירֹשׁ. מִיר גֶעפוּנֶען אִין דִי וָואכֶעדִיגֶע פַּרְשָׁה אַז יַעֲקֹב הָאט אוֹיסְגֶעכַאפְּט דִי בְּרָכוֹת פוּן עֵשָׂו, דַארְף מֶען פַארְשְׁטֵיין, פַארְוָואס הָאט דִי בְּרָכוֹת גֶעמוּזְט צוּגֵיין מִיט אַ פָּאפֶּעֲרֵיי, פַארְוָואס הָאט יַעֲקֹב גֶעקֶענְט בַּאקוּמֶען דִי בְּרָכוֹת נָאר אוֹיף אַ גֶע׳גַנְבֶ׳טֶע וֶועג?

מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן רפ״ד): אוֹיף דֶעם וָואס דִי גְמָרָא זָאגְט (שַׁבָּת לא.): מֶען פְרֶעגְט דֶעם מֶענְטְשׁ אוֹיבְן אִין הִימְל "קָבַעְתָּ עִתִּים לַתּוֹרָה"? זָאגְט דֶער רֶבִּי: "קָבַעְתָּ" אִיז אַ לָשׁוֹן פוּן גְזֵילָה, אַזוֹי ווִי עֶס שְׁטֵייט אִין פָּסוּק (מִשְׁלֵי כ״ב, כ״ג): **וְקָבַע אֶת קֹבְעֵיהֶם נָפֶשׁ.** דָאס מֵיינְט אַז מֶען פְרֶעגְט דֶעם מֶענְטְשׁ: הָאסְטוּ גֶע׳גַנְבֶ׳ט צַייט צוּ לֶערְנֶען? וַוייל דֶער מֶענְטְשׁ אִיז אַזוֹי פַארְיָאגְט אוּן פַארְפְּלָאגְט אַז עֶר הָאט נִישְׁט קַיין צַייט צוּ לֶערְנֶען, אוּן דֶערְפַאר פְרֶעגְט מֶען אִים צוּ עֶר הָאט כָאטְשׁ אַרָאפּ גֶע׳גַנְבֶ׳ט אַבִּיסְל פוּן זַיין צַייט צוּ לֶערְנֶען תּוֹרָה.

דֶער מֶדְרָשׁ זָאגְט (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פָּרָשָׁה ס״ו, סִימָן ג): אוֹיף דִי בְּרָכָה וָואס יִצְחָק הָאט גֶעבֶּענְטְשְׁט יַעֲקֹב אַז דָאס גֵייט אַרוֹיף אוֹיף לֶערְנֶען תּוֹרָה, **וְיִתֶּן לְךָ הָאֱלֹקִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם** - זוּ מִקְרָא, **וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ** - זוּ מִשְׁנָה, **וְרֹב דָּגָן** - זוּ גְמָרָא, **וְתִירֹשׁ** - זֶה אַגָדָה. יִצְחָק הָאט גֶעבֶּענְטְשְׁט יַעֲקֹב אַז עֶר זָאל זוֹכֶה זַיין צוּ לֶערְנֶען יֶעדְן טָאג חוּמָשׁ אוּן מִשְׁנַיוֹת אוּן גְמָרָא אוּן מֶדְרָשׁ.

דֶערְפַאר וַוייל יַעֲקֹב הָאט גֶעווּאוּסְט אַז עֶר וֶועט

בַּאקוּמֶען אַ בְּרָכָה זוֹכֶה צוּ זַיין צוּ לֶערְנֶען תּוֹרָה, הָאט עֶס גֶעמוּזְט גֵיין מִיט אַ גֶע׳גַנְבֶ׳טֶע וֶועג, וַוייל נָאר אַזוֹי אִיז דִי וֶועג וָואס מֶען קֶען מַצְלִיחַ זַיין אִין לִימּוּד הַתּוֹרָה, וַוייל יֶעדֶער מֶענְטְשׁ אִיז פַארְנוּמֶען מִיט זַיינֶע זַאכְן, אוּן עֶר קוּמְט נִישְׁט אָן צוּ לֶערְנֶען, אוּן דִי אֵיינְצִיגְסְטֶע וֶועג אִיז נָאר צוּ גַנְבֶ׳נֶען צַייט, אַרָאפְּ׳גַנְבֶ׳נֶען עֶטְלִיכֶע מִינוּט דָא אוּן עֶטְלִיכֶע מִינוּט דָארְט, אוּן אַזוֹי אִיז מֶען זֵייעֶר שְׁטַארְק מַצְלִיחַ.

(תּוֹךְ הַנַּחַל לֵיל שַׁבַּת קוֹדֶשׁ פַּרְשַׁת תּוֹלְדוֹת תש״ע לפ״ק)

וַיֶּעְתַּר יִצְחָק לַה׳ לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ.
מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק, לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן ה): וֶוען מֶען פַּסְקֶ׳נְט אָפּ אִין הִימְל אַ שְׁלֶעכְטֶע גְזַר דִין אוֹיף דִי וֶועלְט, אוּן דִי צַדִּיקִים ווִילְן עֶס מְבַטֵּל זַיין, דַארְפְן זֵיי פַארְשְׁטֶעלְן דִי תְּפִלָּה, אַז דִי מַלְאָכִים זָאלְן נִישְׁט פַארְשְׁטֵיין.

דָאס מֵיינְט, אַז וֶוען דוּ שְׁמוּעֶסְט מִיט אַ מֶענְטְשׁ, דוּ דֶערְצֵיילְסְט אִים דַיין פְּרָאבְּלֶעם, יֶענֶער מֵיינְט אַז דוּ רֶעדְסְט צוּ אִים, אָבֶּער דוּ הָאסְט אִינְזִין אַז דוּ רֶעדְסְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, דוּ ווִילְסְט אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאל הֶערְן דִי וֶוערְטֶער, אוּן אַזוֹי קֶען מֶען פוֹעֶלְ׳ן גְרִינְגֶער, וַוייל דִי מַלְאָכִים וָואס ווִילְן מְקַטְרֵג זַיין, וֵוייסְן נִישְׁט אַז דוּ בֶּעהֶטְסְט יֶעצְט עֶפֶּעס פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, זֵיי מֵיינֶען אַז דוּ שְׁמוּעֶסְט סְתָּם אַזוֹי.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, וַיֶּעְתַּר יִצְחָק לַה׳, יִצְחָק הָאט גֶעוָואלְט בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אַז עֶר זָאל הָאבְּן קִינְדֶער, אָבֶּער וַוייל עֶס אִיז שׁוֹין גֶעוֶוען נָאכְן גְזַר דִין, וַוייל זֵיי הָאבְּן בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע נִישְׁט גֶעקֶענְט הָאבְּן קַיין קִינְדֶער, דֶערְפַאר, לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ הָאט עֶר עֶס פַארְשְׁטֶעלְט מִיט אַ שְׁמוּעֶס מִיט זַיין וַוייבּ, עֶר הָאט גֶעשְׁמוּעֶסְט שְׁטֶענְדִיג מִיט זַיין וַוייבּ אִיבֶּער זֵייעֶר פְּרָאבְּלֶעם: וָואס וֶועט זַיין מִיט אוּנְז? מִיר הָאבְּן נָאכְנִישְׁט קַיין קִינְדֶער, אָבֶּער עֶר הָאט אוּנְזִין גֶעהַאט לַה׳, אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאל הֶערְן דִי וֶוערְטֶער אוּן אָנְנֶעמֶען דִי תְּפִלָּה, כְּדֵי דִי מַלְאָכִים זָאלְן נִישְׁט פַארְשְׁטֵיין.

(זֹאת הַתּוֹרָה תּוֹלְדוֹת סִימָן ד)

פַּרְשַׁת וַיֵּצֵא

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָנָה. מוֹהֲרָא״ש שְׁלִיטָ״א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן קנ״ה): וֶוען אַ מֶענְטְשׁ אִיז שְׁטַארְק מִיט אֱמוּנָה, אוּן עֶר גְלֵייבְּט אִינֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, עֶר וֵוייסְט אַז וָואס עֶס גֶעשֶׁעהְט קוּמְט נָאר פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, דֶעמָאלְטְס וֶוערְט עֶר נִישְׁט דֶערְשְׁרָאקְן פוּן קַיין שׁוּם זַאךְ, אוּן עֶר וֶוערְט נִישְׁט נֶערְוֶועז פוּן קַיין שׁוּם זַאךְ, וַוייל עֶר וֵוייסְט אַז אַלֶעס פִירְט נָאר דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער, אָבֶּער גְלַייךְ וֶוען עֶר הֶערְט אוֹיף צוּ טְרַאכְטְן פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, עֶר פַארְגֶעסְט אַז אַלֶעס מַאכְט נָאר דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער, וֶוערְט עֶר שׁוֹין נֶערְוֶועז אוּן גֶערֶעגְט פוּן יֶעדֶע זַאךְ וָואס עֶס אִיז נִישְׁט אַזוֹי וִוי עֶר ווִיל.

עֶס וֶוערְט גֶעבְּרֶענְגְט פוּן דִי מְקוּבָּלִים (עַיֵּין שַׁעֲרֵי אוֹרָה, הַשַּׁעַר הַשְּׁמִינִי, הַסְּפִירָה הַשְּׁלִישִׁית): ״בְּאֵר שֶׁבַע״ גֵייט אַרוֹיף אוֹיף דִי זִיבֶּעטֶע מִידָה וָואס דָאס אִיז מַלְכוּת, דִי הֵיילִיגֶע אֱמוּנָה.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, וַיֵּצֵא יַעֲקֹב, וֶוען אַ אִיד גֵייט אַרוֹיס, מִבְּאֵר שֶׁבַע - פוּן דִי הֵיילִיגֶע אֱמוּנָה, עֶר פַארְגֶעסְט אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער פִירְט דִי וֶועלְט, וַיֵּלֶךְ חָרָנָה - גֵייט עֶר צוּ חֲרוֹן אַף, עֶר וֶוערְט גֶערֶעגְט אוּן נֶערְוֶועז פוּן אַ יֶעדֶע זַאךְ.

(זֹאת הַתּוֹרָה וַיֵּצֵא סִימָן ג)

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָנָה. מוֹהֲרָא״ש שְׁלִיטָ״א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן ס״א): וואו אִידְן וואוֹינֶען, אֲפִילוּ אִין חוּץ לָאָרֶץ, אִיז דָא דִי קְדוּשָּׁה פוּן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וַוייל דוּרְךְ דֶעם וָואס אִידְן וואוֹינֶען דָארְט, וֶוערְט דִי לוּפְט גֶעהֵיילִיגְט אַזוֹי וִוי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

רַשִׁ״י זָאגְט, וַיֵּצֵא יַעֲקֹב, פַארְוָואס דַארְף שְׁטֵיין פוּן וואו עֶר אִיז אַרוֹיסְגֶעגַאנְגֶען, עֶס וָואלְט גֶעוֶוען גֶענוּג עֶס זָאל שְׁטֵיין וַיֵּלֶךְ חָרָנָה, עֶר אִיז גֶעגַאנְגֶען צוּ חָרָן, נָאר

וֶוען אַ צַדִּיק גֵייט אַרוֹיס פוּן שְׁטָאט גֵייט אוֹיךְ אַוֶועק דִי שֵׁיינְקַייט פוּן שְׁטָאט.

דֶער הֵיילִיגֶער בַּארְדִיטְשׁוּבֶער רַב זי״ע אִיז מַסְבִּיר אַז פַאר רַשִׁ״י הַקָדוֹשׁ אִיז שְׁוֶוער גֶעוֶוען פַארְוָואס עֶס שְׁטֵייט "וַיֵלֶךְ" חָרָנָה, עֶר אִיז "גֶעגַאנְגֶען" צוּ חָרָן, עֶס ווָאלְט גֶעדַארְפְט שְׁטֵיין "וַיֵרֶד" חָרָנָה, עֶר אִיז "אַרָאפְּגֶעגַאנְגֶען" צוּ חָרָן, וַוייל דִי גְמָרָא זָאגְט (זְבָחִים נ״ד:): אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִיז הֶעכֶער פוּן אַלֶע לֶענְדֶער.

זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער בַּארְדִיטְשׁוּבֶער רַב זי״ע, דָאס וָואס עֶס שְׁטֵייט אַז אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִיז הֶעכֶער פוּן אַלֶע לֶענְדֶער, מֵיינְט בְּרוּחָנִיוּת, אַז עֶס אִיז חָשׁוּבֶ׳ער פוּן אַלֶע לֶענְדֶער, אוּן דֶערְפַאר וֶוען מֶען גֵייט אַרוֹיס פוּן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵייסְט עֶס אַרָאפְּגֶעגַאנְגֶען, אָבֶער וֶוען אַ צַדִּיק אַזוֹי וִוי יַעֲקֹב אָבִינוּ גֵייט אַרוֹיס, גֵייט מִיט מִיט אִים דִי שֵׁיינְקַייט פוּן דִי שְׁטָאט, אוּן וִוי עֶר גֵייט נֶעמְט עֶר מִיט מִיט זִיךְ, דִי שֵׁיינְקַייט אוּן הֵיילִיגְקֵייט פוּן שְׁטָאט.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, וַיֵצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵלֶךְ חָרָנָה, אֲפִילוּ וֶוען אַ אִיד אִיז נִישְׁט אִין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, עֶר אִיז אִין חוּץ לָאָרֶץ, וֶוערְט דָארְט אוֹיךְ גֶעהֵיילִיגְט דָאס פְּלַאץ מִיט קְדוּשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, דוּרְךְ דִי תּוֹרָה אוּן מִצְוֹת מִיט מַעֲשִׂים טוֹבִים וָואס עֶר טוּט דָארְט.

(זֹאת הַתּוֹרָה וַיֵצֵא סִימָן ב)

וַיִפְגַּע **בַּמָּקוֹם וַיָלֶן שָׁם כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ וַיִקַח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם וַיָשֶׂם מְרַאֲשֹׁתָיו.** מוֹהֲרָא״ש שְׁלִיטָ״א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן א׳): דִי לִיכְטִיגְקֵייט, פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן וֶוערְט אָנְגֶערוּפְן וִוי דִי זוּן, אַזוֹי וִוי דִי זוּן שַׁיינְט אוֹיף דִי וֶועלְט אַזוֹי שַׁיינְט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אוֹיפְן מֶענְטְשׁ.

אוּן דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי בְּרֶענְגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן י״ח): פוּן סֵפֶר יְצִירָה, אַז דִי וֶוערְטֶער וָואס אַ מֶענְטְשׁ דַאוֶוענְט אוּן רֶעדְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן וֶוערְן אָנְגֶערוּפְן "אֲבָנִים".

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק וַיִפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיָלֶן שָׁם כִּי בָא

הַשֶּׁמֶשׁ, וֶוען אַ איד קוּמְט אָן אוֹיף אַ פְּלַאץ, און עֶר שְׁלָאפְט אַיין בְּרוּחָנִיוּת, וַוייל זַיין זון איז אוּנְטֶערְגֶעגַאנְגֶען, עֶר פִּילְט נִישְׁט די לִיכְטִיגְקֵייט פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, זָאל עֶר נִישְׁט וֶוערְן צוּבְּרָאכְן נָאר **וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם וַיָּשֶׂם מְרַאֲשֹׁתָיו**, עֶר זָאל נֶעמֶען די אוֹתִיּוֹת הַתְּפִלָּה, און אָנְהֵייבְּן צוּ רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, פוּן וואו עֶר איז, און אין וָואסֶערֶע מַצָּב עֶר איז, וֶועט אִים דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הֶעלְפְן אַז עֶר וֶועט אַרוֹיס גֵיין פוּן אַלֶע פְּרָאבְּלֶעמֶען און עֶר וֶועט פִּילְן די גֶעשְׁמַאק און די לִיכְטִיגְקֵייט פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

(זֹאת הַתּוֹרָה וַיֵּצֵא סִימָן ה)

וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם וַיָּשֶׂם מְרַאֲשֹׁתָיו. זָאגְט רַשִׁ״י עֶר הָאט גֶעלֵייגְט די שְׁטֵיינֶער אַזוֹי ווי אַ רִינְג אַרוּם זַיין קָאפּ, וַוייל עֶר הָאט מוֹרָא גֶעהַאט פוּן שְׁלֶעכְטֶע חַיּוֹת, דַארְף מֶען פַארְשְׁטֵיין פַארְוָואס הָאט עֶר גֶעלֵייגְט די שְׁטֵיינֶער נָאר אַרוּם זַיין קָאפּ? די חַיּוֹת קֶענֶען דָאךְ אִים בַּייסְן אוֹיף אַנְדֶערֶע חֲלָקִים פוּן זַיין גוּף?

מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א איז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט ווי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן רל״ג): וֶוען עֶס קוּמְט אַרַיין שְׁלֶעכְטֶע מַחְשָׁבוֹת אין די קָאפּ פוּן אַ מֶענְטְשׁ, און עֶר איז זִיךְ מִתְגַּבֵּר און עֶר שְׁטוּפְּט אַוֶועק די אַלֶע שְׁלֶעכְטֶע גֶעדַאנְקֶען, עֶר טְרַאכְט נָאר גוּטֶע זַאכְן, הָאט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער גְרוֹיס פַארְגֶענִיגְן פוּן דֶעם, דָאס איז אַזוֹי ווי מֶען זֶעהְט אַסַאךְ מָאל בַּיי קֶענִיגְן, אַז מֶען בְּרֶענְגְט פַאר זֵיי חַיּוֹת אַז זֵיי זָאלְן זִיךְ קְרִיגְן אֵיינֶער מִיטְן צְוֵוייטְן, און די קֶענִיגְן הָאבְּן גְרוֹיס פַארְגֶענִיגְן דָאס צוּצוּקוּקֶען, די זֶעלְבֶּע איז אוֹיךְ בַּיי די מַחְשָׁבוֹת פוּן אַ מֶענְטְשׁ, די גוּטֶע מַחְשָׁבוֹת וֶוערְן אָנְגֶערוּפְן טָהוֹרֶ׳ע חַיּוֹת, און די שְׁלֶעכְטֶע מַחְשָׁבוֹת וֶוערְן אָנְגֶערוּפְן די טְמֵא׳נֶע חַיּוֹת, און זֵיי שְׁלָאגְן זִיךְ אַרוּם אין די קָאפּ פוּן אַ מֶענְטְשׁ, און וֶוען דֶער מֶענְטְשׁ שְׁטַארְקְט די גוּטֶע מַחְשָׁבוֹת אוֹיף די שְׁלֶעכְטֶע, הָאט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער כִּבְיָכוֹל גְרוֹיס פַארְגֶענוּגֶען פוּן דֶעם.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי בְּרֶענְגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן י״ח): פוּן

סֵפֶר יְצִירָה, אַז אוֹתִיוֹת וֶוערְן אָנְגֶערוּפְן שְׁטֵיינֶער.

דָאס קוּמְט אוּנְז דֶער פָּסוּק מְרַמֵז זַיין, יַעֲקֹב הָאט גֶענוּמֶען דִי שְׁטֵיינֶער-דִי אוֹתִיוֹת פוּן תּוֹרָה, אוּן פוּן תְּפִלָּה, עֶר הָאט גֶערֶעדְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, וָואס עֶר הָאט עֶס גֶעלֵייגְט אַרוּם זַיין קָאפּ, אַז עֶס זָאל אִים שִׁיצְן פוּן דִי שְׁלֶעכְטֶע חַיוֹת, וָואס דָאס אִיז דִי שְׁלֶעכְטֶע מַחְשָׁבוֹת.

וַוייל וֶוען אַ מֶענְטְשׁ נֶעמְט דִי אוֹתִיוֹת, עֶר לֶערְנְט דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה, עֶר נֶעמְט תְּפִלָּה, עֶר רֶעדְט זִיךְ אוֹיס דָאס הַארְץ פַּארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, דֶעמָאלְטְס וֶוערְט עֶר גֶערַאטֶעוֶועט פוּן דִי שְׁלֶעכְטֶע מַחְשָׁבוֹת, אוּן דִי שְׁלֶעכְטֶע חַיוֹת.

(זֹאת הַתּוֹרָה וַיֵּצֵא סִימָן ד)

פַּרְשַׁת וַיִּשְׁלַח

וַיִּשְׁלַח **יַ**עֲקֹב **מַ**לְאָכִים לְפָנָיו. - רָאשֵׁי תֵּיבוֹת ״יוֹם״.

מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן רע״ב): אוֹיפְן פָּסוּק (תְּהִלִּים צ״ה ז): **הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ**, אַז אַ אִיד דַארְף אֵייבִּיג קוּקְן נָאר אוֹיפְן הַיינְטִיגְן טָאג, וַוייל וֶוען אַ מֶענְטְשׁ קוּקְט אוֹיף וָואס עֶס אִיז גֶעוֶוען נֶעכְטְן, וֶוערְט עֶר צוּבְּרָאכְן, וַוייל עֶר טְרַאכְט: אַזוֹי וִוי אִיךְ הָאבּ נֶעכְטְן נִישְׁט מַצְלִיחַ גֶעוֶוען, וֶועל אִיךְ הַיינְט אוֹיךְ נִישְׁט מַצְלִיחַ זַיין. אוּן דִי זֶעלְבֶּע טָאר מֶען נִישְׁט קוּקְן אוֹיף מָארְגְן, וַוייל עֶס אִיז בִּכְלַל נִישְׁט דָא קַיין מָארְגְן, אָבֶּער וֶוען מֶען קוּקְט נָאר אוֹיפְן הַיינְטִיגְן טָאג, אִיז מֶען זֵייעֶר מַצְלִיחַ, וַוייל אוֹיף אֵיין טָאג קֶען זִיךְ אַ מֶענְטְשׁ פָּארְנֶעמֶען צוּ טוּהְן אֲפִילוּ דִי שְׁוֶוערְסְטֶע זַאכְן.

דָאס קוּמְט אוּנְז דִי פָּסוּק מְרַמֵז זַיין, וֶוען עֵשָׂו וָואס דָאס גֵייט אַרוּיף אוֹיפְן יֵצֶר הָרַע, קוּמְט טְשֶׁעפֶּענֶען יַעֲקֹב דֶעם אִיד, אִיז דִי עֵצָה **וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים**, וָואס דָאס אִיז רָאשֵׁי תֵּיבוֹת ״יוֹם״, מֶען זָאל נָאר קוּקְן אוֹיפְן הַיינְטִיגְן טָאג,

וָואס אַזוֹי אַרוּם וֶועט מֶען מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטְן׳ס הִילְף מַצְלִיחַ זַיין.

(תּוֹךְ הַנַּחַל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית וַיִּשְׁלַח תש״ע לפ״ק)

כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם לָבָן גַּרְתִּי. זָאגְט רַשִׁ״י גַּרְתִּי אִיז בְּגִמַּטְרִיָּא תַּרְיַ״ג; יַעֲקֹב הָאט גֶעזָאגְט פַאר עֵשָׂיו: אִיךְ הָאבּ טַאקֶע גֶעווָאוֹינְט מִיט לָבָן, אָבֶּער אִיךְ הָאבּ אָפְּגֶעהִיטְן דִי תַּרְיַ״ג מִצְוֹת.

מוֹהֲרָא״ש שְׁלִיטָ״א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן א׳): אַמָאל אִיז זִיךְ דֶער יֵצֶר הָרַע מִתְלַבֵּשׁ מִיט מִצְוֹת, דָאס מֵיינְט אַז דֶער יֵצֶר הָרַע נֶעמְט עֲבֵירוֹת, אוּן עֶר מַאכְט דָאס אוֹיסְזֶעהְן ווִי עֶס אִיז מִצְוֹת, אוּן אַזוֹי כַאפְּט עֶר אַרַיין דֶעם מֶענְטְשׁ, אוּן דָאס וֶוערְט אָנְגֶערוּפְן ״לָבָן״ – דֶער יֵצֶר הָרַע וָואס טוּט זִיךְ אָן ״וַוייס״, עֶר מַאכְט זִיךְ ווִי עֶר ווִיל נָאר מִצְוֹת.

דָאס הֵייסְט, דֶער יֵצֶר הָרַע לֵייגְט צוּ נָאךְ מִצְוֹת וָואס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט נִישְׁט גֶעהֵייסְן, אוּן אַזוֹי שְׁלֶעפְּט עֶר אַרַיין דֶעם מֶענְטְשׁ אוּן זַיין גֶעץ אוּן מֶען קֶען נִישְׁט גֶערַאטֶעוֶועט וֶוערְן פוּן דֶעם, נָאר דוּרְךְ דֶעם וָואס אַ מֶענְטְשׁ לֶערְנְט דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה אוּן עֶר אִיז מְקַיֵּים דִי מִצְוֹת.

דָאס הָאט יַעֲקֹב גֶעשִׁיקְט זָאגְן פַאר עֵשָׂו, וָואס דָאס גֵייט אַרוֹיף אוֹיף דֶעם יֵצֶר הָרַע, **עִם לָבָן גַּרְתִּי**, אִיךְ הָאבּ מִיךְ אֲפִילוּ גֶעקֶענְט פַארְמֶעסְטְן מִיט דִי יֵצֶר הָרַע וָואס הֵייסְט לָבָן, וְתַרְיַ״ג מִצְוֹת שָׁמַרְתִּי, אוּן אִיךְ הָאבּ אָפְּגֶעהִיטְן ״נָאר״ דִי תַּרְיַ״ג מִצְוֹת אִיךְ הָאבּ מִיךְ נִישְׁט גֶעלָאזְט פַארְפִירְן פוּן זַיינֶע צוּגֶעלֵייגְטֶע מִצְוֹת, וֶועגְן דֶעם הָאבּ אִיךְ פוּן דִיר אַוַדַאי נִישְׁט מוֹרָא.

(זֹאת הַתּוֹרָה וַיִּשְׁלַח סִימָן ב)

וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר. מוֹהֲרָא״ש שְׁלִיטָ״א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א סִימָן ט״ו): אַ מֶענְטְשׁ דַארְף צוּקוּמֶען צוּ אַ מַדְרֵיגָה, אַז עֶר זָאל נִישְׁט מוֹרָא הָאבְּן פוּן קַיין שׁוּם זַאךְ, נָאר פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

אוּן ווִי אַזוֹי קֶען מֶען זוֹכֶה זַיין צוּ דֶעם? דוּרְךְ דֶעם וָואס

ווען מען רעדט זיך אויס פארן אייבערשטן, און מען דערציילט אים אלע פראבלעמען, דעמאלטס האט מען מער נישט מורא פאר קיינעם נאר פארן אייבערשטן.

דער מדרש ברענגט (בראשית רבה פרשה ע״ז, סימן א׳): אויפן פסוק **ויותר יעקב לבדו** – יעקב איז געבליבן אליין, דאס איז וואס עס שטייט ביים אייבערשטן: **ונשגב ה׳ לבדו**, דער אייבערשטער איז איינער אליין; דאס מיינט, אז ווען יעקב האט געפילט אז ער איז אליין, קיינער קען אים נישט העלפן, איז ער גלייך געגאנגען צום אייבערשטן וואס איז נאר איינער אליין, און אים געבעטן הילף.

דערפאר **וירא כי לא יוכל לו**, האט אים דער מלאך גארנישט געקענט שלעכטס טוהן, ווייל יעקב האט זיך געווענדן נאר צום אייבערשטן.

די זעלבע איז ביי יעדן איד, אויב ווענדט ער זיך נאר צום אייבערשטן, קען אים קיינער נישט קיין שלעכטס טוהן.

(זאת התורה וישלח סימן ד)

פרשת וישב

והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה והנה קמה אלמתי וגם נצבה והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחוין לאלמתי. דער הייליגער רבי נתן איז מסביר דעם פסוק (לקוטי הלכות השכמת הבקר הלכה ג׳): אז א בינטל איז מרמז אויף חידושי תורה, וואס איז אזוי ווי א בינטל, צאמגעבינדן אסאך תורות פון אסאך פלעצער.

יעדע צדיק זאגט חידושי תורה, אויף זיין וועג, און אלעס איז חשוב ביים אייבערשטן אבער די בעסטע חידושי תורה זענען די חידושי תורה, וואס איז מחזק א מענטש, און עס הייבט אים אויף, אז ער זאל מער דינען דעם באשעפער.

דאס האט יוסף הצדיק געזאגט: אלע שבטים מאכן בינטלעך,

דָאס הֵייסְט זֵיי זֶענֶען מְחַדֵּשׁ חִידוּשֵׁי תּוֹרָה, אָבֶּער מַיין בִּינְטְל הָאט זִיךְ אוֹיפְגֶעשְׁטֶעלְט אוּן אִיז גֶעבְּלִיבְּן שְׁטֵיין, וַוייל מַיינֶע חִידוּשִׁים זֶענֶען גֶעמַאכְט אוֹיפְצוּהֵייבְּן יוּדִישֶׁע קִינְדֶער, זַיי צוּ מְחַזֵּק זַיין, אַז זֵיי זָאלְן זִיךְ נִישְׁט לָאזְן צוּבְּרֶעכְן פוּן גָארְנִישְׁט, נָאר זִיךְ שְׁטַארְקְן צוּ רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן דֶערְפַאר הָאבְּן זִיךְ אַלֶע בִּינְטְלֶעךְ גֶעבִּיקְט צוּ מַיין בִּינְטְל, וַוייל דָאס אִיז דֶער עִיקָר פוּן חִידוּשֵׁי תּוֹרָה, אַז עֶס זָאל זַיין לְעוֹבְדָא וּלְמַעֲשֶׂה זִיךְ אוֹיפְצוּהֵייבְּן אוּן זִיךְ שְׁטַארְקְן.

אוּן אַוַדַאי טָאר מֶען נִישְׁט זָאגְן אַזֶעלְכֶע חִידוּשֵׁי תּוֹרָה, וָואס וַוארְפְן אַרָאפּ אַ מֶענְטְשׁ, אוּן מַאכְן אִים פִילְן אַז עֶר אִיז גָארְנִישְׁט וֶוערְט, אַז עֶר קֶען שׁוֹין מֶער נִישְׁט מַצְלִיחַ זַיין, וַוייל דֶער אֱמֶת אִיז אַ מֶענְטְשׁ קֶען אֵייבִּיג צוּרִיק קוּמֶען צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

דֶער זֹהַר הַקָּדוֹשׁ זָאגְט (הַקְדָּמָה בְּרֵאשִׁית ה.): וֶוען מֶען אִיז מְחַדֵּשׁ אֱמֶת'ע חִידוּשֵׁי תּוֹרָה, בַּאשַׁאפְט מֶען דוּרְךְ דֶעם נֵייעֶ הִימְלֶען, אוּן וֶוען מֶען אִיז מְחַדֵּשׁ פַאלְשֶׁע חִידוּשֵׁי תּוֹרָה, בַּאשַׁאפְט מֶען דוּרְךְ דֶעם פַאלְשֶׁע הִימְלֶען.

לִכְאוֹרָה אִיז שְׁוֶוער וִוי אַזוֹי קֶען מֶען זָאגְן אַז מֶען בַּאשַׁאפְט פַאלְשֶׁע הִימְלֶען? אוֹיב אִיז עֶס פַאלְשׁ, אִיז עֶס דָאךְ נִישְׁט קַיין הִימְל? נָאר דֶער פְּשַׁט אִיז, אוֹיב מֶען זָאגְט אַזַאלְכֶע חִידוּשֵׁי תּוֹרָה, אַז פוּן הִימְל דַארְף מֶען דִיר מֶער נִישְׁט הָאבְּן, מֶען קוּקְט שׁוֹין נִישְׁט אוֹיף דִיר פוּן הִימְל, דָאס אִיז דִי פַאלְשֶׁע הִימְלֶען, וַוייל בֶּאֱמֶת קוּקְט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער שְׁטֶענְדִיג אוֹיף יֶעדְן אִיד, אוּן עֶר דַארְף הָאבְּן יֶעדְן אִיד.

דֶערְפַאר דַארְף מֶען זָאגְן נָאר אַזֶעלְכֶע חִידוּשִׁים, וָואס הֵייבְּן אוּן שְׁטַארְקְן אַ אִיד, וַוייטֶער אָנְצוּגֵיין אוּן דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן זִיךְ נִישְׁט לָאזְן צוּבְּרֶעכְן פוּן גָארְנִישְׁט.

(תּוֹךְ הַנַּחַל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית וַיֵּשֶׁב תשנ"ט לפ"ק)

וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מַצְלִיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרִי. מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק, לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, סִימָן י"ב): אֲפִילוּ וֶוען אַ אִיד פַאלְט דוּרְךְ

מִיט עֲבֵירוֹת, אוּן עֶר אִיז וַוייט פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוֹיבּ אָבֶּער עֶר גִיבְּט נִישְׁט אוֹיף, נָאר עֶר בֶּעהְט דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן: "בַּאשֶׁעפֶּער הֶעלְף מִיר, וַוייז מִיר דֶעם רִיכְטִיגְן וֶועג" וֶועט עֶר זִיכֶער צוּם סוֹף זַיין אַן עֶרְלִיכֶער אִיד.

דֶער מֶדְרָשׁ זָאגְט (מֶדְרָשׁ תַּנְחוּמָא פַּרְשַׁת וַיֵּשֶׁב): אוֹיפְן פָּסוּק **וַיַּרְא אֲדוֹנָיו כִּי ה' אִתּוֹ** - פּוֹטִיפַר הָאט גֶעזֶעהְן אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז מִיט יוֹסֵף. פְּרֶעגְט דֶער מֶדְרָשׁ: ווִי אַזוֹי הָאט דֶער טָמֵא'נֶער גוֹי פּוֹטִיפַר גֶעווּאוּסְט אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז מִיט יוֹסֵף? זָאגְט דֶער מֶדְרָשׁ אַז יוֹסֵף הָאט נִישְׁט אוֹיפְגֶעהֶערְט צוּ רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, וֶוען עֶר אִיז אַרַיינְגֶעגַאנְגֶען בַּאדִינֶען זַיין הֶער, הָאט עֶר שְׁטִילֶערְהֵייט גֶעבֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן: בַּאשֶׁעפֶּער! נָאר דוּ קֶענְסְט מִיר הֶעלְפְן, הֶעלְף מִיר אַז אִיךְ זָאל גֶעפִינֶען חֵן אִין דִי אוֹיגְן פוּן מַיין הֶער, עֶר זָאל זַיין צוּפְרִידְן מִיט מִיר! אוּן פּוֹטִיפַר הָאט אִים גֶעפְרֶעגְט: וָואס זָאגְסְטוּ דָארְט שְׁטִילֶערְהֵייט? דוּ מַאכְסְט מִיר כִּישׁוּף? הָאט יוֹסֵף גֶעעֶנְטְפֶערְט: נֵיין, אִיךְ רֶעד נָאר צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אִיךְ בֶּעהְט אִים אַז אִיךְ זָאל מַצְלִיחַ זַיין, אוּן פוּן דֶעם הָאט פּוֹטִיפַר גֶעזֶעהְן אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז מִיט יוֹסֵף.

אוּן דֶערְפַאר הָאט זִיךְ יוֹסֵף גֶעקֶענְט דֶערְהַאלְטְן אִין זַיין שְׁוֶוערֶע מַצָּב וֶוען עֶר אִיז פַארְוָוארְפְן גֶעוָוארְן קַיין מִצְרַיִם, וַוייל עֶר הָאט נִישְׁט אוֹיפְגֶעהֶערְט צוּ בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אַז עֶר זָאל מַצְלִיחַ זַיין.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, **וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מַצְלִיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרִי**, יוֹסֵף הָאט זֵייעֶר מַצְלִיחַ גֶעוֶוען, אֲפִילוּ עֶר אִיז גֶעוֶוען אִין דִי מִצְרִי'שֶׁע הוֹיז, וַוייל עֶר הָאט זִיךְ דֶערְהַאלְטְן, אוּן עֶר הָאט גֶערֶעדְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, דֶערְפַאר הָאט עֶר מַצְלִיחַ גֶעוֶוען, אוּן אָנְגֶעקוּמֶען צוּ דִי הֶעכְסְטֶע מַדְרֵיגוֹת.

(זֹאת הַתּוֹרָה וַיֵּשֶׁב סִימָן ט)

וַיֵּשֶׁב **יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו.** רַשִׁ"י זָאגְט, נָאכְדֶעם וָואס דִי תּוֹרָה הָאט שְׁנֶעל דֶערְצֵיילְט דִי מַעֲשֶׂה פוּן עֵשָׂו מִיט זֵייעֶרֶע מִלְחָמוֹת, הֵייבְּט עֶר אָן צוּ דֶערְצֵיילְן

בַּאֲרִיכוּת דִי מַעֲשֶׂה פוּן יַעֲקֹב, אוֹיף אַ לַאנְגֶע וֶועג, אַלֶעס וָואס עֶס אַרִיבֶּער גֶעגַאנְגֶען אוֹיף זֵיי.

מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז דָאס מַסְבִּיר, אַז דִי עִיקָר גְרוֹיסְקֵייט פוּן אַ מֶענְטְשׁ רֶעכְנְט זִיךְ, לוֹיט וְויפִיל עֶר קֶען זִיךְ דֶערְהַאלְטְן וֶוען עֶס גֵייט אוֹיף אִים אַרִיבֶּער שְׁוֶועריקֵייטְן, און אוֹיבּ דֶערְהַאלְט עֶר זִיךְ, אִיז עֶר זוֹכֶה צוּ צוּקוּמֶען צוּ דִי גְרֶעסְטֶע מַדְרֵיגוֹת.

דָאס אִיז פְּשַׁט וָואס רַשִׁ"י זָאגְט, וֶוען עֶס קוּמְט צוּ דִי מַעֲשֶׂה פוּן עֵשָׂו אִיז נִישְׁט אִינְטֶערֶעסַאנְט צוּ מַאֲרִיךְ זַיין מִיט זֵייעֶרע מַעֲשִׂיוֹת, וַוייל דִי רְשָׁעִים דֶערְהַאלְטְן זִיךְ נִישְׁט, וֶוען עֶס גֵייט אוֹיף זֵיי אַרִיבֶּער שְׁוֶועריקֵייטְן.

אָבֶער וֶוען עֶס קוּמְט אָבֶער צוּ יַעֲקֹב, לוֹינְט זִיךְ יָא צוּ מַאֲרִיךְ זַיין אִין זַיינֶע מַעֲשִׂיוֹת, וַוייל מֶען זֶעהְט וִוי עֶר הָאט זִיךְ דֶערְהַאלְטְן, אֲפִילוּ וֶוען עֶס אִיז אוֹיף אִים דוּרְךְ גֶעגַאנְגֶען שְׁוֶועריקֵייטְן און יִסוּרִים.

(תּוֹךְ הַנַּחַל לֵיל שַׁבָּת וַיֵּשֶׁב תשע"א לפ"ק)

פַּרְשַׁת מִקֵּץ

וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת כָּל חַרְטֻמֵּי מִצְרַיִם וְאֶת כָּל חֲכָמֶיהָ וַיְסַפֵּר פַּרְעֹה לָהֶם אֶת חֲלֹמוֹ וְאֵין פּוֹתֵר אוֹתָם לְפַרְעֹה. פַּרְעֹה הָאט גֶע'חָלוֹם'ט זַיינֶע חֲלוֹמוֹת, עֶר הָאט עֶס דֶערְצֵיילְט פַאר אַלֶע זַיינֶע כִּישׁוּף מַאכֶערְס, זֵיי הָאבְּן עֶס פְּרוּבִּירְט צוּ בַּאשֵׁיידְן, וְוי רַשִׁ"י זָאגְט, אַז זֵיי הָאבְּן גֶעזָאגְט אַז עֶר וֶועט גֶעבּוֹירְן זִיבְּן טֶעכְטֶער און זֵיי וֶועלְן שְׁטַארְבְּן וְכוּ', אָבֶער דִי אַלֶע פִּתְרוֹנוֹת אִיז נִישְׁט אַרַיין אִין פַּרְעֹה'ס קָאפּ, בִּיז יוֹסֵף הָאט אִים פּוֹתֵר חָלוֹם גֶעוֶוען.

דַארְף מֶען פַארְשְׁטֵיין, פַארְוָואס טַאקֶע הָאט פַּרְעֹה נִישְׁט אָנְגֶענוּמֶען זֵייעֶרע פִּתְרוֹנוֹת, נָאר יוֹסֵף'ס פִּתְרוֹן?

מוֹהֲרָא״ש שְׁלִיטָ״א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן רל״ד עַיֵּין שָׁם): עֶס אִיז אַ גְרוֹיסֶע זַאךְ צוּ דֶערְצֵיילְן מַעֲשִׂיּוֹת פוּן צַדִּיקִים, דָאס הֵיילִיגְט אוּן רֵיינִיגְט אַ מֶענְטְשׁ, אָבֶער מֶען דַארְף וִויסְן וִוי אַזוֹי צוּ דֶערְצֵיילְן דִי מַעֲשֶׂה.

וַוייל כָאטְשִׁיג וֶוען מֶען דֶערְצֵיילְט מוֹפְתִים וָואס אַ צַדִּיק הָאט בַּאוִויזְן, אִיז אַ גְרוֹיסֶע זַאךְ, וַוייל עֶס בְּרֶענְגְט אַז מֶען זָאל גְלֵייבְּן אִין צַדִּיקִים, וָואס דָאס אִיז אַ גְרוֹיסֶער עִיקָר פַאר אַ אִיד, אָבֶער דָאךְ אִיז דֶער עִיקָר צִיל, צוּ דֶערְצֵיילְן מַעֲשִׂיּוֹת, וָואס מִיר קֶענֶען אוֹיךְ נָאכְמַאכְן.

דֶערְפַאר דַארְף מֶען אוֹיךְ דֶערְצֵיילְן אַז דִי אַלֶע צַדִּיקִים, פוּן אָנְפַאנְג וֶוען זֵיי הָאבְּן גֶעוָואלְט וֶוערְן צַדִּיקִים, הָאבְּן זֵיי אוֹיך גֶעהַאט אַסַאךְ נִסְיוֹנוֹת, אוּן עֶס אִיז זֵיי נִישְׁט גֶעגַאנְגְען אַזוֹי גְרִינְג, נָאר זֵיי הָאבְּן זִיךְ דֶערְהַאלְטְן, אוּן נִישְׁט אוֹיפְגֶעגֶעבְּן, אוּן אַסַאךְ גֶעבֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אַז עֶר זָאל זֵיי הֶעלְפְן, בִּיז נָאכְדֶעם זֵיי זֶענֶען גֶעוָוארְן צַדִּיקִים.

וֶוען מֶען דֶערְצֵיילְט עֶס אוֹיף אַזַא וֶועג, בְּרֶענְגְט דָאס, אַז מֶען זָאל עֶס וֶועלְן נָאכְמַאכְן, וַוייל מֶען זֶעהְט אַז יֶעדֶער קֶען זַיין אַ צַדִּיק אוֹיב מֶען וִויל, אָבֶער וֶוען מֶען דֶערְצֵיילְט נָאר דֶעם מוֹפֵת פוּנֶעם צַדִּיק, וֵוייסְט מֶען נִישְׁט אַז פַאר צַדִּיקִים אִיז אוֹיךְ דוּרְךְ גֶעגַאנְגֶען אַסַאךְ שְׁוֶועריקַייטְן אוּן מֶען מֵיינְט אַז אַלֶעס אִיז זֵיי גֶעגַאנְגֶען גְרִינְג.

מִיט דֶעם וֶועלְן מִיר פַארְשְׁטֵיין, פַארְוָואס פַּרְעֹה הָאט נִישְׁט גֶעוָואלְט אָנְנֶעמֶען קֵיינֶעמְ׳ס פִּתְרוֹן אוֹיפְן חָלוֹם נָאר פוּן יוֹסֵף? וַוייל דִי אַלֶע כִּישׁוּף מַאכֶערְ׳ס הָאבְּן נָאר גֶעזָאגְט וָואס עֶס גֵייט גֶעשֶׁעהְן, אָבֶער זֵיי הָאבְּן נִישְׁט גֶעגֶעבְּן קַיין עֵצָה, וָואס מֶען קֶען טוּהְן אַרוֹיס צוּ גֵיין פוּנֶעם פְּרָאבְּלֶעם, אָבֶער יוֹסֵף הָאט גֶעזָאגְט וָואס עֶס גֵייט גֶעשֶׁעהְן, אוּן עֶר הָאט אוֹיךְ גֶעזָאגְט דִי עֵצָה, אַז מֶען זָאל אָוֶועקְלֵייגְן דִי תְּבוּאָה פוּן דִי זַאטֶע יָארְן צוּ דִי מָאגֶערֶע יָארְן, דֶערְפַאר הָאט פַּרְעֹה נָאר אָנְגֶענוּמֶען זַיין פִּתְרוֹן.

(תּוֹךְ הַנַחַל לֵיל שַׁבָּת
פַּרְשַׁת מִקֵץ תשס״א)

וְהָיָה **הָאֹכֶל לְפִקָּדוֹן לָאָרֶץ לְשֶׁבַע שְׁנֵי הָרָעָב אֲשֶׁר תִּהְיֶיןָ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְלֹא תִכָּרֵת הָאָרֶץ בָּרָעָב.** יוֹסֵף הַצַּדִיק הָאט גֶעזָאגְט פַאר פַּרְעֹה: מֶען זָאל אַוֶועקְלֵייגְן דִי עֶסְן פוּן דִי זַאטֶע יָארְן פַאר דִי הוּנְגֶער יָארְן, אוּן אַזוֹי וֶועט מֶען נִישְׁט שְׁטַארְבְּן פַאר הוּנְגֶער.

מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א זָאגְט אַז דֶער פָּסוּק קוּמְט אוּנְז מְרַמֵז זַיין, דָאס וָואס דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן רכ״ב): אַזוֹי ווִי מֶען זֶעהְט אַז אַ בְּלִינְדֶער מֶענְטְשׁ לֹא עָלֵינוּ וֶוערְט גֶעפִירְט דוּרְךְ אַ זֶעהֶענְדִיגֶער מֶענְטְשׁ, אָדֶער דֶער בְּלִינְדֶער גֵייט מִיט אַ שְׁטֶעקְן וָואס ווַייזְט אִים דֶעם רִיכְטִיגְן וֶועג, אוּן דֶער בְּלִינְדֶער פַארְלָאזְט זִיךְ אוֹיפְן אַנְדֶערְן מֶענְטְשׁ אָדֶער אוֹיפְן שְׁטֶעקְן, אַז זֵיי וֶועלְן אִים פִירְן אוֹיפ׳ן רִיכְטִיגְן וֶועג.

דָאס זֶעלְבֶּע דַארְף יֶעדֶער מֶענְטְשׁ, אִין דִי צַייטְן וָואס עֶר אִיז אַזוֹי ווִי בְּלִינְד, דָאס הֵייסְט עֶר פִילְט גָארְנִישְׁט קַיין גֶעשְׁמַאק אִין דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, עֶר טְרַאכְט אַז עֶר אִיז גָארְנִישְׁט וֶוערְט, אוּן אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער דַארְף אִים שׁוֹין נִישְׁט הָאבְּן, זִיךְ דֶערְמַאנֶען אוּן אָנְלַאנֶען אוֹיף דִי גוּטֶע צַייטְן, וֶוען עֶר הָאט יָא גֶעפִילְט אַ גֶעשְׁמַאק אִין עֲבוֹדַת ה׳, אוּן דָאס גִיבְּט אִים דִי כּוֹחוֹת ווַייטֶער אָנְצוּגֵיין, אֲפִילוּ יֶעצְט אוֹיף דִי מִינוּט פִילְט עֶר עֶס נִישְׁט.

דָאס קוּמְט אוּנְז דֶער פָּסוּק מְרַמֵז זַיין, **וְהָיָה הָאֹכֶל לְפִקָּדוֹן לָאָרֶץ לְשֶׁבַע שְׁנֵי הָרָעָב**, דִי עֶסְן וָואס מֶען הָאט אִין דִי זַאטֶע יָארְן, דָאס מֵיינְט דִי גֶעשְׁמַאק וָואס מֶען פִילְט פוּן צַייט צוּ צַייט אִין עֲבוֹדַת ה׳, דָאס דַארְף מֶען אַוֶועקְלֵייגְן אוּן גֶעדֶענְקֶן אִין דִי צַייט וָואס מֶען פִילְט עֶס נִישְׁט.

(זֹאת הַתּוֹרָה מִקֵּץ סִימָן ג)

עֶס קוּמְט אֵייבִּיג אוֹיס דֶער יוֹם טוֹב חֲנֻכָּה, אִין פַּרְשַׁת וַיֵּשֶׁב אוּן מִקֵּץ.

מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א זָאגְט אַז דָאס אִיז דֶערְפַאר, ווַייל אִין דִי פַּרְשׁוֹת זֶעהְן מִיר אִין דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה, אַז יוֹסֵף הַצַּדִיק אִיז גֶעזִיצְן אִין תְּפִיסָה, אוּן נָאכְדֶעם

וָואס יוֹסֵף הָאט פּוֹתֵר חָלוֹם גֶעוֶוען פַאר דֶעם שַׂר הַמַּשְׁקִים, הָאט עֶר אִים גֶעבֶּעטְן אַז עֶר זָאל אִים דֶערְמַאנֶען פַאר פַּרְעֹה.

אָבֶער דִי תּוֹרָה זָאגְט: **וְלֹא זָכַר שַׂר הַמַּשְׁקִים אֶת יוֹסֵף וַיִּשְׁכָּחֵהוּ**, דֶער שַׂר הַמַּשְׁקִים הָאט נִישְׁט גֶעדֶענְקְט צוּ דֶערְמַאנֶען יוֹסֵף פַאר פַּרְעֹה. זָאגְט דֶער מֶדְרָשׁ: (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פַּרְשָׁה ט, סִימָן ג): וַוייל יוֹסֵף הָאט זִיךְ פַארְלָאזְט אוֹיפְן שַׂר הַמַּשְׁקִים, אַז עֶר וֶועט אִים דֶערְמַאנֶען פַאר פַּרְעֹה, דֶערְפַאר הָאט עֶר צוּבַּאקוּמֶען נָאךְ צְוֵויי יָאר אִין תְּפִיסָה, וַוייל מֶען דַארְף זִיךְ פַארְלָאזְן נָאר אוֹיפְן אֵייבֶּערְשְׁטְן.

אוּן דָאס אִיז מַמָּשׁ דִי זֶעלְבֶּע ווִי דֶער יוֹם טוֹב חֲנוּכָּה, וָואס דִי יְוָנִים הָאבְּן אַיינְגֶערֶעדְט פַאר דִי מֶענְטְשְׁן אַז דִי וֶועלְט פִירְט זִיךְ בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע, אָבֶּער דִי הֵיילִיגֶע חַשְׁמוֹנָאִים הָאבְּן מִלְחָמָה גֶעהַאלְטְן מִיט זֵיי, אוּן אוֹיסְגֶערוּפְן מִיט אַ שְׁטַארְקֵייט אַז נָאר דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער פִירְט דִי וֶועלְט, עֶס גֶעשֶׁעהְט גָארְנִישְׁט פוּן זִיךְ אַלֵיין.

דֶערְפַאר אִין דִי טֶעג וָואס מִיר לֶערְנֶען אִין דִי פַּרְשָׁה, אַז מֶען דַארְף זִיךְ פַארְלָאזְן נָאר אוֹיפְן אֵייבֶּערְשְׁטְן אִיז דִי פַּאסִיגְסְטֶע צַייט פַאר דֶעם יוֹם טוֹב חֲנֻכָּה, וֶוען דִי הֵיילִיגֶע חַשְׁמוֹנָאִים הָאבְּן אוֹיסְגֶעלֶערְנְט פַאר יֶעדְן צוּ ווִיסְן אַז נָאר דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער פִירְט דִי וֶועלְט אוּן נָאר אוֹיף אִים דַארְף מֶען זִיךְ פַארְלָאזְן.

(זֹאת הַתּוֹרָה וַיֵּשֶׁב סִימָן יא)

פָּרָשַׁת וַיִּגַּשׁ

וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנִי. זָאגְט אוֹיף דֶעם דֶער מֶדְרָשׁ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, וַיִּגַּשׁ, פַּרְשָׁה צ"ג, סִימָן ד'): "הַגָּשָׁה לִתְפִלָּה" יְהוּדָה הָאט נָאנְט-גֶעטְרֶעטְן מִיט תְּפִלָּה, צוּ בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז דָאס מַסְבִּיר, לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן רפ"ב): אַ אִיד דַארְף שְׁטֶענְדִיג זַיין פְרֵיילִיךְ אוּן אוֹיפְגֶעלֵייגְט, אוּן קֵיינְמָאל נִישְׁט זַיין צוּבְּרָאכְן,

אֲפִילוּ וֶוען ער זֶעהְט אַז עֶר אִיז זֵייעֶר וַוייט פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, עֶר טוּט אַסַאךְ עֲבֵירוֹת, און דָאס מַאכְט אִים טְרוֹיעֶרִיג, דַארְף עֶר וִויסְן אַז דָאס אִיז נָאר דֶער יֵצֶר הָרַע, וָואס ווִיל אִים מַאכְן טְרוֹיעֶרִיג, אָבֶער מֶען טָאר זִיךְ נִישְׁט לָאזְן פוּן אִים, נָאר אוֹיפְזוּכְן בַּיי זִיךְ דִי גוּטֶע זַאכְן וָואס מֶען הָאט גֶעטוּהְן, וַוייל יֶעדֶער אִיד הָאט דָאךְ אַסַאךְ מִצְוֹת, און אֲפִילוּ אַז דִי מִצְוֹת זֶענֶען אוֹיךְ נִישְׁט אִינְגַאנְצְן ווִי עֶס דַארְף צוּ זַיין, הָאט עֶס אָבֶער דָאךְ עֶפֶּעס גוּטְס אִין זִיךְ, און מִיט דֶעם דַארְף מֶען זִיךְ זֵייעֶר פְרֵייעֶן.

וַוייל ווִי עֶס אִיז דָא עֶפֶּעס גוּטְס אִיז עֶס נָאר פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, ווִי דֶער פָּסוּק זָאגְט (תְּהִלִּים קמה, ט): **טוֹב ה' לַכֹּל.** מִמֵילָא וֶוען דוּ טְרֶעפְסְט עֶפֶּעס גוּטְס בַּיי דִיךְ, מֵיינְט דָאס אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז מִיט דִיר (לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת, הַשְׁכָּמַת הַבֹּקֶר הֲלָכָה א, אוֹת ב').

און נָאר אַזוֹי קֶען מֶען דַאוֶוענֶען און רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, וַוייל וֶוען אַ אִיד ווִיל רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, בְּרֶענְגְט אִים דֶער יֵצֶר הָרַע אַרַיין מַחְשָׁבוֹת אִין קָאפּ: וָואס בִּין אִיךְ דֶען וֶוערְט, אִיךְ הָאבּ דָאךְ גֶעטוּהְן אַסַאךְ עֲבֵירוֹת! אָבֶער מִיט דֶעם וָואס אַ אִיד פְרֵיידְט זִיךְ מִיט דִי בִּיסְל גוּטֶע זַאכְן וָואס עֶר הָאט, דָאס מַאכְט אַז עֶר זָאל זִיךְ קֶענֶען אוֹיסְרֶעדְן דָאס הַארְץ פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן.

דָאס אִיז פְּשַׁט וָואס דֶער מִדְרָשׁ זָאגְט אוֹיפְן פָּסוּק, **וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה**, "הַגָּשָׁה לִתְפִלָּה", וֶוען אַ אִיד ווִיל אָנְהֵייבְּן דַאוֶוענֶען און רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, דַארְף עֶר טְרַאכְטְן, **בִּי אֲדוֹנִי**, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז דָאךְ מִיט מִיר, אִיךְ הָאבּ דָאךְ עֶפֶּעס גוּטְס אִין מִיר, און דֶעמָאלְטְס, **יְדַבֶּר נָא עַבְדְּךָ דָבָר בְּעֵינֵי אֲדֹנִי**, פִּיהְלְט עֶר אַז עֶר קֶען אוֹיךְ רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

(זֹאת הַתּוֹרָה וַיִּגַּשׁ סִימָן א)

וְעַתָּה אַל תֵּעָצְבוּ וְאַל יִחַר בְּעֵינֵיכֶם כִּי מְכַרְתֶּם אֹתִי הֵנָּה. דֶער מֶדְרָשׁ זָאגְט (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פָּרָשָׁה כא, סִימָן ו): "אֵין וְעַתָּה אֶלָּא לָשׁוֹן תְּשׁוּבָה", דֶער וָוארְט "וְעַתָּה" מֵיינְט תְּשׁוּבָה. דַארְף מֶען פַארְשְׁטֵיין וָואס הָאט דֶער וָוארְט "וְעַתָּה" מִיט תְּשׁוּבָה?

מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז דָאס מַסְבִּיר, לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי שְׁרַייבְּט אַסַאךְ מָאל, (עַיֵּין לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת בָּשָׂר בְּחָלָב הֲלָכָה ד׳ אוֹת א׳): אַז דִי עִיקָר תְּשׁוּבָה אִיז, אַז מֶען זָאל פַארְגֶעסְן אַלֶעס וָואס מֶען הָאט גֶעטוּהְן בִּיז יֶעצְט, אוּן אָנְהֵייבְּן שְׁטֶענְדִיג פוּן נֵיי, אַזוֹי וִוי מֶען וָואלְט יֶעצְט גֶעבּוֹירְן גֶעוָוארְן, אוּן מֶען הֵייבְּט יֶעצְט אָן צוּם עֶרְשְׁטְן מָאל צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

אוֹיב מֶען גֶעדֶענְקְט אָבֶּער אַלֶע דוּרְכְּפֶעלֶער וָואס מֶען הָאט גֶעהַאט, וֶוערְט מֶען זֵייעֶר טְרוֹיעֶרִיג אוּן גֶערֶעגְט, אוּן מֶען קֶען נִישְׁט תְּשׁוּבָה טוּהְן, דֶערְפַאר דַארְף מֶען שְׁטֶענְדִיג פַארְגֶעסְן וָואס עֶס אִיז גֶעוֶוען, אוּן אַזוֹי קֶען מֶען זַיין פְרֵיילִיךְ, אוּן אָנְהֵייבְּן נָאכְאַמָאל מִיט אַ פְּרִישְׁקֵייט צוּ דִינֶען דֶער אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן דֶעמָאלְטְס זֶעהְט מֶען אַז אַלֶע דוּרְכְּפֶעלֶער וָואס מֶען הָאט גֶעהַאט, אִיז גָאר גֶעוֶוען גְרוֹיסֶע טוֹבוֹת, וָואס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט זִיכֶער גֶעפִירְט אַזוֹי צוּם גוּטְן.

אוּן דֶערְפַאר זָאגְט דֶער מֶדְרָשׁ ״אֵין וְעַתָּה אֶלָּא לָשׁוֹן תְּשׁוּבָה״, וְעַתָּה - אוּן יֶעצְט, דָאס הֵייסְט אוֹיבּ אִיךְ הֵייבּ אָן ״פוּן יֶעצְט״ אִיךְ פַארְגֶעס אַלֶעס וָואס עֶס אִיז גֶעוֶוען בִּיז יֶעצְט, דֶעמָאלְטְס אִיז דָאס אַ לָשׁוֹן תְּשׁוּבָה, דָאס אִיז דֶער עִיקָר תְּשׁוּבָה.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, **וְעַתָּה**, אוּן יֶעצְט, וֶוען דוּ הֵייבְּסְט אָן ״פוּן יֶעצְט״, דֶעמָאלְטְס, **אַל תֵּעָצְבוּ**, וֶועסְטוּ נִישְׁט וֶוערְן טְרוֹיעֶרִיג, **וְאַל יִחַר בְּעֵינֵיכֶם**, אוּן דוּ וֶועסְט נִישְׁט וֶוערְן גֶערֶעגְט, נָאר פַארְקֶערְט, **כִּי לְמִחְיָה שְׁלָחַנִי אֱלֹקִים לִפְנֵיכֶם**, דוּ וֶועסְט זֶעהְן אַז אַלֶעס הָאט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער גֶעפִירְט צוּם גוּטְן, אַזוֹי וִוי דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אַזוֹי גֶעפִירְט אַז מֶען זָאל פַארְקוֹיפְן יוֹסֵף, כְּדֵי עֶר זָאל נָאכְדֶעם קֶענֶען שְׁפֵּייזְן דִי אִידְן.

(זֹאת הַתּוֹרָה וַיִּגַּשׁ סִימָן ג)

וַיֵּשֶׁב **יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן וַיֵּאָחֲזוּ בָהּ וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד**. זָאגְט רַשִׁ״י, וְהֵיכָן? בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן שֶׁהִיא מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם.

מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז דָאס מַסְבִּיר, לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי

מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן קס"ט): וֶוען אַ איד איז פְרֵיילִיךְ, הִיט אִים דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אַלֵיין, אַז עֶר זָאל נִישְׁט דוּרְכְפַאלְן אִין דִי הַארְבֶּע עֲבֵירָה פוּן פְּגַם הַבְּרִית, וַוייל דִי עֲבֵירָה קוּמְט נָאר וֶוען מֶען אִיז טְרוֹיעֶרִיג.

דִי הֵיילִיגֶע חֲזַ"ל זָאגְן (תָּנָא דְבֵי אֵלִיָּהוּ רַבָּה פֶּרֶק ז'): עֶס אִיז נִישְׁט גֶעוֶוען נָאךְ אַזַא פָאלְק, וָואס זֶענֶען גֶעוֶוען אַזוֹי פִיל מִיט עֲבֵירוֹת, מִיט כִּישׁוּף, אוּן מִיט אַלֶע שְׁלֶעכְטֶע זַאכְן, ווִי דִי מִצְרִיים! דֶערְפַאר וֶוען דִי אִידְן הָאבְן גֶעמוּזְט גֵיין קַיין מִצְרַיִם, הָאט זֵיי יוֹסֵף אַרַיינְגֶעשְׁטֶעלְט אִין גֹּשֶׁן, דִי וָוארְט "גֹּשֶׁן" אִיז בְּגִימַטְרִיָּא "שִׂמְחָה", אַז דוּרְךְ דֶעם וָואס זֵיי וֶועלְן זַיין פְרֵיילִיךְ, וֶועלְן זֵיי נִישְׁט וֶוערְן נָאכְגֶעשְׁלֶעפְּט, חַס וְשָׁלוֹם, נָאךְ דִי טוּמְאָה פוּן דִי מִצְרִיים.

דָאס אִיז פְּשַׁט וָואס רַשִׁ"י זָאגְט, וְהֵיכָן? בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן שֶׁהִיא מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, אַז אֲפִילוּ דִי אִידְן זֶענֶען אִין דֶעם טָמֵא'נֶעם לַאנְד מִצְרַיִם, זָאלְן זֵיי זַיין אִין "גֹּשֶׁן" וָואס אִיז בְּגִימַטְרִיָּא "שִׂמְחָה", וַוייל אוֹיבּ זֵיי וֶועלְן זַיין פְרֵיילִיךְ, וֶועט דִי טוּמְאָה פוּן דִי מִצְרִיים נִישְׁט הָאבְן אוֹיף זֵיי קַיין שְׁלִיטָה.

(זֹאת הַתּוֹרָה וַיִּגַּשׁ סִימָן ח)

פַּרְשַׁת וַיְחִי

וַיָּשֶׂם אֶת אֶפְרַיִם לִפְנֵי מְנַשֶּׁה. יַעֲקֹב אָבִינוּ הָאט גֶעלֵייגְט זַיין רֶעכְטֶע הַאנְט צוּ בֶּענְטְשְׁן קוֹדֶם אֶפְרַיִם, אוּן וֶוען יוֹסֵף הָאט אִים אוֹיפְגֶעמֶערְקְט, אַז מְנַשֶּׁה דֶער עֶלְטֶער, אוּן דֶער דֶער בְּכוֹר, הָאט אִים יַעֲקֹב אָבִינוּ גֶעעֶנְטְפֶערְט: אִיךְ וֵוייס אוֹיךְ פוּן דֶעם, אָבֶּער פוּן דֶעסְט וֶועגְן ווִיל אִיךְ קוֹדֶם בֶּענְטְשְׁן אֶפְרַיִם.

מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז דָאס מַסְבִּיר, לוֹיט ווִי מֶען זֶעהְט פוּן רֶבִּי'ן (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן צ"ז): עֶס אִיז דָא צְוֵוי זַאכְן בַּיים דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, פוּן אֵיין זַייט "סוּר מֵרָע" מֶען דַארְף

אַװעקגײן פון שְׁלֶעכְטְס, נִישְׁט טוּהְן קײן עֲבֵירוֹת, און פון די אַנְדֶערע זַײט "וַעֲשֵׂה טוֹב" מֶען דַארְף טוּהְן גוּטְס, מֶען דַארְף טוּהְן אַסַאךְ מִצְוֹת און מַעֲשִׂים טוֹבִים.

און דָאס אִיז מְרוּמָז אִין דִי נֶעמֶען פון יוֹסֵף'ס קִינְדֶער, "מְנַשֶּׁה" אִיז אַ לָשׁוֹן פון "פַארְגֶעסְן" וִוי עֶס שְׁטֵייט אִין פָּסוּק (בְּרֵאשִׁית מ"א, נ"א): **כִּי נַשַּׁנִי אֱלֹהִים אֶת כָּל עֲמָלִי.** דָאס גֵייט אַרוֹיף אַז מֶען דַארְף פַארְגֶעסְן פון דִי שְׁלֶעכְטְס, מֶען דַארְף אוֹיפְהֶערְן צוּ טוּהְן שְׁלֶעכְטְס, און "אֶפְרַיִם" אִיז אַ לָשׁוֹן פון "פַארְמֶערְן", דָאס מֵיינְט אַז מֶען דַארְף פַארְמֶערְן צוּ טוּהְן אַסַאךְ מִצְוֹת און מַעֲשִׂים טוֹבִים.

בֵּיידֶע זַאכְן דַארְף מֶען הָאבְּן, אָבֶּער עֶס אִיז גֶעוֶוען חִילוּקֵי דֵעוֹת צְווִישְׁן דִי הֵיילִיגֶע צַדִיקִים, וֶועלְכֶעס עֶס קוּמְט פְּרִיעֶר, דִי בַּעֲלֵי מוּסָר הָאבְּן גֶעהַאלְטְן אַז קוֹדֶם קוּמְט "סוּר מֵרָע", צוּם עֶרְשְׁט דַארְף מֶען זִיךְ אָפְּשָׁאקְלֶען פון אַלֶעם שְׁלֶעכְטְס, און הֶערְשְׁט דֶערְנָאךְ קֶען מֶען זִיךְ נֶעמֶען צוּ טוּהְן גוּטְס.

וְוידֶער דִי תַּלְמִידֵי בַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקָדוֹשׁ הָאבְּן גֶעהַאלְטְן פַארְקֶערְט, אוֹיב וֶועט מֶען קוֹדֶם זִיךְ נֶעמֶען נָאר צוּם סוּר מֵרָע, מֶען וֶועט נָאר אַרְבֶּעטְן זִיךְ אוֹיסְצוּאַרְבֶּעטְן אִינְגַאנְצְן, וֶועט דָאס נֶעמֶען צוּ לַאנְג, און מֶען וֶועט קֵיינְמָאל נִישְׁט אָנְקוּמֶען צוּם "עֲשֵׂה טוֹב", דֶערְפַאר דַארְף מֶען צוּם עֶרְשְׁט זֶעהְן אַרַיינְצוּכַאפְּן וָואס מֶער גוּטֶע זַאכְן, נָאךְ אַ מִצְוָה, נָאךְ אַ גוּטֶע זַאךְ, און דִי כֹּחַ פון דִי הֵיילִיגֶע מִצְוֹת וֶועט שׁוֹין הֶעלְפְן, אַז מֶען זָאל אוֹיפְהֶערְן צוּ טוּהְן שְׁלֶעכְטְ'ס.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, יוֹסֵף וָואס עֶר אִיז בַּייגֶעשְׁטַאנֶען דִי שְׁוֶוערֶע נִסְיוֹנוֹת אִין מִצְרַיִם, הָאט גֶעהַאלְטְן אַז מֶען דַארְף זִיךְ קוֹדֶם אָנְשְׁטְרֶענְגֶען צוּ אַוֶועקְגֵיין פון דִי שְׁלֶעכְטְס, און דֶערְפַאר הָאט עֶר גֶעלֵייגְט מְנַשֶּׁה אוֹיף דִי רֶעכְטֶע זַייט, וִוידֶער יַעֲקֹב אָבִינוּ הָאט דָאךְ אָבֶּער גֶעווּאוּסְט אַז עֶס קוּמְט אַ שְׁוֶוערֶע בִּיטֶערֶע גָלוּת, מִיט אַסַאךְ שְׁוֶוערֶע נִסְיוֹנוֹת, הָאט עֶר גֶעלֵייגְט אֶפְרַיִם אוֹיף דִי רֶעכְטֶע זַייט, צוּ וַוייזְן אַז דִי בֶּעסְטֶע וֶועג אִיז, אַרַיינְצוּכַאפְּן וִוי מֶער גוּטְס

מֶען קֶען, און דִי שְׁלֶעכְטְס וֶועט שׁוֹין מְמֵילָא אַוֶועק פַאלְן.

(תּוֹךְ הַנַּחַל לֵיל שַׁבַּת קוֹדֶשׁ וַיְחִי תשס"ה)

אָרוּר אַפָּם כִּי עָז, וְעֶבְרָתָם כִּי קָשָׁתָה. יַעֲקֹב אָבִינוּ הָאט גֶעשָׁאלְטְן דִי מִדָה פוּן כַּעַס פוּן שִׁמְעוֹן און לֵוִי, און עֶר הָאט גֶעזָאגְט: **אֲחַלְּקֵם בְּיַעֲקֹב וַאֲפִיצֵם בְּיִשְׂרָאֵל**, אִיךְ וֶועל זֵיי צוּשְׁפְּרֵייטְן צְווִישְׁן דִי אִידְן.

זָאגְט רַשִׁ"י, אוֹיף שִׁמְעוֹן הָאט עֶר גֶעזָאגְט אַז זֵיי וֶועלְן זַיין מְלַמְּדִים, סוֹפְרִים און אָרִימֶעלַייט, און אַזוֹי וֶועלְן זֵיי אַרוּמְגֵיין צְווִישְׁן דִי אִידְן, און שֵׁבֶט לֵוִי וֶועט מוּזְן אַרוּמְגֵיין צוּזַאמְנֶעמֶען תְּרוּמוֹת און מַעְשְׂרוֹת פוּן דִי פֶעלְדֶער.

מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן ס"ח): וֶוען אַ מֶענְטְשׁ וֶוערְט אִין כַּעַס, פַארְלִירְט עֶר דוּרְךְ דֶעם זַיין גֶעלְט, וַוייל בֵּיידֶע זַאכְן, סֵיי כַּעַס און סֵיי גֶעלְט קוּמֶען פוּן דִי זֶעלְבֶּע פְּלַאץ, און דֶערְפַאר וֶוען דֶער יֵצֶר הָרַע זֶעהְט אַז עֶס דַארְף קוּמֶען אַ שֶׁפַע פוּן גֶעלְט פַארְן מֶענְטְשׁ, שְׁטֶעלְט עֶר אִים אוּנְטֶער אַ נִסָיוֹן פוּן כַּעַס, און וֶוען דֶער מֶענְטְשׁ פַאלְט דוּרְךְ, און עֶר רֶעגְט זִיךְ אוֹיף, פַארְלִירְט עֶר דוּרְךְ דֶעם דָאס גֶעלְט.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, **אָרוּר אַפָּם כִּי עָז, וְעֶבְרָתָם כִּי קָשָׁתָה**, וַוייל זֵיי הָאבְּן גֶעהַאט דִי מִדָה פוּן כַּעַס, דֶערְפַאר, **אֲחַלְּקֵם בְּיַעֲקֹב וַאֲפִיצֵם בְּיִשְׂרָאֵל**, זֶענֶען זֵיי גֶעוֶוען אָרִימֶעלַייט.

דֶערְפַאר דַארְף מֶען אַסַאךְ בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אַז מֶען זָאל זִיךְ קֵיינְמָאל נִישְׁט אוֹיפְרֶעגְן.

(זֹאת הַתּוֹרָה וַיְחִי סִימָן ח)

מֵאָשֵׁר שְׁמֵנָה לַחְמוֹ. עֶס וֶוערְט גֶעבְּרֶענְגְט (מֶדְרָשׁ תַּלְפִּיּוֹת): דָאס אָשֵׁר בֶּן יַעֲקֹב זִיצְט בַּיי דִי טִיר פוּן גֵיהִנוֹם און וֶוען אַ מֶענְטְשׁ הָאט גֶעלֶערְנְט אַסַאךְ מִשְׁנַיּוֹת לָאזְט עֶר אִים נִישְׁט אַרַיין גֵיין אִין גֵיהִנוֹם, עֶר זָאגְט זֵיי: דֶער מֶענְטְשׁ בַּאלַאנְגְט צוּ מִיר! און דֶער הֵיילִיגֶער חִידָ"א זַ"ל בְּרֶענְגְט (פְּנֵי דָוִד וַיְחִי): אַז דָאס

איז מְרוּמָז אין פָּסוּק "מֵאָשֵׁר שְׁמֵנָה לַחְמוֹ" שְׁמֵנָ"ה איז די אוֹתִיוֹת מִשְׁנָ"ה, אָשֵׁר בֶּן יַעֲקֹב איז מְמוּנֶה אוֹיף דֶער וָואס עֶר לֶערְנְט מִשְׁנַיוֹת.

אִיבֶּערְדֶעם אוֹיבּ דוּ ווילְסְט זִיךְ אַרוֹיסְרַייסְן פוּן די טוּמְאָה וָואס דוּ בִּיסְט אַרַיינְגֶעפַאלְן אִין דֶעם, זָאלְסְטוּ זֶען צוּ זָאגְן זֵייעֶר אַסַאךְ מִשְׁנַיוֹת כְּסִדְרָן דַיְיקָא, אוּן זָאלְסְט עֶנְדִיגְן אַ פֶּרֶק נָאךְ אַ פֶּרֶק, אַ מַסֶכֶת נָאךְ אַ מַסֶכֶת, בִּיז דוּ וֶועסְט עֶנְדִיגְן שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנֶה, דַאן זָאלְסְטוּ אָנְהוֹיבְּן נָאכְאַמָאל, אוּן אַזוֹי זָאלְסְטוּ טוּן דַיין גַאנְץ לֶעבְּן, לֶערְנֶען אַסַאךְ אַסַאךְ מִשְׁנַיוֹת, וָוארוּם די חַזַ"ל זָאגְן (סַנְהֶדְרִין מב.): בְּמִי אַתָּה מוֹצֵא מִלְחַמְתָּהּ שֶׁל תּוֹרָה? בְּמִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ חֲבִילוֹת שֶׁל מִשְׁנֶה; דֶער וָואס לֶערְנְט אַסַאךְ מִשְׁנַיוֹת דֶער איז זוֹכֶה אַרַיינְצוּגֵיין טִיף טִיף אִין די תּוֹרָה הַקְדוֹשָׁה. ווידֶערוּם זָאגְן די חַזַ"ל (בָּבָא מְצִיעָא לג.): וּלְעוֹלָם הֲוֵי רָץ לְמִשְׁנָה יוֹתֵר מִן גְמָרָא, זָאלְסְט שְׁטֶענְדִיג לוֹיפְן צוּ די מִשְׁנַיוֹת מֶער ווי צוּ די גְמָרָא. וָוארוּם אַז אַ מֶענְטְשׁ לֶערְנְט אַסַאךְ מִשְׁנַיוֹת, עֶפְנְט זִיךְ אִים דֶער קָאפּ עֶר זָאל קֶענֶען פַארְשְׁטֵיין נָאכְדֶעם די גְמָרָא.

אוּן אוֹיסֶערְדֶעם דוּרְכְדֶעם וָואס מֶען לֶערְנְט מִשְׁנַיוֹת איז מֶען מְקָרֵב די גְאוּלָה, ווי די חַזַ"ל זָאגְן (וַיִּקְרָא רַבָּה פַּרְשָׁה ז' סִימָן ג'): אֵין כָּל הַגָּלִיּוֹת הַלָּלוּ מִתְכַּנְסוֹת אֶלָּא בִּזְכוּת מִשְׁנַיוֹת. אִיבֶּערְדֶעם זָאלְסְטוּ לֶערְנֶען זֵייעֶר אַסַאךְ מִשְׁנַיוֹת, אֲפִילוּ דֶעם זָאגְן מִשְׁנַיוֹת איז מְטַהֵר אֶת הַנֶּפֶשׁ.

(אֲשֶׁר בַּנַּחַל בְּאִידִישׁ חֵלֶק א' מִכְתָּב כ"א)

ספר
שמות

דֶער קְוַואל
פוּן תּוֹרָה

אִיךְ הָאף אַז אַלֶעס אִיז בַּיי דִיר אִין בֶּעסְטְן אָרְדֶענוּנְג, און דו פְרֵייסְט זִיךְ מִיט דִי מִצְווֹת וָואס דו בִּיסְט מְקַיֵים יֶעדְן טָאג, צִיצִית, תְּפִילִין, מְזוּזָה, אַ בָּארְד און פֵּיאוֹת, שַׁבָּת, וְכוּ׳, וְכוּ׳, און דו לֶערְנְסְט נָאךְ דַיינֶע שִׁיעוּרִים אִין מִקְרָא אִין מִשְׁנָה אִין גְמָרָא, וָואס דָאס אִיז דֶער גְרֶעסְטֶער רַייכְטוּם פוּן אַ מֶענְטְש, ווי דִי חַזַ״ל זָאגְן (שַׁבָּת קכ.) ״וּבְבֵיתִי אֵין לֶחֶם וְאֵין שִׂמְלָה״ שֶׁאֵין בְּיָדִי לֹא מִקְרָא וְלֹא מִשְׁנֶה וְלֹא תַּלְמוּד. וָואס הֵייסְט אָרֶעמְקֵייט? דֶער וָואס עֶר לֶערְנְט נִישְׁט יֶעדְן טָאג כָּאטְש דִי דְרַיי לִימוּדִים, חוּמָש מִיט רַשִׁ״י מִיטְן תַּרְגוּם פוּן דִי וָואכֶעדִיגֶע סֶדְרָה, און אַ פֶּרֶק מִשְׁנַיוֹת, און אַ דַף גְמָרָא, אַז וואוּיל אִיז דֶעם וָואס עֶר לָאזְט זִיךְ נִישְׁט נַארְן און עֶר כַאפְּט אַרַיין יֶעדְן טָאג אַסַאךְ גוּטְס, וָוארוּם דֶער טָאג בְּלַייבְּט נִישְׁט שְׁטֵיין, עֶס פְלִיעֶט אַזוֹי ווי אַ שָׁאטְן פוּן אַ פוֹיגְל וָואס פְלִיעֶט דוּרְךְ, ווי דִי חַזַ״ל זָאגְן (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פַּרְשָׁה צ״ו סִימָן ב׳) כְּצֵל יָמֵינוּ עַל הָאָרֶץ וְאֵין מִקְוֶה, וְהַלְוַאי כְּצִלּוֹ שֶׁל כּוֹתֶל אוֹ כְּצִלּוֹ שֶׁל אִילָן אֶלָּא כְּצִלּוֹ שֶׁל עוֹף בְּשָׁעָה שֶׁהוּא עָף דִכְתִיב (תְּהִלִּים ק״ד) כְּצֵל עוֹבֵר; אָט אִיז טָאג, און אָט אִיז נַאכְט, אָט אִיז אַ וָואךְ, אָט אִיז אַ חוֹדֶשׁ, און אָט אִיז אַ יָאר, און אָט פָּארְט מֶען שׁוֹין נָאכְאַמָאל אוֹיף רֹאשׁ הַשָּׁנָה צוּם הֵיילִיגְן רֶבִּי׳ן אִין אוּמַאן, אַז וואוֹיל אִיז דֶעם וָואס עֶר כַאפְּט אַרוֹיס יֶעדְן טָאג אַבִּיסְל גוּטְס, וָואס אִין הִימְל אִיז דָאס זֵייעֶר אַסַאךְ.

(אֲשֶׁר בַּנַּחַל בְּאִידִישׁ חֵלֶק ב מִכְתָּב קעט)

פַּרְשַׁת שְׁמוֹת

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיְמָה אֵת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ. דֶער פָּסוּק הֵייבְּט אָן מִיטְן נָאמֶען "יִשְׂרָאֵל", אוּן עֶר זָאגְט "הַבָּאִים", וָואס זֵיי קוּמֶען, אוּן דֶער פָּסוּק עֶנְדִיגְט מִיטְן נָאמֶען "יַעֲקֹב", אוּן עֶר זָאגְט "בָּאוּ", זֵיי זֶענֶען שׁוֹין גֶעקוּמֶען.

דַארְף מֶען פַארְשְׁטֵיין פַארְוָואס דֶער פָּסוּק הֵייבְּט אָן מִיט אֵיין לָשׁוֹן, אוּן עֶר עֶנְדִיגְט מִיט אַ צְוֵוייטֶע לָשׁוֹן?

מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן רס"א): וֶוען אַ אִיד פַאלְט אַרָאפּ פוּן זַיין עֲבוֹדַת ה', דַארְף עֶר ווִיסְן אַז דָאס קוּמְט פוּנֶעם אֵייבֶּערשְׁטְן, וָואס הָאט דָאס גֶעמַאכְט אַז עֶר זָאל זִיךְ אוֹיפְוֶועקְן, אוּן אָנְהֵייבְּן נָאכְאַמָאל מִיט אַ פְרִישְׁקֵייט צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערשְׁטְן.

דֶערְפַאר טָאר מֶען קֵיינְמָאל נִישְׁט וֶוערְן צוּבְּרָאכְן, נָאר וֶוען מֶען זֶעהְט אַז מֶען אִיז אַרָאפְּגֶעפַאלְן, דַארְף מֶען זִיךְ אוֹיפְהֵייבְּן, אוּן אָנְהֵייבְּן "פוּן יֶעצְט" צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן כ"א): דֶער נָאמֶען "יִשְׂרָאֵל" גֵייט אַרוֹיף אוֹיף אַ הוֹיכֶע מַדְרֵיגָה, אוּן דֶער נָאמֶען יַעֲקֹב גֵייט אַרוֹיף אוֹיף אַ קְלֶענֶערֶע מַדְרֵיגָה.

דֶערְפַאר הֵייבְּט דֶער פָּסוּק אָן, וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי "יִשְׂרָאֵל" "הַבָּאִים" מִצְרָיְמָה, דִי מֶענְטְשְׁן וָואס הֵייסְן "יִשְׂרָאֵל", אַ הֶעכֶערֶע מַדְרֵיגָה, וֵוייסְן אַז זֵיי הַאלְטְן אִין אֵיין קוּמֶען קַיין מִצְרַיִם, זֵיי פַאלְן אַרָאפּ, אוּן הֵייבְּן נָאכְאַמָאל אָן פוּן פְרִישׁ, אוּן פַאלְן נָאכְאַמָאל אַרָאפּ, אוּן הֵייבְּן זִיךְ נָאכְאַמָאל אוֹיף, אוּן זֵיי וֶוערְן נִישְׁט צוּבְּרָאכְן, ווַייל זֵיי וֵוייסְן אַז אַזוֹי מוּז עֶס גֵיין, אַז מֶען דַארְף שְׁטֶענְדִיג אָנְהֵייבְּן פוּן פְרִישׁ.

ווִידֶער זָאגְט דֶער פָּסוּק, אֵת "יַעֲקֹב" אִישׁ וּבֵיתוֹ

"בָּאוּ", די מֶענְטְשְׁן וָואס הֵייסְן "יַעֲקֹב" ווייל זֵיי זֶענֶען אִין אַ קְלֶענֶערֶע מַדְרֵיגָה, בַּיי זֵיי אִיז "בָּאוּ", זֵיי זֶענֶען שׁוֹין גֶעקוּמֶען אוֹיף מִצְרַיִם, דָאס הֵייסְט וֶוען זֵיי פַּאלְן אַרָאפּ, בְּלַייבְּן זֵיי שׁוֹין לִיגְן, אוּן הֵייבְּן זִיךְ שׁוֹין נִישְׁט אוֹיף, ווייל זֵיי וֵוייסְן נִישְׁט אַז עֶס מוּז אַזוֹי זַיין, אַז מֶען פַּאלְט, אוּן מֶען הֵייבְּט זִיךְ אוֹיף.

דֶערְפַאר דַארְף אַ אִיד זִיךְ שְׁטֶענְדִיג שְׁטַארְקְן, אוּן נִישְׁט וֶוערְן צוּבְּרָאכְן פוּן גָארְנִישְׁט, אוּן אוֹיבּ מֶען הָאט אַ דוּרְכְפַאל, הֵייבְּט מֶען זִיךְ אוֹיף, אוּן מֶען גֵייט ווייטֶער אָן.

(זֹאת הַתּוֹרָה שְׁמוֹת סִימָן א)

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. דֶער בַּעַל הַטּוּרִים זָאגְט אַז דִי וֶוערְטֶער זֶענֶען רָאשֵׁי תֵּיבוֹת וְ'אָדָם אֲ'שֶׁר לְ'וֹמֵד הַ'סֵּדֶר שְׁ'נַיִם מִ'קְרָא וְ'אֶחָד תַּ'רְגּוּם בְּ'קוֹל נָ'עִים יָ'שִׁיר יִ'חְיֶה שָׁ'נִים רַ'בּוֹת אֲ'רֻכּוֹת לְ'עוֹלָם. אַזוֹי וִוי דִי הֵיילִיגֶע חֲזַ"ל זָאגְן (בְּרָכוֹת ח.): לְעוֹלָם יַשְׁלִים אָדָם פַּרְשִׁיּוֹתָיו עִם הַצִּיבּוּר שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם, שֶׁכָּל הַמַּשְׁלִים פַּרְשִׁיּוֹתָיו עִם הַצִּיבּוּר מַאֲרִיכִין לוֹ יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו, אַ מֶענְטְשׁ זָאל יֶעדֶע וָואךְ מַעֲבִיר סֶדְרָה זַיין, שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם, ווייל וֶוער עֶס אִיז מַעֲבִיר סֶדְרָה, וֶועט לֶעבְּן לַאנְגֶע יָארְן.

דַארְף מֶען אָבֶּער פַארְשְׁטֵיין, וִוי קוּמְט עֶס אַרַיין אִין דִי וָואכֶעדִיגֶע סֶדְרָה, פַארְוָואס הָאט דִי תּוֹרָה פּוּנְקְט דָא מְרַמֵּז גֶעוֶוען, אַז מֶען דַארְף מַעֲבִיר סֶדְרָה זַיין?

זָאגְט מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן י"ט): מִיטְן מַעֲבִיר סֶדְרָה זַיין, פַארֶעכְט מֶען דִי הַארְבֶּע עֲבֵירָה פוּן "פְּגַם הַבְּרִית", אוּן וִוי בַּאַקַאנְט זֶענֶען דִי טֶעג פוּן שׁוֹבָבִי"ם, סְפֶּעצִיעֶל מְסוּגָל צוּ דָאס פַארֶעכְטְן, דֶערְפַאר וֶוען מֶען הֵייבְּט אָן פַּרְשַׁת שְׁמוֹת, וָואס דֶעמָאלְטְס הֵייבְּן זִיךְ אָן דִי שׁוֹבָבִי"ם טֶעג, אִיז דִי תּוֹרָה מְרַמֵּז, אַז מֶען זָאל אָנְהֵייבְּן מַעֲבִיר סֶדְרָה צוּ זַיין, אוּן מִיט דֶעם וֶועט מֶען אַלֶעס פַארֶעכְטְן.

(זֹאת הַתּוֹרָה שְׁמוֹת סִימָן ב)

וְכַאֲשֶׁר יְעַנּוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ, וִוי מֶער דִי מִצְרִיִּים

הָאבְּן גֶעפַּיינִיגְט דִי אִידְן הָאבְּן זִיךְ דִי אִידְן מֶער פַּארְמֶערְט.

מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן ק"ע): ווִי גְרֶעסֶער און חָשׁוּבֶ'ער אַ מֶענְטְשׁ אִיז, אַלְץ מֶער לַיידְט עֶר יִסּוּרִים, און דִי יִסּוּרִים בְּרֶענְגְן אִים נֶענְטֶער צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

ווַייל ווֶען מֶען ווֵייסְט אַז אַלֶעס קוּמְט נָאר פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, דֶעמָאלְטְס ווֶען מֶען הָאט צָרוֹת דֶערְצֵיילְט מֶען עֶס פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, מִמֵילָא ווֶערְט מֶען דוּרְכְדֶעם נֶענְטֶער צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, **וְכַאֲשֶׁר יְעַנּוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ**, ווִי מֶער מֶען הָאט גֶעפַּיינִיגְט דִי אִידְן אַלְץ גְרֶעסֶער און חָשׁוּבֶ'ער זֶענֶען זֵיי גֶעוָוארְן, דָאס הֵייסְט זֵיי הָאבְּן זוֹכֶה גֶעוֶוען אָנְצוּנֶעמְן דִי יִסּוּרִים אוֹיף דִי רִיכְטִיגֶע ווֶעג, אִין דִי יִסּוּרִים הָאט זֵיי נֶענְטֶער גֶעבְּרֶענְגְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, דָאס אִיז ווָאס דֶער פָּסוּק זָאגְט ווַייטֶער, **וַיֵּאָנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבֹדָה וַיִּזְעָקוּ וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבֹדָה**, זֵיי הָאבְּן אָנֶערְקֶענְט אַז עֶס אִיז דָא נָאר אֵיין עֵצָה צוּ שְׁרֵייעֶן און בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן ווֶען מֶען הָאט צָרוֹת און יִסּוּרִים, ווָאס דוּרְכְדֶעם אִיז טַאקֶע גֶעוֶוען דִי יְשׁוּעָה.

(תּוֹךְ הַנַּחַל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית, שְׁמוֹת, תשנ"א)

פַּרְשַׁת וָאֵרָא

וַיְדַבֵּר אֱלֹקִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה'. דֶער פָּסוּק הֵייבְּט אָן מִיטְן נָאמֶען "אֱלֹקִים" ווָאס דָאס ווַייזְט אוֹיף מִדַּת הַדִּין, און דֶער פָּסוּק עֶנְדִיגְט מִיטְן נָאמֶען "ה'" ווָאס דָאס ווַייזְט אוֹיף מִדַּת הַחֶסֶד וְרַחֲמִים.

מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז דָאס מַסְבִּיר, לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב' סִימָן נ"ב): דָאס ווָאס מֶען פַארְשְׁטֵייט נִישְׁט אֵייבִּיג דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְנְס ווֶעגְן, אִיז אַ שֵׁיינְקַייט פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן,

וַוייל אוֹיבּ אַ מֶענְטְשׁ וָואלְט פַּארְשְׁטַאנֶען פוּנְקְטְלִיךְ פַּארְוָואס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער טוּט אַזוֹי, וָואלְט עֶס גֶעמֵיינְט אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט חַס וְשָׁלוֹם דִי זֶעלְבֶּע שֵׂכֶל ווִי דֶעם מֶענְטְשׁ, אָבֶּער אַזוֹי ווִי דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז דָאךְ קְלוּגֶער פוּן אוּנְז, דֶערְפַאר פַארְשְׁטֵייט מֶען נִישְׁט זַיינֶע וֶועגְן.

דֶערְפַאר אֲפִילוּ עֶס זֶעהְט אַמָאל אוֹיס פַארְן מֶענְטְשׁ, אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער טוּט אִים עֶפֶּעס שְׁלֶעכְטְס, אִיז עֶס בֶּאֱמֶת נָאר גוּטְס, נָאר נִישְׁט אֵייבִּיג פַארְשְׁטֵייט עֶר עֶס.

רַשִׁ"י זָאגְט: "דִבֵּר אִתּוֹ מִשְׁפָּט עַל שֶׁהִקְשָׁה לְדַבֵּר וְלוֹמַר לָמָה הֲרֵעוֹתָה", דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶערֶעדְט צוּ אִים שְׁטְרֶענְג, וַוייל עֶר הָאט גֶעפְרֶעגְט קַשְׁיוֹת אוֹיפְן אֵייבֶּערְשְׁטְן.

דָאס אִיז מְרוּמָז אִין פָּסוּק, **וַיְדַבֵּר אֱלֹקִים אֶל מֹשֶׁה**, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶערֶעדְט שְׁטְרֶענְג צוּ מֹשֶׁה, מִיט מִדַת הַדִין, אָבֶּער עֶר הָאט אִים גֶעזָאגְט, "אֲנִי ה'", דוּ זָאלְסְט ווִיסְן אַז אֲפִילוּ עֶס זֶעהְט אוֹיס שְׁלֶעכְט, אִיז עֶס בֶּאֱמֶת מִדַת הָרַחֲמִים.

דֶערְפַאר זָאלְסְטוּ נִישְׁט פְרֶעגְן קַיין קַשְׁיוֹת אוֹיפְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, וַוייל אֲפִילוּ עֶס זֶעהְט אוֹיס ווִי עֶס אִיז שְׁלֶעכְט, אִיז אַלֶעס נָאר בְּרַחֲמִים וְחַסָדִים, נָאר פַאר דִי טוֹבָה פוּן אִידִישֶׁע קִינְדֶער.

(תּוֹךְ הַנַּחַל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית וָאֵרָא תשס"ז)

וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה מִקֹּצֶר רוּחַ וּמֵעֲבֹדָה קָשָׁה. דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, סִימָן פ"ו): דָאס וָואס מֶענְטְשְׁן מֵיינֶען אַז מֶען קֶען נָאר דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן מִיט שְׁוֶוערֶע זַאכְן, ווִי לְמָשָׁל פַאסְטְן אוּן דָאס גְלַייכְן, דָאס קוּמְט וַוייל מֶען הָאט נִישְׁט קַיין קְלָארֶע רֵיינֶע אֱמוּנָה.

אוּן אֲפִילוּ אוֹיבּ אַ מֶענְטְשׁ גְלֵייבְּט יָא אִינֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, גְלֵייבְּט עֶר אָבֶּער נִישְׁט אִין זִיךְ, דָאס הֵייסְט עֶר גְלֵייבְּט נִישְׁט אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט הֲנָאָה פוּן אִים, אוּן דֶערְפַאר זוּכְט עֶר צוּ טוּהְן דַוְקָא שְׁוֶוערֶע עֲבוֹדוֹת, צוּ פַאסְטְן אוּן זִיךְ מְסַגֵף זַיין, וַוייל עֶר טְרַאכְט, אַז נָאר אַזוֹי וֶועט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הֲנָאָה הָאבְּן פוּן אִים.

אָבֶער װען מֶען הָאט דִי רֵיינֶע אֱמוּנָה אִינֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, און מֶען גְלֵייבְּט אִין זִיךְ אַלֵיין: יָא, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אוֹיךְ פוּן מִיר הֲנָאָה, דֶעמָאלְטְס קֶען מֶען דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן מִיט יֶעדֶע זַאךְ, וַוייל װען מֶען וֵוייסְט װען אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אַ גֶעוַואלְדִיגֶע הֲנָאָה, פוּן דִי פָּשׁוּטֶע אִידִישְׁקֵייט, און דִי פָּשׁוּטֶע מִצְוֹת וָואס מֶען טוּט, וָואלְט זִיךְ דֶער מֶענְטְשׁ גֶעפְרֵיידְט מִיט זַיין פָּשׁוּטֶ׳ע אֱמוּנָה, מִיט זַיין צִיצִית, מִיט זַיין בָּארְד און פֵּאוֹת, מִיט זַיין הִיטְן שַׁבָּת, און אַזוֹי וַוייטֶער, און עֶר וָואלְט שְׁטֶענְדִיג גֶעוֶוען אוֹיסְטֶערְלִישׁ פְרֵיילִיךְ מִיט דֶעם און עֶר וָואלְט שְׁטֶענְדִיג גֶעוֶוען אוֹיסְטֶערְלִישׁ פְרֵיילִיךְ מִיט דֶעם.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, **וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה**, דִי אִידְן הָאבְּן נִישְׁט צוּגֶעהֶערְט צוּ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ, **מִקֹּצֶר רוּחַ**, וַוייל זֵיי הָאבְּן גֶעהַאט אַ שְׁוַואכֶע אֱמוּנָה. ווִי דֶער פָּסוּק זָאגְט בַּיי עֲבוֹדָה זָרָה (תְּהִלִּים קל״ה): **אַף אֵין יֶשׁ רוּחַ בְּפִיהֶם**, בַּיי עֲבוֹדָה זָרָה אִיז בִּכְלַל נִישְׁטָא קַיין רוּחַ, און װען מֶען אִיז שְׁוַואךְ אִין אֱמוּנָה הֵייסְט דָאס **מִקֹּצֶר רוּחַ**, און דֶערְפַאר, **וּמֵעֲבֹדָה קָשָׁה**, הָאבְּן זֵיי גֶעמֵיינְט אַז מֶען קֶען נָאר דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן מִיט שְׁוֶוערֶע עֲבוֹדוֹת.

(תּוֹךְ הַנַּחַל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית וָאֵרָא תשׁ״ע)

וְשַׂמְתִּי **פְדֻת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמֶּךָ לְמָחָר יִהְיֶה הָאֹת הַזֶּה.** דֶער בַּעַל הַטוּרִים בְּרֶענְגְט אַ מְסוֹרָה, נָאךְ צְוֵויי פְּלֶעצֶער ווִי עֶס שְׁטֵייט דֶער וָוארְט ״פְּדוּת״, פְּדוּת שָׁלַח לְעַמּוֹ (תְּהִלִּים קי״ד), וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְדוּת (תְּהִלִּים ק״ל).

מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז דָאס מַסְבִּיר, לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב, סִימָן כ״ח): עֶס אִיז דָא אַסַאךְ מִינֵי תּוֹרוֹת, עֶס אִיז דָא תּוֹרוֹת וָואס מֶען מֶעג שְׁרַייבְּן, און עֶס אִיז דָא תּוֹרוֹת וָואס מֶען טָאר נִישְׁט שְׁרַייבְּן, און וֶוער עֶס וֵוייסְט דִי חִילוּק וֶועלְכֶע תּוֹרָה מֶען מֶעג שְׁרַייבְּן, עֶר קֶען דֶערְקֶענֶען אַ אִיד פוּן צְוִוישְׁן גוֹיִם.

אַזוֹי ווִי דִי הֵיילִיגֶע חֲכָמִים זָאגְן (מוּבָא בְּתוֹסְפוֹת גִיטִין ס: דִבּוּר הַמַּתְחִיל אַתְּמוּהַ): פַארְוָואס הָאט דֶער

אײבערשטער געגעבן די תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה אויסענווייניג? אַז די גוֹיִם זאָלן עס נישט קענען נעמען פאַר זיך. זעהט מען, אַז דורך די תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וואָס מען האָט נישט אָפּגעשריבן, מיט דעם איז דער איד העכער פון עם גוֹי.

מוֹהַרְשָׁ"א איז דאָס נאָך מער מַסְבִּיר, אַז די עִיקָר חֲשִׁיבוּת פון אַ איד ווענדט זיך אין די תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, ווייל פון די תּוֹרָה אַליין קען מען גאָרנישט וויסן, ווי לְמָשָׁל די מִצְוָה פון תְּפִילִין, קען מען פון די תּוֹרָה אַליין נישט פאַרשטיין ווי אַזוֹי עס מְקַיֵּים צו זיין, נאָר דורך די הייליגע חֲכָמִים וואָס האָבן מְקַבֵּל געווען איינער פון צווייטן ביז משֶׁה רַבֵּינוּ ווי אַזוֹי עס מְקַיֵּים צו זיין, קומט אויס אַז דער עִיקָר פון אַ איד איז די תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, דערפאַר דאַרף זיך אַ איד זייער באַפלייסן צו לערנען תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וואָס דאָס איז די הייליגע מִשְׁנָיוֹת, גְּמָרָא, פּוֹסְקִים און שֻׁלְחָן עָרוּךְ.

און ספּעציעל דאַרף אַ איד לערנען אַסאַך מִשְׁנָיוֹת, וואָס דאָס הייליגט און ריינִיגט די נְשָׁמָה, "מִשְׁנָה" איז די אוֹתִיּוֹת "נְשָׁמָה", ווי אויך ברענגט עס געלט ווי דער פָּסוּק זאָגט (בְּרֵאשִׁית מ"ג): **כֶּסֶף מִשְׁנֶה**. דער הייליגער רֶבִּי פִּנְחָס'ל קאָריצער זאָגט אַז "מִשְׁנָה" איז בְּגִימַטְרִיָּא "פַּרְנָסָה", עס ברענגט פַּרְנָסָה. דער מִדְרָשׁ זאָגט (וַיִּקְרָא רַבָּה פָּרָשָׁה ז' סִימָן ג'): די אידן וועלן אַרויסגיין פון גָלוּת נאָר אין זְכוּת פון לערנען מִשְׁנָיוֹת.

דָאס איז פְּשַׁט אין פָּסוּק, **וְשַׂמְתִּי פְדֻת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמֶּךָ**, זאָגט רַשִׁ"י, דער אײבערשטער וועט מאַכן אַן אָפּשיידונג צווישן די אידן און די גוֹיִם, וואָס דאָס וועט דאָך דורך תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, אָבער דער וואָרט "פְדֻת" שטייט דאָ אָן דעם אוֹת ו', דער אוֹת ו' גייט אַרויף אויף מִשְׁנָיוֹת, וואָס איז שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה, אָבער היינטיגע צייטן פעלט נאָך דער אוֹת ו', ווייל היינט קוקט מען נאָך אַראָפּ איינעם וואָס לערנט מִשְׁנָיוֹת, אָבער דער פָּסוּק זאָגט, לְמָחָר יִהְיֶה הָאֹת הַזֶּה, באַלד, ווען מָשִׁיחַ וועט קומען, וועט שוין זיין דער אוֹת ו', ווייל מָשִׁיחַ וועט נאָר קומען אין זְכוּת פון מִשְׁנָיוֹת, און דעמאָלט'ס וועט מען שוין אַרויף קוקן און מַחְשִׁיב זיין דאָס לערנען מִשְׁנָיוֹת.

און דֶעמָאלְטְס וֶועט שׁוֹין מְקוּיָם וֶוערְן אוֹיךְ דִי אַנְדֶערֶע צְוֵויי פְּסוּקִים, "פְּדוּת שָׁלַח לְעַמּוֹ", "וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְדוּת", דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער וֶועט אוֹיסְלֵייזְן דִי אִידְן, וַוייל מֶען וֶועט לֶערְנֶען אַסַאךְ מִשְׁנַיוֹת, און דֶערְפַאר שְׁטֵייט שׁוֹין דָארְט יָא "פְּדוּת" מִיט דֶעם אוֹת ו'.

(תּוֹךְ הַנַּחַל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית וָאֵרָא תשס"ט)

פָּרָשַׁת בֹּא

הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים, רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה, דִי עֶרְשְׁטֶע מִצְוָה וָואס דִי אִידְן הָאבְּן בַּאקוּמֶען אִיז גֶעוֶוען דִי מִצְוָה פוּן "קִידוּשׁ הַחוֹדֶשׁ", אַז וֶוען דִי לְבָנָה בַּאנֵייט זִיךְ, זָאל מֶען מַאכְן רֹאשׁ חוֹדֶשׁ. דַארְף מֶען פַארְשְׁטֵיין פַארְוָואס אִיז דָאס דַוְקָא דִי עֶרְשְׁטֶע מִצְוָה?

רַשִׁ"י זָאגְט אַז משֶׁה רַבֵּינוּ הָאט נִישְׁט פַארְשְׁטַאנֶען דִי מִצְוָה, בִּיז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אִים גֶעווִיזְן דִי לְבָנָה אוּן גֶעזָאגְט: "כָּזֶה רְאֵה וְקַדֵּשׁ" - וֶוען דִי לְבָנָה זֶעהְט אַזוֹי אוֹיס, זָאלְסְטוּ מַאכְן רֹאשׁ חוֹדֶשׁ, דַארְף מֶען פַארְשְׁטֵיין פַארְוָואס אִיז דִי מִצְוָה אַזוֹי שְׁוֶוער גֶעוֶוען צוּ פַארְשְׁטֵיין פַאר משֶׁה רַבֵּינוּ?

מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז דָאס מַסְבִּיר, לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן רכ"ב): וֶוען אַ מֶענְטְשׁ פַּאלְט פוּן זַיינֶע מַדְרֵיגוֹת, עֶר פִּיהְלְט זִיךְ אִינְגַאנְצְן אוֹיסְגֶעלָאשְׁן, זָאל עֶר זִיךְ דֶערְמַאנֶען פוּן זַיינֶע גוּטֶע טֶעג, עֶר הָאט דָאךְ גֶעהַאט גוּטֶע צַייטְן וֶוען עֶר הָאט יָא גֶעפִּיהְלְט אַ נָאנְטְקֵייט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, עֶר הָאט יָא גֶעפִּיהלְט אַ גֶעשְׁמַאק אִין דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, און מִיט דֶעם זָאל עֶר זִיךְ שְׁטַארְקְן, וַוייטֶער אָנְצוּגֵיין און זִיךְ נִישְׁט לָאזְן צוּבְּרֶעכְן.

דָאס וַוייזְט אוּנְז דִי לְבָנָה, וָואס דִי עֶרְשְׁטֶע הַאלְבּ חוֹדֶשׁ וֶוערְט עֶר גְרֶעסֶער און גְרֶעסֶער, און דִי צְוֵוייטֶע הַאלְבּ חוֹדֶשׁ וֶוערְט

ער צוריק קלענער, ביז סוף חודש זעהט מען עס שוין אינגאנצן נישט, אבער נאכדעם ווערט עס נאכאמאל גרויס.

און די זעלבע איז ביי יעדן איד, עס איז דא צייטן וואס ער פיהלט א געשמאק צו דינען דעם אייבערשטן, און עס זענען דא צייטן וואס אלעס איז ביי אים אויסגעלאשן, ער פיהלט גארנישט, און דאס צוברעכט זייער א מענטש, אבער ווען מען ווייסט אז אזוי מוז עס גיין, איינמאל פיהלט מען יא און איינמאל נישט, ווערט מען נישט צובראכן, נאר מען דערמאנט זיך אין די גוטע צייטן, און פון דעם נעמט מען חיזוק, אז עס וועט נאך זיין גוט, און מען גיבט נישט אויף.

דערפאר האט דער אייבערשטער געגעבן פאר די אידן די ערשטע מצוה, די מצוה פון קידוש החודש, ווייל דאס איז די וויכטיגסטע זאך, און דאס איז די הקדמה צו אלע מצות, אז מען דארף זיך שטענדיג שטארקן, אפילו ווען עס זעהט שוין אויס אינגאנצן פארלאשן, דארף מען וויסן אז מען קען זיך נאך באנייען אזוי ווי די לבנה.

און דאס איז זייער שווער געווען פאר משה רבינו צו פארשטיין, די אידן זענען דאך יעצט אין מצרים, אין זייער א נידעריגע מצב, ווי אזוי קענען זיי זיך יעצט מחזק זיין? האט אים דער אייבערשטער געוויזן די לבנה, אז אפילו מען זעהט נאר א קליין ביסל פון די לבנה, קען מען שוין מאכן ראש חודש, אפילו מען טרעפט נאר איין קליינע גוטע זאך ביי א איד, קען מען זיך שוין מחזק זיין מיט דעם, אז עס וועט נאך זיין גוט, און ווען מען זוכט טרעפט מען, ווייל מען קען ביי יעדן איד טרעפן גוטע נקודות.

דערפאר דארף זיך א איד זייער שטארקן, אפילו ווען ער פיהלט גארנישט, אלעס איז ביי אים אויסגעלאשן, זאל ער וויסן אז עס וועט נאך קומען גוטע צייטן.

(תוך הנחל ליל שבת קודש בא תשנ"ט לפ"ק)

והיה לך לאות על ידך, ולזכרון בין עיניך, למען תהיה תורת

ה' בְּפִיךָ. מוֹהֲרָא"ש שְׁלִיטָ"א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק, לוֹיט ווי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, סִימָן י"ט): דֶער עִיקָר פוּן אַ אִיד אִיז צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן פָּשׁוּטֶ'ערְהֵייט, צוּ טוּהְן אַלֶע מִצְוֹת אַזוֹי ווי דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶעהֵייסְן, לֶערְנֶען דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה, אוּן טוּהְן אַלֶע מִצְוֹת אָן קַיין שׁוּם חָכְמוֹת, אֲפִילוּ מֶען פַארְשְׁטֵייט נִישְׁט פַארְוָואס אוּן פַארְוֶועֶן, אוּן נִישְׁט ווי דִי חוֹקְרִים זָאגְן אַז דֶער עִיקָר אִיז נָאר צוּ ווִיסְן אוּן פַארְשְׁטֵיין דִי אַלֶע טַעֲמִים פוּן דִי מִצְוֹת.

אוּן דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי בְּרֶענְגְט אַ רְאַיָה דֶערְצוּ, ווַייל אוֹיבּ עֶס אִיז אֱמֶת אַז מֶען דַארְף נָאר פַארְשְׁטֵיין אַלֶעס, ווֶעט אוֹיסְקוּמֶען אַז נִישְׁט יֶעדֶער אִיד קֶען דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, ווַייל נִישְׁט יֶעדֶער אִיז דָאךְ אַזוֹי קְלוּג אַלֶעס צוּ פַארְשְׁטֵיין, זֶעהְט מֶען אַז דֶער עִיקָר אִיז נָאר צוּ טוּהְן דִי מִצְוֹת אַזוֹי ווי דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶעהֵייסְן, אֲפִילוּ מֶען פַארְשְׁטֵייט עֶס נִישְׁט.

דָאס אִיז פְּשַׁט ווָאס שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ זָאגְט (קֹהֶלֶת יב, יג): **סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע אֶת הָאֱלֹקִים יְרָא וְאֶת מִצְוֹתָיו שְׁמוֹר**, דֶער עִיקָר אִיז נָאר מוֹרָא צוּ הָאבְּן פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן צוּ טוּהְן זַיינֶע מִצְוֹת, **כִּי זֶה כָּל הָאָדָם**, ווַייל דָאס קֶען יֶעדֶער מֶענְטְשׁ טוּהְן, אֲפִילוּ ווֶער עֶס אִיז נִישְׁט אַזוֹי קְלוּג.

אוּן דִי זֶעלְבֶּע אִיז אוֹיךְ בַּיים לֶערְנֶען דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה, דַארְף מֶען אוֹיךְ אַסַאךְ לֶערְנֶען, אֲפִילוּ אוֹיבּ מֶען פַארְשְׁטֵייט נִישְׁט גְלַייךְ אַלֶעס ווָאס מֶען לֶערְנְט, דַארְף מֶען כָאטְשׁ זָאגְן דִי ווֶערְטֶער פוּן דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה אֲפִילוּ אָן פַארְשְׁטֵיין, אוּן צוּם סוֹף ווֶעט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הֶעלְפְן אַז מֶען ווֶעט פַארְשְׁטֵיין, אַזוֹי ווי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן ע"ו): אַסַאךְ מֶענְטְשְׁן הָאבְּן אוֹיפְגֶעהֶערְט צוּ לֶערְנֶען, ווַייל זֵיי הָאבְּן גֶעוָואלְט אַלֶעס גְלַייךְ פַארְשְׁטֵיין, אָבֶּער דֶער אֱמֶת אִיז, אַז קוֹדֶם דַארְף מֶען נָאר זָאגְן דִי ווֶערְטֶער, אֲפִילוּ אָן פַארְשְׁטֵיין.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, **וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל יָדְךָ**, קוֹדֶם זָאלְסְטוּ הָאבְּן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיף דַיין הַאנְט, דָאס מֵיינְט אַז דוּ זָאלְסְט

דינען דעם אייבערשטן מיט דיינע הענט, אפילו אן דעם וואס דער מח פארשטייט פארוואס, און דערנאך וועט דער אייבערשטער שוין העלפן אז עס וועט זיין, **וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ**, אז דו וועסט פארשטיין מיט דיין קאפ אויך די טעמים פון די מצות, און אז דו וועסט אזוי טוהן, דעמאלטס, **לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ**, וועסטו האבן די תורה אין דיין מויל, ווייל דו וועסט וויסן אז דו קענסט אנהייבן לערנען אפילו דו פארשטייסט נאך גארנישט, דו זאגסט עס נאר מיט דיין מויל.

(תוך הנחל סעודה שלישית
בא תשס"ה לפ"ק)

וַיֵּלְכוּ וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כֵּן עָשׂוּ, די אידן זענען געגאנגען און געטוהן וואס דער אייבערשטער האט געהייסן פאר משה און אהרן, צו מקריב זיין דעם קרבן פסח. פרעגט רש"י, ווי אזוי זאגסטו אז די אידן האבן שוין מקריב געווען דעם קרבן פסח, עס איז דאך נאך געווען ראש חודש, און מען האט ערשט געקויפט די בהמה פארן קרבן דעם צענטן טאג פון חדש? נאר ווייל די אידן האבן זיך מקבל געווען אז זיי וועלן עס טוהן, הייסט עס אזוי ווי זיי האבן עס שוין געטוהן.

מוהרא"ש שליט"א איז דאס מסביר לויט ווי דער הייליגער רבי זאגט (ליקוטי מוהר"ן חלק א, סימן ס"ו): אז פאר א איד טוט א מצוה דארף ער קודם האבן די חשק דאס צו טוהן, און אזוי ווי מען זעהט ביי א קינד אז מען ווייזט אים א גוטע זאך און נאכדעם באהאלט מען עס, און דאס רייצט אויף דעם אפעטיט פונעם קינד עס צו באקומען, די זעלבע טוט דער אייבערשטער מיטן מענטש, ווען ער וויל מאכן פארן מענטש חשק צו טוהן א מצוה, שטעלט ער אים צו מניעות, אז ער זאל האבן שוועריקייטן דאס מקיים צו זיין, און דאס איז געמאכט צו פארשטערקערן די חשק פונעם מענטש אז ער זאל עס דוקא יא וועלן טוהן, און אויב א מענטש וויל אמת'דיג טוהן א מצוה, קען אים קיין שום זאך נישט שטערן דערפון, ער וועט עס זיכער אויספירן.

דערפאר זאגט די תורה דא, אז יעצט ווען די אידן

הייבּן אָן צו טוהן די מִצְוֹת, זָאל מֶען וויסְן אַז דֶער עִיקָר אִיז די רָצוֹן, אַ מֶענְטְשׁ זָאל "וֶועלְן" זַיין וואוּיל און טוהְן מִצְוֹת, און דֶעמָאלְט'ס וֶועט עֶר זִיכֶער זַיין וואוּיל און עֶרְלִיךְ.

(תּוֹךְ הַנַּחַל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית בֹּא תשׁ"ע לפ"ק)

פַּרְשַׁת בְּשַׁלַּח

וַיְהִי בְּשַׁלַּח פַּרְעֹה אֶת הָעָם וְלֹא נָחָם אֱלֹקִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי אָמַר אֱלֹקִים פֶּן יִנָּחֵם הָעָם בִּרְאֹתָם מִלְחָמָה וְשָׁבוּ מִצְרָיְמָה, וֶוען פַּרְעֹה הָאט אַרוֹיסְגֶעשִׁיקְט די אִידְן פון מִצְרַיִם, הָאט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זֵיי נִישְׁט גֶעפִירְט דוּרְכְן לַאנְד פְּלִשְׁתִּים, וַוייל עֶס אִיז נָאנְט צוּ מִצְרַיִם, און אֶפְשָׁר וֶוען די אִידְן וועלְן זֶעהְן אַ מִלְחָמָה, וֶועלְן זֵיי צוּרִיקְגֵיין אוֹיף מִצְרַיִם.

לִכְאוֹרָה אִיז דָאס זֵייעֶר שְׁוֶוער צוּ פַארְשְׁטֵיין, נָאכְדֶעם וָואס די אִידְן הָאבְּן גֶעלִיטְן אַזֶעלְכֶע גְרוֹיסֶע צָרוֹת אִין מִצְרַיִם, זֵיי הָאבְּן גֶעאַרְבֶּעט זֵייעֶר שְׁוֶוער, פַּרְעֹה הָאט גֶע'שָׁחְט'ן אִידִישֶׁע קִינְדֶער און זִיךְ גֶעבָּאדְן אִין זֵייעֶר בְּלוּט, מֶען הָאט זֵיי דֶערְבִּיטֶערְט דָאס לֶעבְּן, און נָאכְדֶעם הָאט זֵיי דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אַרוֹיסְגֶענוּמֶען מִיט אַזֶעלְכֶע גְרוֹיסֶע נִיסִים פון מִצְרַיִם, זָאלְן די אִידְן נָאךְ וֶועלְן דָארְט צוּרִיק גֵיין?

מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט ווִי די גְמָרָא זָאגְט (עֲבוֹדָה זָרָה יט.): אוֹיפְ'ן פָּסוּק (תְּהִלִּים א, א): **וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב**, עֶר אִיז נִישְׁט גֶעזִיצְן צְווִישְׁן די לֵצִים, וָואס דָאס זֶענֶען די פְּלִשְׁתִּים, וָואס זֵיי זֶענֶען גֶעוֶוען גְרוֹיסֶע לֵצִים.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט זֵיי נִישְׁט גֶעפִירְט דוּרְךְ פְּלִשְׁתִּים, וַוייל זֵיי זֶענֶען גֶעוֶוען גְרוֹיסֶע לֵצִים, און דֶער כֹּחַ פון לֵיצָנוּת אִיז אַזוֹי גְרוֹיס, אַז אֲפִילוּ נָאכְדֶעם וָואס די אִידְן הָאבְּן גֶעזֶעהְן די אַלֶע גְרוֹיסֶע נִיסִים וָואס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט מִיט זֵיי גֶעטוּהְן, אוֹיב אָבֶער זֵיי וָואלְטְן

דורךְ גֶעגַאנְגֶען דִי פְּלִשְׁתִּים דִי לֵצִים, וָואלְטְן זֵיי מִיט לֵיצָנוּת גֶעקֶענְט אַלֶעס אַוֶועקְמַאכְן, און דִי אִידְן וָואלְטְן צוּרִיק גֶעגַאנְגֶען אוֹיף מִצְרַיִם.

דֶערְפַאר דַארְף זִיךְ אַ מֶענְטְשׁ זֵייעֶר הִיטְן פוּן לֵצִים, מֶען טָאר נִישְׁט שְׁטֵיין נֶעבְן אַ לֵץ, וַוייל וִויפִיל דוּ וֶועסְט נָאר הֶערְן גְרוֹיסֶע זַאכְן פוּן אַ צַדִיק, קֶען עֶס דֶער לֵץ אִינְגַאנְצְן אַוֶועקְמַאכְן, בִּיז דוּ וֶועסְט אִינְגַאנְצְן אָפְּלָאזְן דֶעם צַדִיק, ווארִיל אִיז דֶעם מֶענְטְשׁ וָואס הִיט זִיךְ פוּן לֵצִים וִוי פוּן פַייעֶר.

(זֹאת הַתּוֹרָה בְּשַׁלַּח סִימָן א)

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אַל תִּירָאוּ הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה׳ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָכֶם "הַיּוֹם", מֹשֶׁה רַבֵּינוּ הָאט גֶעזָאגְט פַאר דִי אִידְן: שְׁטֵייטְ׳ס און זֶעהְט׳ס דִי יְשׁוּעָה וָואס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער וֶועט טוּהְן מִיט עֶנְק "הַיינְט".

מוֹהֲרַא"שׁ שְׁלִיטָ"א זָאגְט, לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן ער"ב): אוֹיפְ׳ן פָּסוּק (תְּהִלִּים צה, ז): "הַיּוֹם" אִם בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ, אַז אַ אִיד דַארְף שְׁטֶענְדִיג נָאר קוּקְן אוֹיפְ׳ן הַיינְטִיגְן טָאג, נִישְׁט קוּקְן וָואס עֶס אִיז גֶעוֶוען נֶעכְטְן, און נִישְׁט טְרַאכְטְן וָואס עֶס וֶועט זַיין מָארְגְן, און אוֹיף אַזַא וֶועג אִיז מֶען זֵייעֶר מַצְלִיחַ.

דָאס הָאט מֹשֶׁה רַבֵּינוּ גֶעזָאגְט: **אַל תִּירָאוּ הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה׳**, אוֹיב וִוילְט עֶטְץ זֶעהְן דִי יְשׁוּעָה פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, **אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָכֶם "הַיּוֹם"**, זָאלְט עֶטְץ קוּקְן נָאר אוֹיפְ׳ן "הַיינְטִיגְן טָאג", דֶעמָאלְטְ׳ס וֶועט עֶטְץ אַרוֹיסְגֵיין פוּן אַלֶע צָרוֹת.

דֶערְפַאר דַארְף אַ אִיד וִויסְן אַז עֶר הָאט נָאר דֶעם הַיינְטִיגְן טָאג, הַיינְט בִּין אִיךְ גֶעבּוֹירְן גֶעוָוארְן, און אִיךְ טְרַאכְט נִישְׁט אִיבֶּער וָואס עֶס אִיז גֶעוֶוען נֶעכְטְן, און אִיךְ הָאבּ נָאר דֶעם הַיינְטִיגְן טָאג, אִיךְ טְרַאכְט נִישְׁט וָואס עֶס וֶועט זַיין מָארְגְן, אוֹיף אֵיין טָאג קֶען מֶען אַלֶעס פַארְנֶעמֶען, און אוֹיף אַזַא וֶועג וֶועט מֶען זֵייעֶר מַצְלִיחַ זַיין.

(זֹאת הַתּוֹרָה בְּשַׁלַּח סִימָן ב)

וַיָּבֹאוּ מָרָתָה וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתֹּת מַיִם מִמָּרָה כִּי מָרִים הֵם, די אידן זענען געקומען צו די שטאט מרה און זיי האבן נישט געקענט טרינקען די וואסער, ווייל עס איז געווען ביטער, משה רבינו האט געשריגן צום אייבערשטן, און דער אייבערשטער האט געוויזן פאר משה רבינו א האלץ, ער זאל עס אריינווארפן אין וואסער, און עס איז זיס געווארן.

מוֹהֲרָא"ש שליט"א איז מסביר דעם פסוק, לויט ווי דער הייליגער רבי זאגט (ליקוטי מוהר"ן חלק א, סימן ד): ווען א מענטש טוט עבירות, ווערט דאס אריין געקריצט אין זיינע ביינער, ווי דער פסוק זאגט (יחזקאל ל"ב, כ"ז): **וַתְּהִי עֲוֹנוֹתָם [חֲקוּקָה] עַל עַצְמֹתָם**, און דאס ברענגט אריין אינעם מענטש א ביטערניש, ער ווערט א טרויעריגער מענטש, און די עצה דערצו איז, ער זאל זיך אויסרעדן פאר א צדיק, און דעמאלטס גייט ארויס די עבירות פון זיינע ביינער, און ער ווערט א פריילעכער מענטש.

דָאס איז פשט אין פסוק, **וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתֹּת מַיִם מִמָּרָה כִּי מָרִים "הֵם"**, זיי האבן נישט געקענט טרינקען די וואסער ווייל "זיי" זענען געווען ביטער, וואס דאס קומט פון עבירות, **וַיּוֹרֵהוּ ה' עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ אֶל הַמַּיִם**, דער אייבערשטער האט געוויזן דעם "עץ" וואס דאס גייט ארויף אויפ'ן צדיק (עיין תיקוני זהר כא.). מען זאל גיין צום צדיק, און דעמאלטס, **וַיִּמְתְּקוּ הַמָּיִם**, וועט אלעס ווערן זיס, עס וועט אוועקגיין די גאנצע ביטערניש.

(זאת התורה בשלח סימן ד)

פָּרָשַׁת יִתְרוֹ

וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ. זאגט רש"י, מַה שְּׁמוּעָה שָׁמַע וּבָא, קְרִיעַת יַם סוּף וּמִלְחֶמֶת עֲמָלֵק, וואס האט יתרו געהערט אז עס האט אים געמאכט קומען צו די אידן? קריעת ים סוף און מלחמת עמלק. דארף

מֶען פַארְשְׁטֵיין פַארְוָואס פּוּנְקְט דִי צְוֵויי זַאכְן הָאבְּן אִים גֶעמַאכְט קוּמֶען?

מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז דָאס מַסְבִּיר, לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן ט): אוֹיפְן פָּסוּק (תְּהִלִּים מב, ט): **תְּפִלָּה לְאֵל חַיָּי**, אַז דֶער עִיקָר פוּן אַ מֶענְטְשְׁס לֶעבְּן אִיז נָאר תְּפִלָּה, צוּ רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, וַוייל אַ מֶענְטְשׁ גֵייט אַרִיבֶּער אַסַאךְ צָרוֹת אוּן יִסוּרִים, אוּן דִי אֵיינְצִיגְסְטֶע עֵצָה אִיז נָאר צוּ דֶערְצֵיילְן אַלֶעס פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן אִים בֶּעטְן צוּ הֶעלְפְן.

דִי גְמָרָא זָאגְט (פְּסָחִים קי"ח.): צוּ הָאבְּן פַּרְנָסָה אִיז אַזוֹי שְׁוֶוער וִוי קְרִיעַת יַם סוּף, אוּן אוֹיךְ (סוֹטָה ב.): צוּ טְרֶעפְן אַ שִׁידוּךְ אִיז אַזוֹי שְׁוֶוער וִוי קְרִיעַת יַם סוּף, אוּן מֶען זֶעהְט בְּחוּשׁ אַז דִי צְוֵויי זַאכְן צוּבְּרֶעכְן דִי מֶערְסְטֶע אַ מֶענְטְשׁ, פוּן אֵיין זַייט וֶוען מֶען הָאט נִישְׁט קַיין פַּרְנָסָה אִיז מֶען זֵייעֶר צוּבְּרָאכְן, אוּן מֶען הֵייבְּט אָן צוּ הָאבְּן קַשְׁיוֹת אוֹיפְ'ן אֵייבֶּערְשְׁטְן, וִוי דֶער מֶדְרָשׁ זָאגְט (שְׁמוֹת רַבָּה פָּרָשָׁה ל"א, סִימָן י"ב): אָרִימְקֵייט אִיז שְׁוֶוערֶער וִוי אַלֶע אַנְדֶערֶע יִסוּרִים, אוּן פוּן דִי אַנְדֶערֶע זַייט וֶוער עֶס הָאט נָאכְנִישְׁט גֶעטְרָאפְן קַיין שִׁידוּךְ אִיז אוֹיךְ זֵייעֶר צוּבְּרָאכְן, וִוי דִי גְמָרָא זָאגְט (יְבָמוֹת סב:): וֶוער עֶס הָאט נִישְׁט קַיין וַוייבּ, קֶען נִישְׁט זַיין פְרֵיילִיךְ.

אוּן דִי אֵיינְצִיגְסְטֶע עֵצָה פַאר בֵּיידֶע זַאכְן, אִיז נָאר צוּ בֶּעטְן אַסַאךְ דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן בִּיז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער וֶועט הֶעלְפְן, אָבֶּער מֶען דַארְף זִיךְ הִיטְן פוּן דֶעם "עֲמָלֵק" וָואס בְּרֶענְגְט אַרַיין סְפֵיקוֹת אִין אָ מֶענְטְשׁ הֲיֵשׁ ה' **בְּקִרְבֵּנוּ אִם אָיִן**? דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז יָא מִיט מִיר, אָדֶער נִישְׁט? מֶען אִיז נִישְׁט זִיכֶער מִיט זִיךְ, דֶערְפַאר דַארְף מֶען גֵיין צוּ אַ צַדִיק, וָואס עֶר לֶערְנְט אוֹיס פַארְן מֶענְטְשׁ, אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז שְׁטֶענְדִיג מִיט דִיר, עֶר אִיז שְׁטֶענְדִיג גְרֵייט דִיךְ אוֹיסְצוּהֶערְן, אוּן דִיר צוּ הֶעלְפְן אִין יֶעדֶע מַצָב.

דָאס זָאגְט רַשִׁ"י, וָואס הָאט גֶעבְּרֶענְגְט יִתְרוֹ עֶר זָאל קוּמֶען צוּם צַדִיק, צוּ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ? עֶר הָאט גֶעהֶערְט אַז עֶס אִיז דָא זַאכְן וָואס עֶס אִיז אַזוֹי שְׁוֶוער וִוי קְרִיעַת יַם סוּף, עֶס אִיז דָא שְׁוֶועריקֵייטְן אִין פַּרְנָסָה, עֶס אִיז

דָא שְׁוֶועריִקייטְן אִין שִׁידוּכִים, אוּן דִי אֵיינְצִיגְסְטֶע עֵצָה אִיז נָאר זִיךְ צוּ וֶוענְדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אָבֶּער פוּן דִי אַנְדֶערֶע זַייט קוּמְט דִי מִלְחֶמֶת עֲמָלֵק וָואס בְּרֶענְגְט אַרַיין סְפֵיקוֹת, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער דַארְף מִיר יָא, אָדֶער נִישְׁט? אוּן דֶערְפַאר מוּז עֶר גֵיין צוּם צַדִיק, צוּ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ, עֶר זָאל אִים אוֹיסְלֶערְנֶען צוּ רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

(זֹאת הַתּוֹרָה יִתְרוֹ סִימָן א)

וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן הָהָר אֶל הָעָם וַיְקַדֵּשׁ אֶת הָעָם וַיְכַבְּסוּ שִׂמְלֹתָם,

מֹשֶׁה רַבֵּינוּ אִיז אַרָאפְּגֶעקוּמֶען פוּן בַּארְג צוּם פָאלְק, אוּן עֶר הָאט זֵיי גֶעהֵייליִגְט אוּן גֶעוַואשְׁן דִי קְלֵיידֶער.

מוֹהֲרָא״ש שְׁלִיטָ״א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק, לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן כ״ה): מֶען דַארְף דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן מִיט לֶערְנֶען אוּן דַאוֶונֶען, אָבֶּער פוּן דִי אַנְדֶערֶע זַייט קֶען מֶען אוֹיךְ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן מִיט וֶועלְטְלִיכֶע זַאכְן, מִיט עֶסְן, טְרִינְקְן אוּן שְׁלָאפְן, וֶוען מֶען טוּט עֶס אַזוֹי וִוי דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶעהֵייסְן, אִיז דָאס אוֹיךְ "עֲבוֹדַת ה'".

עֶס אִיז בַּאקַאנְט אַז דֶער גוּף וֶוערְט אָנְגֶערוּפְן וִוי אַ קְלֵייד פַאר דִי נְשָׁמָה.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן הָהָר אֶל הָעָם, מֹשֶׁה רַבֵּינוּ אִיז אַרָאפְּגֶעקוּמֶען צוּ דִי אִידִישֶׁע קִינְדֶער, וַיְקַדֵּשׁ אֶת הָעָם, אוּן עֶר הָאט גֶעהֵייליִגְט דָאס פָאלְק, וַיְכַבְּסוּ שִׂמְלֹתָם, אַזוֹי וַוייט אַז עֶר הָאט אוֹיסְגֶעוַואשְׁן אוֹיךְ זֵייעֶרֶע קְלֵיידֶער, עֶר הָאט זֵיי אוֹיסְגֶעלֶערְנְט אַז אוֹיךְ מִיטְן גוּף, וָואס אִיז וִוי אַ קְלֵייד פַאר דִי נְשָׁמָה, קֶען מֶען אוֹיךְ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

(זֹאת הַתּוֹרָה יִתְרוֹ סִימָן ה)

אָנֹכִי ה' אֱלֹקֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים.

מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן ד'): אַ אִיד דַארְף וִויסְן אַז אַלֶעס פִירְט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער, סַיי וֶוען עֶס זֶעהְט אוֹיס גוּט, אוּן סַיי וֶוען עֶס זֶעהְט אוֹיס שְׁלֶעכְט, אוּן דָאס אִיז

עוֹלָם הַבָּא, ווייל ווען מָשִׁיחַ וועט קוּמֶען וועט יעדער וויסן אַז אַלֶעס קוּמְט פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן. ווי די גְמָרָא זָאגְט (פְּסָחִים נ.): ווען מָשִׁיחַ וועט קוּמֶען וועט מֶען אֲפִילוּ אוֹיף שְׁלֶעכְטֶע זַאכְן, מַאכְן דִי בְּרָכָה "הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב".

דָאס זָאגְט דער פָּסוּק, אָנֹכִי, אִיךְ בִּין דער זֶעלְבֶּער אֵייבֶּערְשְׁטֶער, סַיי מִיטְן נָאמֶען ה' וָואס דָאס גֵייט אַרוֹיף ווען עֶס גֵייט גוּט, אוּן סַיי מִיטְן נָאמֶען אֱלֹקֶיךָ, וָואס דָאס גֵייט אַרוֹיף ווען עֶס גֵייט שְׁווער פַארְן מֶענְטְשׁ, שְׁטֶענְדִיג אִיז עֶס דער אֵייבֶּערְשְׁטֶער וָואס מֵיינְט נָאר דִי טוֹבָה פוּנֶעם מֶענְטְשׁ, אַז מֶען זָאל קוּמֶען צוּ אִים, אוּן דֶעמָאלְטְס וועט ער הֶעלְפְן, **אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם**, אַזוֹי ווי עֶס אִיז גֶעוֶוען אִין מִצְרַיִם וָואס דִי אִידְן הָאבְּן דָארְט גֶעאַרְבֶּעט זֵייעֶר שְׁווער, בִּיז מֹשֶׁה רַבֵּינוּ אִיז גֶעקוּמֶען אוּן זֵיי אוֹיסְגֶעלֶערְנְט צוּ רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן ווען דִי אִידְן הָאבְּן גֶעשְׁרִיגְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, הָאט ער זֵיי אוֹיסְגֶעלֵייזְט מִיט גְרוֹיסֶע נִיסִים.

דֶערְפַאר דַארְף מֶען שְׁטֶענְדִיג גֶעדֶענְקְן אַז אֲפִילוּ ווען עֶס גֵייט שְׁווער, קוּמְט עֶס נָאר פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן נָאר צוּ אִים דַארְף מֶען זִיךְ ווענְדְן, אוּן דֶעמָאלְטְס וועט ער הֶעלְפְן אוּן מֶען וועט אַרוֹיסְגֵיין פוּן אַלֶע צָרוֹת.

(זֹאת הַתּוֹרָה יִתְרוֹ סִימָן ט)

פָּרָשַׁת מִשְׁפָּטִים

מְעַט מְעַט אֲגָרְשֶׁנּוּ מִפָּנֶיךָ עַד אֲשֶׁר תִּפְרֶה וְנָחַלְתָּ אֶת הָאָרֶץ. צוּבִּיסְלֶעךְ צוּבִּיסְלֶעךְ וועל אִיךְ פַארְטְרַייבְּן דִי גוֹיִם פוּן עֶנְק, בִּיז דוּ וועסְט זִיךְ פַארְמֶערְן אוּן יַרְשְׁ'עֲנֶען דָאס לַאנְד.

מוֹהֲרָא"ש שְׁלִיטָ"א זָאגְט אַז דער פָּסוּק קוּמְט אוּנְז מְרַמֵּז זַיין דָאס וָואס דער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן קצ"ו): אוֹיף דִי מִשְׁנָה (אָבוֹת ב, י"ג): וּכְשֶׁאַתָּה מִתְפַּלֵּל, אַל תַּעַשׂ תְּפִלָּתְךָ

קְבַע, אֶלָּא רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים, אַז וֶוען אַ אִיד בֶּעהְט דֶעם אײבֶּערְשְׁטְן אוֹיף עֶפֶּעס, טָאר עֶר זִיךְ נִישְׁט עַקְשְׁ׳עֶנֶען אַז דֶער אײבֶּערְשְׁטֶער זָאל דַוְקָא טוּהְן וָואס עֶר בֶּעהְט, נָאר עֶר זָאל בֶּעטְן דֶעם אײבֶּערְשְׁטְן וָואס עֶר ווִיל, פַּרְנָסָה, קִינְדֶער, אָדֶער עֶפֶּעס אַנְדֶערְשְׁט, אוּן נָאכְדֶעם זָאל עֶר וַוארְטְן בִּיז דֶער אײבֶּערְשְׁטֶער וֶועט הֶעלְפְן, אוּן זִיךְ לָאזְן פִירְן פוּנֶעם אײבֶּערְשְׁטְן, אוּן גֶעדֶענְקְן אַז אַלֶעס וָואס דֶער אײבֶּערְשְׁטֶער טוּט אִיז נָאר צוּם גוּטְן.

דָאס קוּמְט אוּנְז דֶער פָּסוּק מְרַמֵז זַיין, מְעַט מְעַט אֲגָרְשֶׁנּוּ מִפָּנֶיךָ, אַלֶעס וָואס מֶען ווִיל אוֹיסְפִירְן מוּז גֵיין צוּבִּיסְלֶעךְ מִיט אַסַאךְ גֶעדוּלְד אוּן סַבְלָנוּת, **עַד אֲשֶׁר תִּפְרֶה וְנָחַלְתָּ אֶת הָאָרֶץ**, דֶעמָאלְטְס וֶועסְטוּ בַּאקוּמֶען אַלֶעס וָואס דוּ דַארְפְסְט.

(זֹאת הַתּוֹרָה מִשְׁפָּטִים סִימָן ז)

מַכֵּה אִישׁ וָמֵת מוֹת יוּמָת, אוֹיבּ אֵיינֶער שְׁלָאגְט אַ מֶענְטְשׁ אוּן עֶר שְׁטַארְבְּט, דַארְף מֶען אִים הַרְגֶ׳עְנֶען.

לִכְאוֹרָה דַארְף מֶען פַארְשְׁטֵיין דָאס לָשׁוֹן פוּן פָּסוּק: ״אוֹיבּ אֵיינֶער שְׁלָאגְט אַ מֶענְטְשׁ אוּן עֶר שְׁטַארְבְּט״, עֶס וָואלְט גֶעדַארְפְט שְׁטֵיין: ״אוֹיבּ אֵיינֶער הַרְגְ׳ט אַ מֶענְטְשׁ״? נָאךְ אִיז שְׁוֶוער דָאס לָשׁוֹן ״מוֹת יוּמָת״, פַארְוָואס שְׁרַייבְּט דִי תּוֹרָה אַ טָאפְּלְט לָשׁוֹן?

מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן קנ״ב): וֶוען עֶס אִיז דָא אוֹיף דֶער וֶועלְט אַ צַדִיק וָואס קֶען מְקָרֵב זַיין אִידְן צוּם אײבֶּערְשְׁטְן, אִיז אײבִּיג דָא קְלִיפּוֹת וָואס נֶעמֶען אִים אַרוּם, אוּן שְׁטֶערְן מֶענְטְשְׁן וָואס ווִילְן קוּמֶען צוּם צַדִיק צוּ וֶוערְן נָאנְט צוּם אײבֶּערְשְׁטְן, אוּן אַמָאל אִיז דָא וָואס מֶען שְׁטֶעלְט בַּיים טִיר פוּן צַדִיק אַ ״יְרֵא שָׁמַיִם״, וָואס דֶער יְרֵא שָׁמַיִם רֶעדְט אָפּ מֶענְטְשְׁן פוּן קוּמֶען צוּם צַדִיק, אוּן אִין אַזַא מַצָב דַארְף זִיךְ אַ מֶענְטְשׁ זֵייעֶר שְׁטַארְקְן, אוּן זִיךְ נִישְׁט לָאזְן אַוֶועקְרַייסְן פוּנֶעם צַדִיק, דוּרְךְ סַיי וֶוער עֶס זָאל נָאר זַיין.

מְ׳זֶעהְט וֶוען אַ מֶענְטְשׁ וֶוערְט מְקוּרָב צוּ אַ צַדִיק,

און דֶער צַדִיק אִיז אִים מְעוֹרֵר צוּ לֶערְנֶען און דַאוֶוענֶען, און עֶר הֵייבְּט טַאקֶע אָן מֶער צוּ לֶערְנֶען און דַאוֶוענֶען און דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, דֶעמָאלְטְס קוּמְט אָן אַ "יְרֵא שָׁמַיִם", וָואס פְּרוּבִּירְט אִים אָפְּצוּרֶעדְן פוּן גֵיין צוּם צַדִיק, מִיט אַלֶע מִינֵי רְאָיוֹת פוּן דִי תּוֹרָה, דֶערְפַאר דַארְף מֶען זַיין זֵייעֶר שְׁטַארְק, און גֶעדֶענְקֶן: אוֹיבּ דֶער צַדִיק בְּרֶענְגְט מִיר נֶענְטֶער צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, עֶר מַאכְט מִיר מֶער לֶערְנֶען און דַאוֶוענֶען, וֶועל אִיךְ נִישְׁט אַוֶועק גֵיין פוּן אִים בְּשׁוּם אוֹפֶן.

און דֶער "יְרֵא שָׁמַיִם" וֶועט שׁוֹין בַּאקוּמֶען זַיין עוֹנֶשׁ, אוֹיף דֶער וֶועלְט און אוֹיף יֶענֶע וֶועלְט, וַוייל אוֹיבּ נֶעמְט עֶר אַוֶועק אַ מֶענְטְשׁ, פוּן אַ פְּלַאץ וָואס דֶערְנֶענְטֶערְט אִים צוּ זַיין שׁוֹרֶשׁ, וֶועט עֶר מִדָה כְּנֶגֶד מִדָה אוֹיךְ וֶוערְן אוֹיסְגֶעְרִיסְן פוּן זַיין שׁוֹרֶשׁ.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, **מַכֵּה אִישׁ וָמֵת**, דָאס גֵייט אַרוֹיף אוֹיף אַ מֶענְטְשׁ וָואס רֶעדְט אָפּ מֶענְטְשְׁן פוּנֶעם צַדִיק, עֶר הַרְגְ'עט אִים נִישְׁט גְלַייךְ, אָבֶער דָאס זֶענֶען אַזֶעלְכֶע קְלֶעפּ, וָואס וֶועלְן אִים צוּם סוֹף הַרְגְ'עְנֶען, עֶס וֶועט אִים אַוֶועקְנֶעמֶען פוּנֶעם צַדִיק, דֶערְפַאר אִיז זַיין עוֹנֶשׁ, מוֹת יוּמָת, עֶר וֶועט שְׁטַארְבְּן אוֹיף דֶער וֶועלְט און אוֹיךְ וֶוערְן אוֹיסְגֶערִיסְן פוּן יֶענֶע וֶועלְט, מִדָה כְּנֶגֶד מִדָה, וַוייל עֶר הָאט גֶעוָואלְט יֶענֶעם אַוֶועקְרַייסְן פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

(תּוֹךְ הַנַּחַל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית מִשְׁפָּטִים, תשס"ז לפ"ק)

אִם חָבֹל תַּחְבֹּל שַׂלְמַת רֵעֶךָ עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ. מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן ער"ב): אַ מֶענְטְשׁ דַארְף לֶעבְּן מִיטְן הַיינְטִיגְן טָאג, און דֶערְפַאר, בַּיינַאכְט פַאר מֶען גֵייט שְׁלָאפְן, דַארְף מֶען אִיבֶּערְגֵיין מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטְן דֶעם גַאנְצְן טָאג, און אוֹיבּ עֶפֶּעס אִיז נִישְׁט גֶעוֶוען וִוי עֶס דַארְף צוּ זַיין, זָאל מֶען גְלַייךְ תְּשׁוּבָה טוּהְן נָאךְ אִין זֶעלְבְּן טָאג, נִישְׁט וַוארְטְן אוֹיף שְׁפֶּעטֶער.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, **אִם חָבֹל תַּחְבֹּל שַׂלְמַת רֵעֶךָ**, אוֹיבּ דוּ הָאסְט הַיינְט גֶעטְשֶׁעפֶּעט דַיין

נְשָׁמָה, וָואס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט דִיר גֶעגֶעבְּן, עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ, נָאךְ פַאר דִי זוּהְן גֵייט אוּנְטֶער זָאלְסְטוּ עֶס צוּרִיק גֶעבְּן, דָאס מֵיינְט, דוּ זָאלְסְט נָאךְ אִין יֶענֶעם טָאג תְּשׁוּבָה טוּהְן, כִּי הִוא כְסוּתוֹ לְבַדָּהּ הִוא שִׂמְלָתוֹ לְעֹרוֹ בַּמֶּה יִשְׁכָּב, וַוייל דוּ דַארְפְסְט גֶעדֶענְקְן אַז נָאר דָאס בְּלַייבְּט פוּן אַ מֶענְטְשׁ, נָאר דַיין תּוֹרָה, דַיין תְּפִלָּה, דַיין עֲבוֹדַת ה׳, אוּן אֲפִילוּ אוֹיב מֶען אִיז נִישְׁט גֶעוֶוען וואוֹיל, אֲפִילוּ מֶען אִיז דוּרְכְגֶעפַאלְן מִיט עֲבֵירוֹת, אִיז נָאךְ אַלְץ נִישְׁט דֶערְנָאךְ, מֶען קֶען נָאךְ אַלְץ תְּשׁוּבָה טוּהְן, וְהָיָה כִּי יִצְעַק אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי כִּי חַנּוּן אָנִי, וֶוען אַ מֶענְטְשׁ שְׁרַייט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, עֶר דֶערְצֵיילְט אַלֶע זַיינֶע דוּרְכְפֶעלֶער פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, הָאט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער רַחֲמָנוּת אוֹיף אִים אוּן עֶר הֶערְט אִים אוֹיס, אוּן עֶר אִיז אִים מוֹחֵל.

(תּוֹךְ הַנַּחַל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית מִשְׁפָּטִים, תש״ע לפ״ק)

פַּרְשַׁת תְּרוּמָה

וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה, זֵיי זָאלְן נֶעמֶען פַאר מִיר אַ תְּרוּמָה. לִכְאוֹרָה וָואלְט גֶעדַארְפְט שְׁטֵיין אִין פָּסוּק, ״וְיִתְּנוּ״ לִי תְּרוּמָה, דִי אִידְן זָאלְן ״גֶעבְּן״ תְּרוּמָה, פַארְוָואס שְׁטֵייט ״וְיִקְחוּ״?

מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן קט״ז): וֶוען אַ אִיד גֶעבְּט צְדָקָה וֶוערְט עֶר דוּרְךְ דֶעם נִיצוֹל פוּן עֲבֵירוֹת, וַוייל דִי גְמָרָא זָאגְט (שַׁבָּת קנ״א:): כָּל הַמְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת מְרַחֲמִין עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם, וֶוער עֶס הָאט רַחֲמָנוּת אוֹיף מֶענְטְשְׁן הָאט מֶען אוֹיף אִים רַחֲמָנוּת פוּן הִימְל, קוּמְט אוֹיס אַז דֶער וָואס גֶעבְּט צְדָקָה הָאט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער רַחֲמָנוּת אוֹיף אִים, אוּן דֶעמָאלְט מוּז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִים גֶעבְּן שֵׂכֶל, וַוייל דִי גְמָרָא זָאגְט (בְּרָכוֹת לג.): אַז אוֹיף אַ שׁוֹטֶה טָאר מֶען נִישְׁט רַחֲמָנוּת הָאבְּן, אוּן דֶערְפַאר וֶוערְט מֶען נִיצוֹל פוּן עֲבֵירוֹת וַוייל אַן עֲבֵירָה טוּט מֶען נָאר וֶוען מֶען הָאט נִישְׁט קַיין שֵׂכֶל (סוֹטָה ג.).

אוּן דֶערְפַאר יֶעצְט וֶוען דִי אִידְן הָאבְּן גֶעגֶעבְּן צְדָקָה פַארְן מִשְׁכָּן, שְׁטֵייט **וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה**, זֵיי הָאבְּן גֶענוּמֶען, וַוייל מִיט דֶעם וָואס זֵיי הָאבְּן גֶעגֶעבְּן צְדָקָה הָאבְּן זֵיי גֶענוּמֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן עֶר זָאל רַחֲמָנוּת הָאבְּן אוֹיף זֵיי, אוּן דוּרְךְ דֶעם וֶועלְן זֵיי נִישְׁט טוּהְן קֵיין עֲבֵירוֹת.

(תּוֹךְ הַנַּחַל לֵיל שַׁבָּת קוֹדֶשׁ תְּרוּמָה תשס״ג לפ״ק)

פָּרָשַׁת תְּצַוֶּה

וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל לִבּוֹ, אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, דֶער כֹּהֵן גָדוֹל, זָאל טְרָאגְן דֶעם חוֹשֶׁן אוֹיפְן הַארְץ שְׁטֶענְדִיג.

דֶער הֵיילִיגֶער תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף זי״ע בְּרֶענְגְט פוּן בַּעַל שֵׁם טוֹב זי״ע, אַז יֶעדֶע זַאךְ פוּן דִי תּוֹרָה, גֵייט אַרוֹיף אוֹיף יֶעדְן אִיד, אִין יֶעדְן דוֹר, לוֹיט זַיין מַצָּב.

דַארְף מֶען פַארְשְׁטֵיין, וְוִי אַזוֹי קֶען מֶען נִיצְן דִי מִצְוָה פוּנֶעם חֹשֶׁן?

מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט וְוִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן ו): יֶעדֶער אִיד אִיז וְוִי אַ דִימַאנְט שְׁטֵיין אִינֶעם קְרוֹין פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

דָאס טוּט אוּנְז דֶער חֹשֶׁן וַוייזְן, יֶעדֶער שֵׁבֶט הָאט אַן אַנְדֶערֶע שְׁטֵיין, מִיט אַן אַנְדֶערֶע קָאלִיר, דָאס וַוייזְט אַז יֶעדֶער אִיד הָאט זִיךְ זַיינֶע נְקוּדוֹת וָואס עֶר קֶען טוּהְן, אוּן יֶעדֶער דִינְט דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיף זַיין אֵייגְנאַרְטִיגְן וֶועג, אוּן מֶען קֶען נִישְׁט קוּקְן אוֹיף אַ צְוֵוייטְן, אוּן דֶערְפַאר טָאר מֶען נִישְׁט וֶוערְן צוּבְּרָאכְן, וֶוען מֶען זֶעהְט אַז אַ צְוֵוייטֶער קֶען טוּהְן זַאכְן וָואס אִיךְ קֶען נִישְׁט טוּהְן, וַוייל אִיךְ קֶען טוּהְן אַנְדֶערֶע זַאכְן וָואס יֶענֶער קֶען נִישְׁט טוּהְן.

אָבֶּער דִי אַלֶע שְׁטֵיינֶער מוּזְן לִיגְן אוֹיפְ׳ן הַארְץ פוּן צַדִּיק דֶער כֹּהֵן גָדוֹל, יֶעדֶער אִיד מוּז גֵיין צוּ אַ צַדִּיק, וָואס זָאל אִים וַוייזְן דִי רִיכְטִיגֶע וֶועג אִין לֶעבְּן, וְוִי אַזוֹי

צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, ווִי אַזוֹי צוּ לֶעבְּן מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן דָאס אִיז דֶער שְׁלֵימוּת פוּן אַ צַדִיק וָוען עֶר טְרָאגְט דִי אִידְן אוֹיף זַיין הַארְץ, עֶר הָאט זֵיי אִינְזִין, עֶר זָארְגְט זִיךְ פַאר זֵיי, אוּן לֶערְנְט זֵיי אוֹיס דִי רִיכְטִיגֶע וֶועג צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

אִינֶעם חֹשֶׁן אִיז גֶעלִיגְן דִי "אוּרִים וְתוּמִים", דֶער צַדִיק שַׁיינְט אַרַיין דֶעם "אוֹר" פוּן "תְּמִימוּת", צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן בִּתְמִימוּת וּפְשִׁיטוּת, אַרַיינְצוּכַאפְּן ווִי מֶער מִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים פָּשׁוּטֶ'ערְהֵייט ווִי אַזוֹי דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט עֶס גֶעהֵייסְן.

דֶער חֹשֶׁן הָאט אוֹיךְ גֶעהֵייסְן "חֹשֶׁן הַמִשְׁפָּט", דָאס אִיז פוּן דִי ווִיכְטִיגְסְטֶע זַאכְן וָואס דֶער צַדִיק לֶערְנְט אוֹיס, יֶעדֶער זָאל זִיךְ אַלֵיינְס מִשְׁפָּטְ'ן, יֶעדְן טָאג זָאל מֶען אַרָאפְּ'גַנְבֶ'ענֶען אַ מִינוּט צְווַיי, אוּן זִיךְ אַדוּרְךְ רֶעדְן מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטְן: בַּאשֶׁעפֶער, וָואס טוּה אִיךְ דָא אוֹיף דֶער וֶועלְט? בַּאשֶׁעפֶער אִיךְ דַאנְק דִיר פַאר אַלֶע גוּטֶע זַאכְן וָואס דוּ גֶעבְּסְט מִיר, הֶעלְף מִיר אוֹיף וַוייטֶער, הֶעלְף מִיר מִיט דָאס, הֶעלְף מִיר מִיט יֶענְץ! אַזוֹי רֶעדְט זִיךְ יֶעדֶער דוּרְךְ זַיין פְּרִיוַואטֶע לֶעבְּן מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן אוֹיף אַזַא וֶועג אִיז מֶען זַייעֶר מַצְלִיחַ בְּרוּחְנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת.

(תּוֹךְ הַנַחַל לֵיל שַׁבָּת קוֹדֶשׁ תְּצַוֶה תשע"א לפ"ק)

וְעָשִׂיתָ צִּיץ זָהָב טָהוֹר וּפִתַּחְתָּ עָלָיו פִּתּוּחֵי חֹתָם קֹדֶשׁ לַה'.

מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א זָאגְט אַז דִי צִיץ גֵייט אוֹיךְ אָן בַּיי יֶעדְן אִיד, אַזוֹי ווִי דֶער כֹּהֵן גָדוֹל הָאט נִישְׁט גֶעטָארְט מֵסִיחַ דַעַת זַיין פוּנֶעם צִיץ, אַזוֹי דַארְף יֶעדֶער אִיד טְרַאכְטְן שְׁטֶענְדִיג פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן נִישְׁט מֵסִיחַ דַעַת זַיין פוּן אִים.

אַזוֹי ווַייט אַז, וּפִתַּחְתָּ עָלָיו פִּתּוּחֵי חֹתָם קֹדֶשׁ לַה', אַז עֶס זָאל מַמָשׁ זַיין אַרַיין גֶעקְרִיצְט אוֹיפְ'ן שְׁטֶערְן אַז דֶער מֶענְטְשׁ אִיז צוּגֶעבוּנְדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן אַז דֶער מֶענְטְשׁ לֶעבְּט מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטְן.

און פון דֶעם וֶועלְן אַנְדֶערֶע מֶענְטְשְׁן זִיךְ אָפְּלֶערְנֶען, אַז זֵיי זָאלְן אוֹיךְ אָנְהֵייבְּן צוּ רֶעדְן מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן לֶעבְּן מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטְן.

(תּוֹךְ הַנַּחַל לֵיל שַׁבָּת קוֹדֶשׁ תְּצַוֶּה תשס״ח לפ״ק)

פַּרְשַׁת כִּי תִשָּׂא

כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן קי״א): **ר׳אשׁ בְּ׳נֵי יִ׳שְׂרָאֵל** אִיז רָאשֵׁי תֵּיבוֹת ״רֶבִּי״, אוּן פַּארְקֶערְט, **רְ׳שָׁעִים בְּ׳חֹשֶׁךְ יִ׳דָּמּוּ** (שְׁמוּאֵל א, ב): אִיז אוֹיךְ רָאשֵׁי תֵּיבוֹת ״רֶבִּי״.

מוֹהֲרָא״ש שְׁלִיטָ״א אִיז דָאס מַסְבִּיר, אַז מֶען רֶעדְט נִישְׁט דָא פוּן קַיין רְשָׁעִים, בֵּיידֶע רֶבִּי׳ס זֶענֶען צַדִּיקִים, דִי חִילוּק אִיז נָאר בַּיי דִי חֲסִידִים, אֵיין רֶבִּי אִיז בַּיי אִים **כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,** עֶר הֵייבְּט אוֹיף דִי קֶעפּ פוּן יוּדִישֶׁע קִינְדֶער, עֶר אִיז זֵיי מְחַזֵּק, אוּן בְּרֶענְגְט זֵיי צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, עֶר לֶערְנְט זֵיי אוֹיס אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט זֵיי לִיבּ, אוּן אַז יֶעדֶער אִיד קֶען צוּרִיק קוּמֶען צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן אַזוֹי הֵייבְּט עֶר אוֹיף זֵייעֶרֶע קֶעפּ.

וְוידֶער אִיז דָא אַן אַנְדֶערֶער רֶבִּי, אֲפִילוּ עֶר אִיז אוֹיךְ אַ צַדִּיק, אָבֶּער עֶר הָאט נִישְׁט דִי כֹּחַ אוֹיסְצוּלֶערְנֶען פַּאר זַיינֶע חֲסִידִים זֵיי זָאלְן אוֹיךְ זַיין צַדִּיקִים, אוּן דֶערְפַאר אִיז **רְשָׁעִים בְּחֹשֶׁךְ יִדָּמּוּ,** דִי חֲסִידִים בְּלַייבְּן מִיט זֵייעֶר רִשְׁעוּת, מִיט זֵייעֶר חוֹשֶׁךְ, אוּן מִיט זֵייעֶרֶע דִמְיוֹנוֹת.

דֶערְפַאר דַארְף אַ מֶענְטְשׁ זוּכְן אַזַא צַדִּיק וָואס קֶען אִים אוֹיפְהֵייבְּן דֶעם קָאפּ, אַז עֶר זָאל אוֹיךְ זוֹכֶה זַיין צוּ זַיין אַן עֶרְלִיכֶער אִיד אוּן אַ צַדִּיק.

(תּוֹךְ הַנַּחַל לֵיל שַׁבָּת קוֹדֶשׁ כִּי תִשָּׂא תש״ס לפ״ק)

הֶעָשִׁיר **לֹא יַרְבֶּה וְהַדַּל לֹא יַמְעִיט מִמַּחֲצִית הַשָּׁקֶל לָתֵת אֶת תְּרוּמַת ה׳ לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם.**

מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א זָאגְט אַז דֶער פָּסוּק קוּמְט מְרַמֵז זַיין דָאס וָואס דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן רפ"ב): אַ מֶענְטְשׁ דַארְף זִיךְ אַלֵיינְס דַן זַיין לְכַף זְכוּת, אֲפִילוּ וֶוען אַ מֶענְטְשׁ בַּאטְרַאכְט זִיךְ אוּן עֶר זֶעהְט אַז עֶר אִיז וַוייט פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, דַארְף עֶר אוֹיפְזוּכְן עֶפֶּעס גוּטֶע זַאכְן וָואס עֶר הָאט, אוּן זִיךְ פְרֵייעֶן מִיט דֶעם, אוּן דֶעמָאלְטְס וֶועט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הֶעלְפְן אַז עֶר וֶועט טַאקֶע אָנְהֵייבְּן זַיין וואוּיל, אוּן אַלֶעס וֶועט זַיין גוּט.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן זָאגְט (לִיקוּטֵי הֲלָכוֹת, תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת, הֲלָכָה ג'): דֶער עִיקָר סִיבָּה פַארְוָואס אַ מֶענְטְשׁ אִיז וַוייט פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אִיז נָאר וַוייל עֶר ווִיל גְלַייךְ שְׁלֵימוּת, עֶר ווִיל גְלַייךְ זַיין אַן עֶרְלִיכֶער אִיד, אָבֶּער אַז אַ מֶענְטְשׁ זָאל ווִיסְן אַז אֲפִילוּ אַ קְלֵיינִיגְקֵייט אִיז אוֹיךְ חָשׁוּב בַּיים אֵייבֶּערְשְׁטְן, וָואלְט עֶר אָנְגֶעהוֹיבְּן מִיט קְלֵיינֶע זַאכְן, גֶעבְּן אַפָּאר פְּרוּטוֹת פַאר צְדָקָה, זָאגְן אַ פֶּרֶק מִשְׁנַיוֹת, אַ דַף גְמָרָא, אוּן דָאס גְלַייכְן, אוּן דִי קְלֵיינִיקַייטְן וֶועלְן אִים הֶעלְפְן אַז עֶר וֶועט צוּם סוֹף זַיין אַן אֱמֶתְ'ער עֶרְלִיכֶער אִיד.

דָאס קוּמְט אוּנְז דִי מִצְוָה פוּן מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל מְרַמֵז זַיין, פוּן אֵיין זַייט, **הֶעָשִׁיר לֹא יַרְבֶּה**, אֵיינֶער וָואס אִיז אַן עוֹשֶׁר בְּרוּחְנִיוּת, עֶר הָאט אַסַאךְ מִצְוֹת אוּן מַעֲשִׂים טוֹבִים, עֶר זָאל זִיךְ נִישְׁט גְרוֹיסְהַאלְטְן, נָאר עֶר זָאל ווִיסְן אַז עֶר קֶען נָאךְ אַרַיינְכַאפְּן אַסַאךְ מֶער.

אָבֶּער פוּן דִי אַנְדֶערֶע זַייט, **וְהַדַל לֹא יַמְעִיט**, אֲפִילוּ אַן אָרִימַאן בְּרוּחָנִיוּת, זָאל זִיךְ נִישְׁט הַאלְטְן אַזוֹי קְלֵיין, נָאר עֶר זָאל ווִיסְן אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער ווִיל אַ "מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל", אֲפִילוּ נָאר אַ הַאלְבֶּע זַאךְ אִיז אוֹיךְ זֵייעֶר חָשׁוּב בַּיים אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן דֶערְפַאר זָאלְסְטוּ זִיךְ זֵייעֶר פְּרֵייעֶן מִיט יֶעדֶע קְלֵיינֶע זַאךְ וָואס דוּ טוּסְט, וַוייל אֲפִילוּ עֶס אִיז נָאר אַ הַאלְבֶּע זַאךְ אִיז עֶס נָאךְ אַלְס חָשׁוּב בַּיים אֵייבֶּערְשְׁטְן.

אוּן דֶער פָּסוּק זָאגְט וַוייטֶער **לְ'כַפֵּר' עַ'ל' נַ'פְשׁוֹתֵיכֶם**, דִי רָאשֵׁי תֵּיבוֹת אִיז "נַעַל", אוּן דִי סוֹפֵי תֵּיבוֹת אִיז בְּגִימַטְרִיָא "רַע", דָאס מֵיינְט "נַעַל רַע", אַ שְׁלֶעכְטֶע שִׁיךְ, דָאס אִיז מְרַמֵז אוֹיף דֶעם וָואס דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט דֶערְצֵיילְט (סִפּוּרֵי

מַעֲשִׂיּוֹת מַעֲשֶׂה ט׳): עֶס אִיז גֶעוֶוען אַ תָּם אַ שׁוּסְטֶער, עֶר פְלֶעגְט מַאכְן שְׁוַואכֶע שִׁיךְ, שִׁיךְ מִיט דְרֵיי עֶקְן, אָבֶער עֶר הָאט זִיךְ זֵייעֶר גֶעפְרֵייט מִיט דֶעם, אוּן דֶערְנָאךְ אִיז עֶר צוּגֶעקוּמֶען צוּ וֶוערְן אַ מִינִיסְטֶער אִיבֶער אַלֶע מִינִיסְטָארְן.

דָאס אִיז דֶער פָּסוּק אוּנְז מְרַמֵז, ״נְעַל רַע״, אֲפִילוּ אוֹיבּ דַיין עֲבוֹדַת הַשֵׁם זֶעט אוֹיס וִוי אַ שְׁלֶעכְטֶע שִׁיךְ, אַ שִׁיךְ מִיט דְרֵיי עֶקְן, עֶס הָאט נִישְׁט קַיין טַעַם, אוֹיבּ אָבֶער דוּ וֶועסְט זִיךְ פְרֵייעֶן מִיט דֶעם, וֶועסְטוּ צוּם סוֹף זוֹכֶה זַיין צוּ זַיין אַן אֱמֶת׳ער עֶרְלִיכֶע אִיד.

(זֹאת הַתּוֹרָה כִּי תִשָּׂא סִימָן ג)

וַהֲסִרֹתִי אֶת כַּפִּי וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶעזָאגְט פַאר משֶׁה רַבֵּינוּ, דוּ וֶועסְט מִיר זֶעהְן פוּן אוּנְטְן אוּן נִישְׁט פוּן פָארְנְט,

מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן ר״נ): וֶוען אַ מֶענְטְשׁ וֵוייסְט אַז אַלֶעס פִירְט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִיּוּת, קֶען עֶר אַלֶעס פַארְנֶעמֶען, אוּן אֲפִילוּ וֶוען עֶר גֵייט דוּרְךְ שְׁוֶוערֶע צַייטְן, וֵוייסְט עֶר אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער פִירְט זִיכֶער אַלֶעס צוּם גוּטְן.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק משֶׁה רַבֵּינוּ הָאט גֶעבֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן: **הַרְאֵנִי נָא אֶת כְּבֹדֶךָ**, אִיךְ וִויל גְלַייךְ זֶעהְן אַז אַלֶעס פִירְט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער צוּם גוּטְן, הָאט אִים דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער גֶעזָאגְט: ״דָאס קֶען נִישְׁט זַיין״, וַוייל וִוי לַאנְג אַ מֶענְטְשׁ לֶעבְּט, מוּז עֶר הָאבְן אַ בְּחִירָה, עֶר זָאל קֶענֶען אַלֵיינְס אוֹיסְוֶועלְן צוּ גְלֵייבְּן אַז אַלֶעס פִירְט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער.

וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ, דוּ וֶועסְט נָאר זֶעהְן פוּן אוּנְטְן, דָאס מֵיינְט אַז נָאכְדֶעם וֶועסְטוּ זֶעהְן אוֹיף צוּרִיק, אַז אַלֶעס אִיז גֶעוֶוען גוּט, אָבֶער פוּן פָארְאוֹיס וֶועט עֶס אוֹיסְזֶעהְן אַסַאךְ מָאל שְׁלֶעכְט, אוּן דוּ וֶועסְט זִיךְ דַארְפְן שְׁטַארְקְן מִיט אֱמוּנָה, צוּ גְלֵייבְּן אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער פִירְט זִיכֶער אַלֶעס צוּם גוּטְן.

(זֹאת הַתּוֹרָה כִּי תִשָּׂא סִימָן ח)

פָּרָשַׁת וַיַּקְהֵל

וְעָשָׂה בְצַלְאֵל וְאָהֳלִיאָב וְכֹל אִישׁ חֲכַם לֵב, בְּצַלְאֵל און אָהֳלִיאָב הָאבְּן צוּזַאמֶען גֶעמַאכְט דֶעם מִשְׁכָּן. זָאגְט רַשִׁ"י אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט סְפֶּעצִיעֶל גֶענוּמֶען פוּן דִי צְוֵויי שְׁבָטִים, בְּצַלְאֵל פוּן שֵׁבֶט יְהוּדָה וָואס אִיז דִי חָשׁוּבְ'סְטֶע שֵׁבֶט, און אָהֳלִיאָב פוּן שֵׁבֶט דָן וָואס אִיז אַ שְׁוַואכֶער שֵׁבֶט, כְּדֵי צוּ וַוייזְן אַז בַּיים אֵייבֶּערְשְׁטְן אִיז יֶעדֶער אֵיינִיג.

מוֹהֲרַא"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז דָאס מַסְבִּיר, לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, סִימָן ס"ח): דֶער עִיקָר שְׁלֵימוּת פוּן אַ צַדִיק אִיז, וֶוען פוּן אֵיין זַייט אִיז עֶר נָאנְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, און פוּן דִי אַנְדֶערֶע זַייט קֶען עֶר זִיךְ אַרָאפְּלָאזְן צוּם שְׁוַואכְסְטְן אִיד, אִים אוֹיךְ אוֹיפְהֵייבְּן, און אִים וַוייזְן אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אִים אוֹיךְ לִיבּ, און אַז עֶר קֶען אוֹיךְ צוּקוּמֶען צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

דֶערְפַאר וֶוען עֶס אִיז גֶעקוּמֶען צוּ בּוֹיעֶן דֶעם מִשְׁכָּן וָואס בְּרֶענְגְט הַשְׁרָאַת הַשְׁכִינָה, אַז יֶעדֶער זָאל וִויסְן אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער רוּהְט צְוִוישְׁן אוּנְז, עֶר אִיז בַּיי אוּנְז, נֶעבְּן אוּנְז, און מִיט אוּנְז, הָאט מֶען גֶעמוּזְט הָאבְּן, אַזֶעלְכֶע צַדִיקִים וָואס הָאבְּן דִי צְוֵויי זַאכְן, פוּן אֵיין זַייט זֶענֶען זֵיי זֵייעֶר נָאנְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, און זֵיי קֶענֶען וַוייזְן פַארְן גְרֶעסְטְן צַדִיק, אַז עֶר קֶען זַיין נָאךְ גְרֶעסֶער, און פוּן דִי אַנְדֶערֶע זַייט קֶענֶען זֵיי זִיךְ אַרָאפְּלָאזְן צוּ דִי שְׁוַואכְסְטֶע שְׁבָטִים, צוּם שְׁוַואכְסְטְן אִיד, און אִים וַוייזְן אַז עֶר אִיז אוֹיךְ נָאנְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, און אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער וַוארְט צוּ הֶערְן זַיין קוֹל.

דֶערְפַאר דַארְף אַ מֶענְטְשׁ זוּכְן אַזַא צַדִיק וָואס קֶען אִין אִים אַרַיינְשַׁיינֶען אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אִים אוֹיךְ לִיבּ, און אַז עֶר קֶען אוֹיךְ רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

(זֹאת הַתּוֹרָה וַיַּקְהֵל סִימָן ג)

פָּרָשַׁת פְּקוּדֵי

וַיְכַס הֶעָנָן אֶת אֹהֶל מוֹעֵד וּכְבוֹד ה׳ מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן, אַ וָואלְקְן הָאט בַּאדֶעקְט דֶעם אֹהֶל מוֹעֵד, אוּן דִי מִשְׁכָּן אִיז פִּיל גֶעוָוארְן מִיטְן כָּבוֹד פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק, לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן קט״ו): וֶוען אַ מֶענְטְשׁ ווִיל אָנְהֵייבְּן דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, קוּמְט דִי מִידַּת הַדִין אוּן זָאגְט אַז מֶען דַארְף שְׁוֶוער מַאכְן פַארְן מֶענְטְשׁ, וַוייל וִוי אִיז עֶר גֶעוֶוען בִּיז יֶעצְט? פַארְוָואס הָאט עֶר נִישְׁט גֶעדִינְט דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן בִּיז יֶעצְט? אוּן דֶערְפַאר מוּז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אוּנְטֶער שְׁטֶעלְן פַארְן מֶענְטְשׁ מְנִיעוֹת, שְׁטֶערוּנְגֶען, אַז עֶס זָאל אִים נִישְׁט גֵיין אַזוֹי גְרִינְג.

אָבֶער דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער ווִיל דָאךְ יָא אַז דֶער מֶענְטְשׁ זָאל צוּרִיק קוּמֶען צוּ אִים, אוּן דֶערְפַאר בַּאהַאלְט זִיךְ דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אַלֵיינְס אוּנְטֶער דִי שְׁטֶערוּנְגֶען, אַז אוֹיבּ דֶער מֶענְטְשׁ מֵיינְט עֶס אֶמֶת׳דִיג, קֶען עֶר צוּבְּרֶעכְן אַלֶע מְנִיעוֹת אוּן זַיין אַ גְרוֹיסֶער צַדִיק.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, וַיְכַס הֶעָנָן אֶת אֹהֶל מוֹעֵד, אַ וָואלְקְן הָאט בַּאדֶעקְט דֶעם מִשְׁכָּן, דִי מִשְׁכָּן וָואס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער רוּהְט דָארְט, וֶוען מֶען ווִיל דָארְט אָנְקוּמֶען וֶוערְט עֶס בַּאדֶעקְט מִיט אַ וָואלְקְן, עֶס זֶעהְט אוֹיס שְׁוַוארְץ אוּן טוּנְקְל, אָבֶער מֶען דַארְף גֶעדֶענְקֶען, אַז **וּכְבוֹד ה׳ מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן**, אַז בֶּאֱמֶת אִיז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אַלֵיינְס דָארְט.

דֶערְפַאר וֶוען דוּ זֶעהְסְט אַז עֶס אִיז דִיר שְׁוַוארְץ אוּן פַארְוָואלְקְנְט, דוּ זֶעהְסְט נִישְׁט קְלָאר דִי וֶועג, גֵיי צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, רֶעד זִיךְ אוֹיס צוּ אִים וֶועסְטוּ גֶעהָאלְפְן וֶוערְן מִיט אַלֶע גוּטֶע זַאכְן.

(זֹאת הַתּוֹרָה פְּקוּדֵי סִימָן ג׳)

ספר
ויקרא

דער קוואל
פון תורה

אַמָאל אִיז גֶעקוּמֶען אֵיינֶער צוּם גְרוֹיסְן צַדִיק רֶבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף פוּן סְקְווִירָא זי״ע בַּאקְלָאגְן זִיךְ אַז אֵיינֶער הָאט אוֹיפְגֶעמַאכְט אַ סְטָאר פּוּנְקְט קֶעגְן אִים, אוּן עֶר אִיז אִים מְקַפֵּחַ פַּרְנָסָה, הָאט עֶר צַדִיק אִים גֶעעֶנְטְפֶערְט, קוֹנִים קֶען מֶען צוּנֶעמֶען, אָבֶער פַּרְנָסָה קֶען מֶען נִישְט צוּנֶעמֶען, וָוארוּם פַּרְנָסָה אִיז פוּן דֶעם בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים. הָאט דֶער מֶענְטְש גֶעפְרֶעגְט, ״אֶפְשָׁר זָאל אִיךְ אִים נֶעמֶען צוּ דִין תּוֹרָה?״, הָאט אִים דֶער צַדִיק גֶעעֶנְטְפֶערְט, עֶס שְׁטֵייט (תְּהִלִּים ק״כ) ״אֲנִי שָׁלוֹם״, כָּל זְמַן אִיךְ בִּין פַאר מִיר אַלֵיין אוּן אִיךְ הָאבּ נִישְׁט מִיט קֵיינֶעם צוּ טוּן, הֶערְשְׁט בַּיי מִיר שָׁלוֹם, אָבֶער ״וְכִי אֲדַבֵּר״ אוֹיבּ אִיךְ וֶועל אַרַיינְגֵיין אִין וִויכּוּחִים מִיט יֶענֶעם אוּן רוּפְן צוּ דִין תּוֹרָה, ״הֵמָּה לַמִּלְחָמָה״ וֶועט מֶען שׁוֹין אַרַיינְגֵיין אִין מַחְלוֹקֶת מִיט מִלְחָמוֹת, אוּן וָואס פֶּעלְט דָאס אוֹיס?״. זֶעט מֶען וִוי וַוייט אַ אִיד דַארְף זַיין שְׁטַארְק אִין אֱמוּנָה וִויסְן אַז יֶעדֶער זַאךְ אִיז פוּן בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים, אוּן נִישְׁט צוּבְּרָאכְן וֶוערְן פוּן קַיין שׁוּם זַאךְ.

(אֲשֶׁר בַּנַּחַל בְּאִידִישׁ חֵלֶק ב מִכְתָּב קעט)

פַּרְשַׁת וַיִּקְרָא

וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה׳ אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר, רַשִׁ״י זָאגְט אַז דֶער קוֹל אִיז גֶעגַאנְגֶען צוּ דִי אוֹיעֶרְן פוּן מֹשֶׁה רַבֵּינוּ, נָאר עֶר הָאט עֶס גֶעהֶערְט, אוּן אַלֶע אִידְן הָאבְּן עֶס נִישְׁט גֶעהֶערְט.

מוֹהֲרָא״שׁ אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן א): אַ אִיד דַארְף שְׁטֶענְדִיג קוּקֶען אוֹיף דִי שֵׂכֶל פוּן יֶעדֶע זַאךְ.

דָאס מֵיינְט, וֶוען אַ מֶענְטְשׁ זָאל צוּלֵייגְן קָאפּ, וֶועט עֶר בַּאמֶערְקְן, וִוי אַלֶע פַּאסִירוּנְגֶען וָואס פַּאסִירְן אַרוּם אִים, זֶענֶען רְמָזִים פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן צוּ אִים, וַוייל אַזוֹי וִוי דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער פִירְט דָאךְ דִי וֶועלְט, מַאכְט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער שְׁטֶענְדִיג רְמָזִים פַּארְן מֶענְטְשׁ, אִים מְקָרֵב צוּ זַיין צוּ אִים, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער רוּפְט צוּם מֶענְטְשׁ: ״קוּם צוּ מִיר״ ״רֶעד צוּ מִיר״ דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט לִיב יֶעדְן אִיד אִין יֶעדְן מַצָּב, אוּן ווִיל אִים נָאר מְקָרֵב זַיין צוּ זִיךְ, אוּן אִים הֶעלְפְן.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער רוּפְט שְׁטֶענְדִיג צוּ יֶעדְן אִיד, דוּרְךְ דִי רְמָזִים וָואס עֶר שִׁיקְט אִים, אוּן אוֹיב דֶער מֶענְטְשׁ לֵייגְט צוּ קָאפּ דֶערְצוּ, דֶעמָאלְטְס וַיְדַבֵּר ה׳ אֵלָיו, וֶועט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער וַוייטֶער רֶעדְן צוּ אִים, אוּן אִים מְקָרֵב זַיין.

(זֹאת הַתּוֹרָה וַיִּקְרָא סִימָן א)

וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה. דָאס וָוארְט ״וַיִּקְרָא״ שְׁטֵייט מִיט אַ קְלֵיינֶע אַלֶף.

מוֹהֲרָא״שׁ אִיז דָאס מַסְבִּיר, לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן ר״נ): וֶוען אַ מֶענְטְשׁ ווֵייסְט אַז אַלֶעס פִירְט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער, הָאט עֶר נִישְׁט קֵיין יִסוּרִים, סַיי גֵייסְטִישֶׁע יִסוּרִים הָאט עֶר זִיכֶער נִישְׁט, וַוייל עֶר ווֵייסְט אַז אַלֶעס פִירְט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער צוּם גוּטְן, אוּן אֲפִילוּ פִיזִישֶׁע יִסוּרִים וָואס דָאס מוּז מֶען פִילְן, אִיז עֶס אָבֶּער אוֹיךְ אַסַאךְ גְרִינְגֶער, וַוייל לְמַעֲשֶׂה

וַוייסְט עֶר אַז עֶס קוּמְט אוֹיף פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן פַאר זַיין טוֹבָה.

וְוידֶער אֵיינֶער וָואס טְרַאכְט נִישְׁט פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, וֶוען עֶס קוּמְט אוֹיף אִים יִסוּרִים, וֶוערְט עֶר אִינְגַאנְצְן צוּבְּרָאכְן, אוּן הָאט נִישְׁט מִיט וָואס זִיךְ מְחַזֵּק צוּ זַיין.

דָאס אִיז פְּשַט אִין פָּסוּק, "וַיִּקְר", אָן דִי אַלֶף, מֵיינְט "עֶס הָאט זִיךְ גֶעטְרָאפְן", וֶוען אַ מֶענְטְשׁ מֵיינְט אַז עֶס טְרֶעפְט זִיךְ זַאכְן פוּן זִיךְ אַלֵיינְס אָן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, הָאט עֶר גְרוֹיסֶע צָרוֹת, אָבֶּער וֶוען מֶען לֵייגְט אַרַיין דֶעם אַלֶף, דָאס מֵיינְט דֶעם "אַלוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם", דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, דֶעמָאלְטְס אִיז עֶס "וַיִּקְרָא", "עֶר הָאט גֶערוּפְן", עֶר וַוייסְט אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער רוּפְט אִים, אוּן עֶר קוּמְט צוּרִיק צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

דֶערְפַאר וֶוען אַ מֶענְטְשׁ זֶעהְט אַז עֶס גֵייט אוֹיף אִים אִיבֶּער צָרוֹת, הָאט עֶר נָאר אֵיין עֵצָה, צוּ גֵיין צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוּן זִיךְ אוֹיסְרֶעדְן צוּ אִים אוֹיף דִי אֵייגֶענֶע שְׁפְּרַאךְ, דֶעמָאלְטְס וֶועט עֶר אַרוֹיס גֵיין פוּן אַלֶע צָרוֹת.

(זֹאת הַתּוֹרָה וַיִּקְרָא סִימָן ב)

פַּרְשַׁת צַו

צַו אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו לֵאמֹר. זָאגְט רַשִׁ"י אֵין צַו אֶלָּא לָשׁוֹן זֵירוּז, מִיָּד וּלְדוֹרוֹת, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: בְּיוֹתֵר צָרִיךְ הַכָּתוּב לְזָרֵז בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חִסָּרוֹן כִּיס.

מוֹהֲרַא"ש שְׁלִיטָ"א אִיז דָאס מַסְבִּיר, לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן כ"א): כְּדֵי אַ מֶענְטְשׁ זָאל קֶענֶען שְׁפִּירְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, דַארְף עֶר קוֹדֶם הֵיילִיגְן זַיינֶע זִיבְּן לֶעכְט אוֹיפְ'ן פָּנִים, וָואס דָאס זֶענֶען: דִי צְוֵויי אוֹיגְן, צְוֵויי אוֹיעֶרְן, צְוֵויי נָאז לֶעכֶער, אוּן דִי מוֹיל, עֶר זָאל זֵיי אַלֶע נִיצְן נָאר אוֹיף גוּטֶע זַאכְן, אוּן נִישְׁט אוֹיף וָואס מֶען טָאר נִישְׁט.

דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט דֶערְפַּאר צוּגְעשְׁטֶעלְט אַ דֶעקְל פַּאר דִי אַלֶע זַאכְן, אַז מֶען זָאל זִיךְ קֶענֶען צוּרִיק הַאלְטְן פוּן עֲבֵירוֹת, דִי אוֹיגְן הָאבְּן אַ דֶעקְל וָואס מֶען קֶען גְלַייךְ צוּמַאכְן וֶוען עֶס קוּמְט אוּנְטֶער עֶפֶּעס וָואס מֶען טָאר נִישְׁט זֶעהְן.

דִי אוֹיעֶרְן, זָאגְט דִי גְמָרָא (כְּתוּבּוֹת ה.): פַארְוָואס זֶענֶען דִי פִינְגֶערְס שְׁפִּיצִיג? אַז וֶוען מֶען הֶערְט עֶפֶּעס וָואס מֶען טָאר נִישְׁט, זָאל מֶען גְלַייךְ אַרַיינְלֵייגְן דִי פִינְגֶער אִין דִי אוֹיעֶרְן, אוּן פַארְוָואס הָאט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער גֶעמַאכְט דִי אוּנְטֶערְשְׁטֶע חֵלֶק פוּן דִי אוֹיעֶרְן וַוייךְ? צוּ קֶענֶען פַארְשְׁטָאפְּן דִי אוֹיעֶרְן וֶוען עֶס קוּמְט אוּנְטֶער אַ זַאךְ וָואס מֶען טָאר נִישְׁט הֶערְן.

דִי מוֹיל, זָאגְט דִי גְמָרָא (עֲרָכִין ט"ו): הָאט צְוֵויי מוֹיעֶרְן דִי צֵיין אוּן דִי לִיפְּן.

ווִידֶער דִי נָאז הָאט נִישְׁט קַיין שׁוּם מוֹיעֶר, דִי נָאז גֵייט אַרוֹיף אוֹיף כַּעַס, "חֲרוֹן אַף", אוּן דָאס הָאט נִישְׁט קַיין דֶעקְל, דִי טֶבַע פוּן אַ מֶענְטְשׁ אִיז, אַז עֶר רֶעגְט זִיךְ זַייעֶר שְׁנֶעל אוֹיף, וֶוען עֶפֶּעס גֵייט נִישְׁט ווִי אַזוֹי עֶר ווִיל.

דָאס זָאגְט רַשִׁ"י, בְּיוֹתֵר צָרִיךְ הַכָּתוּב לְזָרֵז בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חִסָּרוֹן כִּיס, בַּיי דִי נָאז וָואס הָאט נִישְׁט קַיין דֶעקְל, דַארְף דִי תּוֹרָה אַסַאךְ וָוארֶענֶען, אַז מֶען זָאל אַסַאךְ בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אַז מֶען זָאל קֵיינְמָאל נִישְׁט וֶוערְן אִין כַּעַס, נָאר גֶעדֶענְקֶען אַז וָואס עֶס גֶעשֶׁעהְט אִיז נָאר פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן פַאר זַיין טוֹבָה.

(זֹאת הַתּוֹרָה צַו סִימָן א)

הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה, דָאס אִיז דִי עוֹלָה וָואס בְּרֶענְט אוֹיפְ'ן מִזְבֵּחַ אַ גַאנְצֶע נַאכְט.

מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א זָאגְט אַז דֶער פָּסוּק קוּמְט אוּנְז מְרַמֵּז זַיין דָאס וָואס דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן מ"ט): יֶעדֶער מֶענְטְשׁ אִיז אַ קְלֵיינֶע וֶועלְט, אוּן אַלֶעס וָואס עֶס אִיז גֶעשֶׁעהְן וֶוען דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט בַּאשַׁאפְן דִי וֶועלְט, גֶעשֶׁעהְט אוֹיךְ בַּיי יֶעדְן מֶענְטְשׁ, אוּן דֶערְפַּאר, אַזוֹי ווִי דֶער פָּסוּק זָאגְט, אַז פוּן אָנְהֵייבּ אִיז דִי וֶועלְט גֶעוֶוען טוּנְקְל אוּן פִינְסְטֶער,

"וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר", דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶעזָאגְט אַז עֶס זָאל וֶוערְן לִיכְטִיג, אוּן עֶס אִיז גֶעוָוארְן לִיכְטִיג, דִי זֶעלְבֶּע אִיז בַּיי יֶעדְן מֶענְטְשְׁן, יֶעדֶער מֶענְטְשׁ פִּילְט אַסַאךְ מָאל בַּיי זִיךְ אַז עֶס אִיז טוּנְקְל בַּיי אִים, עֶר פִּילְט נִישְׁט גָארְנִישְׁט קַיין שׁוּם חַיוּת, עֶר פִּילְט אַז קֵיינֶער דַארְף אִים נִישְׁט, עֶר וֵוייסְט בִּכְלַל נִישְׁט פַארְוָואס עֶר אִיז גֶעבּוֹירְן גֶעוָוארְן, דַארְף מֶען אָבֶּער ווִיסְן, אַז דַוְקָא דֶעמָאלְטְס, וֶוען אַ מֶענְטְשׁ פִּילְט אַזוֹי, אִיז דִי רִיכְטִיגֶע צַייט וָואס עֶר קֶען דֶעמָאלְטְס זַייעֶר שְׁטַארְק מַצְלִיחַ זַיין, וַוייל דָאס אִיז דִי עִיקָר מַעְלָה פוּן אַ מֶענְטְשׁ אִיבֶּער אַ מַלְאָךְ, אַז עֶר קֶען אַרַיינְכַאפְּן צוּ טוּהְן מִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אֲפִילוּ וֶוען עֶס אִיז אִים טוּנְקְל אוּן שְׁוַוארְץ.

דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶעניוּג מַלְאָכִים וָואס בְּרֶענֶען פַאר אִים שְׁטֶענְדִיג אָן אוֹיפְהֶער, אָבֶּער דָאס אִיז נִישְׁט קַיין חִידוּשׁ, דֶער חִידוּשׁ אִיז אַ מֶענְטְשׁ וָואס גֵייט אוֹיף דוּרְךְ שְׁוֶוערִיקֵייטְן, אוּן עֶר פִּילְט ווִי עֶס אִיז אִים שְׁוַוארְץ פַאר דִי אוֹיגְן, אוּן פוּן דֶעסְט וֶועגְן, כַאפְּט עֶר אַרַיין מִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, צַו אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו לֵאמֹר, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאגְט פַאר אַהֲרֹן וָואס דָאס גֵייט אַרוֹיף אוֹיפְ'ן צַדִּיק, זָאג פַאר דִי אִידְן, **זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה**, דָאס אִיז דִי וֶועג אַרוֹיף צוּ קוּמֶען צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, **הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה**, דִי עִיקָר צַייט וֶוען דוּ קֶענְסְט בְּרֶענֶען פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, אִיז בַּיינַאכְט וֶוען עֶס אִיז דִיר אִינְגַאנְצְן טוּנְקְל, דַוְקָא דֶעמָאלְטְס, אוֹיב דוּ וֶועסְט זִיךְ שְׁטַארְקְן אוּן זִיךְ דֶערְהַאלְטְן, דֶעמָאלְטְס בִּיזְטוּ זַייעֶר חָשׁוּב בַּיים אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן דֶעמָאלְטְס וֶועסְטוּ זוֹכֶה זַיין אַז, **וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ**, אַז דֶער פֵייעֶר צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן וֶועט בְּרֶענֶען אִין דִיר.

מֶען דַארְף אָבֶּער ווִיסְן אַז דִי וָוארְט "מוֹקְדָה", שְׁטֵייט מִיט אַ קְלֵיינֶע מֶ"ם, דָאס וַוייזְט אוּנְז אַז אֲפִילוּ וֶוען מֶען ווִיל בְּרֶענֶען צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, דַארְף מֶען אוֹיךְ ווִיסְן ווִי אַזוֹי, אוּן נִישְׁט אַרוֹיס גֵיין פוּן דִי גְרֶענִיצְן.

דָאס מֵיינְט אַז אַמָאל קוּמְט דֶער יֵצֶר הָרַע מִיט אַן אַנְדֶער וֶועג צוּם מֶענְטְש, עֶר מַאכְט אַז עֶר זָאל וֶועלְן גָאר שְׁטַארְק בְּרֶענֶען צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, עֶר זָאל וֶועלְן טוּהְן זַאכְן וָואס זֶענֶען אִיבֶּער זַיינֶע כּוֹחוֹת, אוּן אַזוֹי וִוי נָאכְדֶעם זֶעהְט עֶר אַז עֶס גֵייט אִים נִישְׁט, וֶוערְט עֶר אִינְגַאנְצְן צוּבְּרָאכְן, אוּן עֶר גֶעבְּט אַלֶעס אוֹיף, אוּן טוּט מֶער גָארְנִישְׁט.

דֶערְפַאר שְׁטֵייט "מוֹקְדָה", מִיט אַ קְלֵיינֶע מֶ"ם, אַז דָאס בְּרֶענֶען דַארְף זַיין מִיט אַ גְרֶענִיץ, אִיךְ וֶועל מִיר פְּרֵייעֶן מִיט דִי זַאכְן וָואס אִיךְ קֶען טוּהְן, אוּן אִיךְ טוּה עֶס, אִיךְ פְּרֵיי מִיר מִיט מַיין בָּארְד אוּן פֵּאוֹת, מִיט מַיין טַלִית וּתְפִלִין, מִיט מַיין עֶסְן כָּשֵׁר'ס, מִיט מַיין הִיטְן שַׁבָּת, אוּן דָאס גְלַייכְן, אוּן אַז אִיךְ וֶועל מִיר פְּרֵייעֶן מִיט דִי גְרִינְגֶע זַאכְן, וֶועט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער נָאכְדֶעם הֶעלְפְן אַז אַלֶעס וֶועט שׁוֹין נָאכְקוּמֶען, אוּן אִיךְ וֶועל זַיין אַן אֱמֶת'ֶער עֶרְלִיכֶער אִיד.

(תּוֹךְ הַנַּחַל לֵיל שַׁבָּת קוֹדֶשׁ צַו-שַׁבָּת הַגָּדוֹל תשס"ט לפ"ק)

פַּרָשַׁת שְׁמִינִי

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' לֵאמֹר בִּקְרֹבַי אֶקָּדֵשׁ וְעַל פְּנֵי כָל הָעָם אֶכָּבֵד וַיִּדֹּם אַהֲרֹן. זָאגְט רַשִׁ"י אַז מֹשֶׁה הָאט גֶעזָאגְט פַאר אַהֲרֹן: אִיךְ הָאבּ גֶעווּאוּסְט אַז דֶער מִשְׁכָּן וֶועט גֶעהֵייליגְט וֶוערְן דוּרְךְ גְרוֹיסֶע צַדִיקִים, אָבֶּער אִיךְ הָאבּ גֶעמֵיינְט אַז דָאס וֶועט זַיין דוּרְךְ מִיר אָדֶער דִיר, אָבֶּער יֶעצְט זֶעה אִיךְ אַז זֵיי זֶענֶען גְרֶעסֶער פוּן אוּנְז.

מוֹהֲרָא"ש שְׁלִיטָ"א אִיז עֶס מַסְבִּיר לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן קצ"ה): אוֹיפְן פָּסוּק (תְּהִילִים ד, ב): **בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִּי**, אַז אֲפִילוּ וֶוען אַ מֶענְטְשׁ הָאט צָרוֹת, זָאל עֶר קוּקְן אוּן עֶר וֶועט זֶעהְן אַז אֲפִילוּ אִין דִי צָרָה קֶען עֶר טְרֶעפְן זַאכְן וָואס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אִים דֶערְמִיט גֶעהָאלְפְן אוֹיךְ, וַוייל דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז דֶער "בַּעַל

הָרַחֲמִים" און אֲפִילוּ וֶוען עֶר שִׁיקְט אַ צָרָה אִיז עֶס אוֹיךְ מִיט רַחֲמָנוּת.

אָבֶער וֶוען דֶער מֶענְטְשׁ אִיז אִין דִי צָרָה אִיז אִים שְׁוֶוער צוּ קוּקְן אוֹיף דִי גוּטֶע חֲלָקִים, אוּן עֶר קֶען חַס וְשָׁלוֹם הָאבְּן קֻשְׁיוֹת אוֹיפְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, דֶערְפַאר אִיז אַ גְרוֹיסֶע מִצְוָה וֶוען אֵיינֶער קֶען אִים מְחַזֵּק זַיין, און זָאגְן: "שְׁטַארְק זִיךְ, וֶוער נִישְׁט צוּפַאלְן, דִי צָרָה וֶועט אַרִיבֶּערְגֵיין, און בִּיז דֶעמָאלְטְס קוּק אוֹיף דִי גוּטֶע זַאכְן וָואס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט דִיר יָא גֶעהָאלְפְן".

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, וֶוען עֶס אִיז גֶעשֶׁעהְן דִי גְרוֹיסֶע צָרָה און אַהֲרֹן'ס צְוֵויי קִינְדֶער נָדָב און אֲבִיהוּ זֶענֶען גֶעשְׁטָארְבְּן, הָאט אִים משֶׁה רַבֵּינוּ מְחַזֵּק גֶעוֶוען און גֶעזָאגְט: נֶעם אַרוֹיס דִי גוּטֶע חֵלֶק דֶערְפוּן, און זֶעה אַז זֵיי זֶענֶען גֶעוֶוען גְרוֹיסֶע צַדִיקִים.

(זֹאת הַתּוֹרָה שְׁמִינִי סִימָן ז)

כֹּל אֲשֶׁר לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת בַּמַּיִם בַּיַּמִּים וּבַנְּחָלִים אֹתָם תֹּאכֵלוּ, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶעהֵייסְן אַז פִּישׁ מֶעג מֶען נָאר עֶסְן אוֹיבּ עֶס הָאט "סְנַפִּיר, פְּלוֹס פֶּעדֶערְן" וָואס מִיט דֶעם שְׁווִימְט עֶר, און אוֹיךְ "קַשְׂקֶשֶׂת, שׁוּפְּן" וָואס זֶענֶען וִוי אַ פַּאנְצֶער אוֹיף זַיין גוּף.

מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א זָאגְט אַז דָאס קוּמְט אוּנְז מְרַמֵּז זַיין, דָאס וָואס דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן ו): וֶוען אַ אִיד וִויל תְּשׁוּבָה טוּהְן, עֶר וִויל זַיין אַן עֶרְלִיכֶער אִיד, דַארְף עֶר זַיין "בָּקִי בְּרָצוֹא וּבָקִי בְּשׁוֹב", דָאס מֵיינְט אַז פוּן אֵיין זַייט דַארְף מֶען פְּרוּבִּירְן צוּ טוּהְן וִוי מֶער גוּטְס, אַרַיינְכַאפְּן וִוי מֶער תּוֹרָה וּמִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, און זִיךְ צוּרִיק הַאלְטְן פוּן עֲבֵירוֹת, אָבֶער פוּן דִי אַנְדֶערֶע זַייט מוּז מֶען זִיךְ זֵייעֶר שְׁטַארְקְן, אַז אֲפִילוּ עֶס גֵייט נִישְׁט וִוי מֶען וִויל, אֲפִילוּ מֶען פַאלְט דוּרְךְ און מֶען הָאט זִיךְ נִישְׁט אוֹיפְגֶעפִירְט וִוי עֶס דַארְף צוּ זַיין, און דֶער יֵצֶר הָרַע קוּמְט גְלַייךְ צוּבְּרֶעכְן דֶעם מֶענְטְשׁ: דוּ בִּיזְט שׁוֹין גָארְנִישְׁט וֶוערְט, דוּ וֶועסְט שׁוֹין מֶער נִישְׁט זַיין קַיין עֶרְלִיכֶער אִיד! טָאר מֶען זִיךְ נִישְׁט לָאזְן פוּן אִים: אִיךְ בִּין טַאקֶע אַדוּרְךְ גֶעפַאלְן, אָבֶער דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט מִיר נָאךְ אַלְץ לִיבּ, עֶר וַוארְט

נָאךְ אוֹיף מִיר, אִיךְ קֶען נָאךְ אַלְץ צוּרִיק קוּמֶען צוּ אִים, אִיךְ וֶועל מִיר אוֹיסְרֶעדְן דָאס הַארְץ פַאר אִים, אִיךְ וֶועל תְשׁוּבָה טוּהְן, אוּן אִיךְ בִּין שׁוֹין צוּרִיק בַּיים אֵייבֶּערְשְׁטְן.

דָאס קוּמְט אוּנְז דֶער פָּסוּק מְרַמֵז זַיין, דִי אִידִישֶׁע קִינְדֶער וֶוערְן צוּגֶעגְלִיכְן צוּ דִי פִּישׁ, ווִי דֶער פָּסוּק זָאגְט (בְּרֵאשִׁית מ״ח, ט״ז): **וְיִדְגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ**, אוּן דִי אִידְן דַארְפְן שְׁווימֶען אִין וַואסֶער, וָואס דָאס גֵייט אַרוֹיף אוֹיף לֶערְנֶען תּוֹרָה, ווִי דֶער פָּסוּק זָאגְט (יְשַׁעְיָה נ״ה, א): **הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם**, אוּן אוֹיךְ תְּפִלָּה וֶוערְט אָנְגֶערוּפְן וַואסֶער, ווִי דֶער פָּסוּק זָאגְט (אֵיכָה ב, י״ט): **שִׁפְכִי כַמַּיִם לִבֵּךְ נֹכַח פְּנֵי ה׳**, קוּמְט אוֹיס אַז אַ אִיד אִיז ווִי אַ פִּישׁ וָואס דַארְף שְׁווימֶען אִין תּוֹרָה אוּן תְּפִלָּה.

אוּן דֶער אִיד דַארְף הָאבְן "סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת", פוּן אֵיין זַייט "סְנַפִּיר" - "פְלוּס פֶעדֶערְן" צוּ קֶענֶען גוּט שְׁווימֶען, צוּ קֶענֶען אַריינְכַאפְּן אַסַאךְ מִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אָבֶער פוּן דִי אַנְדֶערֶע זַייט דַארְף מֶען אוֹיךְ הָאבְן, "קַשְׂקֶשֶׂת - "שׁוּפְּן", דָאס מֵיינְט אַז מֶען דַארְף הָאבְן אַ פַּאנְצֶער, זִיךְ נִישְׁט צוּ לָאזְן צוּבְרֶעכְן פוּנֶעם יֵצֶר הָרַע קֵיינְמָאל נִישְׁט, נִישְׁט קַיין חִילוּק אִין וָואסֶערֶע מַצָּב מֶען גֶעפִינְט זִיךְ.

דִי גְמָרָא זָאגְט (נִדָּה נ״א:): אוֹיב מֶען זֶעהְט אַז אַ פִישׁ הָאט "קַשְׂקֶשֶׂת" - "פְלוּס פֶעדֶערְן", אִיז זִיכֶער אַז עֶס הָאט "סְנַפִּיר" - "שׁוּפְּן", דָאס אִיז מְרַמֵז אַז דֶער עִיקָר אִיז דֶער פַּאנְצֶער, דֶער עִיקָר דַארְף מֶען זִיךְ נָאר זַייעֶר שְׁטַארְקְן אוּן נִישְׁט וֶוערְן צוּבְרָאכְן פוּן קַיין שׁוּם זַאךְ, אוּן אוֹיב מֶען שְׁטַארְקְט זִיךְ, וֶועט שׁוֹין דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הֶעלְפְן, אַז מֶען וֶועט זִיךְ צוּהֶערְן צוּ דִי צַדִיקִים, וָואס לֶערְנֶען דֶעם וֶועג ווִי אַזוֹי צוּ שְׁווימֶען אִין "יַם הַחָכְמָה" אוּן זַיין נָאנְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

(תּוֹךְ הַנַּחַל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית, שְׁמִינִי, תשס״ט לפ״ק)

וַיַּקְרִיבוּ לִפְנֵי ה׳ אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם, נָדָב אוּן אַבִיהוּ זֶענֶען גֶעשְׁטָארְבְּן וַוייל זֵיי הָאבְּן גֶעמַאכְט פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן אַ פְרֶעמְדֶע פֵייעֶר וָואס עֶר הָאט נִישְׁט גֶעהֵייסְן.

רַשִׁ"י זָאגְט, פַארְוָואס זֶענֶען נָדָב אוּן אַבִיהוּ גֶעשְׁטָארְבְּן? וַוייל זֵיי הָאבְּן גֶע'פַּסְקֶ'נְט הֲלָכוֹת

פַאר זֵייעֶר רֶבִּי מֹשֶׁה רַבֵּינוּ, לִכְאוֹרָה דַארְף מֶען פַארְשְׁטֵיין, דֶער פָּסוּק זָאגְט דָאךְ אַ צְוֵוייטֶע טַעַם, פַארְוָואס זָאגְט רַשִׁ״י אַן אַנְדֶערֶע טַעַם פַארְוָואס זֵיי זֶענֶען גֶעשְׁטָארְבְּן?

מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן ס״א): דוֹרֵךְ אֱמוּנַת חֲכָמִים, אַז מֶען פָאלְגְט אַ צַדִּיק, דוּרְךְ דֶעם וֵוייסְט אַ מֶענְטְשׁ וִוי אַזוֹי זִיךְ צוּ פִירְן.

דָאס מֵיינְט אַז אֲפִילוּ וֶוען אֵיינֶער אִיז וואוֹיל אוּן עֶרְלִיךְ, עֶר וִויל נָאר טוּהְן דֶעם רָצוֹן ה׳, דַארְף עֶר אָבֶּער נָאךְ אַלְץ גֵיין צוּ אַ צַדִּיק וָואס זָאל אִים וַוייזְן דִי רִיכְטִיגֶע וֶועג, וִוי אַזוֹי צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, וַוייל אַלֵיינְס קֶען זִיךְ אַ מֶענְטְשׁ זֵייעֶר נַעַרְ׳ן, עֶר טוּט ווילְדֶע זַאכְן וָואס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער וִויל בִּכְלַל נִישְׁט הָאבְּן פוּן אִים.

אַזוֹי וִוי מִיר גֶעפִינֶען בַּיי קֹרַח וָואס הָאט נִישְׁט גֶעוָואלְט פָאלְגְן מֹשֶׁה רַבֵּינוּ, הָאט עֶר זִיךְ אָנְגֶעטוּהְן אַ טַלִית וָואס אִיז גֶעוֶוען אִינְגַאנְצְן פוּן תְּכֵלֶת, עֶר הָאט גֶעמֵיינְט אַז עֶר אִיז עֶרְלִיכֶער מִיט דֶעם, אָבֶּער דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער דַארְף דָאס בִּכְלַל נִישְׁט, אוּן דֶערְפַאר מוּז מֶען הָאבְּן אַ צַדִּיק, וָואס עֶר לֶערְנְט דֶעם מֶענְטְשׁ דֶעם רִיכְטִיגְן וֶועג אִין לֶעבְּן.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, **וַיַּקְרִיבוּ לִפְנֵי ה׳ אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם**, נָדָב אוּן אֲבִיהוּ הָאבְּן גֶעבְּרֶענְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן אָבֶּער עֶס אִיז גֶעוֶוען אַ פְרֶעמְדֶע פֵייעֶר, אַ פֵייעֶר וָואס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט זֵיי נִישְׁט גֶעהֵייסְן, אָבֶּער וִוי אַזוֹי זֶענֶען זֵיי צוּגֶעקוּמֶען דָאס צוּ טוּהְן? וַוייל זֵיי הָאבְּן נִישְׁט גֶעפָאלְגְט מֹשֶׁה רַבֵּינוּ, וֶוען זֵיי וָואלְטְן גֶעהַאט אֱמוּנַת חֲכָמִים, אוּן גֶעגַאנְגֶען צוּ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ אוּן אִים גֶעפָאלְגְט, וָואלְטְן זֵיי נִישְׁט צוּגֶעקוּמֶען צוּ דֶעם.

קוּמְט אוֹיס אַז דִי בֵּיידֶע טַעֲמִים זֶענֶען אֵיינְס, נָאר רַשִׁ״י זָאגְט דִי סִיבָּה וָואס הָאט זֵיי צוּגֶעבְּרֶענְגְט צוּ מַאכְן דֶעם פְרֶעמְדְן פֵייעֶר.

(תּוֹךְ הַנַּחַל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית, שְׁמִינִי, תשס״ה לפ״ק)

פַּרְשַׁת תַזְרִיעַ

נֶגַע צָרַעַת כִּי תִהְיֶה בְּאָדָם וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן. מוֹהֲרָא״ש שְׁלִיטָ״א זָאגְט אַז דֶער פָּסוּק קוּמְט מְרַמֵז זַיין, דָאס וָואס דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן ב): דֶער עִיקָר גֶעוֶוער פוּן מָשִׁיחַ אִיז ״תְּפִלָּה״, ״צוּ רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן״, מָשִׁיחַ וֶועט אַיינְנֶעמֶען דִי וֶועלְט מִיט תְּפִלָּה, דָאס מֵיינְט אַז מָשִׁיחַ וֶועט אוֹיסְלֶערְנֶען פַאר אַלֶע מֶענְטְשְׁן פוּן דִי וֶועלְט, אַז מֶען קֶען רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן אַז אַ מֶענְטְשׁ הָאט נִישְׁט קֵיינֶעם אוּן נִישְׁט גָארְנִישְׁט אוֹיף דֶער וֶועלְט, אוֹיסֶער דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, ווִי דֶער פָּסוּק זָאגְט (צְפַנְיָה ג, ט): **כִּי אָז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם ה׳.**

ווִי אַזוֹי וֶוערְט מֶען נָאנְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן? נָאר דוּרְךְ רֶעדְן צוּ אִים, אַ מֶענְטְשׁ דַארְף זִיךְ צוּגֶעוואוֹינֶען צוּ רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיף זַיין אֵייגֶענֶע שְׁפְּרַאךְ, דַאנְקֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיף אַלֶע גוּטְ׳ס וָואס עֶר הָאט אוּן בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיף וָואס עֶס פֶעלְט אִים נָאךְ, אוּן דָאס וֶועט מָשִׁיחַ אוֹיסְלֶערְנֶען פַאר דִי גַאנְצֶע וֶועלְט.

דֶער אֱמֶת אִיז אַז דָאס קֶען מֶען הַיינְט אוֹיךְ טוּהְן, אַ יֶעדֶער מֶענְטְשׁ קֶען שׁוֹין יֶעצְט אָנְהֵייבְּן רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, דֶער פְּרָאבְּלֶעם אִיז נָאר, אַז וֶוען מֶען טוּט עֲבֵירוֹת, וֶוערְט פַארְשְׁטָאפְּט דִי אוֹיגְן אוּן דִי הַארְץ, אוּן מֶען פִילְט נִישְׁט אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הֶערְט אוֹיס יֶעדֶע וָוארְט וָואס מֶען רֶעדְט צוּ אִים, מֶען פִילְט נִישְׁט דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אַז נָאר דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער פִירְט דִי גַאנְצֶע וֶועלְט.

דִי עֵצָה דֶערְצוּ אִיז צוּ גֵיין צוּ אַ צַדִיק, וָואס עֶר קֶען אוֹיפְהֵייבְּן יֶעדְן מֶענְטְשׁ אוּן אִים צוּרִיק בְּרֶענְגֶען צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, עֶר לֶערְנְט אוֹיס פַארְן מֶענְטְשׁ אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז שְׁטֶענְדִיג מִיט אִים, אוּן מֶען קֶען שְׁטֶענְדִיג רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

דָאס אִיז אוּנְז דֶער פָּסוּק מְרַמֵז, **נֶגַע צָרַעַת כִּי תִהְיֶה בְּאָדָם**, דִי נְגָעִים גֵייעֶן אַרוֹיף אוֹיף דִי עֲבֵירוֹת וָואס אַ מֶענְטְש טוּט וָואס דָאס מַאכְט אִים בְּלִינְד, נִישְׁט צוּ זֶעהְן אוּן נִישְׁט צוּ פִּילְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, וָואס אִיז דִי עֵצָה? **וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן**, מֶען זָאל אִים בְּרֶענְגְן צוּם צַדִיק, וָואס עֶר אִיז דֶער כֹּהֵן מְשָׁרֵת בַּיים אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן דֶער צַדִיק וֶועט אוֹיפְהֶייבְּן דֶעם מֶענְטְש אוּן אִים בְּרֶענְגְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

(זֹאת הַתּוֹרָה תַזְרִיעַ סִימָן א')

פַּרְשַׁת מְצֹרָע

אִין דִי וָואכֶעדִיגֶע הַפְטוֹרָה שְׁטֵייט, **וְאַרְבָּעָה אֲנָשִׁים הָיוּ מְצֹרָעִים פֶּתַח הַשָּׁעַר**. דִי גְמָרָא זָאגְט (סוֹטָה מ"ז.): דִי פִיר קְרֶעצִיגֶע מֶענְטְשְׁן זֶענֶען גֶעוֶוען גֵּחֲזִי מִיט זַיינֶע דְרֵיי קִינְדֶער.

גֵּחֲזִי אִיז גֶעוֶוען דֶער מְשָׁרֵת פוּן אֱלִישָׁע הַנָבִיא, וֶוען נַעֲמָן דֶער גֶענֶעראַל פוּן אֲרָם אִיז גֶעקוּמֶען צוּ אֱלִישָׁע זִיךְ אוֹיסְהֵיילְן פוּן זַיין קְרֶעץ, הָאט אֱלִישָׁע נִישְׁט גֶעוָואלְט נֶעמֶען קַיין גֶעלְט פוּן אִים, אָבֶער גֵּחֲזִי אִיז נָאכְגֶעלָאפְן נַעֲמָן, אוּן לִיגְנְט גֶעזָאגְט אַז אֱלִישָׁע הָאט צוּרִיק גֶעצוֹיגְן עֶר ווִיל יָא נֶעמֶען גֶעלְט, אוּן נַעֲמָן הָאט אִים גֶעגֶעבְּן אַסַאךְ מַתָּנוֹת, וֶוען גֵּחֲזִי אִיז צוּרִיק גֶעקוּמֶען צוּ אֱלִישָׁע, הָאט אֱלִישָׁע אִים גֶעשָׁאלְטְן אַז דִי קְרֶעץ פוּן נַעֲמָן זָאל אַרִיבֶּער גֵיין צוּ אִים אוּן צוּ זַיינֶע קִינְדֶער, אוּן אַזוֹי אִיז טַאקֶע גֶעוֶוען.

זֶעהְט מֶען פוּן דֶעם דִי הַארְבְּקֵייט פוּן מְזַלְזֵל זַיין אִין אַ צַדִיק, וָואס מֶען בַּאקוּמְט אוֹיף דֶעם אַ הַארְבֶּע שְׁטְרָאף לְדוֹרוֹת, ווִי מֶען זֶעהְט אַז גֵּחֲזִי אִיז קְרֶעצִיג גֶעוָוארְן מִיט זַיינֶע קִינְדֶער, אוּן זֵיי הָאבְּן גֶעמוּזְט זִיצְן אִינְדְרוֹיסְן פוּן דִי מַחֲנֶה.

אוּן פוּן דִי אַנְדֶערֶע זַייט קֶען מֶען אַרוֹיסְלֶערְנֶען דִי גְרוֹיסְקֵייט פוּן אֱמוּנַת חֲכָמִים, פוּן גְלֵייבְּן אוּן פָאלְגְן דֶעם צַדִיק, אֲפִילוּ וֶוען מֶען פַארְשְׁטֵייט נִישְׁט אַלֶעס.

וֶוען נַעֲמָן אִיז קְרֶעצִיג גֶעוָוארְן און עֶר אִיז גֶעגַאנְגֶען צוּ אֱלִישָׁע עֶר זָאל אִים הֵיילְן, הָאט אִים אֱלִישָׁע גֶעהֵייסְן עֶר זָאל זִיךְ גֵיין טוֹבְלֶ׳ען זִיבְּן מָאל אִין יַרְדֵן און אַזוֹי וֶועט עֶר גֶעהֵיילְט וֶוערְן, פוּן אָנְפַאנְג הָאט נַעֲמָן נִישְׁט גֶעוָואלְט פָּאלְגְן, עֶר הָאט גֶעמֵיינְט אַז אֱלִישָׁע וֶועט מַאכְן אַן אָפֶּענֶעם מוֹפֵת, און אִים אוֹיסְהֵיילְן, און יֶעצְט הֵייסְט עֶר אִים אַזַא גְרִינְגֶע זַאךְ, עֶר זָאל זִיךְ טוֹבְלֶ׳ען אִין יַרְדֵן און עֶר וֶועט זִיךְ אוֹיסְהֵיילְן. אִיךְ הָאבּ אַסַאךְ בֶּעסֶערֶע בֶּעדֶער אִינְדֶערְהֵיים זִיךְ צוּ בָּאדְן דָארְט, פַאר דֶעם הָאבּ אִיךְ גֶעדַארְפְט אַהֶער קוּמֶען? ! בִּיז זַיינֶע קְנֶעכְט הָאבְּן אִים גֶעזָאגְט: דֶער נָבִיא הָאט דִיר גֶעזָאגְט אַ גְרוֹיסֶע זַאךְ, פָּאלְג אִים, וֶועסְטוּ גֶעהֵיילְט וֶוערְן! און עֶר הָאט אַזוֹי גֶעטוּהְן, עֶר הָאט זִיךְ גֶע׳טוֹבְלְ׳ט אִין יַרְדֵן זִיבְּן מָאל, און עֶר אִיז גֶעהֵיילְט גֶעוָוארְן פוּן זַיין קְרֶעץ.

זֶעהְט מֶען דִי גְרוֹיסְקֵייט פוּן "אֱמוּנַת חֲכָמִים" פוּן גֵיין צוּ אַ צַדִיק, און פָּאלְגְן וָואס עֶר זָאגְט בִּתְמִימוּת וּפְשִׁיטוּת, אֲפִילוּ וֶוען עֶס זֶעהְט אוֹיס וִוי אַ קְלֵיינֶע פָּשׁוּטֶ׳ע זַאךְ, וַוייל אַמָאל זָאגְט דֶער צַדִיק צוּ טוּהְן אַ גְרִינְגֶע זַאךְ, אָבֶּער אִין דֶעם וֶוענְדְט זִיךְ דִי גַאנְצֶע הַצְלָחָה פוּנֶעם מֶענְטְשׁ.

וואוֹיל אִיז דֶער מֶענְטְשׁ וָואס גֵיט צוּ אַ צַדִיק, און פָּאלְגְט וָואס עֶר הֵייסְט, וֶועט עֶר זִיכֶער מַצְלִיחַ זַיין גָאר שְׁטַארְק, בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת.

(תּוֹךְ הַנַּחַל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית, מְצוֹרָע, תשע"א לפ"ק)

פַּרְשַׁת אַחֲרֵי

בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. מוֹהֲרָא"ש שְׁלִיטָ"א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק, לוֹיט וִוי עֶס אִיז בַּאקַאנְט פוּן דִי סְפָרִים הַקְדוֹשִׁים, אַז דָאס וָוארְט "זֹאת" גֵייט אַרוֹיף אוֹיף "אֱמוּנָה" - צוּ גְלֵייבְּן אִינֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן ה): דֶער

עִיקָר פון אַ איד אִיז אֱמוּנָה, אַ איד דַארְף זִיךְ שְׁטֶענְדִיג אִיבֶּערְקוּקְן ווִי עֶר הַאלְט אִין דִי אֱמוּנָה, צוּ עֶר גְלֵייבְּט טַאקֶע אִינֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן מִיט אַן אֱמֶת, און מֶען דַארְף אַסַאךְ בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן צוּ הָאבְּן אַ רֵיינֶע אֱמוּנָה, און נִישְׁט הָאבְּן קַיין קַשְׁיוֹת אוֹיפְ׳ן אֵייבֶּערְשְׁטְן.

דָאס אִיז פְּשַט אִין פָּסוּק **בְּזֹאת** ווִי אַזוֹי קֶען אַ איד אַרַיינְגֵיין אִין דִי קְדוּשָׁה? דוּרְךְ אֱמוּנָה, אַ מֶענְטְשׁ זָאל זִיךְ אַרַיינְלֵייגְן אִין אֱמוּנָה צוּ גְלֵייבְן אֱמֶת׳דִיג אִינֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, און אַזוֹי וֶועט עֶר אָנְקוּמֶען צוּ אַלֶע גוּטֶע זַאכְן.

(זֹאת הַתּוֹרָה אַחֲרֵי סִימָן ג)

כִּי בֶּעָנָן אֵרָאֶה עַל הַכַּפֹּרֶת. מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן קט״ו): וֶוען אַ מֶענְטְשׁ ווִיל וֶוערְן נָאנְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אִיז דֶער מִדַּת הַדִין מְקַטְרֵג אוֹיף אִים אַז מֶען דַארְף אוּנְטֶער שְׁטֶעלְן פַאר דֶעם מֶענְטְשׁ מְנִיעוֹת און שְׁוֶועריקַייטְן, אָבֶּער דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער מִיט זַיין רַחֲמָנוּת בַּאהַאלְט זִיךְ אִין דִי מְנִיעוֹת אַז דֶער מֶענְטְשׁ זָאל הָאבְּן אַ בְּחִירָה, און אוֹיבּ דֶער מֶענְטְשׁ הָאט נִישְׁט קַיין שֵׂכֶל דֶערְשְׁרֶעקְט עֶר זִיךְ פון דִי מְנִיעוֹת און עֶר גֶעבְּט אוֹיף, אָבֶּער וֶוער עֶס הָאט שֵׂכֶל וֵוייסְט אַז דָאס אִיז נָאר אַ נִסָּיוֹן, און דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער בַּאהַאלְט זִיךְ אִין דֶעם, און עֶר וַוארְט אַז דֶער מֶענְטְשׁ זָאל זִיךְ שְׁטַארְקְן און צוּרִיק קוּמֶען צוּ אִים.

און מִיט דֶעם טַייטְשְׁט דֶער רֶבִּי דֶעם פָּסוּק (שְׁמוֹת כ, יח): **וּמֹשֶׁה נִיגַּשׁ אֶל הָעֲרָפֶל**, דֶער צַדִיק גֵייט צוּ צוּ דֶעם נֶעפְּל, אֲפִילוּ וֶוען עֶס אִיז פַארְנֶעפְּלְט, עֶס אִיז פִיל מִיט שְׁוֶועריקַייטְן און מְנִיעוֹת, אָבֶּער **אֲשֶׁר שָׁם הָאֱלֹקִים**, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער בַּאהַאלְט זִיךְ דָארְט אִין דִי מְנִיעוֹת, מְמֵילָא דֶערְשְׁרֶעקְט עֶר זִיךְ נִישְׁט דֶערְפוּן און עֶר שְׁטַארְקְט זִיךְ און גֵייט נִישְׁט אַוֶועק פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

דָאס אִיז פְּשַט אִין פָּסוּק **וְאַל יָבֹא בְכָל עֵת אֶל הַקּוֹדֶשׁ**, מֶען קֶען נִישְׁט אֵייבִּיג אַזוֹי שְׁנֶעל אַרַיין קוּמֶען צוּ דִי קְדוּשָׁה, **כִּי בֶּעָנָן אֵרָאֶה עַל הַכַּפֹּרֶת**,

דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער פַּארְשְׁטֶעלְט זִיךְ מִיט וָואלְקֶענֶעס, עֶס זֶעהְט אוֹיס פַּארְוָואלְקֶענְט, פִּיל מִיט מְנִיעוֹת אוּן שְׁוֶועריקֵייטְן, אָבֶּער מֶען דַארְף גֶעדֶענְקֶן אַז אוּנְטֶער דִי מְנִיעוֹת בַּאהַאלְט זִיךְ דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער.

(זֹאת הַתּוֹרָה אַחֲרֵי סִימָן ב)

פָּרָשַׁת קְדוֹשִׁים

וְכִי יָגוּר אִתְּךָ גֵּר בְּאַרְצְכֶם לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ. מוֹהֲרָא"ש שְׁלִיטָ"א זָאגְט אַז דֶער פָּסוּק קוּמְט אוּנְז מְרַמֵּז זַיין דָאס וָואס דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן נ"א): דָאס זָאלְט אִיר מְקַבֵּל זַיין פוּן מִיר, אַז דִי וֶועלְט זָאל אַייךְ נִישְׁט נַעַרְ'ן, ווַייל דִי וֶועלְט נַעַרְ'ט זֵייעֶר! אַ מֶענְטְשׁ נַעַרְ'ט זִיךְ אַז עֶר וֶועט דָא בְּלַייבְּן אוֹיף דִי וֶועלְט אוֹיף אֵייבִּיג, אוּן עֶר כַאפְּט נִישְׁט אַז דִי יָארְן לוֹיפְן, אוּן אָט דַארְף מֶען שׁוֹין צוּרִיק גֵייען צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן דֶערְפַאר דַארְף אַ מֶענְטְשׁ אַרַיינְכַאפְּן אוֹיף דֶער וֶועלְט ווִי מֶער מִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק וְכִי יָגוּר אִתְּךָ גֵּר בְּאַרְצְכֶם לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ, דִי נְשָׁמָה אִיז ווִי אַ גֵר דָא אוֹיף דִי וֶועלְט, אוּן דֶער פָּסוּק וָוארְנְט אוּנְז מִיר זָאלְן נִישְׁט אָפְּ'נַעַרְ'ן דִי נְשָׁמָה.

רַשִׁ"י זָאגְט אוֹיף דֶעם פָּסוּק, דוּ זָאלְסְט נִישְׁט זָאגְן פַארְן גֵר: נֶעכְטְן הָאסְטוּ גֶעדִינְט עֲבוֹדָה זָרָה, אוּן הַיינְט קוּמְסְטוּ לֶערְנֶען תּוֹרָה פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן?

דָאס אִיז אוּנְז מְרַמֵּז אַז מִיר זָאלְן זִיךְ נִישְׁט לָאזְן צוּבְּרֶעכְן פוּנֶעם יֵצֶר הָרַע, וָואס זָאגְט, ווִי אַזוֹי קֶענְסְטוּ לֶערְנֶען תּוֹרָה וֶוען נֶעכְטְן הָאסְטוּ גֶעטוּהְן גְרוֹיסֶע עֲבֵירוֹת, ווַייל דֶער אֱמֶת אִיז אַז אַ אִיד קֶען שְׁטֶענְדִיג צוּרִיק קוּמֶען צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, נִישְׁט קַיין חִילוּק וָואס עֶר הָאט גֶעטוּהְן בִּיז יֶעצְט.

(זֹאת הַתּוֹרָה קְדוֹשִׁים סִימָן ז)

פַּרְשַׁת אֱמוֹר

אֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם. זָאגְט רַשִׁ״י, אֱמֹר וְאָמַרְתָּ, לְהַזְהִיר גְדוֹלִים עַל הַקְּטַנִּים.

מוֹהֲרָא״ש שְׁלִיטָ״א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן רס״א): אֲפִילוּ וֶוען אַ מֶענְטְש פַּאלְט פוּן זַיינֶע מַדְרֵגוֹת אִיז עֶס אוֹיךְ פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אַז אַזוֹי וֶועט דֶער מֶענְטְש זִיךְ מוּזְן בַּאנֵייעֶן, אָנְהֵייבְּן פוּן פְרִישׁ צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

אוּן דֶערְפַאר אֲפִילוּ וֶוען עֶס גֵייט גוּט פַארְן מֶענְטְש, עֶר לֶערְנְט, עֶר דַאוֶוענְט, אוּן עֶר פִילְט אַ גֶעשְׁמַאק אוּן אַ חַיוּת אִין עֲבוֹדַת ה׳, דַארְף עֶר אָבֶּער גֶעדֶענְקֶען אַז עֶס קֶען קוּמֶען אַ צַייט וָואס עֶר וֶועט גָארְנִישְׁט פִילְן, עֶס וֶועט אִים זַיין אִינְגַאנְצְן טוּנְקְל אוּן אוֹיסְגֶעלָאשְׁן, עֶר וֶועט נִישְׁט פִילְן קַיין שׁוּם חִיוּת, אָבֶּער עֶר וֶועט זִיךְ מוּזְן שְׁטַארְקְן אוּן דֶערְהַאלְטְן, אוּן אָנְהֵייבְּן פוּן פְרִישׁ צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אַזוֹי וִוי עֶר הָאט נָאךְ קֵיינְמָאל נִישְׁט גֶעדִינְט דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

דָאס אִיז פְּשַׁט, אֱמוֹר וְאָמַרְתָּ, לְהַזְהִיר גְדוֹלִים עַל הַקְּטַנִּים, מֶען דַארְף וָוארֶענֶען דִי גְרוֹיסֶע אוֹיף דִי קְלֵיינֶע, דָאס מֵיינְט אַז אִין דִי צַייט וָואס עֶס גֵייט גוּט פַארְן מֶענְטְש עֶר הָאט חִיוּת, זָאל עֶר זִיךְ צוּגְרֵייטְן פַאר דִי שְׁוֶוערֶע טֶעג, צוּ דִי צַייטְן וָואס עֶר וֶועט זַיין פִיל מִיט חֲלִישׁוּת הַדַעַת, אוּן עֶס וֶועט אִים זַיין אִינְגַאנְצְן טוּנְקְל, אַז עֶר זָאל זִיךְ דֶעמָאלְטְ׳ס אוֹיךְ קֶענֶען דֶערְהַאלְטְן.

(זֹאת הַתּוֹרָה אֱמוֹר סִימָן א)

אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹקָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ. לִכְאוֹרָה אִיז שְׁוֶוער וָואס דֶער פָּסוּק כַאפְּט אָן דִי לָשׁוֹן ״אֱלֹקָיו״, ״זַיין״ בַּאשֶׁעפֶּער, אוּן נִישְׁט דֶער גֶעוֶוענְטְלִיכֶער לָשׁוֹן ״אֱלֹקִים״, דֶער בַּאשֶׁעפֶּער.

מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן

חֵלֶק א, סִימָן ל״ו): פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן קוּמְט אַרָאפּ אַ פָּשׁוּטֶ׳ע לִיכְטִיגְקֵייט, וָואס קֶען וֶוערְן אוֹיסְגֶעטַייטְשְׁט צוּם גוּטְנְס, אָדֶער צוּם שְׁלֶעכְטְס.

אַז דֶער מֶענְטְשׁ גְלֵייבְּט אִינֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער מֵיינְט שְׁטֶענְדִיג זַיין גוּטְס, דֶעמָאלְטְס הָאט עֶר אַ גֶעשְׁמַאקֶע גְלִיקְלִיכֶע לֶעבְּן, אוֹיבּ אָבֶּער דֶער מֶענְטְשׁ רֶעדְט זִיךְ אַיין, אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אִים נִישְׁט לִיבּ, אוּן עֶר ווִיל זִיךְ חַס וְשָׁלוֹם נוֹקֵם זַיין אִין אִים, דֶעמָאלְטְס הָאט דֶער מֶענְטְשׁ אַ שְׁלֶעכְטֶע לֶעבְּן, אוּן אַלֶעס וֶוענְדְט זִיךְ אִין דֶעם מֶענְטְשׁ אַלֵיינְס.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, **אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹקָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ**, אַ מֶענְטְשׁ שֶׁעלְט נָאר ״זַיין״ בַּאשֶׁעפֶער, דָאס מֵיינְט אַז עֶר שֶׁעלְט נָאר, וַוייל עֶר מָשֶׁלְ׳ט זִיךְ אוֹיס אַ בַּאשֶׁעפֶער לוֹיט ווִי זַיין מֹחַ הָאט אוֹיסְגֶעטְרַאכְט, אָבֶער בֶּאֱמֶת אִיז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אַ גוּטֶער בַּאשֶׁעפֶער וָואס ווִיל אוּנְז נָאר הֶעלְפְן שְׁטֶענְדִיג.

(תּוֹךְ הַנַּחַל, לֵיל שַׁבַּת קוֹדֶשׁ, תש״ס)

וְאִישׁ כִּי יִתֵּן מוּם בַּעֲמִיתוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן יֵעָשֶׂה לוֹ. מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א זָאגְט אַז דֶער פָּסוּק קוּמְט אוּנְז מְרַמֵּז זַיין דָאס וָואס דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב, סִימָן קי״ג): פַּאר עֶס קוּמְט אַרוֹיס אַ גְזַר דִין אוֹיף אַ מֶענְטְשׁ חַס וְשָׁלוֹם, פְּרֶעגְט מֶען דֶעם מֶענְטְשׁ אַלֵיינְס צוּ עֶר אִיז מַסְכִּים צוּם גְזַר דִין, וָואס מֶען הָאט אוֹיף אִים גוֹזֵר גֶעוֶוען.

אַוַודַאי אוֹיבּ וֶועט מֶען פְּרֶעגְן דֶעם מֶענְטְשׁ אַלֵיינְס וֶועט עֶר נִישְׁט וֶועלְן, אוּן דֶערְפַאר פְרֶעגְט מֶען אִים אוֹיף אַ צְוֵוייטְן: יֶענֶער הָאט גֶעטוּהְן אַזוֹי אוּן אַזוֹי, וָואס הָאלְסְטוּ קוּמְט זִיךְ פַאר אִים? אוּן וָואס דֶער מֶענְטְשׁ פַּסְקֶ׳נְט אוֹיפְן צְוֵוייטְן, פַּסְקֶ׳נְט עֶר פַאר זִיךְ אַלֵיינְס.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, **וְאִישׁ כִּי יִתֵּן מוּם בַּעֲמִיתוֹ**, וֶוען אַ מֶענְטְשׁ זָאגְט אוֹיף אַ צְוֵוייטְן אַז עֶר הָאט אַ מוּם, **כַּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן יֵעָשֶׂה לוֹ**, אַזוֹי ווִי עֶר הָאט גֶע׳פַּסְקֶ׳נְט אוֹיפְן צְוֵוייטְן אַזוֹי טוּט מֶען פַאר אִים.

דֶערְפַאר דַארְף מֶען זִיךְ זַייעֶר אָפְּהִיטְן פוּן אָפְּ׳פַּסְקֶ׳ענֶען אַ צְוֵוייטְן, וַוייל מֶען כַאפְּט נִישְׁט אַז אִין דִי זֶעלְבֶּע צַייט פַּסְקֶ׳נְט מֶען זִיךְ אַלֵיינְס.

(זֹאת הַתּוֹרָה אֱמוֹר סִימָן ח)

פַּרְשַׁת בְּהַר

וְכִי יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהֶחֱזַקְתָּ בּוֹ, גֵּר וְתוֹשָׁב וָחַי עִמָּךְ. מוֹהַרָא״ש שְׁלִיטָ״א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן זָאגְט (לִיקוּטֵי הֲלָכוֹת, קִידוּשִׁין, הֲלָכָה ג׳ אוֹת ד׳): אַז מֶען זֶעהְט אַז עֶס זֶענֶען דָא עֲשִׁירִים וָואס ווִילְן נִישְׁט גֶעבְּן קַיין צְדָקָה, וֶוען מֶען קוּמְט זֵיי בֶּעטְן צְדָקָה זָאגְן זֵיי: ״עֶס אִיז הַיינְט שְׁוֶוערֶע צַייטְן, אִיךְ מוּטְשֶׁע מִיךְ זַייעֶר פַאר מִיר אוֹיךְ, אוּן אִיךְ קֶען נִישְׁט גֶעבְּן קַיין צְדָקָה״. אָבֶּער דֶער אֱמֶת אִיז אַז דֶער עוֹשֶׁר לֶעבְּט זִיךְ גַאנְץ בְּרֵייט, נָאר לוֹיט דִי גְרוֹיסֶע סְטַאנְדַארְטְן ווִי אַזוֹי עֶר הָאט זִיךְ אוֹיסְגֶעשְׁטֶעלְט זַיין לֶעבְּן, לוֹיט דֶעם מוּטְשֶׁעט עֶר זִיךְ. קוּמְט אוֹיס אַז פַאר זִיךְ פַארְגִינְט עֶר זִיךְ אַ בְּרֵייטֶע לֶעבְּן, אוּן פַאר דֶעם אָרִימַאן פַארְגִינְט עֶר נִישְׁט נָאר אַז עֶר זָאל נִישְׁט אוֹיסְגֵיין פַאר הוּנְגֶער.

אוּן אֲפִילוּ וֶוען דֶער עוֹשֶׁר זָאגְט עֶס נִישְׁט אַרוֹיס, אָבֶּער וֶוען עֶר זֶעהְט ווִי דֶער אָרִימַאן עֶרְלוֹיבְּט זִיךְ צוּ קוֹיפְן עֶפֶּעס מֶער ווִי בְּלוֹיז צוּם לֶעבְּן, עֶסְט עֶס אִים אוֹיף דָאס הַארְץ, ״פַאר דֶעם הָאבּ אִיךְ אִים גֶעדַארְפְט גֶעבְּן צְדָקָה?! אַז עֶר זָאל זִיךְ קוֹיפְן דָאס אוּן דָאס?״, כְּאִילוּ פַאר דֶעם עוֹשֶׁר קוּמְט זִיךְ אַלֶעס גוּטְס, אוּן פַאר דֶער אָרִימַאן קוּמְט זִיךְ נָאר מַמָּשׁ אַז עֶר זָאל נִישְׁט שְׁטַארְבְּן פוּן הוּנְגֶער.

דָאס זָאגְט דֶער פָּסוּק, וְחַי אָחִיךָ עִמָּךְ, דַיין בְּרוּדֶער זָאל לֶעבְּן ״מִיט דִיר״, אַזוֹי ווִי פַאר דִיר פַארְגִינְסְטוּ דִיךְ אַבִּיסְל בְּרֵייטֶער, פַארְגִין עֶס אוֹיךְ פַאר דַיין בְּרוּדֶער דֶער אָרִימַאן, אוּן זֶעה אַז עֶר זָאל אוֹיךְ זַיין פְרֵיילִיךְ, אוּן הָאבְּן וָואס עֶר דַארְף מִיט אַ בְּרֵייטְקַייט,

און דֶעמָאלְט וֶועט דִיר דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער צוּרִיק צָאלְן, אַז עֶס וֶועט אַרַיינְקוּמֶען דִי בְּרָכָה בַּיי דִיר, און עֶס וֶועט דִיר קֵיינְמָאל גָארְנִישְׁט פֶעלְן.

(זֹאת הַתּוֹרָה בְּהַר ד׳)

פָּרָשַׁת בְּחֻקֹּתַי

אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ וְגוֹ׳ וְנָתַתִּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעִתָּם. מוֹהֲרָא״ש שְׁלִיטָ״א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן ע״ו): דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער שִׁיקְט שְׁטֶענְדִיג גוּטֶע הַשְׁפָּעוֹת פַאךְן מֶענְטְש, נָאר נִישְׁט אֵייבִּיג הָאט דֶער מֶענְטְש דִי כֵּלִים עֶס מְקַבֵּל צוּ זַיין, און דֶערְפַאר קֶען נֶעמֶען אַ לַאנְגֶע צַייט בִּיז עֶס קוּמְט אָן צוּם מֶענְטְש, אָבֶער אוֹיבּ הָאט מֶען אֱמֶת׳דִיג בִּטָחוֹן אִינֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, מֶען גְלֵייבְּט אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער וֶועט זִיכֶער הֶעלְפְן, דֶעמָאלְטְס קוּמְט דִי הַשְׁפָּעוֹת שְׁנֶעלֶער, עֶר בַּאקוּמְט עֶס אִין דִי רִיכְטִיגֶע צַייט וֶוען עֶר דַארְף עֶס.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ, ״חֹק״ מֵיינְט אַ מִצְוָה וָואס מֶען פַארְשְׁטֵייט נִישְׁט, מֶען טוּט עֶס נָאר ווַייל דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶעהֵייסְן, און מֶען גְלֵייבְּט אִינֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוֹיבּ דוּ וֶועסְט אֱמֶת׳דִיג גְלֵייבְּן אִינֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, דֶעמָאלְטְס, **וְנָתַתִּי גִשְׁמֵיכֶם ״בְּעִתָּם״** וֶועסְטוּ בַּאקוּמֶען דַיין פַּרְנָסָה אִין דִי רִיכְטִיגֶע צַייט.

דָאס אִיז אַזוֹי ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי רֶבִּי אֱלִימֶלֶךְ זי״ע בְּרֶענְגְט (נוֹעַם אֱלִימֶלֶךְ, בְּהַר): פוּן זַיין בְּרוּדֶער דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי רֶבִּי זוּשָׁא זי״ע, אוֹיפְ׳ן פָּסוּק, **וְכִי תֹאמְרוּ מַה נֹּאכַל בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת הֵן לֹא נִזְרָע וְלֹא נֶאֱסֹף אֶת תְּבוּאָתֵנוּ, וְצִוִּיתִי אֶת בִּרְכָתִי לָכֶם** וְגוֹ׳, אוֹיבּ וֶועט אִיר פְרֶעגְן וָואס וֶועלְן מִיר עֶסְן אִין דִי שְׁמִיטָה יָאר? מֶען טָאר דָאךְ נִישְׁט אַיינְפְלַאנְצְן, זָאגְט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער, אִיךְ וֶועל אַרַיינְשִׁיקְן אַ בְּרָכָה אִין דִי זֶעקְסְטֶע יָאר אַז עֶס וֶועט שׁוֹין זַיין גֶענוּג פַאר דְרֵיי יָאר.

פְּרֶעגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי רֶבִּי זוּשָׁא זי"ע אַז עֶס אִיז נִישְׁט דֶער סֵדֶר פוּן פָּסוּק צוּ זָאגְן דִי קַשְׁיָא, פַּארְקֶערְט אַסַאךְ מָאל אִיז דָא אֵיין אִיבְּרִיגֶע אוֹת אִין פָּסוּק וָואס מִיט דֶעם וֶוערְט פַארֶענְטְפֶערְט אַסַאךְ קַשְׁיוֹת, נִישְׁט פַּארְקֶערְט, דִי תּוֹרָה זָאל אַרוֹיס שְׁרַייבְּן דִי קַשְׁיָא?

נָאר דֶער תֵּירוּץ אִיז, אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער שִׁיקְט שְׁטֶענְדִיג שֶׁפַע פַאר מֶענְטְשׁ אָן קַיין אָפְּשְׁטֶעל, נָאר וֶוען אַ מֶענְטְשׁ הֵייבְּט אָן פְּרֶעגְן קַשְׁיוֹת: פוּן וִוי וֶועל אִיךְ הָאבְּן צוּ עֶסְן? מִיט דֶעם הַאקְט עֶר אָפּ דִי שֶׁפַע, אוּן דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער מוּז פוּן פְּרִישׁ אַרַיין שִׁיקְן דִי שֶׁפַע.

דָאס אִיז פְּשַט אִין פָּסוּק, דִי תּוֹרָה וִויל אוֹיסְלֶערְנֶען דֶעם מֶענְטְשׁ אַז עֶר זָאל נִישְׁט פְּרֶעגְן קַיין קַשְׁיוֹת, נָאר גְלֵייבְּן אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער וֶועט אִים זִיכֶער הֶעלְפְן, ווייל אוֹיבּ דוּ וֶועסְט פְּרֶעגְן קַשְׁיוֹת, **וְכִי תֹאמְרוּ מַה נֹּאכַל בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת**, וֶועסְטוּ מִיט דֶעם אָפְּהַאקְן דִי שֶׁפַע, **וְצִוִּיתִי אֶת בִּרְכָתִי**, דֶעמָאלְטְס וֶועט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער דַארְפְן פוּן פְּרִישׁ אַרַיין שִׁיקְן דִי הַשְׁפָּעוֹת.

(תּוֹךְ הַנַּחַל, לֵיל שַׁבָּת קוֹדֶשׁ בְּהַר-בְּחֻקוֹתַי, תשס"ט)

וְיָשָׁן מִפְּנֵי חָדָשׁ תּוֹצִיאוּ. מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א זָאגְט אַז דֶער פָּסוּק קוּמְט אוּנְז מְרַמֵּז זַיין, דָאס וָואס דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, סִימָן ז): וֶוען אַ מֶענְטְשׁ רֶעדְט מִיט אַ צְוֵוייטְן פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן פוּן יִרְאַת שָׁמַיִם, עֶר גֶעבְּט אַרוֹיס פַאר זַיין חַבֵר וָואס עֶר הָאט אִין מוֹחַ, דֶעמָאלְטְס פִילְט אִים דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אָן זַיין מוֹחַ מִיט פְרִישֶׁע הַשָּׂגוֹת אִין עֲבוֹדַת הַשֵּׁם, ווייל אַזוֹי וִוי עֶר הָאט אוֹיסְגֶעלֵיידִיגְט זַיין מוֹחַ פַאר אַ צְוֵוייטְן, בַּאקוּמְט עֶר אַרַיין פְּרִישֶׁע זַאכְן.

דָאס אִיז פְּשַט אִין פָּסוּק, **וְיָשָׁן מִפְּנֵי חָדָשׁ תּוֹצִיאוּ**, דוּ זָאלְסְט שְׁטֶענְדִיג רֶעדְן מִיט חֲבֵרִים אוּן תַּלְמִידִים פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן אַזוֹי אַז דוּ וֶועסְט אוֹיסְלֵיידִיגְן דַיין מוֹחַ פַאר דַיינֶע חֲבֵרִים, וֶועסְטוּ בַּאקוּמֶען "חָדָשׁ" פְרִישֶׁע נַייעֶ גוּטֶע הַשָּׂגוֹת.

(זֹאת הַתּוֹרָה בְּחֻקֹּתַי סִימָן א)

וְכָשְׁלוּ **אִישׁ בְּאָחִיו כְּמִפְּנֵי חֶרֶב וְרֹדֵף אָיִן, וְלֹא תִהְיֶה לָכֶם תְּקוּמָה לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם.** מוֹהֲרָא״ש שְׁלִיטָ״א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק, לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן ל״ד): אוֹיפְ׳ן פָּסוּק (תְּהִלִּים ס״ט, כ״א): **חֶרְפָּה שָׁבְרָה לִבִּי**, אַז דִי בּוּשׁוֹת אוּן בִּזְיוֹנוֹת צוּבְּרֶעכְן זֵייעֶר אַ מֶענְטְשׁ, אוּן דִי עֵצָה אִיז זִיךְ מְקַשֵּׁר זַיין צוּ דִי נְקֻדָּה וָואס אִיז שַׁיָּיךְ צוּ אִים, דָאס מֵיינְט, אַז דִי עִיקָר בִּזְיוֹנוֹת הָאט אַ מֶענְטְשׁ וֶוען עֶר קוּקְט אוֹיף אַ צְוֵוייטְן ״יֶענֶער אִיז בֶּעסֶער פוּן מִיר, יֶענֶער אִיז מֶער מַצְלִיחַ פוּן מִיר״, אוּן מֶען הֵייבְּט אָן יֶענֶעם צוּ מְקַנֵּא זַיין, בִּיז מֶען רֶעדְט זִיךְ שׁוֹין אֵיין אַז יֶענֶער ווִיל מִיר רוֹדֶפְ׳ן, אִין דִי צַייט וָואס יֶענֶער טְרַאכְט בִּכְלַל נִישְׁט פוּן דִיר.

אוּן דִי עֵצָה דֶערְצוּ אִיז, אַז אַ מֶענְטְשׁ זָאל נָאר קוּקְן אוֹיף זַיין נְקֻדָּה, יֶעדֶער מֶענְטְשׁ הָאט אַ נְקֻדָּה, אַ זַאךְ וָואס נָאר עֶר קֶען אוֹיסְפִירְן, אוּן דֶערְפַאר דַארְף זִיךְ יֶעדֶער שְׁטַארְקְן נָאר מִיט זַיין אֵייגֶענֶע נְקֻדָּה, אוּן נִישְׁט קוּקְן אוֹיף יֶענֶעם, אוּן אַז מֶען קוּקְט נִישְׁט אוֹיף אַ צְוֵוייטְן הָאט מֶען נִישְׁט קַיין בִּזְיוֹנוֹת.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק **וְכָשְׁלוּ אִישׁ בְּאָחִיו** דֶער עִיקָר דוּרְכְפַאל פוּן אַ מֶענְטְשׁ אִיז, וֶוען עֶר קוּקְט אוֹיף אַ צְוֵוייטְן, **כְּמִפְּנֵי חֶרֶב וְרֹדֵף אָיִן**, כְּאִילוּ יֶענֶער ווִיל דִיר רוֹדֶפְ׳ן, אִין דִי צַייט וָואס יֶענֶער קוּקְט אֲפִילוּ נִישְׁט צוּ דַיין זַייט, **וְלֹא תִהְיֶה לָכֶם תְּקוּמָה לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם**, דוּ וֶועסְט דִיר נִישְׁט קֶענֶען דֶערְהַאלְטְן, וַוייל קִנְאָה עֶסְט אוֹיף אַ מֶענְטְשׁ, וֶוען מֶען קוּקְט אוֹיף צְוֵוייטְן עֶסְט מֶען זִיךְ מַמָּשׁ אוֹיף לֶעבֶּעדִיגֶערְהֵייט, אוּן מֶען וֶוערְט אִינְגַאנְצְן צוּבְּרָאכְן.

דֶערְפַאר דַארְף אַ מֶענְטְשׁ אַסַאךְ בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אַז עֶר זָאל נָאר קוּקְן אוֹיף דִי גוּטֶע זַאכְן וָואס עֶר הָאט, אוּן בִּכְלַל נִישְׁט קוּקְן אוֹיף אַ צְוֵוייטְן, וֶועט עֶר זֵייעֶר מַצְלִיחַ זַיין.

(תּוֹךְ הַנַּחַל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית, בְּהַר-בְּחֻקֹּתַי תשס״ז)

דִי גְרוֹיסְקֵייט פוּן לֶערְנֶען חוּמָשׁ רַשִׁ"י מִיטְן תַּרְגוּם

דֶער אֲרִ"י הַקָדוֹשׁ זָאגְט (שַׁעַר הַגִלְגוּלִים, הַקְדָמָה יז): וֶוען אַ מֶענְטְשׁ לֶערְנְט אַ פָּסוּק בַּייטָאג, דֶעמָאלְטְס בַּיינַאכְט וֶוען דִי נְשָׁמָה גֵייט אַרוֹיף, לֶערְנְט מֶען אִיר אוֹיס, זֵייעֶר אַסַאךְ סוֹדוֹת אוֹיף דֶעם פָּסוּק. כָּל שֶׁכֵּן וֶוען אַ מֶענְטְשׁ אִיז זוֹכֶה אוּן עֶר לֶערְנְט יֶעדְן טָאג עֶטְלִיכֶע פְּסוּקִים חוּמָשׁ רַשִׁ"י מִיטְן תַּרְגוּם, אַזוֹי אַז וֶוען עֶס קוּמְט פְרַייטִיג הָאט עֶר שׁוֹין בָּרוּךְ הַשֵּׁם מַעֲבִיר סִדְרָה גֶעוֶוען, קֶען מֶען זִיךְ נִישְׁט פָארְשְׁטֶעלְן דָאס גְרוֹיסְקֵייט דֶערְפוּן, אוּן וָואס פַאר אַ שְׂכַר מֶען בַּאקוּמְט פַאר דֶעם. אוּן לֵיידֶער רוֹב וֶועלְט זֶענֶען מוֹרָא'דִיג נִתְרַשֵׁל אִין 'דִי' מִצְוָה, אוּן דֶערְפַאר גֵייט אִיבֶּער אוֹיף מֶענְטְשְׁן עֲנִיוּת מִיט דַחְקוּת מִיט מַחֲלוֹת רַחְמָנָא לִצְלָן.

(קוּנְטְרֵס "לֶעבּ מִיטְן מְצִיאוּת")

ברסלב

ספר
במדבר

דֶער קְוַואל
פוּן תוֹרָה

דֶער בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים הָאט יֶעדְן אִידִישׁ קִינְד לִיבּ, מִיר זֶענֶען אַלֶע קִינְדֶער פוּנֶעם בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים אַזוֹי וִוי עֶס שְׁטֵייט ״בָּנִים אַתֶּם לַהֲוָיָ״ה אֱלֹקֵיכֶם״, אַזוֹי וִוי אַ קִינְד שֶׁעמְט זִיךְ נִישְׁט אוּן עֶר קוּמְט צוּ זַיין טַאטְן אוּן בֶּעט יֶעדֶע זַאךְ וָואס עֶר דַארְף הָאבְּן אֵיינְמָאל אוּן נָאכְאַמָאל אוּן נָאכְאַמָאל וְכוּ׳ וְכוּ׳, עֶר וֶוערְט נִישְׁט מִיד וְכוּ׳ וְכוּ׳, דָאס אִיז דָאךְ מַיין טַאטֶע, אוּן דוּ הָאסְט מִיךְ גֶעבּוֹירְן, בֶּעט אִיךְ דִיר דוּ זָאלְסְט מִיר גֶעבְּן דָאס וְכוּ׳ אוּן דָאס וְכוּ׳, עֶר שֶׁעמְט זִיךְ נִישְׁט צוּ בֶּעטְן, ״טַאטִי גֶעבּ מִיר וְכוּ׳, טַאטִי אִיךְ דַארְף וְכוּ׳״, אַזוֹי דַארְף אַ מֶענְטְשׁ זִיךְ צוּגֶעווֹאוֹינֶען רֶעדְן צוּם בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים. אֲפִילוּ בַּיים אָנְפַאנְג דַאכְט זִיךְ אִים אַז קֵיינֶער הֶערְט אִים נִישְׁט אוֹיס וְכוּ׳, סְ׳אִיז נִישְׁטָא אַזַא זַאךְ, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז אוֹיף דִי גַאנְצֶע וֶועלְט, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז אַ שׁוֹמֵעַ תְּפִילוֹת יִשְׂרָאֵל, עֶר הֶערְט אוֹיס דִי תְּפִלָּה פוּן אַ אִיד, וָואס עֶר בֶּעט וֶועט עֶר קְרִיגְן. עֶס נֶעמְט צַייט בִּיז דֶער מֶענְטְשׁ וֶועט זִיךְ אוֹיפְבּוֹיעֶן אַ כֵּלִי אוּן גְלֵייבְּן אַז עֶר אִיז אוֹיכֶעט חָשׁוּב בַּיים בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים. אִיבֶּער דֶעם דַארְף מֶען זִיךְ זֵייעֶר שְׁטַארְקְן, אוּן בֶּעטְן יֶעדְן טָאג וָואס מֶען וִויל, אוּן דֶער בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים וֶועט אַוַודַאי גֶעבְּן, אָבֶּער מֶען דַארְף זַיין אַ גֶעוַואלְדִיגֶער עַקְשָׁן אוֹיף דֶעם, רֶעדְן נָאר צוּ אִים, אוּן זִיךְ מְחַזֵק זַיין מִיט שִׂמְחָה, דֶעמָאלְטְס וֶועט דָאס גַאנְצֶע לֶעבְּן גֵיין אַנְדֶערְשׁ.

(אֲשֶׁר בַּנַּחַל בְּאִידִישׁ חֵלֶק א מִכְתָּב מד)

פַּרְשַׁת בַּמִּדְבָּר

וַיְדַבֵּר ה׳ אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאֹהֶל מוֹעֵד. רַשִׁ״י זָאגְט: וַוייל דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט לִיבּ דִי אִידְן, צֵיילְט עֶר זֵיי צוּ יֶעדֶע צַייט.

מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט וְוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן ל״ד): יֶעדֶע אִיד הָאט אַ נְקוּדָה, אַ זַאךְ וָואס נָאר עֶר קֶען אוֹיסְפִּירְן, אוּן מִיט דֶעם קֶען עֶר זִיךְ שְׁטַארְקְן אֲפִילוּ וֶוען עֶר זֶעהְט אַז אַנְדֶערֶע זֶענֶען מֶער מַצְלִיחַ פוּן אִים, אָבֶּער יֶענֶער הָאט דָאךְ נִישְׁט דִי נְקוּדָה וָואס אִיךְ הָאבּ.

דֶערְפַאר הָאט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער גֶעצֵיילְט דִי אִידְן יֶעדֶע שְׁטִיק צַייט, צוּ וַוייזְן אַז יֶעדֶער אִיד אִיז אַ בַּאזוּנְדֶערֶע גֶעצֵיילְטֶער אִיד, אוּן יֶעדֶער אִיד אִיז בַּאזוּנְדֶער חָשׁוּב בַּיים אֵייבֶּערְשְׁטְן.

מִיט דֶעם קֶען מֶען אוֹיךְ פַארְשְׁטֵיין דָאס וָואס עֶס וֶוערְט גֶעבְּרֶענְגְט אִין שֻׁלְחָן עָרוּךְ (אוֹרַח חַיִּים סִימָן תכח, סְעִיף ד׳): שְׁטֶענְדִיג לֵיינְט מֶען פַּרְשַׁת בַּמִּדְבָּר פַאר שָׁבוּעוֹת.

לוֹיט וְוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (שִׂיחוֹת הָרַ״ן סִימָן צ״א): אַ סְגוּלָה צוּ הָאבְּן הַתְמָדָה, צוּ לֶערְנֶען פְלַייסִיג, אַז מֶען זָאל נִישְׁט רֶעדְן קַיין שְׁלֶעכְטְס אוֹיף קַיין שׁוּם אִיד, וַוייל עֶס זֶענֶען דָא זֶעקְס הוּנְדֶערְט טוֹיזְנְט אוֹתִיּוֹת אִין דִי תּוֹרָה, קֶעגְן דִי זֶעקְס הוּנְדֶערְט טוֹיזְנְט אִידְן, אוּן אוֹיבּ רֶעדְט מֶען שְׁלֶעכְטְס אוֹיף אַ אִיד, מִיט דֶעם פַּסְל׳ט מֶען אֵיין אוֹת פוּן דִי סֵפֶר תּוֹרָה, אוּן אַז עֶס פֶעלְט אֵיין אוֹת פוּן דִי תּוֹרָה אִיז עֶס פָּסוּל, אוּן מֶען הָאט נִישְׁט קַיין חֵשֶׁק צוּ לֶערְנֶען.

דֶערְפַאר לֵיינְט מֶען שְׁטֶענְדִיג פַּרְשַׁת בַּמִּדְבָּר פַאר שָׁבוּעוֹת, צוּ וַוייזְן אַז יֶעדֶער אִיד אִיז אַ גֶעצֵיילְטֶע אִיד, יֶעדֶער אִיד אִיז זֵייעֶר חָשׁוּב, אוּן מֶען טָאר קֵיינֶעם נִישְׁט אַוֶועקְמַאכְן, נִישְׁט זִיךְ אוּן נִישְׁט אַ צְוֵוייטְן, אוּן אַזוֹי קֶען מֶען צוּגֵייין צוּ מְקַבֵּל זַיין דִי תּוֹרָה מִיט גְרוֹיס חֵשֶׁק אוּן גֶעשְׁמַאק.

(זֹאת הַתּוֹרָה בַּמִּדְבָּר סִימָן א)

וְחָנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ עַל מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ עַל דִּגְלוֹ. דֶער מֶדְרָשׁ זָאגְט (תַּנְחוּמָא פָּרָשַׁת בַּמִּדְבָּר): וֶוען דִי אִידְן זֶענֶען גֶעשְׁטַאנֶען בַּיים בַּארְג סִינַי צוּ מְקַבֵּל זַיין דִי תּוֹרָה, הָאבְּן זֵיי גֶעזֶעהְן דִי טוֹיזְנְטֶער מַלְאָכִים וָואס זֶענֶען דָארְט גֶעוֶוען, ווִי זֵיי שְׁטֵייעֶן מִיט אַ סֵדֶר מִיט פֶּענֶער, הָאבְּן דִי אִידְן גֶעזָאגְט: הַלְוַאי וָואלְטְן מִיר אוֹיךְ גֶעהַאט אַזֶעלְכֶע פֶּענֶער, אוּן דֶערְפַאר הָאט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער גֶעהֵייסְן אַז דִי אִידְן זָאלְן אוֹיךְ הָאבְּן פֶּענֶער.

לִכְאוֹרָה דַארְף מֶען פַארְשְׁטֵיין, וָואס אִיז דִי גְרוֹיסֶע זַאךְ מִיט דִי פֶּענֶער פוּן דִי מַלְאָכִים, אַז דִי אִידְן הָאבְּן אַזוֹי גֶעגְלוּסְט דֶערְצוּ?

מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז דָאס מַסְבִּיר, לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, סִימָן ה'): דוּרְךְ דֶעם וָואס אַ אִיד פְרֵיידְט זִיךְ מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטְן אוּן מִיט זַיינֶע מִצְוֹת, דוּרְךְ דֶעם גִיבְּט עֶר כֹּחַ פַאר דִי מַלְאָכִים.

דָאס מֵיינְט אַז מִיט יֶעדֶע מִצְוָה וָואס אַ אִיד טוּט, בַּאשַׁאפְט עֶר אַ מַלְאָךְ, אוּן דִי מַלְאָכִים וָואס וֶוערְן בַּאשַׁאפְן פוּן דִי מִצְוֹת, זֵיי בַּאגְלֵייטְן דֶעם מֶענְטְשׁ אוּן הִיטְן אִים אָפּ פוּן אַלֶעם שְׁלֶעכְטְס, אוּן פַארְקֶערְט אוֹיךְ, אוֹיב מֶען טוּט חַס וְשָׁלוֹם עֲבֵירוֹת, בַּאשַׁאפְט מֶען מִיט דֶעם שְׁלֶעכְטֶע מַלְאָכִים, וָואס זֵיי דֶערְבִּיטֶערְן דִי יָארְן פַארְן מֶענְטְשׁ.

ווִי אַזוֹי גִיבְּט מֶען כֹּחַ פַאר דִי גוּטֶע מַלְאָכִים? דוּרְךְ שִׂמְחָה, אַז מֶען פְרֵיידְט זִיךְ מִיט דִי מִצְוֹת וָואס מֶען הָאט זוֹכֶה גֶעוֶוען צוּ טוּהְן, מִיט דֶעם בַּאקוּמְט דֶער גוּטֶער מַלְאָךְ נָאךְ מֶער כֹּחַ צוּ הֶעלְפְן דֶעם מֶענְטְשׁ, אוּן אִים רַאטֶעוֶוען פוּן אַלֶעם שְׁלֶעכְטְס.

דֶערְפַאר וֶוען דִי אִידְן זֶענֶען גֶעשְׁטַאנֶען בַּיים בַּארְג סִינַי, אוּן זֵיי הָאבְּן גֶעזֶעהְן זֵייעֶר גֶעוַואלְדִיגֶע כֹּחַ, אַז מִיט יֶעדֶע מִצְוָה וָואס זֵיי טוּעֶן בַּאשַׁאפְן זֵיי מַלְאָכִים, הָאבְּן זֵיי גֶעגְלוּסְט דֶערְצוּ, אַז זֵיי זָאלְן אוֹיךְ זַיין אוֹיסְגֶעשְׁטֶעלְט מִיט פֶּענֶער אַזוֹי ווִי דִי מַלְאָכִים, זִיךְ צוּ דֶערְמַאנֶען דִי כֹּחַ וָואס זֵיי הָאבְּן, אוּן אַזוֹי וֶועלְן זֵיי זִיךְ אָנְשְׁטְרֶענְגֶען צוּ טוּהְן ווִי מֶער מִצְוֹת, אוּן זִיךְ פְרֵייעֶן מִיט דִי מִצְוֹת, אוּן דוּרְךְ דֶעם

בַּאקוּמֶען אַסַאךְ מַלְאֲכֵי שְׁמִירָה, זֵיי צוּ בַּאגְלֵייטְן אוּן אָפְּהִיטְן פוּן אַלֶעס שְׁלֶעכְטְס.

אוּן דֶערְפַאר לֵיינְט מֶען שְׁטֶענְדִיג פַּרְשַׁת בַּמִּדְבָּר פַאר יוֹם טוֹב שָׁבוּעוֹת, צוּ וַוייזְן דִי כֹּחַ וָואס אִידְן הָאבְּן מִיטְן מְקַיֵּים זַיין דִי תּוֹרָה אוּן מִצְוֹת וָואס מֶען גֵייט מְקַבֵּל זַיין אִין שָׁבוּעוֹת.

(תּוֹךְ הַנַּחַל לֵיל שַׁבַּת קוֹדֶשׁ בַּמִּדְבָּר תשס״ח)

פַּרְשַׁת נָשֹׂא

נָשֹׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם הֵם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם.. מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן ס״א): אַזוֹי וִוי אַ מֶענְטְשׁ דַארְף גְלֵייבְּן אִינֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אַזוֹי דַארְף אַ מֶענְטְשׁ אוֹיךְ גְלֵייבְּן אִין זִיךְ, אַז עֶר אִיז אוֹיךְ חָשׁוּב בַּיים אֵייבֶּערְשְׁטְן, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער דַארְף אִים הָאבְּן, וַוייל דֶער יֵצֶר הָרַע הָאט לִיב צוּ צוּבְּרֶעכְן דֶעם מֶענְטְשׁ: דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער דַארְף דִיר נִישְׁט, דוּ בִּיזְט גָארְנִישְׁט וֶוערְט, פוּן דִיר וֶועט שׁוֹין גָארְנִישְׁט וֶוערְן! דֶערְפַאר דַארְף זִיךְ אַ אִיד זֵייעֶר שְׁטַארְקְן אוּן ווִיסְן אַז עֶר אִיז יָא זֵייעֶר חָשׁוּב בַּיים אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן מִיט יֶעדֶע מִצְוָה וָואס עֶר טוּט, מַאכְט עֶר אַ גֶעוַואלְדִיגֶע נַחַת רוּחַ פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן.

אוּן סְפֶּעצִיעֶל דִי וָואס זֶענֶען מְקוּרָב צוּ אַ צַדִּיק, זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב, סִימָן ע״ב): דִי וָואס זֶענֶען מְקוּרָב צוּ אַן אֱמֶת'ן צַדִּיק פַאלְט אוֹיף זֵיי אַרוֹיף אַ שִׁפְלוּת, זֵיי פִילְן זֵייעֶר גֶעפַאלְן בַּיי זִיךְ, וַוייל כְּדֵי צוּ בַּאקוּמֶען דִי אַלֶע גוּטֶע זַאכְן וָואס מֶען בַּאקוּמְט בַּיים צַדִּיק, דַארְף מֶען קוֹדֶם דוּרְךְ גֵיין שְׁוֶוערִיקֵייטְן, אוּן דֶערְפַאר דַארְפְן זֵיי זִיךְ זֵייעֶר שְׁטַארְקְן אוּן זִיךְ נִישְׁט לָאזְן צוּבְּרֶעכְן פוּן קַיין שׁוּם זַאךְ.

דֶערְפַאר זָאגְט דֶער פָּסוּק פָארִיגֶע וָואךְ **נָשֹׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי קְהָת** הֵייבּ אוֹיף דִי קֶעפּ פוּן דִי בְּנֵי קְהָת, שְׁטַארְק זֵיי, זֵיי דַארְפְן אַסַאךְ

חִיזוּק, וַוייל זֵיי זֶענֶען אַזוֹי נָאנְט צוּ אַזַא הֵיילִיגֶע פְּלַאץ, צוּ דִי הֵיילִיגֶע מִשְׁכָּן, דֶערְפַאר זֶענֶען זֵיי זֵייעֶר צוּבְרָאכְן, אוּן זֵיי דַארְפְן אַז דוּ זָאלְסְט זֵיי מְחַזֵק זַיין.

אָבֶער דֶער פָּסוּק זָאגְט אוֹיךְ **נָשֹׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַם הֵם**, דִי בְּנֵי גֵרְשׁוֹן זֵיי זֶענֶען אוֹיךְ נָאנְט צוּם מִשְׁכָּן, אוּן זֵיי דַארְף מֶען אוֹיךְ אוֹיפְהֵייבְן אוּן מְחַזֵק זַיין, **לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם**, זֵיי זָאלְן וִויסְן פוּן וָואסֶערֶע חָשׁוּבֶ׳ע מִשְׁפָּחָה זֵיי שְׁטַאמֶען, אוּן זֵיי זָאלְן זִיךְ זֵייעֶר שְׁטַארְקְן, אוּן נִישְׁט וֶוערְן צוּפַאלְן אוּן צוּבְרָאכְן פוּנֶעם יֵצֶר הָרַע וָואס וִויל זֵיי צוּבְרֶעכְן, נָאר זֵיי זָאלְן גֶעדֶענְקְן אַז זֵיי זֶענֶען זֵייעֶר חָשׁוּב בַּיים אֵייבֶערְשְׁטְן.

(זֹאת הַתּוֹרָה, נָשֹׂא סִימָן א)

יְבָרֶכְךָ ה׳ וְיִשְׁמְרֶךָ, דֶער אֵייבֶערְשְׁטֶער זָאל דִיר בֶּענְטְשְׁן אוּן אָפְּהִיטְן. זָאגְט דֶער מֶדְרָשׁ (בַּמִדְבַּר רַבָּה פָּרָשָׁה י״א, סִימָן ה): **יְבָרֶכְךָ ה׳**, דֶער אֵייבֶערְשְׁטֶער זָאל דִיר בֶּענְטְשְׁן מִיט גֶעלְט, (בַּמִדְבַּר רַבָּה פָּרָשָׁה יב, סִימָן ג). **וְיִשְׁמְרֶךָ**, אוּן אָפְּהִיטְן פוּן מַזִיקִין.

מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן ס״ח): בֶּאֱמֶת וָואלְט יֶעדֶער אִיד גֶעדַארְפְט הָאבְּן גֶעלְט, נָאר עֶס אִיז דָא אֵיין שְׁלֶעכְטֶע מִדָה וָואס דָאס נֶעמְט אַוֶועק דִי גֶעלְט פוּנֶעם מֶענְטְשׁ, אוּן עֶס אִיז זֵייעֶר שְׁוֶוער פָּטוּר צוּ וֶוערְן פוּן דִי מִדָה, אֲפִילוּ וֶוען מֶען וֵוייסְט אַז דוּרְךְ דֶעם וֶועט מֶען פַארְלִירְן גֶעלְט, קֶען מֶען זִיךְ אָבֶער נָאךְ אַלְץ נִישְׁט מִתְגַבֵּר זַיין דֶערוֹיף.

אוּן דִי שְׁלֶעכְטֶע מִדָה אִיז ״כַּעַס״, וַוייל כַּעַס אוּן גֶעלְט קוּמֶען פוּנֶעם זֶעלְבְּן פְּלַאץ, אוּן וֶוען מֶען וֶוערְט אִין כַּעַס, מֶען רֶעגְט זִיךְ אוֹיף, דוּרְךְ דֶעם פַארְלִירְט מֶען דִי גֶעלְט, וֶוען דֶער יֵצֶר הָרַע זֶעהְט אַז עֶס דַארְף יֶעצְט אַרָאפְּקוּמֶען הַשְׁפָּעוֹת פוּן גֶעלְט פַאר אַ מֶענְטְשׁ, שְׁטֶעלְט עֶר אִים אוּנְטֶער אַ נִסָיוֹן פוּן כַּעַס, אוּן אוֹיב דֶער מֶענְטְשׁ פַאלְט אַדוּרְךְ, עֶר וֶוערְט גֶערֶעגְט, פַארְלִירְט עֶר זַיין גֶעלְט.

וַוייל מִיט דֶעם וָואס אַ מֶענְטְשׁ וֶוערְט גֶערֶעגְט בַּאשַׁאפְט עֶר שְׁלֶעכְטֶע מַזִיקִים, וָואס זֵיי

זֶענֶען אִים מְצַעֵר און מאכְן שָׁאדְן זַיין גֶעלְט.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, יְבָרֶכְךָ ה׳ בְּמָמוֹן, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער וֶועט דִיר בֶּענְטְשְׁן מִיט גֶעלְט, אָבֶער עֶס פֶּעלְט נָאךְ אוֹיס וְיִשְׁמְרֶךָ מִן הַמַּזִּיקִין, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאל דִיר אָפְּהִיטְן פוּן דִי מַזִּיקִים וָואס וֶוערְן בַּאשַׁאפְן פוּן כַּעַס, אַז מֶען זָאל זִיךְ נִישְׁט אוֹיפְרֶעגְן, אַזוֹי וֶועט מֶען הָאבְן אַסַאךְ גֶעלְט.

(זֹאת הַתּוֹרָה נָשֹׂא סִימָן ג)

פָּרָשַׁת בְּהַעֲלֹתְךָ

וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן. זָאגְט רַשִׁ״י: לְהַגִּיד שִׁבְחוֹ שֶׁל אַהֲרֹן שֶׁלֹּא שִׁינָּה, דָאס קוּמְט לוֹיבְּן אַהֲרֹן, אַז עֶר הָאט נִישְׁט מְשַׁנֶה גֶעוֶוען.

מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז דָאס מַסְבִּיר, לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב, סִימָן ס״ח): אַן אֱמֶת׳ע צַדִּיק אִיז סַיי אוּנְטְן און סַיי אוֹיבְן, דָאס מֵיינְט אַז אֲפִילוּ עֶר לֶעבְּט מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, עֶר אִיז צוּגֶעקְלֶעבְּט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אָבֶער פוּן דִי אַנְדֶערֶע זַייט אִיז עֶר אוֹיךְ אוּנְטְן, עֶר לָאזְט זִיךְ אַרָאפּ צוּ מֶענְטְשְׁן, עֶר שְׁמוּעֶסְט מִיט זֵיי, עֶר פַארְבְּרֶענְגְט מִיט זֵיי, און אַזוֹי אִיז עֶר זֵיי אוֹיךְ מְקָרֵב צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

דָאס אִיז גֶעוֶוען אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, פוּן אֵיין זַייט אִיז עֶר גֶעוֶוען זֵייעֶר הֵיילִיג, עֶר אִיז אַרַיין לִפְנַי וְלִפְנִים אִין קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, אָבֶער פוּן דִי אַנְדֶערֶע זַייט הָאט עֶר זִיךְ אַרָאפְּגֶעלָאזְט צוּ מֶענְטְשְׁן, עֶר הָאט גֶעמַאכְט שָׁלוֹם בַּיִת צְווִישְׁן אִידְן. וִוי דִי חֲזַ״ל דֶערְצֵיילְן (אָבוֹת דְּרַבִּי נָתָן, פֶּרֶק י״ב): וֶוען צְוֵויי מֶענְטְשְׁן זֶענֶען גֶעוֶוען צוּקְרִיגְט, אִיז אַהֲרֹן גֶעגַאנְגֶען צוּ אֵיינֶעם און אִים גֶעזָאגְט: דוּ וֵוייסְט אִיךְ קוּם יֶעצְט פוּן דַיין חָבֵר, עֶס רַייסְט אִים דָאס הַארְץ אַז עֶר הָאט דִיר גֶעטְשֶׁעפֶּעט, עֶר זָאגְט: וַויי אִיז מִיר, אַז אִיךְ הָאבּ גֶעטְשֶׁעפֶּעט מַיין חָבֵר, וִוי אַזוֹי קֶען אִיךְ אִים אִיבֶּערְבֶּעטְן? אַזוֹי הָאט אַהֲרֹן גֶערֶעדְט צוּ אֵיינֶעם, בִּיז עֶר

הָאט טַאקֶע אַיינְגֶעזֶעהְן אַז זַיין חַבֵר הָאט חֲרָטָה, און וויל אִים אֱמֶת'דִיג אִיבֶּערְבֶּעטְן.

דֶערְנָאךְ אִיז עֶר גֶעגַאנְגֶען צוּם צְוֵוייטְן אוּן גֶעזָאגְט דִי זֶעלְבֶּע זַאךְ: דוּ וֵוייסְט, דַיין חַבֵר שֶׁעמְט זִיךְ מַמָשׁ פוּן דִיר, אַז עֶר הָאט דִיר מְצַעֵר גֶעוֶוען, עֶר קֶען זִיךְ מַמָשׁ נִישְׁט מוֹחֵל זַיין אַז עֶר הָאט דִיר וֵויי גֶעטוּהְן, עֶר ווִיל דִיר זֵייעֶר שְׁטַארְק אִיבֶּערְבֶּעטְן! אַזוֹי הָאט עֶר גֶערֶעדְט מִיטְן צְוֵוייטְן בִּיז יֶענֶער הָאט זִיךְ אוֹיךְ בַּארוּהִיגְט און מוֹחֵל גֶעוֶוען זַיין חַבֵר.

וֶוען דִי צְוֵויי חֲבֵרִים הָאבְּן זִיךְ נָאכְדֶעם גֶעטְרָאפְן, זֶענֶען זֵיי אַרוֹיפְגֶעפַאלְן אֵיינֶער אוֹיפְן צְוֵוייטְן אוּן זִיךְ גֶעקוּשְׁט.

דָאס אִיז גֶעוֶוען דִי מַעְלָה פוּן אַהֲרֹן, "לְהַגִּיד שְׁבָחוֹ שֶׁל אַהֲרֹן שֶׁלֹּא שִׁינָּה" אֲפִילוּ עֶר אִיז גֶעוֶוען אַזוֹי הֵיילִיג, און דָבוּק צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, הָאט עֶר גָארְנִישְׁט מְשַׁנֶּה גֶעוֶוען בַּיי זַיין הַאנְדְלֶען מִיט מֶענְטְשְׁן, פַארְקֶערְט, עֶר הָאט זִיךְ אַרָאפְּגֶעלָאזְט צוּ מֶענְטְשְׁן, און זֵיי מְקָרֵב גֶעוֶוען.

(זֹאת הַתּוֹרָה בְּהַעֲלֹתְךָ סִימָן ב)

נָאךְ אַ פְּשַׁט זָאגְט מוֹהֲרָא"ש שְׁלִיטָ"א, לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט דֶערְצֵיילְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, סִימָן קט"ו): עֶר פְלֶעגְט זִיךְ זֵייעֶר שְׁטַארְקְן צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, זַיין סֵדֶר אִיז גֶעוֶוען, אַז וֶוען עֶר הָאט זִיךְ אוֹיסְגֶעקְלִיבְּן אַ וֶועג צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אִיז עֶר אָנְגֶעגַאנְגֶען מִיט דֶעם וֶועג מִיט אַ שְׁטַארְקֵייט פַּאר אַ שְׁטִיק צַייט, און אִין דִי צַייט הָאט עֶר זִיךְ נִישְׁט גֶעלָאזְט פַארְפִירְן פוּן גָארְנִישְׁט, אֲפִילוּ עֶס אִיז אִים אַרַיינְגֶעקוּמֶען פְרִישֶׁע מַחְשָׁבוֹת, אַז עֶר דַארְף אַנְדֶערְשׁ טוּהְן, הָאט עֶר זִיךְ בִּכְלַל נִישְׁט צוּגֶעהֶערְט דֶערְצוּ, נָאר עֶר אִיז וַוייטֶער גֶעגַאנְגֶען זַיין וֶועג.

דָאס אִיז פְּשַׁט "לְהַגִּיד שְׁבָחוֹ שֶׁל אַהֲרֹן שֶׁלֹּא שִׁינָּה" אַהֲרֹן הָאט זִיךְ אוֹיסְגֶעקְלִיבְּן אַ גֶעווִיסֶע וֶועג ווִיאַזוֹי צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, ווִי אַזוֹי צוּ צִינְדְן דִי מְנוֹרָה, און מִיט דֶעם אִיז עֶר גֶעגַאנְגֶען, און נִישְׁט מְשַׁנֶּה גֶעוֶוען.

דָאס קוּמְט אוּנְז לֶערְנֶען, אַז מִיר זָאלְן אוֹיךְ אַזוֹי טוּהְן, אוֹיב

אַ איד האָט מְקַבֵּל גֶעוֶוען פוּן אַ צַדִיק אַ וֶועג וויאַזוֹי צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, זָאל עֶר מִיט דֶעם גֵיין מִיט מְסִירַת נֶפֶשׁ בִּיזְן סוֹף, אוּן זִיךְ נִישְׁט לָאזְן פַארְפִירְן פוּן קַיין שׁוּם מֶענְטְשׁ, אוּן אֲפִילוּ נִישְׁט פוּן אֵייגֶענֶע מַחְשָׁבוֹת וָואס זֶענֶען אִים מְבַלְבֵּל, אוּן אוֹיף אַזַא וֶועג וֶועט עֶר זִיכֶער מַצְלִיחַ זַיין.

(זֹאת הַתּוֹרָה בְּהַעֲלֹתְךָ סִימָן ג)

כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר הֶרְאָה ה׳ אֶת מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת הַמְּנֹרָה.

חַזַ״ל זָאגְן (בַּמִדְבָּר רַבָּה, רֵישׁ פַּרְשַׁת הַשָּׁבוּעַ): עֶס אִיז שְׁוֶוער גֶעוֶוען פַאר משֶׁה רַבֵּינוּ ווִי אַזוֹי צוּ מַאכְן דִי מְנוֹרָה, בִּיז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אִים גֶעזָאגְט: נֶעם אַ שְׁטִיקְל גָאלְד אוּן וַוארְף עֶס אַרַיין אִין פֵייעֶר, אוּן עֶס וֶועט וֶוערְן אַ מְנוֹרָה.

לִכְאוֹרָה דַארְף מֶען פַארְשְׁטֵיין, פַארְוָואס אִיז אַזוֹי שְׁוֶוער גֶעוֶוען פַאר משֶׁה צוּ מַאכְן דִי מְנוֹרָה, מֶער פוּן אַלֶע אַנְדֶערֶע כֵּלִים פוּן דִי מִשְׁכָּן?

מוֹהֲרָא״ש שְׁלִיטָ״א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן כ״ז): כְּדֵי אַלֶע מֶענְטְשְׁן פוּן דִי וֶועלְט זָאלְן דִינֶען נָאר דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן אַוֶועק וַוארְפְן אַלֶע זֵייעֶרֶע זִילְבֶּערְנֶע אוּן גָאלְדֶענֶע עֲבוֹדָה זָרָה׳ס, דָאס גֶעשֶׁעהְט דוּרְךְ דִי שָׁלוֹם וָואס עֶס אִיז דָא אוֹיף דִי וֶועלְט, וַוייל וֶוען דִי גַאנְצֶע וֶועלְט לֶעבְּט בְּשָׁלוֹם, מֶען קְרִיגְט זִיךְ נִישְׁט אֵיינֶער מִיטְן צְוֵוייטְן, קֶען אֵיינֶער מַסְבִּיר זַיין פַארְן צְוֵוייטְן, אַז עֶס אִיז דָא נָאר אֵיין עֵצָה אוֹיף דִי וֶועלְט, צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

אַלֶע מַחְלוֹקֶת אוֹיף דִי וֶועלְט הֵייבְּן זִיךְ גֶעוֶוענְטְלִיךְ אָן וֶועגְן גֶעלְט, אֵיינֶער אִיז מְקַנֵא דֶעם צְוֵוייטְן אַז עֶר אִיז מֶער מַצְלִיחַ פוּן אִים, עֶר הָאט מֶער גֶעלְט פוּן אִים, אָבֶּער וֶוען מֶען זָאל אַוֶועקְוַוארְפְן דִי אַלֶע זִילְבֶּערְנֶע אוּן גָאלְדֶענֶע עֲבוֹדָה זָרוֹת, מֶען זָאל ווִיסְן אַז גֶעלְט קוּמְט נָאר פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, וֶועט זַיין שָׁלוֹם אוֹיף דֶער וֶועלְט, וַוייל אַז אֵיינֶער וֶועט דַארְפְן גֶעלְט וֶועט עֶר גֵיין צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער וֶועט אִים הֶעלְפְן עֶר וֶועט ווִיסְן, אִיךְ דַארְף נִישְׁט צוּקוּמֶען צוּ קַיין מֶענְטְשְׁן,

און דֶעמָאלְטְס וֶועט מֶער נִישְׁט זַיין קַיין מַחְלוֹקֶת אוֹיף דֶער וֶועלְט, און מֶען וֶועט קֶענֶען אַרַיינְבְּרֶענְגֶען אֱמוּנָה און יִרְאַת שָׁמַיִם אִין דִי גַאנְצֶע וֶועלְט.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן זָאגְט (לִיקוּטֵי הֲלָכוֹת, רֹאשׁ חוֹדֶשׁ, הֲלָכָה ז׳): דִי מְנוֹרָה אִיז מְרַמֵּז אוֹיף דִי שָׁלוֹם צְווִישְׁן אִידְן, דִי מְנוֹרָה הָאט גֶעהַאט נַיין און פֶערְצִיג חֲלָקִים אָבֶער אַלֶעס אִיז גֶעוֶוען פוּן אֵיין שְׁטִיק, דָאס אִיז מְרַמֵּז אוֹיף דִי נַיין און פֶערְצִיג אוֹתִיּוֹת וָואס אִיז דָא אִין דִי נֶעמֶען פוּן דִי צְוֶועלְף שְׁבָטִים, אַז אַלֶע דַארְפְן זַיין פוּן אֵיין שְׁטִיק, צוּ לֶעבְן אִינְאֵיינֶעם בְּשָׁלוֹם.

דָאס אִיז שְׁוֶוער גֶעוֶוען פַאר מֹשֶׁה רַבֵּינוּ, וִוי אַזוֹי קֶען אִיךְ מַאכְן דִי מְנוֹרָה? וִוי אַזוֹי קֶען אִיךְ מַאכְן אַז אַלֶע אִידְן זָאלְן לֶעבְן בְּשָׁלוֹם, און זִיךְ נִישְׁט קְרִיגְן? עֶס אִיז דָאךְ דָא אַזוֹיפִיל מַחְלוֹקֶת און חִילוּקֵי דֵעוֹת בַּיי אִידְן.

הָאט אִים דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער גֶעזָאגְט, נֶעם דֶעם שְׁטִיק גָאלְד און וַוארְף עֶס אַרַיין אִין פֵייעֶר, דָאס מֵיינְט נֶעם דִי תַּאֲוָה פוּן גֶעלְט און וַוארְף עֶס אַרַיין אִין פֵייעֶר, אַז מֶען זָאל מֶער נִישְׁט נָאכְלוֹיפְן גֶעלְט, מֶען זָאל וִויסְן אַז גֶעלְט גֶעבְּט נָאר דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער, און נִישְׁט מְקַנֵּא זַיין אַ צְוֵוייטְן וָואס הָאט מֶער גֶעלְט, און אַזוֹי וֶועט זִיךְ אוֹיפְהֶערְן דִי מַחְלוֹקֶת, וַוייל רוֹב מַחְלוֹקֶת קוּמְט נָאר פוּן גֶעלְט.

(תּוֹךְ הַנַּחַל, סְעוּדָה שְׁלִישִׁית, בְּהַעֲלֹתְךָ תשנ״א)

פַּרְשַׁת שְׁלַח

לֹא נוּכַל לַעֲלוֹת אֶל הָעָם כִּי חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ, דִי מְרַגְלִים הָאבְּן גֶעזָאגְט פַאר דִי אִידְן, מִיר וֶועלְן נִישְׁט קֶענֶען גֵיין אוֹיף אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וַוייל דִי גוֹיִם זֶענֶען שְׁטֶערְקֶער. זָאגְט רַשִׁ״י אַז זֵיי הָאבְּן גֶערֶעדְט קֶעגְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אַז אֲפִילוּ דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער וֶועט זִיךְ נִישְׁט קֶענֶען אַן עֵצָה גֶעבְּן מִיט זֵיי, רַחֲמָנָא לִיצְלָן.

מוהרא״ש שליט״א איז דאס מסביר, לויט ווי דער הייליגער רבי זאגט (ליקוטי מוהר״ן חלק ב, סימן נ״ח): עס איז דא מענטשן וואס מיינען, אז א צדיק וואס איז זייער גרויס, קען זיך נישט אראפלאזן צו די וועלטליכע זאכן, ער ווייסט נישט וואס עס טוט זיך דא אויף די גשמיות׳דיגע וועלט, ווייל ער איז זייער ווייט פון גשמיות, אבער דער אמת איז נישט אזוי, פארקערט, ווי גרעסער דער צדיק איז, אלץ מער ווייסט ער וואס עס טוט זיך אויף דער וועלט, אזוי ווי מען זעהט, דער אייבערשטער וואס ער איז דאך דער גרעסטער וואס איז נאר שייך, גרעסער און העכער פון די גאנצע וועלט, און פון דעסט וועגן פירט ער די גאנצע וועלט, מיט א געוואלדיגע השגחה פרטיות.

דאס איז געווען דער פגם פון די מרגלים, זיי האבן געטראכט אז דא ווען מען איז אין מדבר, פירט טאקע דער אייבערשטער די אידן שלא כדרך הטבע, מען גייט מיט וואלקענעס, מען עסט מן פון הימל, מען טרינקט פונעם שטיין און אזוי ווייטער, אבער דארט אין ארץ ישראל איז פיל מיט גוים, אלעס זעהט אויס ווי עס פירט זיך בדרך הטבע, האבן זיי געזאגט אז דער אייבערשטער קען זיך נישט אראפלאזן דארט אין אזא מצב, דער אייבערשטער איז צו גרויס זיך אראפ צו לאזן דארט.

אבער דאס איז געווען זייער טעות, פארקערט ווייל דער אייבערשטער איז אזוי גרויס, לאזט ער זיך אראפ צו די וועלט, און ער פירט די גאנצע וועלט, א יעדע קלייניקייט וואס פאסירט אויף די וועלט קומט נאר פונעם אייבערשטן, און אזוי ווי מען זעהט טאקע אז דער אייבערשטער האט געמאכט אז די גוים אין ארץ ישראל זאלן זיין פארנומען צו באערדיגן זייערע טויטע, און נישט קוקן אויף די מרגלים, אבער די מרגלים האבן אלעס אויסגעדרייט צו שלעכטס.

און דאס האבן די מרגלים געזאגט, **ושם ראינו את הנפילים**, זאגט רש״י אז דאס זענען געווען די קינדער פון די מלאכים וואס זענען אראפ געפאלן פון הימל, ווי עס ווערט געברענגט אין פרשת בראשית, אז עס זענען געווען

מַלְאָכִים וָואס הָאבְּן גֶע'טַעֲנָה'ט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן אַז עֶר זָאל נִישְׁט בַּאשַׁאפְן דֶעם מֶענְטְשׁ וַוייל עֶר וֶועט זִינְדִיגְן, הָאט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זֵיי גֶעזָאגְט, אוּמְזִיסְט וֶוער אִיךְ אָנְגֶערוּפְן רַחוּם וְחַנוּן? אוֹיבּ זֵיי וֶועלְן זִינְדִיגְן וֶועלְן זֵיי תְּשׁוּבָה טוּהְן אוּן אִיךְ וֶועל זֵיי צוּרִיק נֶעמֶען, אוּן דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אַרָאפּ גֶעשִׁיקְט דִי מַלְאָכִים אוֹיף דֶער וֶועלְט, צוּ זֶעהְן אוֹיבּ זֵיי וֶועלְן זִיךְ קֶענֶען דֶערְהַאלְטְן, אוּן לְמַעֲשֶׂה הָאבְּן זֵיי זִיךְ נִישְׁט דֶערְהַאלְטְן, זֵיי הָאבְּן גֶעזִינְדִיגְט.

דָאס הָאבְּן דִי מְרַגְלִים גֶעזֶעהְן דִי נְפִילִים, זֵיי הָאבְּן גֶעזֶעהְן אַז אֲפִילוּ דִי מַלְאָכִים הָאבְּן זִיךְ נִישְׁט גֶעקֶענְט דֶערְהַאלְטְן אוֹיף דֶער וֶועלְט, וְוִי אַזוֹי וֶועלְן זִיךְ דִי אִידְן קֶענֶען דָארְט דֶערְהַאלְטְן אִין אַזַא גַשְׁמִיוּת'דִיגֶע וֶועלְט, אָבֶּער זֵיי הָאבְּן נִישְׁט גֶעוואוּסְט אַז אַ מֶענְטְשׁ הָאט אַ גְרֶעסֶערֶע כֹּחַ פוּן אַ מַלְאָךְ, עֶר קֶען זִיךְ יָא דֶערְהַאלְטְן אוֹיף דֶער וֶועלְט, אוּן אוֹיבּ מֶען זִינְדִיגְט קֶען מֶען תְּשׁוּבָה טוּהְן, אוּן דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער, דֶער רַחוּם וְחַנוּן, נֶעמְט יֶעדְן אָן.

(תּוֹךְ הַנַּחַל לֵיל שַׁבָּת קוֹדֶשׁ שְׁלַח תשׁ"ס)

וַיַּהַס כָּלֵב אֶת הָעָם אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עָלֹה נַעֲלֶה וְיָרַשְׁנוּ אֹתָהּ כִּי יָכוֹל נוּכַל לָהּ, כָּלֵב הָאט שְׁטִיל גֶעמַאכְט דִי פָאלְק אוּן גֶעזָאגְט, אַז מִיר וֶועלְן יָא אַרַיין גֵיין אִין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אוּן מִיר וֶועלְן בַּייקוּמֶען דִי גוֹיִם. זָאגְט רַשִׁ"י, אַז כָּלֵב הָאט גֶעזָאגְט, אַז אֲפִילוּ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ וֶועט אוּנְז הֵייסְן מַאכְן לֵייטֶערְס, אוּן אַרוֹיף גֵיין אִין הִימְל, וֶועלְן מִיר דָאס אוֹיךְ קֶענֶען בַּאוַוייזְן.

וָואס הָאט דָא כָּלֵב גֶעוָואלְט אַרוֹיסְבְּרֶענְגֶען מִיט דֶעם?

מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט וְוִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן נ"א): דֶער עִיקָר דַארְף אַ מֶענְטְשׁ הָאבְּן אַ שְׁטַארְקֶע רָצוֹן, אַ שְׁטַארְקֶע ווילְן, צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, בֶּעטְן אַסַאךְ דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אַז מֶען זָאל זוֹכֶה זַיין צוּ זַיין אַן עֶרְלִיכֶער אִיד, אוּן אִינְצְוִוישְׁן דַאוֶועט מֶען אוּן מֶען לֶערְנְט.

אָבֶּער אַ מֶענְטְשׁ אַלֵיינְ'ס אִיז זֵייעֶר שְׁוֶוער אָנְצוּהַאלְטְן דֶעם רָצוֹן, אָנְצוּהַאלְטְן דֶעם ווִילְן, וַוייל עֶר וֶוערְט צוּבְּרָאכְן וֶוען עֶר

זֶעהְט אַז עֶר אִיז נִישְׁט מַצְלִיחַ, דֶערְפַאר דַארְף מֶען גֵיין צוּ אַ צַדִיק וָואס זָאל מְעוֹרֵר זַיין אוּן מְחַזֵק זַיין דֶעם מֶענְטְשׁ אַז עֶר קֶען יָא, אוּן עֶר וֶועט יָא מַצְלִיחַ זַיין, אוֹיבּ עֶר וֶועט נִישְׁט אוֹיפְגֶעבְּן. אַזוֹי וִוי דֶער בַּעַל שֵׁם טוֹב זי״ע הָאט גֶעזָאגְט: עֶס אִיז נִישְׁטָא אַזַא זַאךְ 'אִיךְ קֶען נִישְׁט', עֶס אִיז נָאר דָא 'אִיךְ וִויל נִישְׁט', אוֹיבּ דוּ ווִילְסְט וֶועסְטוּ קֶענֶען". אוּן דָאס טוּט דֶער צַדִיק אַריינְשַׁיינֶען אִינֶעם מֶענְטְשׁ, אַז עֶר זָאל נִישְׁט וֶוערְן צוּבְּרָאכְן פוּן גָארְנִישְׁט, אוּן נִישְׁט אוֹיפְגֶעבְּן דִי רָצוֹן.

דֶערְפַאר וֶוען כָּלֵב הָאט גֶעזֶעהְן אַז דִי מְרַגְלִים שְׁרֶעקְן אָן דִי אִידְן אַז זֵיי וֶועלְן נִישְׁט קֶענֶען אַרַיין גֵיין אִין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אוּן זֵיי וֶועלְן נִישְׁט קֶענֶען בַּייקוּמֶען דִי שְׁטַארְקֶע גוֹיִם, הָאט עֶר פַארְשְׁטַאנֶען אַז יֶעצְט דַארְף עֶר מְחַזֵק זַיין דִי אִידְן מִיט "אֱמוּנַת חֲכָמִים", צוּ גֵיין צוּם צַדִיק, צוּ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ, וַוייל נָאר דֶער צַדִיק קֶען מְחַזֵק זַיין אוּן גֶעבְּן דִי כּוֹחוֹת פַאר אַ מֶענְטְשׁ נִישְׁט אוֹיפְצוּגֶעבְּן דִי רָצוֹן.

דֶערְפַאר הָאט עֶר גֶעזָאגְט פַאר דִי אִידְן, אוֹיבּ מִיר וֶועלְן זִיךְ הַאלְטְן בַּיים צַדִיק, וֶועלְן מִיר אַלֶעס קֶענֶען דוּרְךְ פִירְן, אֲפִילוּ דִי שְׁוֶוערְסְטֶע זַאכְן, אֲפִילוּ עֶר וֶועט אוּנְז הֵייסְן אַרוֹיפְקְרִיכְן אִין הִימְל מִיט לֵייטֶערְ'ס, וֶועלְן מִיר עֶס אוֹיךְ קֶענֶען בַּאוַוייזְן.

(תּוֹךְ הַנַּחַל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית שְׁלַח תשס"ז)

פַּרְשַׁת קֹרַח

וַיִּקַּח קֹרַח. זָאגְט רַשִׁ"י וָואס הָאט קֹרַח גֶעטוּהְן? עֶר הָאט צוּזַאמְגֶענוּמֶען צְוֵויי הוּנְדֶערְט פוּפְצִיג הוֹיפְּטְן פוּן סַנְהֶדְרִין, אוּן עֶר הָאט זֵיי אָנְגֶעטוּהְן טַלֵיתִים וָואס זֶענֶען גֶעוֶוען אִינְגַאנְצְן תְּכֵלֶת, אוּן עֶר הָאט גֶעפְרֶעגְט פוּן מֹשֶׁה: מֶען דַארְף נָאךְ אַרוֹיף לֵייגְן צִיצִית אוֹיף דִי טַלֵיתִים? הָאט מֹשֶׁה גֶעזָאגְט: יָא, הָאט עֶר אָנְגֶעהוֹיבְּן חוֹזֵק מַאכְן, אוֹיבּ אֵיין קְלֵיינֶע בֶּענְדְל פוּן תְּכֵלֶת פַּטֶרְ'ט דֶעם גַאנְצְן טַלִית, דַארְף

דָאך אַ טַלִית וָואס אִיז נָאר פוּן תְּכֵלֶת זִיכֶער זַיין גוּט?

אוּן דֶער מִדְרָשׁ בְּרֶענְגְט אוֹיף (תַּנְחוּמָא קֹרַח ב): עֶר הָאט גֶעפְרֶעגְט פוּן מֹשֶׁה: אַ שְׁטוּב וָואס אִיז פִיל מִיט סִפְרֵי תּוֹרוֹת, דַארְף אַ מְזוּזָה אוֹיפְ'ן טִיר? הָאט מֹשֶׁה גֶעזָאגְט: יָא, הָאט עֶר וַוייטֶער חוֹזֶק גֶעמַאכְט: אוֹיב אַ קְלֵיינֶע מְזוּזָה וָואס הָאט נָאר צְוֵויי פַּרְשִׁיּוֹת פוּן דִי תּוֹרָה פַּטֶרְ'ט דִי שְׁטוּב, פַארְוָואס זָאל אַ גַאנְצֶע סֵפֶר תּוֹרָה נִישְׁט קֶענֶען פַּטֶרְ'ן?

מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז דָאס מַסְבִּיר, לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, סִימָן י"ט): עֶס זֶענֶען דָא מֶענְטְשְׁן וָואס מֵיינֶען אַז דֶער עִיקָּר תַּכְלִית אוֹיף דֶער וֶועלְט אִיז צוּ זַיין קְלוּג, צוּ אַרוֹיס הָאבְּן קְלָאר יֶעדֶע זַאךְ וִוי אַזוֹי דָאס אַרְבֶּעט, אָבֶּער מִיר וֵוייסְן דֶעם אֱמֶת אַז דֶער עִיקָּר תַּכְלִית אוֹיף דֶער וֶועלְט אִיז נָאר צוּ טוּהְן אַסַאך מִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אָן קַיין שׁוּם חָכְמוֹת, מֶען דַארְף גָארְנִישְׁט פַארְשְׁטֵיין אוּן אַרוֹיס הָאבְּן.

אוּן אַ רְאָיָה צוּ דֶעם אִיז, וַוייל אוֹיב דֶער עִיקָּר תַּכְלִית אִיז צוּ פַארְשְׁטֵיין מִיט חָכְמָה, דֶעמָאלְטְס קֶען רוֹב וֶועלְט נִישְׁט צוּקוּמֶען צוּם תַּכְלִית, וַוייל רוֹב וֶועלְט אִיז נִישְׁט אַזוֹי קְלוּג, זֶעהְט מֶען פוּן דֶעם אַז דֶער עִיקָּר אִיז נָאר צוּ טוּהְן מִצְוֹת פְּשׁוּטֶ'ערְהֵייט אָן קַיין חָכְמוֹת. דָאס זָאגְט שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ (קֹהֶלֶת י"ב, י"ג): **סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע, אֶת הָאֱלֹקִים יְרָא וְאֶת מִצְוֹתָיו שְׁמוֹר**, דֶער עִיקָּר תַּכְלִית אוֹיף דִי וֶועלְט אִיז נָאר צוּ טוּהְן מִצְוֹת אוּן מוֹרָא הָאבְּן פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, **כִּי זֶה "כָּל" הָאָדָם**, וַוייל דָאס קֶען "יֶעדֶער" מֶענְטְשׁ טוּהְן.

דָאס זָאגְט רַשִׁ"י, וְקֹרַח שֶׁפִּקֵּחַ הָיָה מַה רָאָה לִשְׁטוּת זֶה? וַוייל קֹרַח אִיז גֶעוֶוען אַ פִּקֵּחַ, אַ קְלוּגֶער מֶענְטְשׁ, דָאס הָאט אִים גֶעבְּרֶענְגְט זַיין דוּרְכְּפַאל, וַוייל עֶר אִיז גֶעגַאנְגֶען מִיט חָכְמוֹת, עֶר הָאט גֶעוָואלְט פַארְשְׁטֵיין אוּן אַרוֹיסְהָאבְּן יֶעדֶע זַאךְ, וִוי אַזוֹי אַרְבֶּעט דִי מִצְוָה פוּן תְּכֵלֶת? וִוי אַזוֹי אַרְבֶּעט דִי מִצְוָה פוּן מְזוּזָה? אוּן נָאכְדֶעם אִיז עֶר אַייְנְגֶעשְׁלוּנְגֶען גֶעוָוארְן אִין דֶער עֶרְד.

דֶערְפַאר, ווָאוּיל אִיז דֶעם מֶענְטְשׁ וָואס דִינְט

דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן בִּתְמִימוּת אָן קֵיין חָכְמוֹת, עֶר טוּט אַלֶע מִצְוֹת וִוי אַזוֹי דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶעהֵייסְן, וֶועט אִים זִיכֶער גוּט זַיין אוֹיף דִי וֶועלְט אוּן אוֹיף יֶענֶע וֶועלְט, אוּן וֶוער עֶס גֵייט מִיט חָכְמוֹת, פַאלְט אַוֶועק צוּם סוֹף.

(זֹאת הַתּוֹרָה קֹרַח סִימָן ב)

וַיִּקָּהֲלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן. לִכְאוֹרָה דַארְף מֶען פַארְשְׁטֵיין, וָואס הָאט גֶעפֶעלְט פַאר קֹרַח אַז עֶר הָאט גֶעקְרִיגְט אוֹיף מֹשֶׁה רַבֵּינוּ? עֶר אִיז גֶעוֶוען אַ לֵוִי, עֶר הָאט גֶעטְרָאגְן דֶעם אָרוֹן, עֶר אִיז גֶעוֶוען אַ גְרוֹיסֶער עוֹשֶׁר, וִוי דִי גְמָרָא זָאגְט (פְּסָחִים קי״ט): דְרֵיי הוּנְדֶערְט בְּהֵמוֹת הָאבְּן גֶעדַארְפְט שְׁלֶעפְּן דִי שְׁלִיסְלֶעך פוּן דִי אוֹצְרוֹת פוּן קֹרַח, עֶס הָאט אִים גָארְנִישְׁט גֶעפֶעלְט, פַארְוָואס הָאט עֶר גֶעדַארְפְט קְרִיגְן אוֹיף מֹשֶׁה רַבֵּינוּ?

מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז דָאס מַסְבִּיר, לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב, סִימָן י׳): דֶער עִיקָר טַעַם פַארְוָואס מֶענְטְשְׁן זֶענֶען וַוייט פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אִיז וַוייל זֵיי הָאבְּן נִישְׁט קֵיין יִשּׁוּב הַדַעַת, אוּן פַארְוָואס הָאט מֶען נִישְׁט קֵיין יִשּׁוּב הַדַעַת? וַוייל מֶען אִיז נִישְׁט פְרֵיילִיך, אוּן פַארְוָואס אִיז מֶען נִישְׁט פְרֵיילִיך? וַוייל מֶען קוּקְט נִישְׁט אוֹיף דִי נְקוּדוֹת טוֹבוֹת וָואס מֶען הָאט, דָאס מֵיינְט אַז מֶען פְרֵיידְט זִיך נִישְׁט מִיט דִי קְלֵיינֶע גוּטֶע זַאכְן וָואס מֶען הָאט גֶעטוּהְן.

דָאס אִיז גֶעוֶוען דֶער פְּגַם פוּן קֹרַח אַז עֶר אִיז נִישְׁט גֶעוֶוען צוּפְרִידְן מִיט וָואס עֶר הָאט גֶעהַאט, אוּן דֶערְפַאר הָאט עֶר נִישְׁט גֶעקֶענְט זַיין פְרֵיילִיך, עֶר הָאט שְׁטֶענְדִיג גֶעדַארְפְט נָאך אוּן נָאך.

אַזוֹי וִוי מֶען זֶעהְט אַז עֶר אִיז נִישְׁט גֶעוֶוען צוּפְרִידְן מִיט אֵיין מְזוּזָה אוֹיפְ׳ן טִיר, עֶר הָאט גֶעדַארְפְט הָאבְּן אַ גַאנְצֶע שְׁטוּבּ פִיל מִיט סְפָרִים, עֶר אִיז נִישְׁט גֶעוֶוען צוּפְרִידְן מִיט אֵיין בֶּענְדְל תְּכֵלֶת אוֹיפְ׳ן טַלִית, עֶר הָאט גֶעדַארְפְט הָאבְּן אַ טַלִית וָואס אִיז גֶעוֶוען אִינְגַאנְצְן תְּכֵלֶת, אוּן דִי זֶעלְבֶּע בְּגַשְׁמִיוּת אִיז עֶר קֵיינְמָאל נִישְׁט גֶעוֶוען צוּפְרִידְן מִיט וָואס עֶר הָאט גֶעהַאט, עֶר הָאט שְׁטֶענְדִיג גֶעדַארְפְט נָאך אוּן נָאך, אוּן דָאס

הָאט אִים גֶעבְּרֶענְגְט צוּ קְרִיגְן אוֹיף מֹשֶׁה רַבֵּינוּ.

דֶערְפַאר דַארְף מֶען זֶעהְן אַסַאך צוּ בֶּעטְן דֶעם אײבֶּערְשְׁטְן אַז מֶען זָאל זַיין אַ צוּפְרִידֶענֶער מֶענְטְשׁ, סַיי בְּגַשְׁמִיּוּת זַיין צוּפְרִידְן מִיט וָואס מֶען הָאט, אוּן סַיי בְּרוּחָנִיּוּת, צוּ זַיין פְרֵיילִיך מִיט יֶעדֶע זַאךְ וָואס מֶען אִיז זוֹכֶה אַריין צוּ כַאפְּן צוּ טוּהְן דֶעם רָצוֹן ה׳, אֲפִילוּ עֶס אִיז נָאר אַ קְלֵיינִיקַייט, אוּן אַזוֹי וֶועט מֶען הָאבְּן אַ גְלִיקְלִיךְ לֶעבְּן.

(תּוֹךְ הַנַּחַל, סְעוּדָה שְׁלִישִׁית, קֹרַח תשס״ה)

פַּרְשַׁת חֻקַּת

זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה׳ לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָרָה אֲדֻמָּה. דִי מְפוֹרְשִׁים פְרֶעגְן פַארְוָואס זָאגְט דִי תּוֹרָה זֹאת חֻקַּת "הַתּוֹרָה", דָאס אִיז דִי גֶעזֶעץ פוּן דִי "תּוֹרָה", מֶען רֶעדְט דָאךְ דָא נָאר פוּן אֵיין מִצְוָה, פוּן דִי מִצְוָה פוּן "פָּרָה אֲדוּמָה"?

נָאךְ אִיז שְׁוֶוער, דִי פָּסוּק הֵייבְּט אָן מִיטְן לָשׁוֹן "לֵאמֹר" וָואס דָאס מֵיינְט אֲמִירָה רַכָּה, אַ ווייכֶע שְׁפְּרַאךְ, אוּן דֶער פָּסוּק זָאגְט וַוייטֶער "דַּבֵּר" אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וָואס דָאס אִיז אַ שְׁטְרֶענְגֶע לָשׁוֹן.

מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז דָאס מַסְבִּיר, לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב, סִימָן ח): אֲפִילוּ עֶס אִיז דָא אַ מִצְוָה פוּן "תּוֹכָחָה", וֶוען מֶען זֶעהְט אַ אִיד טוּט אַן עֲבֵירָה דַארְף מֶען אִים זָאגְן מוּסָר, אָבֶּער נִישְׁט יֶעדֶער קֶען עֶס טוּהְן. אַזוֹי וִוי מִיר גֶעפִינֶען אִין דִי גְמָרָא (עֲרָכִין ט״ז:): רֶבִּי עֲקִיבָא הָאט גֶעזָאגְט: אִיךְ וואוּנְדֶער מִיר אוֹיבּ עֶס אִיז דָא הַיינְט אֵיינֶער וָואס קֶען זָאגְן מוּסָר! אוּן אוֹיבּ רֶבִּי עֲקִיבָא הָאט דָאס גֶעזָאגְט אִין זַיין דוֹר, וָואס זָאלְן מִיר שׁוֹין הַיינְט זָאגְן? וַוייל וֶוען אֵיינֶער זָאגְט מוּסָר אוּן עֶר ווייסְט נִישְׁט וִוי אַזוֹי, טוּט עֶר גָארְנִישְׁט אוֹיף, אוּן עֶר מַאכְט נָאךְ עֶרְגֶער, מֶען קֶען נָאר זָאגְן מוּסָר אַזוֹי וִוי מֹשֶׁה רַבֵּינוּ הָאט גֶעזָאגְט מוּסָר, אַזוֹי וִוי דִי גְמָרָא דֶערְצֵיילְט (שַׁבָּת פ״ח:):

װען די אידן האבן געזינדיגט מיט די עבירה פון די עגל, װאס די אידן האבן דעמאלטס עובר געװען אויף די דריי הארבסטע עבירות, עבודה זרה, גילוי עריות, און שפיכת דמים, האט זיי משה רבינו געזאגט: דער אייבערשטער האט ענק נאך אלץ ליב! און אזוי האבן די אידן תשובה געטוהן, און װען משה רבינו װאלט זיי אנגעשריגן װאס האט עטץ געטוהן?! איר װייסט װאס איר האט דא פארדארבן?! װאלטן די אידן געװארן אינגאנצן מיואש, און זיי װאלטן אינגאנצן אויפגעגעבן און נישט תשובה געטוהן.

און די זעלבע גייט װייטער אן אין יעדן דור, װי רש"י ברענגט אויפ'ן פסוק (שמות ל"ב, ל"ד): **וביום פקדי ופקדתי**, אז ביי יעדע שטראף װאס עס קומט אויף אידן, איז דא אין דעם אביסל פונעם חטא העגל, װייל די עבירות פון דעמאלטס חזר'ן זיך איבער אין יעדן דור, און װער עס װיל היינט זאגן מוסר פאר אידן, קען עס נאר טוהן אויף דעם װעג פון משה רבינו, אויף א גוטע װעג, צו מחזק זיין אידן: דער אייבערשטער האט ענק נאך אלץ ליב! און דאס װעט זיי געבן די חיזוק, צוריק צו קומען צום אייבערשטן און תשובה טוהן.

דערפאר דארף מען זעהן צו גיין צו אזא צדיק װאס איז מחזק אידן, און װייזט זיי אז דער אייבערשטער האט זיי ליב, און זיי קענען שטענדיג קומען צום אייבערשטן.

דאס איז פשט אין פסוק, די פרה אדומה איז דאך דער תיקון אויף אלע עבירות, װאס אלעס איז כלול אין די עבירה פון די עגל, זאגט דער פסוק, **זאת חקת "התורה"**, דאס איז די געזעץ פון די גאנצע תורה, װייל אזוי װי משה רבינו האט גערעדט צו די אידן נאך די חטא העגל, אזוי דארף מען שטענדיג רעדן צו אידן, נאר מחזק זיין און שטארקן.

דאס זאגט דער פסוק װייטער "לאמר" - "דבר" װען מען װיל זאגן שטרענגע װערטער פאר אידן, מוז עס זיין אויך אויף א װייכע װעג פון חיזוק.

(תוך הנחל ליל שבת קודש חקת שנת תשס"ז)

וַיַּךְ אֶת הַסֶּלַע. דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶעהֵייסְן פַאר מֹשֶׁה רַבֵּינוּ עֶר זָאל רֶעדְן צוּם שְׁטֵיין אַז עֶס זָאל גֶעבְּן וַואסֶער, אָבֶּער מֹשֶׁה רַבֵּינוּ הָאט גֶעשְׁלָאגְן דֶעם שְׁטֵיין.

מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן קצ"ו): אוֹיף דִי מִשְׁנָה (אָבוֹת ב): אַל תַּעֲשֶׂה תְּפִלָּתְךָ קֶבַע, אֶלָּא רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים לִפְנֵי הַמָּקוֹם, "קֶבַע" קֶען אוֹיךְ מֵיינֶען "גְנֵיבָה", דָאס מֵיינְט אַז וֶוען אַ אִיד בֶּעהְט פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אַ זַאךְ, דַארְף עֶס זַיין בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים, מֶען טָאר נִישְׁט זַיין פַארְ'עַקְשֶׁ'נְט אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער מוּז דַוְקָא טוּהְן וָואס מֶען הָאט גֶעבֶּעטְן, דָאס הֵייסְט אַזוֹי ווִי גְנֵיבָה, נָאר אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער ווִיל זָאל עֶר מִיר גֶעבְּן, אוּן אַז נִישְׁט נִישְׁט.

אַוודַאי אוֹיף תְּפִלָּה דַארְף מֶען הָאבְּן עַקְשָׁנוּת, בֶּעטְן אוּן בֶּעטְן, אוּן נִישְׁט אוֹיפְהֶערְן צוּ בֶּעטְן, אָבֶּער נָאכְן בֶּעטְן דַארְף מֶען הָאבְּן אַסַאךְ סַבְלָנוּת, אוּן זִיךְ אִיבֶּערְגֶעבְּן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן אַז עֶר זָאל טוּהְן ווִי אַזוֹי עֶר פַארְשְׁטֵייט, ווַייל עֶר ווֵייסְט דִי בֶּעסְטֶע וָואס עֶס אִיז גוּט פַאר אוּנְז.

זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן כ): דָאס אִיז גֶעוֶוען דֶער פְּגַם פוּן מֹשֶׁה רַבֵּינוּ, אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶעוָואלְט אַז עֶר זָאל בֶּעטְן מִיט דִי מוֹיל, דָאס מֵיינְט נִישְׁט זִיךְ עַקְשֶׁ'עֶנֶען, אָבֶּער מֹשֶׁה רַבֵּינוּ הָאט גֶעשְׁלָאגְן דֶעם שְׁטֵיין, דָאס מֵיינְט אַז עֶר אִיז גֶעגַאנְגֶען מִיט עַקְשָׁנוּת, אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאל דַוְקָא טוּהְן וָואס עֶר הָאט גֶעבֶּעטְן.

אַוַדַאי בַּיי מֹשֶׁה רַבֵּינוּ אִיז דָאס גֶעוֶוען אַ דַקּוֹת'דִיגֶע פְּגַם, וָואס מִיר פַארְשְׁטֵייעֶן נִישְׁט, אָבֶּער דִי תּוֹרָה שְׁרַייבְּט דָאס אַז מִיר זָאלְן זִיךְ אָפְּלֶערְנֶען, אַז מֶען זָאל אַסַאךְ בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן וָואס מֶען דַארְף, אָבֶּער נִישְׁט מִיט עַקְשָׁנוּת, נָאר נָאכְן בֶּעטְן זָאל מֶען זִיךְ אִיבֶּערְגֶעבְּן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

(תּוֹךְ הַנַּחַל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית חֻקַּת שְׁנַת תשס"ז)

פַּרְשַׁת בָּלָק

וַיִּשָּׂא בִלְעָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לִשְׁבָטָיו. זָאגְט רַשִׁ״י אַז בִּלְעָם הָאט גֶעזֶעהְן אַז יֶעדֶער לֶעבְּט פַּאר זִיךְ אוּן קֵיינֶער קוּקְט נִישְׁט אַרַיין צוּ יֶענֶעם, דִי טִירְן פוּן זֵייעֶרֶע גֶעצֶעלְטְן זֶענֶען נִישְׁט אַיינ׳ס קֶעגְן דִי אַנְדֶערֶע.

מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב׳ בְּהַקְדָּמָה): אוֹיפְ׳ן פָּסוּק (יְחֶזְקֵאל ל״ג): **אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם**, אַז אַבְרָהָם אָבִינוּ הָאט גֶעדִינְט דֶעם אײבֶּערְשְׁטְן מִיט דִי בְּחִינָה פוּן אֶחָד, דָאס מֵיינְט אַז עֶר הָאט נִישְׁט גֶעקוּקְט אוֹיף קֵיינֶעם, נָאר אַזוֹי וִוי עֶר וָואלְט גֶעוֶוען אֵיין אֵיינְצִיגֶער מֶענְטְשׁ אוֹיף דִי גַאנְצֶע וֶועלְט.

אוּן דָאס אִיז אַ יְסוֹד פַאר יֶעדְן מֶענְטְשׁ, רוֹב מָאל וָואס אַ מֶענְטְשׁ וֶוערְט אָפְּגֶעשְׁוַואכְט אִין אִידִישְׁקֵייט אִיז דָאס נָאר וַוייל עֶר קוּקְט אוֹיף אַנְדֶערֶע מֶענְטְשְׁן, וָואס מֶענְטְשְׁן וֶועלְן זָאגְן וֶועגְן אִים, אָבֶער וֶוען אַ מֶענְטְשׁ אִיז שְׁטַארְק מִיט דֶעם אַז עֶר אִיז נָאר דֶער אֵיינְצִיגְסְטֶער מֶענְטְשׁ אוֹיף דֶער וֶועלְט, וֶוערְט עֶר נִישְׁט צוּבְּרָאכְן פוּן קַיין שׁוּם מֶענְטְשׁ, אוּן עֶר גֵייט וַוייטֶער אָן מִיט זַיין עֲבוֹדַת הַקּוֹדֶשׁ.

דָאס אִיז פְּשַׁט וָואס דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת רְאִיָּה, סִימָן ח׳): ״מִי שֶׁעוֹצֵם עֵינָיו מֵרְאוֹת בְּרָעָה, עַל יְדֵי זֶה נִיצוֹל מִבִּזְיוֹנוֹת - וֶוער עֶס קוּקְט נִישְׁט וִוי מֶען טָאר נִישְׁט, וֶוערְט גֶערַאטֶעוֶועט פוּן בִּזְיוֹנוֹת״. דָאס מֵיינְט אַז וֶוען אַ מֶענְטְשׁ קוּקְט בִּכְלַל נִישְׁט אוֹיף אַ צְוֵוייטְן, עֶס אִינְטֶערֶעסִירְט אִים נִישְׁט צוּ זֶעהְן אוֹיבּ יֶענֶער הָאט גֶעלַאכְט אָדֶער חוֹזֵק גֶעמַאכְט פוּן אִים, דוּרְךְ דֶעם וֶוערְט עֶר גֶערַאטֶעוֶועט פוּן בִּזְיוֹנוֹת, וַוייל אַ בִּזָיוֹן אִיז נָאר דָא אוֹיבּ מֶען קוּקְט וִוי אַזוֹי דֶער צְוֵוייטֶער לַאכְט, אוּן אֵיינֶער וָואס קוּקְט נִישְׁט אוֹיף אַ צְוֵוייטְן, קֶען מֶען אִים נִישְׁט צוּבְּרֶעכְן.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, וֶוען בִּלְעָם הָאט גֶעזֶעהְן אַז דִי

אִידְן לֶעבְּן זִיךְ יֶעדֶער פַאר זִיךְ, קֵיינֶער קוּקְט נִישְׁט אוֹיף אַ צְוֵוייטְן, הָאט עֶר גֶעוואוּסְט אַז זֵיי וֶועט מֶען קֵיינְמָאל נִישְׁט קֶענֶען צוּבְּרֶעכְן אָדֶער שְׁוַואךְ מַאכְן.

(זֹאת הַתּוֹרָה בָּלָק ב)

לֹא **הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל ה׳ אֱלֹקָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ.** דֶער מִדְרָשׁ זָאגְט (בַּמִּדְבָּר רַבָּה כ, כ): דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער קוּקְט נִישְׁט אוֹיף זֵייעֶרֶע עֲבֵירוֹת נָאר אוֹיף זֵייעֶר גֵאוּת.

מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א׳ סִימָן רפ״ב): אַז אַ מֶענְטְשׁ דַארְף זִיךְ אַלֵיינְ׳ס דַן זַיין לְכַף זְכוּת, עֶר דַארְף קוּקְן נָאר אוֹיף דִי גוּטֶע זַאכְן וָואס עֶר טוּט אוּן זִיךְ מְחַיֵּ׳ זַיין מִיט דֶעם אוּן נִישְׁט קוּקְן אוֹיף דִי שְׁלֶעכְטֶע חֲלָקִים, אוּן אַזוֹי אוֹיךְ בַּיי אַ צְוֵוייטְן אִיד דַארְף מֶען קוּקְן נָאר אוֹיף יֶענֶעמְ׳ס גוּטֶע חֲלָקִים, אוּן נִישְׁט אוֹיף יֶענֶעמְ׳ס שְׁלֶעכְטְ׳ס.

אוּן בֶּאֱמֶת גֵייט דִי בֵּיידֶע זַאכְן צוּזַאמֶען, וֶוען אַ מֶענְטְשׁ קוּקְט בַּיי זִיךְ נָאר אוֹיף זַיין גוּטְ׳ס, דֶעמָאלְטְ׳ס אִיז עֶר פְרֵיילִיךְ אוּן עֶר קוּקְט בַּיי יֶענֶעם אוֹיךְ נָאר דִי גוּטְ׳ס, אָבֶער וֶוען אַ מֶענְטְשׁ זֶעהְט נָאר דִי שְׁלֶעכְטְ׳ס בַּיי זִיךְ וֶוערְט עֶר אַ דֶערְבִּיטֶערְטֶער מֶענְטְשׁ, אוּן עֶר זֶעהְט נָאר שְׁלֶעכְטְ׳ס בַּיי יֶעדְן אֵיינֶעם.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, דֶער פָּסוּק גֵייט אַרוּיף אוֹיף יֶעדְן אִיד, **לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב** - מֶען זָאל נִישְׁט קוּקְן אוֹיף דִי שְׁלֶעכְטְ׳ס פוּן דִי פָּשׁוּטֶע אִידְן, **וְלֹא רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל** - אוּן אוֹיךְ נִישְׁט קוּקְן דִי שְׁלֶעכְטְ׳ס אוֹיף צַדִּיקִים, אוּן וִוי אַזוֹי אִיז מֶען זוֹכֶה צוּ דֶעם? **ה׳ אֱלֹקָיו עִמּוֹ** - וֶוען מֶען וֵוייסְט אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז שְׁטֶענְדִיג מִיט אִים, נִישְׁט קֵיין חִילוּק וָואס עֶר הָאט גֶעטוּהְן הָאט אִים דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער נָאךְ אַלְץ לִיבּ, אוּן עֶר אִיז מִיט אִים, בַּיי אִים, הָאט, דָאס אִיז זֵייעֶר חָשׁוּב בַּיים אֵייבֶּערְשְׁטְן.

(זֹאת הַתּוֹרָה בָּלָק ח׳)

וַיַּרְא **פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיָּקָם מִתּוֹךְ הָעֵדָה וַיִּקַּח רֹמַח בְּיָדוֹ.** מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א

זָאגְט אַז דֶער פָּסוּק קוּמְט אוּנְז מְרַמֵז זַיין דָאס וָואס דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א׳ סִימָן ל"ו): אַז וֶוען דִי תַּאֲווֹת שְׁטַארְקְן זִיךְ אוֹיף אַ מֶענְטְשׁ זָאל עֶר לֵיינֶען קְרִיאַת שְׁמַע, אוּן מִיט דֶעם וֶועט עֶר אָפְּקִילְן זַיין יֵצֶר הָרַע.

דִי חַזַ"ל זָאגְן (בְּרָכוֹת טו.): כָּל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע וּמְדַקְדֵק בְּאוֹתִיּוֹתֶיהָ מְצַנְּנִין לוֹ גֵיהִנּוֹם, דָאס מֵיינְט נִישְׁט נָאר דִי גֵיהִנּוֹם פוּן יֶענֶע וֶועלְט, נָאר אוֹיךְ אוֹיף דִי וֶועלְט קִילְט עֶס אָפּ דִי פַייעֶר פוּן תַּאֲווֹת וָואס בְּרֶענְט אִינֶעם מֶענְטְשׁ.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, וֶוען פִּנְחָס הָאט גֶעזֶעהְן אַז עֶס אִיז זִיךְ מִתְגַבֵּר דִי תַּאֲווֹת אוֹיף דִי אִידְן, אוּן זֵיי וֶוערְן נִכְשָׁל אִין עֲבֵירוֹת, וַיִּקַּח "רֹמַח" בְּיָדוֹ, הָאט עֶר גֶענוּמֶען קְרִיאַת שְׁמַע וָואס הָאט אִין זִיךְ רַמַ"ח וֶוערְטֶער, אוּן מִיט דֶעם מַכְנִיעַ גֶעוֶוען דִי בִּיטֶערֶע תַּאֲווֹת.

(זֹאת הַתּוֹרָה בָּלָק י׳)

פָּרָשַׁת פִּנְחָס

יִפְקֹד ה׳ אֱלֹקֵי הָרוּחוֹת לְכָל בָּשָׂר אִישׁ עַל הָעֵדָה, אֲשֶׁר יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וַאֲשֶׁר יָבוֹא לִפְנֵיהֶם. דֶער בַּעַל הַטּוּרִים בְּרֶענְגְט אַ מְסוֹרָה, וַאֲשֶׁר יָבוֹא לִפְנֵיהֶם, אוּן נָאךְ אַ פָּסוּק וַאֲשֶׁר יָבֹא אֶת רֵעֵהוּ בַיַּעַר לַחְטֹב עֵצִים, דַארְף מֶען פַארְשְׁטֵיין דִי שַׁייכוּת פוּן דִי צְוֵויי פְּסוּקִים.

מוֹהֲרָא"ש שְׁלִיטָ"א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, סִימָן ס"ח): דֶער שְׁלֵימוּת פוּן אַ צַדִיק אִיז, וֶוען עֶר קֶען וַוייזְן פַארְן גְרֶעסְטְן מֶענְטְשׁ אַז עֶר קֶען וֶוערְן נָאךְ בֶּעסֶער, אוּן פַארְקֶערְט עֶר קֶען אוֹיךְ וַוייזְן פַארְן נִידֶערִיגְסְטְן מֶענְטְשׁ אַז עֶר אִיז אוֹיךְ נָאנְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אִים אוֹיךְ לִיבּ.

דֶער צַדִיק דַארְף הָאבְּן אַ בַּאזוּנְדֶערֶע שְׁפְּרַאךְ צוּ יֶעדְן מֶענְטְשׁ לוֹיט זַיין מַדְרֵיגָה, אֵיינֶעם דַארְף מֶען מְחַזֵק זַיין אַז עֶר אִיז זֵייעֶר נָאנְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן

איינֶעם דארף מֶען מְעוֹרֵר זַיין אַז עֶר קֶען גֵיין נָאךְ הֶעכֶער, און דָאס קֶען נָאר אַן אֱמֶתֶ׳ער צַדִיק טוּהְן, און דֶערְפַאר זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב, סִימָן י״ח): עֶס אִיז אַ גְרוֹיסֶע סַכָּנָה צוּ זָאגְן תּוֹרָה, וַוייל מֶען קֶען הַרְגֶ׳נֶען מֶענְטְשְׁן מִיט דִי תּוֹרָה וָואס מֶען זָאגְט, דָאס מֵיינְט אַז אוֹיבּ זָאגְט מֶען דִי נִישְׁט רִיכְטִיגֶע זַאךְ פַארְן נִישְׁט רִיכְטִיגְן מֶענְטְשׁ, הָאט מֶען גֶע׳הַרְגֶ׳עט דֶעם מֶענְטְשׁ.

דָאס הָאט משֶׁה רַבֵּינוּ גֶעבֶּעטְן פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, **יִפְקֹד ה׳ אֱלֹקֵי הָרוּחוֹת לְכָל בָּשָׂר אִישׁ עַל הָעֵדָה**, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאל שְׁטֶעלְן אַזַא מַנְהִיג, **אֲשֶׁר יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וַאֲשֶׁר יָבוֹא לִפְנֵיהֶם**, אַמָאל דַארְף עֶר מְחַזֵק זַיין, אַריין בְּרֶענְגְן דִי אִידְן וָואס מֵיינֶען אַז זֵיי זֶענֶען שׁוֹין אִינְדְרוֹיסְן, און אַמָאל דַארְף מֶען מְעוֹרֵר זַיין אֵיינֶעם אַז עֶר קֶען נָאךְ מֶער טוּהְן.

און דָאס שְׁטֶעלְט צוּ דִי מְסוֹרָה דֶעם פָּסוּק, **וַאֲשֶׁר יָבֹא אֶת רֵעֵהוּ בַיַּעַר לַחְטֹב עֵצִים**, וָואס דֶער פָּסוּק רֶעדְט דָארְט פוּן אֵיינֶעם וָואס הַרְגֶ׳עט בְּשׁוֹגֵג, אַז דוּ זָאלְסְט זִיךְ נִישְׁט אוּנְטֶערְנֶעמֶען אַזַא זַאךְ צוּ זָאגְן מוּסָר פַאר מֶענְטְשְׁן, וַוייל דוּ קֶענְסְט מִיט דֶעם הַרְגֶ׳נֶען מֶענְטְשְׁן, נָאר אַן אֱמֶתֶ׳ער צַדִיק קֶען דָאס טוּהְן.

(תּוֹךְ הַנַּחַל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית פִּנְחָס תשס״ה)

פַּרְשַׁת מַטּוֹת

הֵן **הֵנָּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בִּדְבַר בִּלְעָם לִמְסָר מַעַל בַּה׳.** דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן מ״ג): דִי רֵייד פוּן אַ רָשָׁע אַ בַּר דַעַת מַאכְט, אַז דֶער וָואס הֶערְט עֶס זָאל טוּהְן עֲבֵירוֹת, דֶערְפַאר דַארְף מֶען זִיךְ אָפְּהִיטְן נִישְׁט צוּ הֶערְן ווי אַ רָשָׁע רֶעדְט, וַוייל דָאס שַׁאדְט זֵייעֶר פַאר דֶעם וָואס הֶערְט עֶס.

דָאס זָאגְט דֶער פָּסוּק, **הֵן הֵנָּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל ״בִּדְבַר״ בִּלְעָם**, דִי רֵייד וָואס בִּלְעָם הָאט גֶערֶעדְט הָאט גֶעשַׁאדְט פַאר דִי אִידְן.

וָואס מֵיינְט אַ רָשָׁע אַ בַּר דַּעַת?

נָאר מִיר גֶעפִינֶען אַז דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן רפ"ב): מֶען דַארְף יֶעדְן מֶענְטְש דַן זַיין לְכַף זְכוּת, אֲפִילוּ אַ רָשָׁע גָמוּר דַארְף מֶען אוֹיךְ דַן זַיין לְכַף זְכוּת, וְוידֶער זָאגְט אָבֶער דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי (סֵפֶר הַמִּדּוֹת אוֹת מְרִיבָה סִימָן פ"ח): אֵין מְלַמְּדִין זְכוּת עַל הַמֵּסִית, אַ מֵסִית, אַ מֶענְטְש וָואס רֶעדְט אָפּ אַנְדֶערֶע מֶענְטְשְׁן פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אִים טָאר מֶען נִישְׁט דַן זַיין לְכַף זְכוּת.

זֶעהְט מֶען אַז עֶס זֶענֶען דָא צְוֵויי מִינֵי רְשָׁעִים, וֶוען עֶר אִיז אַלֵיין דוּרְכְגֶעפַאלְן אִין עֲבֵירוֹת, קֶען מֶען מְלַמֵּד זְכוּת זַיין אַז עֶר הָאט זִיךְ נִישְׁט גֶעקֶענְט שְׁטַארְקְן אוֹיף זַיין יֵצֶר הָרַע, אָבֶער אֵיינֶער וָואס זַיין גַאנְצֶע דַּעַת אִיז נָאר צוּ צוּרֶעדְן אַ צְוֵוייטְן צוּ טוּהְן עֲבֵירוֹת, עֶר הָאט שׁוֹין נִישְׁט קַיין לִימּוּד זְכוּת, אוּן פוּן אִים דַארְף מֶען שְׁטֵיין וַוייט.

דֶערְפַאר אוֹיף דִי וֶוערְטֶער "הֵן הֵנָּה" זֶענֶען דָא דִי טְרָאפְּן "אַזְלָא גֵּרֵשׁ", אַז דִי רֵייד פוּן דֶעם רָשָׁע וָואס וִויל דִיר צוּרֶעדְן אַז דוּ זָאלְסְט אַוֶועק גֵיין פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אָדֶער פוּנֶעם צַדִּיק, דָאס וֶועט מַשְׁפִּיעַ זַיין אוֹיף דִיר, אַז "אַזְלָא גֵּרֵשׁ" אַז דוּ זָאלְסְט אַוֶועקְגֵיין אוּן מֶען זָאל דִיר פַארְטְרַייבְּן פוּן דִי קְדוּשָׁה, אוּן דֶערְפַאר זָאלְסְטוּ זִיךְ זֵייעֶר הִיטְן פוּן אִים, אוּן זִיכֶער זִיךְ נִישְׁט צוּהֶערְן צוּ אִים.

(זֹאת הַתּוֹרָה מַטּוֹת סִימָן ג)

וְיָאִיר בֶּן מְנַשֶּׁה הָלַךְ. מוֹהֲרָא"ש שְׁלִיטָ"א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן צ"ז): פַאר אַ מֶענְטְשׁ גֵייט דַאוֶוענֶען דַארְף עֶר הָאבְּן דִי בְּחִינָה פוּן "מְנַשֶּׁה", וָואס דָאס מֵיינְט "פַארְגֶעסְן", אַז עֶר זָאל פַארְגֶעסְן אַלֶעס וָואס עֶר הָאט גֶעטוּהְן בִּיז יֶעצְט, אוּן עֶר הֵייבְּט יֶעצְט אָן דִי עֶרְשְׁטֶע מָאל צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן. נָאךְ זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי (שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן כ"ו): בַּיי דִי וֶועלְט אִיז "פַארְגֶעסְן" אַ פְּרָאבְּלֶעם, אָבֶער בַּיי מִיר אִיז עֶס גָאר אַ גְרוֹיסֶע מַעְלָה, וַוייל אַ מֶענְטְשׁ וָואלְט גָארְנִישְׁט גֶעקֶענְט אָנְגֵיין אִין לֶעבְּן, אוֹיבּ עֶר פַארְגֶעסְט

נִישְׁט שְׁטֶענְדִיג אַלֶעס וָואס עֶס אִיז גֶעוֶוען.

דָאס אִיז אוּנְז דֶער פָּסוּק מְרַמֵּז **וְיָאִיר** אַז דוּ ווילְסְט אַז עֶס זָאל דִיר שְׁטֶענְדִיג לַייכְטְן אוּן שַׁיינֶען, **בֶּן מְנַשֶּׁה** זָאלְסְטוּ שְׁטֶענְדִיג אַלֶעס פַארְגֶעסְן, שְׁטֶענְדִיג פַארְגֶעסְן דִי גַאנְצֶע "עָבַר", אַלֶעס וָואס עֶס אִיז אוֹיף דִיר אַרִיבֶּער, נָאר שְׁטֶענְדִיג אָנְהֵייבְּן פוּן נֵיי צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

(זֹאת הַתּוֹרָה מַטּוֹת סִימָן ד)

פַּרְשַׁת מַסְעֵי

וַיִּסְעוּ **מִמִּדְבַּר סִינָי וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרוֹת הַתַּאֲוָה.** מוֹהֲרָא"ש שְׁלִיטָ"א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט ווי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן א): דֶער יֵצֶר הָרַע וויל מְשׁוּגָע מַאכְן דֶעם מֶענְטְשׁ אַז עֶר זָאל טוּהְן עֲבֵירוֹת, אוּן דִי אֵיינְצִיגְסְטֶע עֵצָה קֶעגְן דֶעם יֵצֶר הָרַע, אִיז נָאר צוּ לֶערְנֶען דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה, וָואס נָאר דָאס הַרְגֶ'עט דֶעם יֵצֶר הָרַע וָואס בְּרֶענְט אִין אַ מֶענְטְשׁ.

נָאךְ זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי (שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן י"ט): אֲפִילוּ אַ מֶענְטְשׁ וָואס עֶר לִיגְט אִין עֲבֵירוֹת, עֶר אִיז צוּגֶעוואוֹינְט צוּ טוּהְן עֲבֵירוֹת, אוֹיב וֶועט עֶר זִיךְ מַאכְן אַ בַּאשְׁטִימְטֶע שִׁיעוּר, חֹק וְלֹא יַעֲבֹר, צוּ לֶערְנֶען יֶעדְן טָאג אַזוֹיפִיל אוּן אַזוֹיפִיל, וֶועט אִים דִי תּוֹרָה אַרוֹיס נֶעמֶען פוּן זַיינֶע עֲבֵירוֹת, אוּן עֶר וֶועט זִיכֶער זַיין אַן עֶרְלִיכֶער אִיד.

דָאס זָאגְט דֶער פָּסוּק **וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַּר סִינָי**, וֶוען מֶען גֵייט אַוֶועק פוּן מִדְבָּר סִינַי, דִי פְּלַאץ ווי מֶען הָאט מְקַבֵּל גֶעוֶוען דִי תּוֹרָה, דָאס מֵיינְט אַז גְלַייךְ וֶוען מֶען הֶערְט אוֹיף צוּ לֶערְנֶען תּוֹרָה, **וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרוֹת הַתַּאֲוָה**, קוּמְט מֶען אָן צוּ דִי תַּאֲווֹת וָואס בַּאגְרָאבְן דֶעם מֶענְטְשׁ לֶעבֶּעדִיגֶערְהֵייט, ווייל נָאר דִי תּוֹרָה הִיט דֶעם מֶענְטְשׁ פוּן אַלֶעם שְׁלֶעכְטְס.

(זֹאת הַתּוֹרָה מַסְעֵי סִימָן ה)

ספר
דברים

דֶער קְוַואל
פוּן תוֹרָה

וֶוען דֶער מֶענְטְשׁ זָאל זִיךְ מְיַישֵׁב זַיין דָאס גָארְנִישְׁט בְּלַייבְּט אִיהְם נָאר וָואס עֶר הָאט זוֹכֶה גֶעוֶוען גֵיין דַאוֶוענֶען יֶעדְן טָאג מִיט מִנְיָן, שַׁחְרִית, מִנְחָה, מַעֲרִיב, אוּן עֶר הָאט גֶעֶנְטְפֶּערְט אָמֵן קְדוּשָּׁה בָּרְכוּ וְכוּ׳ וְכוּ׳, אוּן עֶר זָאגְט יֶעדֶע בְּרָכָה מִיט כַּוָונַת פֵּירוּשׁ הַמִילוֹת, אוּן עֶר אִיז זוֹכֶה צוּ גֶעבְּן אַפָּאר פְּרוּטוֹת צוּ צְדָקָה פַארְן דַאוֶוענֶען, ווִי דִי חֲזַ״ל זָאגְן (בָּבָא בַּתְרָא דַף י.) רֶבִּי אֶלְעָזָר אֵיידֶער עֶר אִיז גֶעגַאנְגֶען דַאוֶוענֶען הָאט עֶר גֶעגֶעבְּן צְדָקָה, כְּדֵי דִי תְּפִלָּה זָאל נִתְקַבֵּל וֶוערְן; אוּן וֶוען אַ אִיד פְרֵיידְט זִיךְ אַז עֶר הָאט אַ צֶלֶם אֱלֹקִים אַ בָּארְד אוּן פֵּיאוֹת, אוּן עֶר גֵייט מִיט צִיצִית, אוּן עֶר הָאט גֶעלֵייגְט תְּפִילִין, עֶר הָאט אַ מְזוּזָה עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ וְכוּ׳ וְכוּ׳, מִיט דֶעם קְלֶעבְּט עֶר צוּ זַיין נְשָׁמָה צוּ עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וָוארוּם דִי מִצְוֹת זֶענֶען אַ חֵלֶק פוּן בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים, דָאס אִיז דֶער רָצוֹן פוּן דֶעם בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים, אִיבֶּערְדֶעם וֶוען אַ אִיד אִיז מְקַיֵּים אַ מִצְוָה קְלֶעבְּט עֶר זִיךְ צוּ צוּם בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים.

(אֲשֶׁר בַּנַּחַל בְּאִידִישׁ חֵלֶק ה מִכְתָּב תקסה)

פַּרְשַׁת דְּבָרִים

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בָּעֲרָבָה מוֹל סוּף. זָאגְט רַשִׁ"י, מֹשֶׁה רַבֵּינוּ הָאט אוֹיסְגֶערֶעכְנְט אַלֶע פְלֶעצֶער ווּי דִי אִידְן הָאבְּן גֶעזִינְדִיגְט אַקֶעגְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אָבֶּער עֶר הָאט עֶס נָאר דֶערְמַאנְט בְּרֶמֶז, וֶועגְן דִי כָּבוֹד פוּן דִי אִידְן.

מוֹהֲרָא"ש שְׁלִיטָ"א אִיז עֶס מַסְבִּיר לוֹיט ווּי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, סִימָן א): מֶען קֶען נִישְׁט דַן זַיין קַיין שׁוּם אִיד, וְוי דִי מִשְׁנָה זָאגְט (אָבוֹת ב, ד): אַל תָּדִין אֶת חֲבֵרְךָ עַד שֶׁתַּגִּיעַ לִמְקוֹמוֹ, דוּ קֶענְסְט נִישְׁט דַן זַיין קֵיינֶעם וְוי לַאנְג דוּ בִּיזְט נִישְׁט אוֹיף יֶענֶעם'ס פְּלַאץ, אוּן וֶוער קֶען דֶען זַיין אוֹיף אַ צְוֵוייטְנְס פְּלַאץ? נָאר דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער, וָואס יֶעדֶער הָאט אַ פְּלַאץ בַּיי אִים, אוּן עֶר אִיז זִיכֶער מְקַיֵּים דֶעם הֱוֵי דָן אֶת כָּל אָדָם לְכַף זְכוּת (אָבוֹת א, ו).

דָאס מֵיינְט אַז דוּ קֶענְסְט נִישְׁט ווִיסְן צוּ דִי פְּלַאץ אוּן דִי סִיבּוֹת אַרוּם דֶעם מֶענְטְשׁ הָאבְּן אִים גֶעמַאכְט טוּהְן שְׁלֶעכְטְס, אוּן דֶערְפַאר קֶען מֶען קֵיינֶעם נִישְׁט דַן זַיין, נָאר דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אַלֵיינְס וָואס עֶר וֵוייסְט אַלֶע סִיבּוֹת אַרוּם יֶעדֶע זַאךְ.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, וֶוען מֹשֶׁה רַבֵּינוּ הָאט גֶעוָואלְט אוֹיסְרֶעכֶענֶען דִי עֲבֵירוֹת פוּן דִי אִידְן, הָאט עֶר דֶערְמַאנְט דִי פְּלֶעצֶער, צוּ ווַייזְן אַז דִי פְּלֶעצֶער הָאבְּן גֶעמַאכְט דִי אִידְן זָאלְן זִינְדִיגְן, אָבֶּער בֶּאֱמֶת זֶענֶען אִידִישֶׁע קִינְדֶער וואוּיל אוּן ווִילְן נִישְׁט טוּהְן קַיין שְׁלֶעכְטְס.

(זֹאת הַתּוֹרָה דְּבָרִים סִימָן ג)

אֵיכָה אֶשָּׂא לְבַדִּי טָרְחֲכֶם וּמַשַּׂאֲכֶם וְרִיבְכֶם. זָאגְט רַשִׁ"י אַז דִי אִידְן הָאבְּן מַטְרִיחַ גֶעוֶוען מֹשֶׁה רַבֵּינוּ, אוּן גֶערֶעדְט אוֹיף אִים שְׁלֶעכְטְס.

מוֹהֲרָא"ש שְׁלִיטָ"א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט ווּי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן רס"א): וֶוען אַ מֶענְטְשׁ פַאלְט אַרָאפּ, עֶר אִיז שׁוֹין גֶעוֶוען וואוּיל

אוּן פְּרוּבִּירְט צוּ טוּהְן גוּטֶע זַאכְן, אוּן פְּלוּצְלוּנְג הֵייבְּט אִים אָן צוּ גֵיין שְׁוֶוער, עֶר פַאלְט דוּרְךְ; דַארְף עֶר ווִיסְן אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט דָאס אַלֵיין גֶעמַאכְט, אַז עֶר זָאל דוּרְכְפַאלְן, כְּדֵי דֶער מֶענְטְשׁ זָאל זִיךְ נָאכְאַמָאל דַארְפְן בַּאנַייעֶן אוּן אָנְהֵייבְּן פוּן פְרִישׁ צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן. אוּן דֶערְפַאר טָאר מֶען נִישְׁט וֶוערְן צוּבְּרָאכְן וֶוען מֶען פַאלְט אַרָאפּ, נָאר מֶען זָאל זִיךְ פוּן פְּרִישׁ נֶעמֶען אִין דִי הֶענְט אַריין, כְּאִילוּ מֶען אִיז יֶעצְט גֶעבּוֹירְן גֶעוָוארְן, אוּן מֶען הֵייבְּט יֶעצְט אָן צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן צוּם עֶרְשְׁטְן מָאל.

אָבֶער כְּדֵי דָאס צוּ קֶענֶען אוֹיסְפִירְן מוּז מֶען גֵיין צוּ אַ צַדִיק וָואס זָאל שְׁטֶענְדִיג מְחַזֵק זַיין דֶעם מֶענְטְשׁ, וַוייל אַ מֶענְטְשׁ אַלֵיין וֶוערְט זֵייעֶר שְׁנֶעל צוּבְּרָאכְן, מֶען מוּז שְׁטֶענְדִיג הֶערְן חִיזוּק פוּן אַ צַדִיק, נָאר אַזוֹי קֶען מֶען אָנְגֵיין.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, מֹשֶׁה רַבֵּינוּ הָאט גֶעזָאגְט, **אֵיכָה אֶשָּׂא לְבַדִּי טָרְחֲכֶם וּמַשַּׂאֲכֶם וְרִיבְכֶם**, ווִי אַזוֹי קֶען אִיךְ עֶנְק הֶעלְפְן, אוֹיבּ עֶטְץ רֶעדְטְס אוֹיף מִיר שְׁלֶעכְטְס? עֶנְקֶער גַאנְצֶע הָאפֶענוּנְג אִיז נָאר וֶוען עֶטְץ וֶועטְס אוֹיסְהֶערְן דֶעם צַדִיק אוּן אִים פָאלְגְן, אָבֶער אוֹיבּ עֶטְץ מַאכְטְס חוֹזֶק פוּן צַדִיק, ווִי אַזוֹי קֶען אִיךְ עֶנְק הֶעלְפְן?

(זֹאת הַתּוֹרָה דְּבָרִים סִימָן ו׳)

אַתָּה עוֹבֵר הַיּוֹם אֶת גְּבוּל מוֹאָב אֶת עָר. מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן רע״ב): אוֹיפְ׳ן פָּסוּק (תְּהִלִּים צה, ז): **הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ**, אַ גֶעוַואלְדִיגֶע עֵצָה פַאר אַ מֶענְטְשׁ עֶר זָאל מַצְלִיחַ זֵיין בְּרוּחָנִיוּת אוּן זֵיי בְּגַשְׁמִיוּת, אַז מֶען זָאל נָאר קוּקְן אוֹיפְ׳ן הַיינְטִיגְן טָאג: וָואס קֶען אִיךְ טוּהְן הַיינְט, צוּ מַאכְן פַּרְנָסָה, אָדֶער אַרַיינְצוּכַאפְּן מִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים! וַוייל אוֹיבּ מֶען טְרַאכְט אִיבֶּער וָואס עֶס אִיז גֶעוֶוען פְרִיעֶר, וֶוערְט מֶען צוּבְּרָאכְן אִיךְ בִּין דָאךְ גֶעוֶוען בִּיז יֶעצְט אֵיין שְׁטִיק דוּרְכְפַאל, אוּן אַזוֹי ווִי אִיךְ הָאבּ נִישְׁט מַצְלִיחַ גֶעוֶוען בִּיז יֶעצְט, וֶועל אִיךְ וַוייטֶער אוֹיךְ נִישְׁט מַצְלִיחַ זַיין. אוּן דָאס זֶעלְבֶּע וֶוען מֶען טְרַאכְט אוֹיף וַוייטֶער,

וֶוער וֵוייסְט אוֹיבּ אִיךְ וֶועל קֶענֶען אָנְהַאלְטְן אוּן מַצְלִיחַ זַיין? וֶוערְט מֶען זֵייעֶר צוּבְּרָאכְן. אָבֶּער וֶוען מֶען טְרַאכְט נָאר פוּנֶעם הַיינְטִיגְן טָאג, אוֹיף דִי יֶעצְטִיגֶע מִינוּט, דֶעמָאלְטְס אִיז מֶען זֵייעֶר מַצְלִיחַ.

דָאס אִיז פְּשַט אִין פָּסוּק, **אַתָּה עוֹבֵר "הַיּוֹם" אֶת גְּבוּל מוֹאָב אֶת עָר**, אוֹיבּ דוּ ווִילְסְט אַרִיבֶּער שְׁפְּרִינְגֶען דִי גְבוּל פוּן מוֹאָב וָואס דָאס זֶענֶען דִי אַלֶע קְלִיפּוֹת אוּן שְׁלֶעכְטְס וָואס ווִילְן אַוֶועק נֶעמֶען דֶעם מֶענְטְשׁ פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אִיז דִי עֵצָה "הַיּוֹם, הַיינְט", צוּ טְרַאכְטְן נָאר פוּנֶעם הַיינְטִיגְן טָאג, דֶעמָאלְטְס וֶועסְטוּ זֵייעֶר מַצְלִיחַ זַיין.

(זֹאת הַתּוֹרָה דְּבָרִים סִימָן ז)

פָּרָשַׁת וָאֶתְחַנַּן

וָאֶתְחַנַּן אֶל ה' בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר. דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן צ"ט): כָּאטְשׁ אַ אִיד דַארְף פְּרוּבִּירְן צוּ דַאוֶוענֶען מִיט אַ דְבֵיקוּת, מֵיינְט עֶס אָבֶּער נִישְׁט, אַז וֶוען עֶר קֶען נִישְׁט דַאוֶוענֶען מִיט דְבֵיקוּת, זָאל עֶר נִישְׁט דַאוֶוענֶען, נָאר אַ אִיד דַארְף שְׁטֶענְדִיג דַאוֶוענֶען, ווִי אַזוֹי דִי דַאוֶוענֶען זֶעהְט נָאר אוֹיס, אוּן אֲפִילוּ אוֹיבּ יֶעצְט אִיז עֶס נִישְׁט אַזַא גוּטֶער דַאוֶוענֶען, וַוייל וֶוען עֶס וֶועט קוּמֶען אֵיינְמָאל וָואס עֶר וֶועט הָאבְּן אַ גוּטְן דַאוֶוענֶען, וֶועט עֶר דֶעמָאלְטְס אַלֶעס מַעְלָה זַיין.

אוּן דִי זֶעלְבֶּע אִיז אוֹיךְ בַּיים לֶערְנֶען, אַ מֶענְטְשׁ ווִיל לֶערְנֶען בְּעִיּוּן מִיט אַ קְלָארְקֵייט אַז עֶר זָאל אַלֶעס קְלָאר פַארְשְׁטֵיין וָואס עֶר לֶערְנְט, אוּן וֶוען עֶר קֶען דָאס נִישְׁט בַּאוַוייזְן דֶעמָאלְטְ'ס לֶערְנְט עֶר גָארְנִישְׁט, אָבֶּער דָאס אִיז נִישְׁט רִיכְטִיג, וַוייל אַ מֶענְטְשׁ דַארְף שְׁטֶענְדִיג לֶערְנֶען, אוּן דֶערְפַאר הָאט אוּנְז דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי גֶעגֶעבְּן אַ סֵדֶר דֶרֶךְ הַלִּימוּד (שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן ע"ו): אֲפִילוּ וֶוען

מֶען זָאגְט נָאר דִי וֶוערְטֶער פוּן דִי תּוֹרָה אוּן מֶען פַארְשְׁטֵייט עֶס נִישְׁט, הֵייסְט עֶס אוֹיךְ גֶעלֶערְנְט תּוֹרָה, אוּן עֶס אִיז זֵייעֶר חָשׁוּב בַּיים אֵייבֶּערְשְׁטְן.

אוּן דִי זֶעלְבֶּע אִיז בַּיים מְקַיֵּים זַיין מִצְוֹת, אֲפִילוּ אוֹיבּ דוּ קֶענְסְט נִישְׁט טוּהְן דִי מִצְוָה הוּנְדֶערְט פְּרָאצֶענְט רִיכְטִיג, טוּה עֶס כָאטְשׁ וִוי אַזוֹי דוּ קֶענְסְט, אוּן דוּ זָאלְסְט זַיין זֵייעֶר פְרֵיילִיךְ דֶערְמִיט.

זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי פְּשַׁט אִין פָּסוּק, **וָאֶתְחַנַּן אֶל ה׳**, דוּ זָאלְסְט שְׁטֶענְדִיג רֶעדְן אוּן זִיךְ בֶּעטְן בַּיים אֵייבֶּערְשְׁטְן, סַיי וֶוען דוּ פִיהְלְסְט אַ גֶעשְׁמַאק אוּן אַ דְבֵיקוּת אוּן סַיי וֶוען נִישְׁט, וַוייל, **בָּעֵת הַהוּא לֵאמֹר**, וֶוען עֶס וֶועט קוּמֶען דִי רִיכְטִיגֶע צַייט וֶוען דוּ וֶועסְט אֵיינְמָאל זָאגְן אַ גוּטֶע תְּפִלָּה, וֶועסְטוּ מִיט דֶעם מַעֲלָה זַיין אַלֶע תְּפִילוֹת וָואס דוּ הָאסְט אֵייבִּיג גֶעדַאוְונְט.

(תּוֹךְ הַנַּחַל לֵיל שַׁבָּת קוֹדֶשׁ וָאֶתְחַנַּן תשס״ח)

פַּרְשַׁת עֵקֶב

וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן אֶת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה וְגוֹ׳ וְשָׁמַר ה׳ אֱלֹקֶיךָ לְךָ וְגוֹ׳. דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאגְט: אוֹיבּ דִי אִידְן וֶועלְן זַיין ווָאוִיל, וֶועט עֶר זֵיי גֶעבְּן אַלֶע גוּטֶע זַאכְן.

דִיר גֶעבְּן דִי גוּטֶע זַאכְן. דַארְף מֶען פַארְשְׁטֵיין, וָואס זֶענֶען דִי גְרִינְגֶע מִצְוֹת וָואס מֶענְטְשְׁן צוּטְרֶעטְן מִיט דִי פִּיס?

רַשִׁ״י זָאגְט, אִם הַמִּצְוֹת קַלּוֹת שֶׁאָדָם דָּשׁ בַּעֲקֵבָיו תִּשְׁמְעוּן, אוֹיבּ דוּ וֶועסְט פָאלְגְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן מִיט דִי גְרִינְגֶע מִצְוֹת וָואס מֶענְטְשְׁן צוּטְרֶעטְן עֶס מִיט דִי פִּיס, דֶעמָאלְטְס וֶועל אִיךְ

מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז דָאס מַסְבִּיר לוֹיט וִוי דֶער בַּעַל הַטּוּרִים זָאגְט אוֹיף דֶעם פָּסוּק, וָואס שְׁטֵייט דְרֵיי לְשׁוֹנוֹת, תִּשְׁמְעוּן, וּשְׁמַרְתֶּם, וַעֲשִׂיתֶם, אַז דָאס אִיז קֶעגְן מִקְרָא, מִשְׁנָה אוּן

גְמָרָא, דִי דְרֵיי הוֹיפְּט לִמּוּדִים, וָואס אַ אִיד דַארְף לֶערְנֶען.

אוּן בֶּאֱמֶת לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט אוּנְז גֶעגֶעבְּן דִי "סֵדֶר דֶרֶךְ הַלִימּוּד" (שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן ע"ו): אַז מֶען קֶען לֶערְנֶען דִי תּוֹרָה אוֹיף אַ גְרִינְגֶע וֶועג, מֶען מַאכְט זִיךְ אַ שִׁיעוּר אִין יֶעדֶע סֵפֶר, און מֶען לֶערְנְט עֶס אִין אַ סֵדֶר, און אוֹיבּ מֶען פַארְשְׁטֵייט עֶס אִיז זִיכֶער גוּט, און אוֹיבּ מֶען פַארְשְׁטֵייט נִישְׁט, זָאגְט מֶען בְּלוֹיז דִי וֶוערְטֶער, אֲפִילוּ אָן פַארְשְׁטֵיין, און וֶוען מֶען זָאגְט אַסַאךְ תּוֹרָה, וֶועט מֶען עֶס צוּם סוֹף פַארְשְׁטֵיין.

קוּמְט אוֹיס אַז עֶס אִיז זֵייעֶר גְרִינְג צוּ לֶערְנֶען תּוֹרָה, צוּ לֶערְנֶען יֶעדְן טָאג אַבִּיסְל חוּמָשׁ, אַבִּיסְל מִשְׁנָיוֹת, אַבִּיסְל גְמָרָא, אָבֶּער מֶענְטְשְׁן מַאכְן דָאס אַוֶועק דָאס הֵייסְט נִישְׁט גֶעלֶערְנְט, לֶערְנֶען הֵייסְט נָאר וֶוען מֶען לֶערְנְט אַסַאךְ אוֹיף אַמָאל, מִיטְן גְרֶעסְטְן עִיוּן, צוּ פַארְשְׁטֵיין קְלָאר דִי זַאךְ, און דֶעמָאלְטְס קוּמְט אוֹיס אַז זֵייעֶר אַסַאךְ צַייטְן לֶערְנְט מֶען בִּכְלַל נִישְׁט, ווַייל מֶען קֶען נִישְׁט אֵייבִּיג לֶערְנֶען בְּעִיוּן, אָבֶּער וֶוען מֶען פָאלְגְט דֶעם רֶבִּי'ן און מֶען לֶערְנְט אֲפִילוּ נָאר אַבִּיסְל אוֹיף אַמָאל, און אֲפִילוּ וֶוען מֶען פַארְשְׁטֵייט נִישְׁט, דֶעמָאלְטְס קוּמְט מֶען אָן זֵייעֶר אַסַאךְ.

דָאס זָאגְט רַשִׁ"י, אִם הַמִּצְוֹת קַלּוֹת שֶׁאָדָם דָּשׁ בְּעַקֵבָיו תִּשְׁמְעוּן, אוֹיבּ דוּ וֶועסְט פָאלְגְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן מִיט דִי גְרִינְגֶע מִצְוֹת וָואס מֶענְטְשְׁן טְרֶעטְן עֶס מִיט דִי פִּיס, דָאס גֵייט אַרוֹיף אוֹיפְ'ן "סֵדֶר דֶרֶךְ הַלִימּוּד" עֶס אִיז אַ גְרִינְגֶע גֶעשְׁמַאקֶע וֶועג צוּ קֶענֶען לֶערְנֶען, און עֶנְדִיגְן דִי גַאנְצֶע תּוֹרָה, אָבֶּער מֶענְטְשְׁן טְרֶעטְן עֶס מִיט דִי פִּיס, מֶען מַאכְט עֶס אַוֶועק, אָבֶּער אוֹיבּ מֶען וֶועט עֶס יָא אַיינְהַאלְטְן, און דוּרְךְ דֶעם וֶועט מֶען אָנְקוּמֶען צוּ לֶערְנֶען אַסַאךְ תּוֹרָה, דֶעמָאלְטְס וֶועט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער גֶעבְּן אַלֶע גוּטֶע זַאכְן.

(תּוֹךְ הַנַּחַל לֵיל שַׁבַּת קוֹדֶשׁ פַּרְשַׁת עֵקֶב תשס"ח לפ"ק)

נָאךְ אַ פְּשַׁט זָאגְט מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א, וָואס זֶענֶען דִי מִצְוֹת וָואס מֶענְטְשְׁן צוּטְרֶעטְן זֵיי מִיט דִי פִּיס?

לויט ווי דער הייליגער רבי טייטשט דעם פסוק (לקוטי מוהר"ן חלק א, סימן קס"ט): **וְהָיָה** איז אַ לשון פון **שִׂמְחָה** (במדבר רבה פרשה י"ג, סימן ה): **וְהָיָה**, אויב דו וועסט זיין אַזוי שטארק פריילעך, אַז, **עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן**, אפילו די פיס וועלן הערן, דאס מיינט אַז דו וועסט זיין אַזוי פריילעך אַז די פיס וועלן טאנצן פאר שמחה, **וְשָׁמַר ה' אֱלֹקֶיךָ לְךָ אֶת הַבְּרִית**, וועט דער אייבערשטער אליין זעהן אַז דו זאלסט זיין אָפּגעהיטן מיט שמירת הברית, ווייל די עבירות קומען נאר ווען אַ מענטש איז טרויעריג, אָבער ווען דער מענטש איז פריילעך ווערט ער ניצול פון עבירות.

און דערפאר זאגט דער הייליגער רבי (לקוטי מוהר"ן חלק ב, סימן כ"ד): מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד, עס איז אַ גרויסע מצוה צו זיין פריילעך, וואס דאס היט אָפּ דעם מענטש פון שלעכטס.

דאס זאגט דער אייבערשטער, דו זאלסט זעהן צו אָפּהיטן די מצות וואס מענטשן צוטרעטן מיט די פיס, דאס איז די מצוה פון שמחה, פון זיין פריילעך, וואס מענטשן מאכן עס אַוועק, אויב אָבער וועסטו דיך יא שטארקן צו זיין פריילעך וועסטו האבן אַלעס גוט'ס.

(זאת התורה עקב סימן א)

וְנָשַׁל ה' אֱלוֹקֶיךָ אֶת הַגּוֹיִם הָאֵל מִפָּנֶיךָ מְעַט מְעָט, דער אייבערשטער וועט אַוועקנעמען די גוים פון ארץ ישראל, צוביסלעך צוביסלעך, און נישט אויף איין מאל.

מוהרא"ש שליט"א זאגט אַז דער פסוק קומט אונז מרמז זיין אַ געוואלדיגע חיזוק.

דער הייליגער רבי נתן זאגט (לקוטי הלכות גזלה, הלכה ה, או"ז): אַלע צרות וואס אַ מענטש ליידט סיי ברוחניות און סיי בגשמיות, קומען נאר ווייל מען וויל שלימות, אַ מענטש וויל גלייך זיין אַ געהאלפענער אין איין מינוט, און אַזוי ווי דאס קען נישט געשעהן, יעדע זאך נעמט צייט, דערפאר ווערט אַ מענטש צובראכן און ער געבט אויף.

וָואס אַ מֶענְטְשׁ וויל בַּאקוּמֶען, דַארְף עֶר הָאבְּן צוּ דֶעם אַסַאךְ גֶעדוּלְד, אַסַאךְ סַבְלָנוּת, אוּן אַסַאךְ בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן אַזוֹי וֶוערְט מֶען גֶעהָאלְפְן, אוּן אֲפִילוּ בְּרוּחָנִיּוּת נֶעמְט אוֹיךְ צַייט בִּיז מֶען וֶוערְט אַן עֶרְלִיכֶער אִיד, עֶס גֵייט נִישְׁט אִין אֵיין מִינוּט, אָבֶּער אוֹיבּ אַ אִיד בֶּעהְט אַסַאךְ דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוּן עֶר גֶעבְּט נִישְׁט אוֹיף, וֶועט עֶר צוּם סוֹף זַיין אַן עֶרְלִיכֶער אִיד.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, וְנָשַׁל ה׳ אֱלוֹקֶיךָ אֶת הַגּוֹיִם הָאֵל מִפָּנֶיךָ, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער וֶועט אַוֶועק נֶעמֶען דִי גּוֹיִם, וָואס דָאס מֵיינְט דִי תַּאֲווֹת אוּן מִדּוֹת רָעוֹת וָואס דִי גּוֹיִם בְּרֶענְגְן אַרַיין, מְעַט מְעָט, צוּבִּיסְלֶעךְ צוּבִּיסְלֶעךְ, עֶס גֵייט נִישְׁט אִין אֵיין מִינוּט, אָבֶּער אוֹיבּ מֶען גֶעבְּט נִישְׁט אוֹיף וֶועט מֶען זִיכֶער מַצְלִיחַ זַיין.

(זֹאת הַתּוֹרָה עֵקֶב סִימָן ה)

פַּרְשַׁת רְאֵה

רְאֵה אָנֹכִי נוֹתֵן לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה. מוֹהֲרַא״ש שְׁלִיטָ״א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן רע״ב): אוֹיפְ׳ן פָּסוּק (תְּהִלִּים צה, ז): ״הַיּוֹם״ אִם בְּקוֹלוֹ תִשְׁמָעוּ, אַז עֶס אַ גְרוֹיסֶע כְּלַל אִין אַ מֶענְטְשְׁס לֶעבְּן, אַז מֶען זָאל שְׁטֶענְדִיג נָאר טְרַאכְטְן פוּנֶעם הַיינְטִיגְן טָאג, סַיי בַּיי גֶעלְט זַאכְן, צוּ הָאבּ אִיךְ אוֹיף ׳הַיינְט׳ צוּ עֶסְן? צוּ הָאבּ אִיךְ אוֹיף ׳הַיינְט׳ וָואס אִיךְ דַארְף? אוּן מֶען דַארְף נִישְׁט טְרַאכְטְן פוּן וִוי וֶועל אִיךְ הָאבְּן מָארְגְן, אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט מִיר הַיינְט גֶעהָאלְפְן וֶועט עֶר מִיר מָארְגְן אוֹיךְ הֶעלְפְן.

אוּן דִי זֶעלְבֶּע אִיז בַּיים דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, דַארְף מֶען נָאר טְרַאכְטְן פוּן ׳הַיינְט׳, פוּן ׳יֶעצְט׳, וָואס קֶען אִיךְ יֶעצְט טוּהְן אַ נַחַת רוּחַ פַאר׳ן אֵייבֶּערְשְׁטְן? מֶען דַארְף נִישְׁט טְרַאכְטְן, וָואס הָאבּ אִיךְ נֶעכְטְן גֶעטוּהְן? וָואס גֵיי אִיךְ מָארְגְן טוּהְן? עֶס אִיז נִישְׁט קַיין חִילוּק וָואס עֶס אִיז גֶעוֶוען אוּן

וָואס עֶס וֶועט זַיין, דֶער עִיקָר אִיז ״יֶעצְט״, אִיךְ וֶועל פְּרוּבִּירְן צוּ טוּהְן יֶעצְט וָואס אִיךְ קֶען, וֶוען אַ מֶענְטְשׁ פִּירְט זִיךְ אַזוֹי אִיז עֶר זֵייעֶר מַצְלִיחַ בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, **רְאֵה אָנֹכִי נוֹתֵן לִפְנֵיכֶם ״הַיּוֹם״**, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאגְט, אִיךְ גֶעבּ דִיר אַ מַתָּנָה דֶעם הַיינְטִיגְן טָאג, אוֹיבּ דוּ הָאסְט שֵׂכֶל דוּ קוּקְסְט נִישְׁט אוֹיף נֶעכְטְן אוּן אוֹיף מָארְגְן, דוּ פְּרוּבִּירְסְט אוֹיסְצוּנִיצְן דֶעם הַיינְטִיגְן טָאג וִוי עֶס בְּרוֹיךְ צוּ זַיין, וֶועט עֶס זַיין, **בְּרָכָה**, אַ גֶעבֶּענְטְשְׁטֶער טָאג, אוּן פַארְקֶערְט אוֹיבּ דוּ וֶועסְט עֶס אָפְּשְׁטוּפְּן אוֹיף מָארְגְן, הַיינְט אִיז שׁוֹין דֶערְנָאךְ, מָארְגְן וֶועל אִיךְ אָנְהֵייבְּן עֶפֶּעס טוּהְן, דֶעמָאלְטְס, וּקְלָלָה, וֶועט עֶס זַיין אַ פַארְשָׁאלְטֶענֶער טָאג.

וואוֹיל אִיז דֶעם וָואס נִיצְט אוֹיס דִי טֶעג, אוּן פִילְט עֶס אָן מִיט גוּטֶע זַאכְן, דָאס וֶועט אִים בְּלַייבְּן אוֹיף אֵייבִּיג, עֶס וֶועט אִים בַּאגְלֵייטְן אוֹיף דִי וֶועלְט אוּן אוֹיף יֶענֶע וֶועלְט.

(זֹאת הַתּוֹרָה רְאֵה סִימָן א)

אֵת **כָּל הַדָּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם, אֹתוֹ תִשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת, לֹא תֹסֵף עָלָיו וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ.** מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן ו): וֶוען אַ אִיד וִויל תְּשׁוּבָה טוּהְן, צוּרִיק קוּמֶען צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, דַארְף עֶר זִיךְ אוֹיסְקֶענֶען מִיט צְוֵויי וֶועגְן.

דָאס מֵיינְט עֶר דַארְף וִויסְן וִוי אַזוֹי זִיךְ צוּ דֶערְהַאלְטְן סַיי וֶוען עֶס גֵייט אִים גוּט, עֶר לֶערְנְט אוּן דַאוֶוענְט אוּן דִינְט דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן סַיי וֶוען עֶס גֵייט אִים נִישְׁט גוּט, וֶוען עֶר פַאלְט דוּרְךְ אִין עֲבֵירוֹת.

וֶוען עֶס גֵייט אִים גוּט דַארְף עֶר וִויסְן, אַז עֶר זָאל נִישְׁט גֵיין אִיבֶּער דִי מָאס, עֶר זָאל נִישְׁט זוּכְן צוּ טוּהְן זַאכְן וָואס דִי תּוֹרָה הָאט נִישְׁט גֶעהֵייסְן, וַוייל אוֹיבּ עֶר וֶועט אַרוֹיף לֵייגְן אוֹיף זִיךְ מֶער וִויפִיל דִי תּוֹרָה וִויל, וֶועט עֶס זַיין מֶער פוּן זַיינֶע כּוֹחוֹת אוּן עֶס וֶועט פְּלַאצְן.

וְוִי רַשִׁ״י זָאגְט: לֹא תֹסֵף עָלָיו, כְּגוֹן חָמֵשׁ טוֹטָפוֹת בִּתְפִלִּין, חֲמִשָּׁה מִינִים בְּלוּלָב וְכוּ׳, אַ מֶענְטְשׁ זָאל

נִישְׁט צוּלֵייגְן מֶער ווִיפִיל דִי תּוֹרָה הָאט גֶעהֵייסְן.

און ווידער פַארְקֶערְט אוֹיךְ, וֶוען עֶר פַאלְט אַרָאפּ, עֶר פַאלְט דוּרְךְ, דַארְף מֶען אוֹיךְ ווִיסְן ווִי אַזוֹי זִיךְ צוּ דֶערְהַאלְטְן, און נִישְׁט וֶוערְן צוּבְּרָאכְן און אִינְגַאנְצְן אוֹיפְגֶעבְּן, נָאר שְׁטֶענְדִיג צוּרִיק קוּמֶען צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

דָאס זָאגְט דֶער פָּסוּק, פוּן אֵיין זַייט, **לֹא תֹסֵף עָלָיו**, לֵייג נִישְׁט צוּ מֶער ווִיפִיל דִי תּוֹרָה הֵייסְט, וַוייל אוֹיבּ יָא וֶועסְטוּ נָאכְדֶעם גָארְנִישְׁט טוּהְן, און פוּן דִי אַנְדֶערֶע זַייט, **וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ**, נֶעם נִישְׁט אַרָאפּ, וַוייל דוּ זֶעהְסְט אַז עֶס גֵייט דִיר שְׁוֶוער, דוּ בִּיזְט דוּרְךְ גֶעפַאלְן, זָאלְסְטוּ נִישְׁט וֶוערְן דֶעם אַלֶעס אוֹיפְגֶעבְּן, נָאר זִיךְ דֶערְהַאלְטְן און שְׁטֶענְדִיג צוּרִיק קוּמֶען צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אַזוֹי וֶועסְטוּ זַיין אוֹיפְ'ן רִיכְטִיגְן וֶועג, וָואס וֶועט דִיר פִירְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן צוּ זַיין אַן אֱמֶתְ'ער עֶרְלִיכֶער אִיד.

(זֹאת הַתּוֹרָה רְאֵה סִימָן ז)

פַּרְשַׁת שׁוֹפְטִים

שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים תִּתֶּן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נוֹתֵן לְךָ. מוֹהֲרָא"ש שְׁלִיטָ"א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן כ"א): יֶעדֶער מֶענְטְשׁ הָאט אוֹיף זַיין פָּנִים אַ מְנוֹרָה פוּן זִיבְּן לֶעכְט, וָואס דָאס זֶענֶען דִי צְוֵויי אוֹיגְן, דִי צְוֵויי אוֹיעֶרְן, דִי נָאז לֶעכֶער און דִי מוֹיל, און דָאס זֶענֶען צוּגֶעבִּינְדֶען צוּם מֹחַ, און וֶוען אַ מֶענְטְשׁ אִיז זוֹכֶה צוּ הֵיילִיגְן דִי זִיבְּן לֶעכְט, וֶוערְט זַיין מֹחַ רֵיין און הֵיילִיג און עֶר אִיז זוֹכֶה צוּ דִי גְרֶעסְטֶע מַדְרֵיגוֹת.

אִין סֵפֶר יְצִירָה (פֶּרֶק ד' מִשְׁנָה י"ב): וֶוערְן דִי זִיבְּן לֶעכְט אָנְגֶערוּפְן "דִי זִיבְּן טוֹיעֶרְן".

דָאס זָאגְט דֶער פָּסוּק, שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים תִּתֶּן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נוֹתֵן לְךָ, דוּ דַארְפְסְט שְׁטֶעלְן שׁוֹפְטִים אוֹיף דִי אַלֶע טוֹיעֶרְן פוּן דַיין קָאפּ, דָאס

מֵיינְט אַז דוּ דַארְפְּט זִיךְ אַלֵיין מִשְׁפָּטְ'ן יֶעדְן טָאג, זִיךְ דוּרְךְ רֶעדְן מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטְן: זֶענֶען מַיינֶע אוֹיגְן אוֹיסְגֶעהַאלְטְן, אִיךְ קוּק נָאר וִוי מֶען מֶעג? זֶענֶען מַיינֶע אוֹיעֶרְן אוֹיסְגֶעהַאלְטְן, אִיךְ הֶער נָאר וָואס מֶען מֶעג? אִיז מַיין נָאז אוֹיסְגֶעהַאלְטְן, דָאס גֵייט אַרוֹיף אוֹיף דִי מִדָּה פוּן כַּעַס, רֶעג אִיךְ זִיךְ נִישְׁט אוֹיף? אִיז מַיין מוֹיל אוֹיסְגֶעהַאלְטְן, אִיךְ רֶעד נָאר וָואס מֶען מֶעג?

וֶוען אַ מֶענְטְשׁ שְׁמוּעֶסְט דָאס אוֹיס מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, גֵייט שׁוֹין אַרָאפּ פוּן אִים אַלֶע קִטְרוּגִים, אוּן עֶס קֶען אִים שׁוֹין נִישְׁט גֶעשֶׁעהְן קַיין שְׁלֶעכְטְס, וִוי דִי חֲזַ"ל זָאגְן (דְּבָרִים רַבָּה פַּרְשָׁה ה', סִימָן ה'): כְּשֶׁיֵּשׁ דִּין לְמַטָּה אֵין דִּין לְמַעְלָה, וֶוען אַ מֶענְטְשׁ מִשְׁפָּט זִיךְ אַלֵיינְס דָא אוּנְטְן, קֶען מֶען אִים שׁוֹין נִישְׁט מִשְׁפָּטְ'ן אוֹיבְן.

ווַאוֹיל אִיז דֶער מֶענְטְשׁ וָואס רֶעדְט שְׁטֶענְדִיג צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, וֶועט אִים גוּט זַיין אוֹיף דִי וֶועלְט אוּן אוֹיף יֶענֶע וֶועלְט!

(זֹאת הַתּוֹרָה שׁוֹפְטִים סִימָן א)

מִקֶּרֶב אַחֶיךָ תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ, לֹא תוּכַל לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא אָחִיךָ הוּא. מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן נ"ו): יֶעדֶער מֶענְטְשׁ הָאט אִין זִיךְ אַ שְׁטִיקְל מַלְכוּת, יֶעדֶער מֶענְטְשׁ אִיז אַ שְׁטִיקְל קֶענִיג, אֵיינֶער מֶער אוּן אֵיינֶער ווֵיינִיגֶער, אֵיינֶער אִיז אַ קֶענִיג בַּיי זִיךְ אִינְדֶערְהֵיים אוֹיף זַיין מִשְׁפָּחָה, אֵיינֶער אִיז אַ קֶענִיג אוֹיף זַיינֶע מֶענְטְשְׁן אַרוּם זִיךְ, אֵיינֶער אִיז אַ קֶענִיג אוֹיף מֶער מֶענְטְשְׁן, דָאס מֵיינְט אַז עֶר אִיז בַּעַל הַבַּיִת אוֹיף זֵיי, זֵיי דַארְפְן אִים פָאלְגְן.

אוּן מֶען דַארְף זֶעהְן צוּ נִיצְן דִי קֶענִיגְרַייךְ נָאר אוֹיף גוּטֶע צְוֶועקְן, נִישְׁט צוּ גֶעוֶועלְטִיגְן סְתָּם אַזוֹי אוֹיף דִי מֶענְטְשְׁן, נָאר זֵיי מְחַזֵּק זַיין אוּן שְׁטַארְקְן, אוּן זֵיי בְּרֶענְגְן נָאנְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, שׂוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ, דוּ זָאלְסְט נִיצְן דִי מַלְכוּת נָאר, אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹקֶיךָ בּוֹ, אַז דוּ זָאלְסְט אוֹיסְלֶערְנֶען פַאר דַיינֶע מֶענְטְשְׁן אַז

עֶס אִיז דָא אַ בַּאשֶׁעפֶּער אוֹיף דֶער וֶועלְט וָואס מֶען קֶען שְׁטֶענְדִיג גֵיין צוּ אִים, אוּן דֶער עִיקָר אִיז, מִקֶּרֶב אַחֶיךָ תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ, דוּ דַארְפְט זַיין אַ קֶענִיג מִיט בְּרוּדֶערְשַׁאפְט, מִיט אַ לִיבְּלִיכְקֵייט, צוּ פְרֵיילִיךְ מַאכְן אוּן שְׁטַארְקְן דִי מֶענְטְשְׁן וָואס זֶענֶען אַרוּם דִיר, **לֹא תוּכַל לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא אָחִיךָ** הוּא, מֶען קֶען נִישְׁט זַיין אַ קֶענִיג, אוֹיב מֶען פִירְט זִיךְ אוֹיף וִוי אַ פְרֶעמְדֶער, אָן רַחֲמָנוּת.

וואויל אִיז דֶער מֶענְטְשׁ וָואס נִיצְט אוֹיס זַיין מַלְכוּת צוּ מְחַזֵק זַיין אִידְן אוּן זֵיי דֶערְנֶענְטֶערְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

(זאת הַתּוֹרָה שׁוֹפְטִים סִימָן ה)

פַּרְשַׁת כִּי תֵצֵא

כִּי תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ וּנְתָנוֹ ה׳ אֱלֹקֶיךָ בְּיָדֶךָ וְשָׁבִיתָ שִׁבְיוֹ. מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן בְּרֶעסְלֶעוֶוער (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב, סִימָן ק״י): אֵיינֶער הָאט גֶעפְרֶעגְט דֶעם רֶבִּי׳ן: וִוי אַזוֹי אַרְבֶּעט דִי בְּחִירָה? הָאט אִים דֶער רֶבִּי גֶעזָאגְט: עֶס אַרְבֶּעט זֵייעֶר פָּשׁוּט, אַז דוּ ווִילְסְט טוּסְטוּ, אוּן אוֹיב דוּ ווִילְסְט נִישְׁט טוּסְטוּ נִישְׁט! זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן אַז דָאס אִיז זֵייעֶר אַ וִויכְטִיגֶע זַאךְ צוּ וִויסְן, וַוייל עֶס זֶענֶען דָא מֶענְטְשְׁן וָואס זֵיי זֶענֶען שׁוֹין אַזוֹי שְׁטַארְק צוּגֶעווָאוֹינְט צוּ זֵייעֶרֶע שְׁלֶעכְטֶע זַאכְן, אוּן שְׁלֶעכְטֶע מִדּוֹת, אַז זֵיי רֶעדְן זִיךְ אַיין אַז זֵיי הָאבְּן שׁוֹין נִישְׁט קַיין בְּחִירָה אוֹיף דֶעם, זֵיי קֶענֶען זִיךְ שׁוֹין נִישְׁט צוּרִיק הַאלְטְן, אָבֶּער דָאס אִיז נִישְׁט אֱמֶת, וַוייל אַ מֶענְטְשׁ הָאט שְׁטֶענְדִיג אַ בְּחִירָה, אַז עֶר ווִיל טוּט עֶר, אוּן אַז עֶר ווִיל נִישְׁט טוּט עֶר נִישְׁט.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, **כִּי תֵצֵא**, גְלַייךְ וֶוען אַ מֶענְטְשׁ קוּמְט אַרוֹיס אוֹיף דֶער וֶועלְט, **לַמִּלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ**, דַארְף עֶר שׁוֹין פִירְן

אַ מִלְחָמָה מִיט זַיין פַּיינְט וָואס דָאס אִיז דֶער יֵצֶר הָרַע, וָואס וִויל אִים מַאכְן טוּהְן עֲבֵירוֹת, אָבֶּער מֶען דַארְף גֶעדֶענְקְן אַז, וּנְתָנוֹ ה׳ אֱלֹקֶיךָ בְּיָדֶךָ, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אִים אִיבֶּערְגֶעגֶעבְּן אִין דַיינֶע הֶענְט, אַז אוֹיבּ דוּ ווִילְסְט קֶענְסְטוּ זִיךְ שְׁטַארְקְן אוֹיף אִים אוּן אִים נִישְׁט פָּאלְגְן, אוּן נִישְׁט נָאר דָאס, נָאר וְשָׁבִיתָ שִׁבְיוֹ, דוּ קֶענְסְט נָאךְ צוּרִיק בְּרֶענְגְן נָאךְ מֶענְטְשְׁן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן זֵיי אַרוֹיס רַייסְן פוּן דִי הֶענְט פוּן יֵצֶר הָרַע.

וואוֹיל אִיז דֶער מֶענְטְשׁ וָואס בֶּעהְט אַסַאךְ דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אַז עֶר זָאל זִיךְ קֶענֶען שְׁטַארְקְן אוֹיף זַיין יֵצֶר הָרַע, וֶועט אִים גוּט זַיין אוֹיף דִי וֶועלְט אוּן אוֹיף יֶענֶע וֶועלְט.

(זֹאת הַתּוֹרָה תֵּצֵא סִימָן ב)

כִּי תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ וּנְתָנוֹ ה׳ אֱלֹקֶיךָ בְּיָדֶךָ וְשָׁבִיתָ שִׁבְיוֹ. מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן קט״ז): וֶוער עֶס גֶעבְּט צְדָקָה וֶועט נִישְׁט טוּהְן קַיין עֲבֵירוֹת, וַוייל דִי גְמָרָא זָאגְט (שַׁבָּת קנ״א:): וֶוער עֶס הָאט רַחֲמָנוּת אוֹיף מֶענְטְשְׁן הָאט מֶען רַחֲמָנוּת אוֹיף אִים אִין הִימְל, אוּן נָאךְ זָאגְט דִי גְמָרָא (בְּרָכוֹת ל״ג.): אוֹיף אַ שׁוֹטֶה טָאר מֶען נִישְׁט רַחֲמָנוּת הָאבְּן, קוּמְט אוֹיס אַז וֶוען אַ מֶענְטְשׁ גֶעבְּט צְדָקָה מוּז אִים דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער גֶעבְּן שֵׂכֶל, וַוייל נָאר אַזוֹי קֶען מֶען רַחֲמָנוּת הָאבְּן אוֹיף אִים פוּן הִימְל, אוּן אַז עֶר הָאט שׁוֹין שֵׂכֶל וֶועט עֶר נִישְׁט טוּהְן קַיין עֲבֵירוֹת, וַוייל אַ מֶענְטְשׁ טוּט נָאר אַן עֲבֵירָה וֶוען עֶר וֶוערְט מְשׁוּגָע (סוֹטָה ג.).

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, כִּי תֵצֵא, גְלַייךְ וֶוען אַ מֶענְטְשׁ קוּמְט אַרוֹיס אוֹיף דֶער וֶועלְט, לַמִּלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ, דַארְף עֶר שׁוֹין פִירְן אַ מִלְחָמָה מִיט זַיין פַּיינְט וָואס דָאס אִיז דֶער יֵצֶר הָרַע, וָואס וִויל אִים מַאכְן טוּהְן עֲבֵירוֹת, וּנְתָנוֹ ה׳ אֱלֹקֶיךָ, אוּן אוֹיבּ דוּ ווִילְסְט אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאל אִים אִיבֶּערְגֶעבְּן פַאר דִיר אַז דוּ זָאלְסְט זִיךְ קֶענֶען שְׁטַארְקְן אוֹיף אִים, בְּיָדֶךָ, זָאלְסְטוּ גֶעבְּן צְדָקָה מִיט דִי הַאנְט, אוּן דוּרְךְ דֶעם וֶועסְטוּ גֶערַאטֶעוֶועט וֶוערְן

פון אים, און דו װעסט נישט טוהן קיין עבירות, און נישט נאר דאס, נאר וְשָׁבִיתָ שִׁבְיוֹ, דו קענסט נאך צוריק ברענגען נאך מענטשן צום אייבערשטן, און זיי ארויס רייסן פון די הענט פון יצר הרע.

וואויל איז דעם מענטש װאס גיבט צדקה, װעט ער געראטעוועט װערן פונעם שלעכטן יצר הרע.

(זאת התורה תצא סימן ג)

פרשת כי תבוא

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה׳ אלקיך נתן לך נחלה וירשתה וישבת בה. דער הייליגער אור החיים הקדוש טייטש דעם פסוק: **והיה**, איז א לשון שמחה, װען קען מען זיין פרייליך? **כי תבוא אל הארץ אשר ה׳ אלקיך נתן לך**, װען דו װעסט קומען אויף ארץ ישראל, ווי דער פסוק זאגט (תהלים קכו): **אז ימלא שחוק פינו**.

מוהרא״ש שליט״א איז דאס מסביר לויט ווי דער הייליגער רבי זאגט (לקוטי מוהר״ן חלק א, סימן ז׳): ארץ ישראל איז מרמז אויף אמונה, אין ארץ ישראל פילט מען מער די השגחה אז נאר דער אייבערשטער פירט די װעלט, ווי דער פסוק זאגט **תמיד עיני** ה׳ אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה.

דער הייליגער רבי זאגט (לקוטי מוהר״ן חלק א, סימן קנ״ה): װען א מענטש האט אמונה, װאס דאס איז מען זוכה אין ארץ ישראל, קען ער דורך מאכן אלע שװעריקייטן, ווייל ער גלייבט אז דער אייבערשטער פירט אלעס נאר צום גוטן.

דאס איז פשט װאס דער הייליגער אור החיים הקדוש זאגט אז דורך ארץ ישראל קען מען זיין פרייליך, ווייל ארץ ישראל איז מרמז אויף אמונה, און נאר װען מען האט אמונה קען מען זיין פרייליך, ווייל די אמונה העלפט דעם מענטש צו

קֶענֶען אִיבֶּער קוּמֶען אַלֶע זַיינֶע צָרוֹת און שְׁוֶועריִקייטְן.

אוּן עֶר בְּרֶענְגְט דֶעם פָּסוּק "אָז" יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ, וַוייל נָאר "אָז" - "דֶעמָאלְטְס" וֶוען מָשִׁיחַ וֶועט קוּמֶען וֶועט זַיין דִי רִיכְטִיגֶע שִׂמְחָה אִין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וַוייל לֵיידֶער הָאבְּן דִי רְשָׁעִים דִי עֵרֶב רַב הַיינְט מְטַמֵּא גֶעוֶוען אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִיט אַלֶע שְׁלֶעכְטְס, און זֵיי זֶענֶען מַכְשִׁיל דִי אִידְן מִיט אַלֶע מִינֵי עֲבֵירוֹת רַחֲמָנָא לִיצְלָן, און דֶערְפַאר זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן ס"א): וִוי אִידְן וואוֹינֶען און פִירְן זִיךְ דָארְט אוֹיף עֶרְלִיךְ, הֵיילִיגְן זֵיי דָאס פְּלַאץ און עֶס בַּאקוּמְט דִי קְדוּשָּׁה פוּן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, קוּמְט אוֹיס אַז הַיינְטִיגֶע צַייטְן אִיז אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִין דִי בָּתֵּי מִדְרָשִׁים און יְשִׁיבוֹת און תַּלְמוּד תּוֹרָה'ס, וִוי מֶען לֶערְנְט תּוֹרָה און מֶען פִירְט זִיךְ אוֹיף עֶרְלִיךְ, דָארְט אִיז דִי אֱמֶתְ'עֶ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וָואס בְּרֶענְגְט אֱמוּנָה, און דָאס בְּרֶענְגְט דִי רִיכְטִיגֶע שִׂמְחָה צוּ קֶענֶען זַיין בֶּאֱמֶת פְרֵיילִיךְ, וִויסֶענְדִיג אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז דָא מִיט אוּנְז שְׁטֶענְדִיג, און עֶר אִיז שְׁטֶענְדִיג גְרֵייט צוּ הֶעלְפְן וֶוער עֶס בֶּעהְט אִים.

(זֹאת הַתּוֹרָה תָּבֹא סִימָן א)

וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנֶא מִיָּדֶךָ וְהִנִּיחוֹ לִפְנֵי מִזְבַּח ה' אֱלֹקֶיךָ וְגוֹ' וַיָּרֵעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרִים וַיְעַנּוּנוּ וְגוֹ', וַנִּצְעַק אֶל ה' וְגוֹ' וַיּוֹצִאֵנוּ ה' מִמִּצְרַיִם וְגוֹ'.

מוֹהֲרָא"ש שְׁלִיטָ"א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק, אַז דֶער פָּסוּק קוּמְט אוּנְז דָא לֶערְנֶען וִוי אַזוֹי אַ מֶענְטְשׁ דַארְף גֵיין צוּ אַ צַדִּיק, און פוּן וִוי אַ מֶענְטְשׁ קֶען וִויסְן צוּ עֶר גֵייט טַאקֶע צוּ אַן אֱמֶתְ'ן צַדִּיק.

וִוי אַזוֹי קֶען מֶען טַאקֶע וִויסְן אוֹיב מֶען גֵייט צוּ דֶעם רִיכְטִיגְן צַדִּיק? יֶעדֶער קֶען דָאךְ זָאגְן אַז עֶר אִיז דֶער צַדִּיק שֶׁבְּיָמֶיךָ און נָאר אִים דַארְף מֶען פָאלְגְן?

נָאר מֶען דַארְף זֶעהְן וָואס דֶער צַדִּיק טוּט, אוֹיב זַיין צִיהְל אִיז נָאר צוּרִיק צוּ בְּרֶענְגְן דֶעם מֶענְטְשׁ צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, און עֶר דַארְף נִישְׁט פַאר זִיךְ קַיין שׁוּם כָּבוֹד אָדֶער גֶעלְט, דֶעמָאלְטְס וֵוייסְט מֶען אַז

ער איז אַ ריכטיגער צַדִיק צו וועם מען דאַרף גיין.

דָאס איז פְּשַט אין פָּסוּק, וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנֶא מִיָּדֶךָ וְהִנִּיחוֹ לִפְנֵי מִזְבַּח ה׳ אֱלֹקֶיךָ, די ערשטע זאך דאַרפסטו זעהן אויב דער צַדִיק נעמט נישט קיין געלט פאַר זיך גאַרנישט, ער דאַרף נישט דיין געלט, ער וויל דיר נאר צוברענגען צום אייבערשטן, און דערנאך זעהסטו אַז, וַיָּרֵעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרִים וַיְעַנּוּנוּ וְגוֹ׳ וַנִּצְעַק אֶל ה׳ וְגוֹ׳ וַיּוֹצִאֵנוּ ה׳ מִמִּצְרַיִם וְגוֹ׳, אַז קודם ביזטו געווען אין מִצְרַיִם, פיל מיט אַלע שלעכטע תַּאֲווֹת און מִדּוֹת רָעוֹת, און דער צַדִיק האָט דיר אויסגעלערנט צו שרייען צום אייבערשטן, און אַזוֹי העלפט דער אייבערשטער אַז דו גייסט אַרויס פון מִצְרַיִם, דו גייסט אַרויס פון דיין שלעכטס, דעמאָלטס ווייסטו אַז דו ביזט אויפ׳ן ריכטיגן פּלאַץ, ביים ריכטיגן צַדִיק, און דו וועסט זוֹכֶה זיין צו זיין אַן ערליכער איד און האָבן אַ גליקליך לעבן.

(זֹאת הַתּוֹרָה תָבֹא סִימָן ג)

פַּרְשַׁת נִצָּבִים

אַתֶּם נִצָּבִים הַיּוֹם כֻּלְּכֶם לִפְנֵי ה׳ אֱלֹקֵיכֶם וְכוּ׳. עס שטייט אין זֹהַר הַקָּדוֹשׁ (וָאֵרָא ל״ב:): אַז איבעראל ווי עס שטייט די וואָרט ״הַיּוֹם״, גייט עס אַרויף אויף ראש הַשָּׁנָה. לויט דעם קומט אויס אַז דער פָּסוּק דאָ רעדט זיך אויך פון ראש הַשָּׁנָה, און דערפאַר קומט אייביג אויס אַז מען ליינט פַּרְשַׁת נִצָּבִים פאַר ראש הַשָּׁנָה (שֻׁלְחָן עָרוּךְ אוֹרַח חַיִּים, סִימָן תכ״ח סְעִיף ד׳).

דָאס איז פְּשַט אין פָּסוּק, אַתֶּם נִצָּבִים הַיּוֹם כֻּלְּכֶם לִפְנֵי ה׳ אֱלֹקֵיכֶם, רָאשֵׁיכֶם שִׁבְטֵיכֶם זִקְנֵיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם כֹּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, אַלע אידישע קינדער שטייען פאַרן אייבערשטן אין דעם טאָג ראש הַשָּׁנָה, יעדער מענטש ווערט גע׳מִשְׁפָּט אין ראש הַשָּׁנָה ווי אַזוֹי זיין יאָר וועט דורכגיין (ראש הַשָּׁנָה ח:), ווי אַזוֹי זיין פַּרְנָסָה וועט זיין די גאַנצע יאָר, אויב עס וועט אים גוט

גֵיין אָדֶער חַס וְשָׁלוֹם פַארְקֶערְט (בֵּיצָה טז.).

אוּן דֶערְפַאר הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי אַזוֹי גֶעוָואֶרעְנְט אַז מֶען זָאל קוּמֶען צוּ אִים אוֹיף רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אוּן דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט גֶעזָאגְט (חַיֵּי מוֹהֲרַ"ן סִימָן ת"ג): אַז צוּ זַיין בַּיי אִים רֹאשׁ הַשָּׁנָה אִיז גְרֶעסֶער פוּן אַלֶעס. וַוייל אַזוֹי ווִי בַּיי אַ גַשְׁמִיּוּת'דִיגֶע מִשְׁפָּט וֶועט אַ מֶענְטְשׁ נֶעמֶען דֶעם גְרֶעסְטְן אַדְוָואקַאט וָואס זָאל אִים פַארְטֵיידִיגְן אִין גֶערִיכְט, אַז עֶר זָאל אַרוֹיס גֵיין זַכַּאי בַּדִין, אוּן ווִי גְרֶעסֶער אוּן עֶרְנְסְטֶער דֶער גֶערִיכְט אִיז, אַלְץ אַ גְרֶעסֶערֶע אַדְוָואקַאט וֶועט דֶער מֶענְטְשׁ נֶעמֶען. דִי זֶעלְבֶּע, אוּן נָאךְ אַסַאךְ מֶער, וֶוען מֶען מִשְׁפָּט דֶעם מֶענְטְשׁ רֹאשׁ הַשָּׁנָה ווִי אַזוֹי זַיין גַאנְצֶע יָאר וֶועט אַדוּרְכְגֵיין, דַארְף מֶען זִיךְ זִיכֶער אַיינְשַאפְן דֶעם בֶּעסְטְן אַדְוָואקַאט וָואס זָאל פַארְטֵיידִיגְן דֶעם מֶענְטְשׁ, אַז מֶען זָאל אִים אָנְשְׁרַייבְּן אַ גוּט גֶעבֶּענְטְשְׁט יָאר.

אוּן דֶערְפַאר, וואוּיל אִיז פַאר דֶעם מֶענְטְשׁ וָואס אִיז זוֹכֶה צוּ פָארְן צוּם הֵיילִיגְן רֶבִּי'ן אוֹיף רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וָואס דֶער צַדִּיק אִיז דֶער בֶּעסְטֶער אַדְוָואקַאט וָואס וֶועט זֶעהְן דֶערְצוּ אַז מֶען זָאל אָנְשְׁרַייבְּן פַארְן מֶענְטְשׁ אַ גוּט יָאר, אוּן דֶעמָאלְט וֶועט עֶר זִיכֶער פַארְשְׁרִיבְּן וֶוערְן פַאר אַ זִיסֶע גוּטֶע לִיכְטִיגֶער יָאר.

(זֹאת הַתּוֹרָה נִצָּבִים א')

לֹא בַשָּׁמַיִם הִוא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה לָּנוּ הַשָּׁמַיְמָה וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה. דִי חַזַ"ל (עֵירוּבִין נ"ה.) דַרְשֶׁ'עְנֶען דֶעם פָּסוּק, לֹא בַשָּׁמַיִם הִוא - דִי תּוֹרָה גֶעפִינְט זִיךְ נִישְׁט בַּיי דִי מֶענְטְשְׁן וָואס הַאלְטְן זִיךְ גְרוֹיס בִּיזְן הִימְל.

מוֹהַרְאַ"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז דָאס מַסְבִּיר, לוֹיט ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב' סִימָן פ"ב): אַז וֶוען אַ מֶענְטְשׁ הַאלְט זִיךְ גְרוֹיס גֵייט אִים אַלֶעס שֶׁלֹּא כְּסֵדֶר, נִישְׁט אַזוֹי ווִי עֶר ווִיל, אוּן וֶוען אַ מֶענְטְשׁ הַאלְט זִיךְ קְלֵיין, דֶעמָאלְט גֵייט אִים אַלֶעס כְּסֵדֶר.

מֶען זֶעהְט אַז אַ מֶענְטְשׁ וָואס ווֵייסְט ווִי עֶר הַאלְט אוֹיף דֶער וֶועלְט, עֶר לָאזְט זִיךְ נִישְׁט נַארְן, עֶר זֶעהְט אַז עֶס גֵייט אִים אַרִיבֶּער דִי טֶעג אוּן יָארְן אָן לֶערְנֶען תּוֹרָה, עֶס

קֶען דוּרְכְגֵיין גַאנְצֶע טֶעג וָואס עֶר עֶפֶּענְט נִישְׁט אוֹיף קַיין סֵפֶר, אַזַא מֶענְטְשׁ וֶועט זִיךְ צוּכַאפְּן צוּ דִי דֶרֶךְ הַלִימוּד וָואס דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט אוּנְז אוֹיסְגֶעלֶערְנְט (שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן ע"ו): אַז מֶען קֶען לֶערְנֶען תּוֹרָה אֲפִילוּ מֶען פַארְשְׁטֵייט נִישְׁט וָואס מֶען זָאגְט, אוּן אֲפִילוּ מֶען גֶעדֶענְקְט נִישְׁט וָואס מֶען לֶערְנְט, אוּן אוֹיף אַזַא וֶועג קֶען יֶעדֶער מֶענְטְשׁ זוֹכֶה זַיין צוּ לֶערְנֶען זֵייעֶר אַסַאךְ תּוֹרָה, אוּן דָאס בְּרֶענְגְט אַרַיין אִינֶעם מֶענְטְשׁ אַ שְׁטַארְקֶע לִיבְשַׁאפְט צוּ דִי תּוֹרָה, אוּן סוֹף כָּל סוֹף וֶועט עֶר זוֹכֶה זַיין צוּ קֶענֶען דִי גַאנְצֶע תּוֹרָה.

אָבֶער אֵיינֶער וָואס אִיז אַ בַּעַל גַאֲוָה, עֶר הַאלְט זִיךְ פַאר אַ לַמְדָן, עֶר וֶועט אַוֶועק מַאכְן דֶעם דֶרֶךְ הַלִימוּד, עֶס פַּאסְט דָאךְ נִישְׁט פַאר אִים פָּשׁוּט צוּ זָאגְן תּוֹרָה, אַזַא מֶענְטְשׁ וֶועט נִישְׁט זוֹכֶה זַיין קֵיינְמָאל דוּרְכְצוּלֶערְנֶען דִי גַאנְצֶע תּוֹרָה, וַוייל דָאס קֶען מֶען נָאר טוּהְן מִיטְן סֵדֶר דֶרֶךְ הַלִימוּד, אוּן אֵיין טָאג וֶועט עֶר פַארְלָאזְן דִי וֶועלְט, אוּן עֶר וֶועט גָארְנִישְׁט מִיטְנֶעמֶען מִיט זִיךְ.

דָאס זָאגְט דֶער פָּסוּק, **לֹא בַשָּׁמַיִם הִוא**, דִי תּוֹרָה גֶעפִינְט זִיךְ נִישְׁט בַּיי דִי מֶענְטְשְׁן וָואס הַאלְטְן זִיךְ גְרוֹיס בִּיזְן הִימְל, וַוייל זֵיי קֶענֶען נִישְׁט פוֹעֶל'ן בַּיי זִיךְ צוּ לֶערְנֶען אוּן דוּרְכְגֵיין דִי גַאנְצֶע תּוֹרָה מִיטְן דֶרֶךְ הַלִימוּד, אָבֶער וֶוער עֶס בֵּייגְט זִיךְ אַרָאפּ דֶעם קָאפּ, אוּן עֶר פָאלְגְט דֶעם דֶרֶךְ הַלִימוּד, וֶועט עֶר זוֹכֶה זַיין צוּ דוּרְךְ לֶערְנֶען דִי גַאנְצֶע תּוֹרָה, אוּן דָאס וֶועט אִים בַּאגְלֵייטְן אוֹיף דִי וֶועלְט אוּן אוֹיף יֶענֶע וֶועלְט.

(זֹאת הַתּוֹרָה נִצָּבִים ד')

פַּרְשַׁת וַיֵּלֶךְ

וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל. מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, סִימָן ז): דֶער עִיקָר גְרוֹיסְקֵייט פוּן אַ צַדִּיק

איז װען ער האט רַחֲמָנוּת אויף אידישע קינדער, און ער לערנט זיי אויס אז דער אייבערשטער איז שטענדיג מיט זיי, און אַז מען קען שטענדיג רעדן צום אייבערשטן, ווייל ווען אַ מענטש ווייסט דאס, האט ער שוין אַ גוט לעבן, ווייל אין יעדן מַצָּב וואס ער איז, האט ער זיך צו ווער צו ווענדן.

און אֲפִילוּ ווען דער צַדִּיק גייט אַוועק פון דער וועלט, לאזט ער איבער סְפָרִים און תַּלְמִידִים וואס זאלן דאס ווייטער לערנען פאר אידן, אַזוֹי אַז די דַעַת פונעם צַדִּיק בלייבט אויף די וועלט, און מען קען זיך מיט דעם שטארקן.

דאס איז פְּשַׁט אין פָּסוּק, וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה, אֲפִילוּ ווען דער צַדִּיק וואס ווערט אנגערופן משה גייט אַוועק פון די וועלט, וַיְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל, רעדט ער נאך אלץ צו די אידן, ווייל זיין תּוֹרָה וואס ער האט אַראפּ געבּרענגט פאר די אידן איז נאך אלץ דא און מען לערנט עס.

וואויל איז דעם וואס לערנט די סְפָרִים פונעם צַדִּיק, וועט

אים גוט זיין אויף דער וועלט און אויף יענע וועלט.

(זֹאת הַתּוֹרָה וַיֵּלֶךְ סִימָן א)

חִזְקוּ **וְאִמְצוּ אַל תִּירְאוּ וְאַל תַּעַרְצוּ מִפְּנֵיהֶם כִּי ה׳ אֱלֹקֶיךָ הוּא הַהֹלֵךְ עִמָּךְ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַעַזְבֶךָּ.** מוֹהֲרָא״ש שְׁלִיטָ״א איז מַסְבִּיר דעם פָּסוּק לויט ווי דער הייליגער רֶבִּי זאגט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן ד): ווען אַ מענטש ווייסט אַז אַלעס פירט דער אייבערשטער צום גוטן, האט ער דעם גַּן עֵדֶן דא אויף דער וועלט, ווייל אֲפִילוּ ווען עס גייט אויף אים דורך אַ צָרָה, ווייסט ער אַז דאס קומט פונעם אייבערשטן פאר זיין טוֹבָה, און ער בעהט דעם אייבערשטן אַז ער זאל אים העלפן.

דאס איז פְּשַׁט אין פָּסוּק, חִזְקוּ וְאִמְצוּ אַל תִּירְאוּ וְאַל תַּעַרְצוּ מִפְּנֵיהֶם, שטארק דיך און האב נישט מוֹרָא פון גארנישט, **כִּי ה׳ אֱלֹקֶיךָ הוּא הַהֹלֵךְ עִמָּךְ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַעַזְבֶךָּ**, ווייל דו ווייסט אַז דער אייבערשטער גייט שטענדיג מיט דיר און ער וועט דיר נישט פארלאזן.

וואויל איז דעם וואס לעבט מיטן אייבערשטן, ער רעדט צום אייבערשטן, ווער ער האבן דעם גן עדן נאך אויף די וועלט.

(זֹאת הַתּוֹרָה וַיֵּלֶךְ סִימָן ב)

פַּרְשַׁת הַאֲזִינוּ

הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי פִי. מוֹהֲרָא"ש שְׁלִיטָ"א איז דָאס מַסְבִּיר לויט ווי דער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב' סִימָן ז'): אַז אַ צַדִּיק דַארְף קֶענֶען רעדְן צוּ צְוֵויי סָארְט מֶענְטְשְׁן; פַאר די גְרוֹיסֶע מֶענְטְשְׁן, וָואס פִילְן אַז זֵיי זֶענֶען שׁוֹין נָאנְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן דַארְף דֶער צַדִּיק זֵיי וַוייזְן, אַז זֵיי קֶענֶען נָאךְ גֵיין אַסַאךְ הֶעכֶער און גְרֶעסֶער, און פַאר די נִידְרִיגֶע מֶענְטְשְׁן וָואס פִיהלְן אַז זֵיי זֶענֶען זֵייעֶר וַוייט פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, און זֵיי מֵיינֶען אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער דַארְף זֵיי נִישְׁט הָאבְּן, צוּ זֵיי דַארְף דֶער צַדִּיק רֶעדְן אַן אַנְדֶערֶע סָארְט שְׁפְּרַאךְ, ער דַארְף זֵיי מְחַזֵק זַיין און שְׁטַארְקְן אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז אִיבֶּערָאל, און אֲפִילוּ וֶוען דֶער מֶענְטְשׁ לִיגְט אִין שְׁאוֹל תַּחְתִּית, אִיז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אוֹיךְ מִיט אִים, און ער זָאל נִישְׁט אוֹיפְגֶעבְּן.

דָאס זָאגְט דֶער פָּסוּק, הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה, צוּ די גְרוֹסֶע הִימְל מֶענְטְשְׁן, צוּ זֵיי רֶעדְט דֶער צַדִּיק מִיטְן לָשׁוֹן "דִיבּוּר", וָואס דָאס אִיז אַ שְׁטְרֶענְגֶע שְׁפְּרַאךְ, ער זָאגְט זֵיי אַז זֵיי זֶענֶען נָאךְ זֵייעֶר וַוייט, און זֵיי קֶענֶען נָאךְ גֵיין אַסַאךְ הֶעכֶער, וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי פִי, אָבֶּער פַאר די פָּשׁוּטֶע מֶענְטְשְׁן וָואס לִיגְן אִין דֶער עֶרְד, צוּ זֵיי רֶעדְט דֶער צַדִּיק מִיטְן לָשׁוֹן "אֲמִירָה", מִיט אַ וֵוייכֶע שְׁפְּרַאךְ, ער שְׁטַארְקְט זֵיי אַז זֵיי זָאלְן נִישְׁט צוּפַאלְן וֶוערְן, נָאר ווִיסְן אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז מִיט זֵיי, און זֵיי קֶענֶען שְׁטֶענְדִיג צוּרִיק קוּמֶען צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

(זֹאת הַתּוֹרָה הַאֲזִינוּ ב')

ה' בָּדָד יַנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר. מוֹהַרָא"ש שְׁלִיטָ"א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב' סִימָן ק'): אַז אַלֶע צַדִיקִים זֶענֶען צוּקוּמֶען צוּ זֵייעֶרֶע מַדְרֵיגוֹת נָאר דוּרְךְ הִתְבּוֹדְדוּת, דָאס מֵיינְט אַז זֵיי הָאבְּן גֶערֶעדְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיף זֵייעֶר אֵייגֶענֶע שְׁפְּרַאךְ, זֵיי הָאבְּן דֶערְצֵיילְט פַאר אֵייבֶּערְשְׁטְן אַלֶעס וָואס גֵייט אוֹיף זֵיי דוּרְךְ, אוּן גֶעבֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אַז זֵיי זָאלְן מַצְלִיחַ זַיין, אוּן נָאר אַזוֹי זֶענֶען זֵיי גֶעוָוארְן עֶרְלִיכֶע אִידְן. אוּן אַזוֹי אוֹיךְ יֶעדֶער מֶענְטְשׁ וָואס ווִיל וֶוערְן אַן עֶרְלִיכֶער אִיד, אִיז דִי אֵיינְצִיגֶע וֶועג נָאר דוּרְךְ דֶעם, זִיךְ צוּצוּגֶעוואוֹינֶען צוּ רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, וָואס דָאס לַייטֶערְט אוֹיס דֶעם מֶענְטְשׁ אוּן בְּרֶענְגְט אִים צוּ דִי גְרֶעסְטֶע מַדְרֵיגוֹת.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת אֱמוּנָה, סִימָן כ"ב): **הַפֶּשַׁע שֶׁל אָדָם מַכְנִיס כְּפִירָה בְּאָדָם**, דִי עֲבֵירוֹת וָואס אַ מֶענְטְשׁ טוּט, בְּרֶענְגְט אַרַיין אִין אִים כְּפִירוֹת אוּן אַפִּיקוֹרְסוּת, אוּן דִי אֵיינְצִיגְסְטֶע עֵצָה אִיז נָאר צוּ דֶערְצֵיילְן פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן אַלֶעס, אוּן אַזוֹי גֵייט מֶען אַרוֹיס פוּן אַלֶע שְׁלֶעכְטְס.

דָאס זָאגְט דֶער פָּסוּק, **ה' בָּדָד יַנְחֶנּוּ**, אַ מֶענְטְשׁ זָאל מַאכְן הִתְבּוֹדְדוּת מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, עֶר זָאל אוֹיסְרֶעדְן זַיין הַארְץ צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן דֶעמָאלְט, **וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר**, וֶועט אַרוֹיסְגֵיין פוּן זַיין הַארְץ אַלֶע כְּפִירוֹת אוּן אַפִּיקוֹרְסוּת וָואס קוּמְט פוּן זַיינֶע עֲבֵירוֹת, אוּן עֶר וֶועט זוֹכֶה זַיין צוּ זַיין אַן עֶרְלִיכֶער אִיד.

(זֹאת הַתּוֹרָה הַאֲזִינוּ ה')

פַּרְשַׁת וְזֹאת הַבְּרָכָה

הָאוֹמֵר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רְאִיתִיו וְאֶת אֶחָיו לֹא הִכִּיר וְאֶת בָּנָיו לֹא יָדָע, כִּי שָׁמְרוּ אִמְרָתֶךָ וּבְרִיתְךָ יִנְצֹרוּ. מוֹהַרָא"ש שְׁלִיטָ"א אִיז מַסְבִּיר דֶעם פָּסוּק לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב' בַּהַתְחָלָה): אוֹיפְן פָּסוּק (יְחֶזְקֵאל ל"ג): **אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם**, אַז אַבְרָהָם

אָבִינוּ הָאט גֶעדִינְט דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן מִיט דִי מִדָּה פוּן "אֶחָד", אַז עֶר הָאט זִיךְ פָארְגֶעשְׁטֶעלְט אַזוֹי וִוי עֶר אִיז דֶער אֵיינְצִיגְסְטֶער מֶענְטְשׁ אוֹיף דֶער וֶועלְט, אוּן עֶר הָאט נִישְׁט גֶעקוּקְט אוֹיף דִי אַלֶע מֶענְטְשְׁן וָואס הָאבְּן אִים גֶעוָואלְט אַוֶועק נֶעמֶען פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, נִישְׁט אוֹיף זַיין טַאטֶע תֶּרַח אוּן נִישְׁט אוֹיף אַנְדֶערֶע מֶענְטְשְׁן וָואס הָאבְּן אִים גֶעוָואלְט צוּרִיק הַאלְטְן פוּן דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

אוּן דִי זֶעלְבֶּע אִיז בַּיי יֶעדְן מֶענְטְשׁ וָואס ווִיל זַיין וואוֹיל אוּן עֶרְלִיךְ אוּן דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, דַארְף עֶר זִיךְ פָּארְשְׁטֶעלְן אַזוֹי וִוי עֶר אִיז אֵיינֶער אַלֵיין אוֹיף דִי וֶועלְט, אוּן עֶר זָאל נִישְׁט קוּקְן אוֹיף דִי מְנִיעוֹת פוּן דִי מֶענְטְשְׁן וָואס ווִילְן אִים שְׁטֶערְן פוּן זַיין דֶרֶךְ אִין עֲבוֹדַת ה'.

אָבֶער פַארְשְׁטֵייט זִיךְ אַז צוּ דֶעם דַארְף מֶען הָאבְּן אַ שְׁטַארְקֶע שִׁיקוּל הַדַעַת, נִישְׁט חַס וְשָׁלוֹם צוּ מְצַעֵר זַיין קֵיינֶעם, נִישְׁט צוּ פַארְשֶׁעמֶען קֵיינֶעם אוּן זִיךְ נִישְׁט קְרִיגְן מִיט קֵיינֶעם, נָאר אַזוֹיפִיל דַארְף מֶען ווִיסְן אַז וֶוען עֶס קוּמְט צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן טָאר מֶען זִיךְ נִישְׁט אָפְּשְׁטֶעלְן פַאר גָארְנִישְׁט, נָאר גֵיין וַוייטֶער אִין דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוּן נִישְׁט קוּקְן אוֹיף קַיין שׁוּם שְׁטֶערוּנְגֶען.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין פָּסוּק, **הָאוֹמֵר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רְאִיתִיו וְאֶת אָחִיו לֹא הִכִּיר וְאֶת בָּנָיו לֹא יָדָע**, וֶוען עֶס קוּמְט צוּ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן קֶען מֶען נִישְׁט קוּקְן אוֹיף קֵיינֶעם וָואס שְׁטֶערְט, אָבֶּער מֶען דַארְף גֶעדֶענְקְן אַז דָאס קֶען מֶען נָאר טוּהְן וֶוען מֶען ווִיל טַאקֶע דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, **כִּי שָׁמְרוּ אִמְרָתֶךָ וּבְרִיתְךָ יִנְצֹרוּ**, וֶוען עֶס קוּמְט צוּ הִיטְן אוּן מְקַיֵים זַיין תּוֹרָה וּמִצְוֹת, אָבֶּער אוֹיסֶער דֶעם, דַארְף מֶען זֵייעֶר שְׁטַארְק אַכְטוּנְג גֶעבְּן אוֹיף דִי מִצְוָה פוּן כִּיבּוּד אָב וָאֵם, וָואס אִיז דִי הַארְבְּסְטֶע פוּן דִי הַארְבְּסְטֶע, אוּן אַזוֹי אוֹיךְ טָאר מֶען זִיךְ נִישְׁט קְרִיגְן מִיט קֵיינֶעם, מִיטְן אוֹיסְרֵייד אַז מֶען טוּט דָאס נָאר פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטֶנְ'ס וֶועגְן.

(תּוֹךְ הַנַּחַל, שְׁמִינִי עֲצֶרֶת תשנ"ב לפ"ק)

דִי גְרוֹיסְקֵייט פוּן רֶבִּינְ׳ס צִיוּן בִּפְרַט רֹאשׁ הַשָּׁנָה

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט צוּגֶעזָאגְט אַז וֶוער עֶס וֶועט קוּמֶען צוּ זַיין צִיוּן אִין אוּמַאן, אוּן גֶעבְּן אַ פְּרוּטָה לִצְדָקָה פַאר זַיינֶעט וֶועגְן, אוּן זָאגְן דִי צֶען קַאפִּיטְלֶעךְ תְּהִלִים וָואס זֵיי הֵייסְן תִּיקוּן הַכְּלָלִי, וֶועט עֶר אִים אַרוֹיסְשְׁלֶעפְּן פוּן שְׁאוֹל תַּחְתִּית וּמִתַּחְתָּיו, אִיבֶּערְדֶעם לְכָל הַפָּחוֹת אֵיינְמָאל אִין לֶעבְּן זָאלְסְטוּ זֶען צוּ זַיין בַּיים הֵיילִיגְן רֶבִּינְ׳ס צִיוּן, וּמִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן אַז דוּ וֶועסְט קֶענֶען זוֹכֶה זַיין צוּ זַיין רֹאשׁ הַשָּׁנָה אִיז נִישְׁטָא קַיין גְרֶעסֶערְס פוּן דֶעם, וָוארוּם דֶעמָאלְטְס הָאט דֶער רֶבִּי גֶעזָאגְט קֶען עֶר פַארְרֶעכְטְן אֲפִילוּ אַזֶעלְכֶע מֶענְטְשְׁן וָואס זֵיי זֶענֶען שׁוֹין אַזוֹי גֶעפַאלְן וָואס אַ גַאנְץ יָאר אִיז אִים שְׁוֶוער זֵיי מְתַקֵּן זַיין, אָבֶּער רֹאשׁ הַשָּׁנָה קֶען עֶר אַלֶעם מְתַקֵּן זַיין, וּבִפְרַט רֹאשׁ הַשָּׁנָה וָואס דֶעמָאלְט אִיז דֶער יוֹם הַדִין מֶען מִשְׁפָּט אַ מֶענְטְשׁ, אוּן מֶען מוּז הָאבְּן בַּיי אַ מִשְׁפָּט אַ גְרוֹיסְן לוֹיעֶר, אַ אַדְוָואקַאט, אִיבֶּערְדֶעם זֶעה צוּ זַיין בַּיים הֵיילִיגְן רֶבִּי׳ן אוֹיף רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אוּן דוּ וֶועסְטוּ זִיךְ אוֹיסְפּוֹעֵלְ׳ן אַ גוּט גֶעבֶּענְטְשְׁט יָאר פַאר דִיר אוּן פַאר דִי גַאנְצֶע מִשְׁפָּחָה.

(אֲשֶׁר בַּנַּחַל בְּאִידִישׁ חֵלֶק ב מִכְתַּב רפא)

מועדים

דער קוואל
פון תורה

דֶער טְשֶׁערִינֶער רָב זַ"ל פְלֶעגְט שְׁטֶענְדִיג זָאגְן אַז אַ יוֹם טוֹב טָאר מֶען נִישְׁט זָאגְן עֶס "אִיז דוּרְכְגֶעגַאנְגֶען מִיט שִׂמְחָה דִי יוֹם טוֹב" וְכוּ', מֶען דַארְף זָאגְן "עֶס אִיז אַרַיין אִין מִיר דִי יוֹם טוֹב" וְכוּ', וּבִפְרַט יֶעצְט דָאס אוּנְז הָאבְּן זוֹכֶה גֶעוֶוען פוּן נֵיי מְקַבֵּל צוּ זַיין דִי תּוֹרָה דַארְפְן מִיר זִיךְ זֵייעֶר פְרֵייעֶן. עֶס אִיז בַּאוְוּיסְט אַז דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן זי"ע אִיז אַמָאל יוֹם טוֹב שְׁבוּעוֹת בַּיי פְּתִיחַת הָאָרוֹן צוּגֶעפַאלְן צוּ דִי סֵפֶר תּוֹרָה אוּן מִיט אַ גְרוֹיס דְבֵיקוּת הָאט עֶר גֶעזָאגְט "מִיר גֵייעֶן יֶעצְט מְקַבֵּל זַיין דִי תּוֹרָה, אַ נֵייעֶ תּוֹרָה, אַ נֵייעֶ תּוֹרָה" אוּן עֶר הָאט אַרוֹיסְגֶענוּמֶען דִי סֵפֶר תּוֹרָה מִיט אַזַא שִׂמְחָה אַז עֶר הָאט אָנְגֶעהוֹיבְּן צוּ טַאנְצְן מִיט דִי סֵפֶר תּוֹרָה, אוּן דֶער גַאנְצֶער עוֹלָם הָאט מִיטְגֶעטַאנְצְט מִיט אִים אַזוֹי וִוי שִׂמְחַת תּוֹרָה; וָוארוּם אַזוֹי דַארְף זַיין קַבָּלַת הַתּוֹרָה מִיט אַ גֶעוַואלְדִיגֶע שִׂמְחָה. דֶער אֲרִי זַ"ל זָאגְט דָאס יֶעדֶעס יוֹם טוֹב וֶוען עֶס קוּמְט דִי צַייט, קוּמְט אַרָאפּ דִי זֶעלְבֶּע הֶאָרָה אַזוֹי וִוי עֶס אִיז שׁוֹין אַמָאל גֶעוֶוען; דָאס הֵייסְט פֶּסַח בַּיינַאכְט קוּמְט אַרָאפּ דִי הֶאָרָה פוּן יְצִיאַת מִצְרַיִם אַזוֹי וִוי עֶס אִיז גֶעוֶוען דֶעמָאלְטְס אַזוֹי אִיז הַיינְט, דִי זֶעלְבֶּע זַאךְ אִיז שְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח וֶוען דֶער יַם הָאט זִיךְ גֶעשְׁפָּאלְטְן, אַזוֹי וִוי עֶס אִיז גֶעוֶוען דֶעמָאלְט אַזוֹי אִיז הַיינְט; אוּן דִי זֶעלְבֶּע זַאךְ אִיז שְׁבוּעוֹת קַבָּלַת הַתּוֹרָה וָואס אִידְן זֶענֶען אוֹיף אַ גַאנְצֶע נַאכְט אוּן מֶען וַוארְט צוּ דַאוְוענֶען וָותִיקִין, אוּן נָאכְדֶעם אִיז מֶען מְקַבֵּל דִי תּוֹרָה מִיט אַ גֶעוַואלְדִיגֶע שִׂמְחָה.

(אֲשֶׁר בְּנַחַל בְּאִידִישׁ חֵלֶק ב מִכְתָּב ריא)

רֹאשׁ הַשָּׁנָה

הַנְהָגוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן ב): עֶס אִיז זֵייעֶר גוּט וֶוען מֶען וַוארְפְט זִיךְ אִינְגַאנְצְן אַרוֹיף אוֹיפְ'ן אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן מֶען פַארְלָאזְט זִיךְ אִינְגַאנְצְן אוֹיף אִים, אוּן דֶערְפַאר יֶעדְן אִינְדֶערְפְרִי גְלַייךְ וֶוען מֶען שְׁטֵייט אוֹיף, אִיז זֵייעֶר גוּט אַז מֶען זָאל אִיבֶּערְגֶעבְּן דֶעם טָאג פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, מֶען זָאגְט פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן: בַּאשֶׁעפֶער אִיךְ גֶעבּ דִיר אִיבֶּער דֶעם הַיינְטִיגְן טָאג פַאר דִיר, סַיי מִיר אוּן סַיי מַיינֶע קִינְדֶער אוּן אַלֶע וָואס זֶענֶען תָּלוּי אִין מִיר, אַז אַלֶעס זָאל זַיין אַזוֹי וִוי דוּ ווִילְסְט. אוּן אַזוֹי דַארְף מֶען זִיךְ שׁוֹין גָארְנִישְׁט זָארְגְן אוֹיבּ עֶס פִירְט זִיךְ יָא גוּט אָדֶער נִישְׁט, וַוייל אִיךְ הָאבּ עֶס דָאךְ אִיבֶּערְגֶעגֶעבְּן פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן אוֹיבּ דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער ווִיל מִיר פִירְן דֶעם טָאג אַנְדֶערְשׁ, ווִיל אִיךְ אוֹיךְ נָאר אַזוֹי וִוי דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער ווִיל.

אוּן דִי זֶעלְבֶּע אִיז פַאר עֶס קוּמְט אַ שַׁבָּת אָדֶער אַ יוֹם טוֹב, גֶעבְּט מֶען עֶס אִינְגַאנְצְן אִיבֶּער פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן מֶען דַארְף זִיךְ מֶער גָארְנִישְׁט זָארְגְן, צוּ אִיךְ הָאבּ יָא יוֹצֵא גֶעוֶוען וִוי עֶס דַארְף צוּ זַיין אָדֶער נִישְׁט, וַוייל אִיךְ הָאבּ עֶס אִיבֶּערְגֶעגֶעבְּן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן אִיךְ בִּין מַסְכִּים אַז עֶר זָאל עֶס פִירְן וִוי אַזוֹי עֶר ווִיל.

דֶערְפַאר יֶעצְט רֹאשׁ הַשָּׁנָה וֶוען מֶען הַאלְט בַּיים אָנְהוֹיבּ יָאר, קֶען מֶען אִיבֶּערְגֶעבְּן דִי גַאנְצֶע יָאר פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן: בַּאשֶׁעפֶער אִיךְ גֶעבּ דִיר אִיבֶּער דֶעם גַאנְצֶען יָאר אַלֶע מַיינֶע מַחְשָׁבוֹת, מַעֲשִׂים אוּן דִיבּוּרִים פוּן דֶעם גַאנְצְן יָאר, זָאלְן זַיין נָאר אַזוֹי וִוי דוּ ווִילְסְט, אוּן הֶעלְף מִיר אַז אִיךְ זָאל נָאר טוּהְן דַיין ווִילְן דֶעם גַאנְצְן יָאר, אוּן אִיךְ זָאל חַס וְשָׁלוֹם נִישְׁט טוּהְן קַיין שׁוּם עֲבֵירוֹת חַס וְשָׁלוֹם. אוּן אַזוֹי קֶען זִיךְ יֶעדֶער אוֹיסְשְׁמוּעֶסְן מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטְן אַלֶע רְצוֹנוֹת אוּן כִּיסוּפִים וָואס עֶר הָאט צוּ זַיין אַן עֶרְלִיכֶער אִיד.

מֶען קֶען זִיךְ גָארְנִישְׁט פָארְשְׁטֶעלְן דִי גְרוֹיסְקֵייט וֶוען אַ מֶענְטְשׁ זָאגְט אַרוֹיס זַיינֶע רְצוֹנוֹת צוּם

אײבֶּערְשְׁטְן, אֲפִילוּ וֶוען עֶר אִיז נָאכְנִישְׁט אַזוֹי וואוּיל, עֶר פִּירְט זִיךְ נָאכְנִישְׁט אוֹיף אִינְגַאנְצְן וִוי עֶס דַארְף צוּ זַיין, זָאגְט עֶר אָבֶּער כָּאטְשׁ פַארְן אײבֶּערְשְׁטְן וָואס עֶר וָואלְט בֶּאֱמֶת גֶעוָואלְט זַיין, אוּן וָואס עֶר וָואלְט בֶּאֱמֶת גֶעוָואלְט טוּהְן (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן לא, וְסִימָן סו).

אוֹיב דוּ וֶועסְט אַזוֹי טוּהְן, וֶועסְטוּ זִיכֶער זוֹכֶה זַיין צוּ אַ כְּתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה, אוּן אַ גוּט גֶעבֶּענְטְשְׁט יָאר.

(הַנְהָגוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה דַף ז)

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן כ"א): אִין רֹאשׁ הַשָּׁנָה דַארְף מֶען הָאבְּן דֶעם קָאפּ אוֹיפְּ'ן פְּלַאץ צוּ טְרַאכְטְן נָאר גוּטְס, אַז דֶער אײבֶּערְשְׁטֶער וֶועט אוּנְז זִיכֶער נָאר גוּטְס טוּהְן מִיט אוּנְז, אוּן אָנְשְׁרַייבְּן אַ גוּטֶע יָאר.

דָאס אִיז וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן כ"א): אַלֶעס וֶוענְדְט זִיךְ וָואס דֶער מֶענְטְשׁ טְרַאכְט, וִוי דֶער מֶענְטְשׁ טְרַאכְט דָארְט אִיז דֶער גַאנְצֶער מֶענְטְשׁ. דֶערְפַאר וואוּיל אִיז דֶער וָואס הָאט שֵׂכֶל אוּן עֶר טְרַאכְט נָאר גוּטְס אַ גַאנְץ רֹאשׁ הַשָּׁנָה: עֶס וֶועט זִיכֶער קוּמֶען דָאס יָאר אַ גוּטֶע פֵיינֶע יָאר, דָאס יָאר וֶועל אִיךְ מִיר פִירְן עֶרְלִיךְ, דָאס יָאר וֶועל אִיךְ הָאבְּן גֶעלְט, דָאס יָאר וֶועל אִיךְ לֶערְנֶען אַסַאךְ תּוֹרָה, דָאס יָאר וֶועל אִיךְ הָאבְּן אַסַאךְ אִידִישׁ נַחַת פוּן מַיינֶע קִינְדֶער, אוּן אַזוֹי וַוייטֶער, אַז אַ מֶענְטְשׁ וֶועט אַזוֹי טוּהְן וֶועט עֶר זִיכֶער הָאבְּן אַ גוּט גֶעבֶּענְטְשְׁט יָאר.

(הַנְהָגוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה דַף י"ב)

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן כ"א): רֹאשׁ הַשָּׁנָה דַארְף מֶען זֶעהְן צוּ רֶעדְן וִוי וֵוויינִיגֶער. דֶערְפַאר פִירְן זִיךְ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵינוּ נִישְׁט צוּ רֶעדְן רֹאשׁ הַשָּׁנָה קַיין אִיבְּרִיגֶע זַאכְן.

אַזוֹי וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי בְּרֶענְגְט פוּנֶעם הֵיילִיגְן בַּעַל שֵׁם טוֹב (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן קי"ג): יֶעדֶער מֶענְטְשׁ פַּסְקְ'נְט אוֹיף זִיךְ אַלֵיינְס אַלֶע גְזֵירוֹת, מֶען פְרֶעגְט דֶעם מֶענְטְשׁ אוֹיף אַ צְוֵוייטְן: וָואס הַאלְטְסְטוּ קוּמְט זִיךְ פַאר יֶענֶעם וָואס

הָאט גֶעטוּהְן דָאס אוּן דָאס? אוּן דֶער מֶענְטְש עֶנְטְפֶערְט: פַאר אַזַא זַאךְ קוּמְט אִים אַ גְרוֹיסֶע עוֹנֶש! אוּן עֶר כַאפְּט נִישְׁט אַז יֶעצְט הָאט עֶר גָאר גֶע׳פַּסְקְ׳נְט אוֹיף זִיךְ אַלֵיינְס.

דֶערְפַאר סְפֶּעצִיעֶל אִין דֶעם טָאג רֹאשׁ הַשָּׁנָה וָואס דֶעמָאלְטְס זֶענֶען אָפְן דִי סִפְרֵי חַיִּים וְסִפְרֵי מֵתִים, מֶען אִיז דַן יֶעדְן מֶענְטְש וָואס עֶס וֶועט פַּאסִירְן מִיט אִים דֶעם גַאנְצְן יָאר, דַארְף מֶען זִיכֶער זַיין גֶעוָואהְרֶענְט, נִישְׁט צוּ רֶעדְן צוּ סַאךְ, וַוייל מֶען קֶען חַס וְשָׁלוֹם פַּסְקְ׳נֶען פַאר זִיךְ אַ שְׁלֶעכְטֶע גְזַר דִין.

ווְאוֹיל אִיז דֶעם וָואס הִיט זַיין מוֹיל רֹאשׁ הַשָּׁנָה אוּן רֶעדְט נִישְׁט וָואס מֶען דַארְף נִישְׁט, וֶועט עֶר זִיכֶער הָאבְּן אַ גְלִיקְלִיךְ אוּן גֶעשְׁמַאקֶע יָאר.

(הַנְהָגוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה דַף י״ד)

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (שִׂיחוֹת הָרַ״ן סִימָן כ״א): רֹאשׁ הַשָּׁנָה דַארְף מֶען זַיין פְרֵיילִיךְ, אוּן אוֹיךְ דַארְף מֶען וֵויינֶען רֹאשׁ הַשָּׁנָה.

בֶּאֱמֶת גֵייט דִי בֵּיידֶע זַאכְן אִינְאֵיינֶעם, פוּן אֵיין זַייט בִּין אִיךְ זֵייעֶר פְרֵיילִיךְ, אַז אִיךְ הָאבּ זוֹכֶה גֶעוֶועזְן צוּ קֶענֶען קוּמֶען צוּם רֶבִּי׳ן, וָואס אִיז מִיר מְחַזֵּק אוּן שְׁטַארְקְט מִיר צוּרִיק צוּ קוּמֶען צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן דָאס מַאכְט מִיר וֵויינֶען אוּן חֲרָטָה הָאבְּן פַארְוָואס בִּיז יֶעצְט בִּין אִיךְ נִישְׁט גֶעוֶועזְן ווְאוֹיל.

ווְאוֹיל אִיז דֶעם וָואס אִיז זוֹכֶה צוּ זַיין פְרֵיילִיךְ רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אוּן וֵויינֶען פַאר שִׂמְחָה אַז עֶר הָאט זוֹכֶה גֶעוֶועזְן צוּ קוּמֶען צוּם רֶבִּי׳ן, וֶועט עֶר זִיכֶער הָאבְּן אַ פֵיינֶע גוּטֶע יָאר.

(הַנְהָגוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה דַף ט״ו)

דִּינָא קַשְׁיָא - וְדִינָא רַפְיָא...

עֶס שְׁטֵייט אִין כִּתְבֵי הָאֲרִיזַ״ל: דִי עֶרְשְׁטֶע טָאג רֹאשׁ הַשָּׁנָה אִיז דִינָא קַשְׁיָא, שְׁטְרֶענְגֶע דִינִים, אוּן דִי צְוֵוייטֶע טָאג אִיז שׁוֹין דִינָא רַפְיָא, גְרִינְגֶערֶע דִינִים.

אַוַודַאי לִיגְט אִין דֶעם גְרוֹיסֶע סוֹדוֹת, אָבֶּער מֶען קֶען עֶס אוֹיךְ מַסְבִּיר זַיין בְּפַשְׁטוּת, אוּן

אַרויסְנֶעמֶען פון דֶעם אַ חִיזוּק, וּבִפְרַט פַאר אוּנְז וָואס מִיר הָאבְּן זוֹכֶה גֶעוֶועןצוּ זַיין בַּיים רֶבִּי׳נְס צִיוּן.

דִי עֶרְשְׁטֶע טָאג רֹאשׁ הַשָּׁנָה אִיז מֶען נָאךְ צוּמִישְׁט פוּן דִי נְסִיעָה וָואס מֶען אִיז גֶעפָארְן, און פון דִי אַלֶע מְנִיעוֹת וָואס מֶען אִיז דוּרְךְ גֶעגַאנְגֶען צוּ קֶענֶען אָנְקוּמֶען אוֹיף אוּמַן, און דֶערְפַאר אִיז אַסַאךְ מָאל נָאךְ שְׁוֶוער זִיךְ צוּזַאם צוּ נֶעמֶען דֶעם עֶרְשְׁטְן טָאג, צוּ קֶענֶען גֶעהֶערִיג דַאוֶונֶען, און זִיךְ אוֹיסְבֶּעטְן בַּיים צִיוּן, און דֶערְפַאר אִיז דָאס דִינָא קַשְׁיָא.

אָבֶער דִי צְוֵוייטֶע טָאג רֹאשׁ הַשָּׁנָה, קוּמְט מֶען שׁוֹין אַבִּיסְל צוּ זִיךְ, און מֶען קֶען זִיךְ שׁוֹין אַבִּיסְל אִיבֶּערְטְרַאכְטְן דִי גֶעוַואלְדִיגֶע זְכִיָה וָואס מֶען הָאט, אַז מֶען הָאט זוֹכֶה גֶעוֶועןאָנְצוּקוּמֶען אוֹיף רֹאשׁ הַשָּׁנָה צוּם רֶבִּי׳ן, און דֶערְפַאר אִיז שׁוֹין דֶעמָאלְטְס דִינָא רַפְיָא, מֶען אִיז שׁוֹין רוּהִיגֶער, און מֶען קֶען זִיךְ שׁוֹין צוּזַאם נֶעמֶען און אוֹיסְבֶּעטְן בַּיים אֵייבֶּערְשְׁטְן, בַּיים דַאוֶונֶען און בַּיים צִיוּן, אַלֶעס וָואס מֶען דַארְף בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, און אַזוֹי וֶועט מֶען זוֹכֶה זַיין צוּ אַ גוּט גֶעבֶּענְטְשְׁט יָאר, אַ שָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה.

(תּוֹךְ הַנַּחַל, רֹאשׁ הַשָּׁנָה תשע״א)

סוּכּוֹת

עַל נְטִילַת לוּלָב

דִידָן נָצַח

עֶס שְׁטֵייט אִין זֹהַר הַקָּדוֹשׁ (תִּיקּוּנֵי זֹהַר דַף כט.): דֶער עִנְיָן פוּן שָׁאקְלֶען לוּלָב, וַוייל אַזוֹי וִוי דִי אִידְן זֶענֶען דָאךְ גֶעוֶועןאִין אַ קְרִיג מִיטְן יֵצֶר הָרַע אוּם יוֹם כִּיפּוּר, מְמֵילָא וִוי אַזוֹי קֶען מֶען וִויסְן וֶוער עֶס הָאט גֶעווּינֶען? נָאר אַזוֹי וִוי מֶען זֶעהְט בַּיי אַ מִלְחָמָה אוֹיף דֶער וֶועלְט, וִוי אַזוֹי וֵוייסְט מֶען וֶוער עֶס הָאט גֶעווּינֶען? מֶען זֶעהְט דֶער וָואס הַאלְט דִי גֶעוֶוער אִין דִי הֶענְט

דֶער הָאט גֶעווּינֶען, דִי זֶעלְבֶּע דָא וֶוען עֶס קוּמְט סוּכּוֹת, אוּן דִי אִידְן הַאלְטְן דִי ד׳ מִינִים וָואס דָאס אִיז זַייעֶר גֶעוֶוער, זֶעהְט מֶען אַז דִידָן נָצַח, מִיר הָאבְּן גֶעווּינֶען.

דַארְף מֶען פַארְשְׁטֵיין, קוֹדֶם בַּיי אַ גֶעוֶועינְטְלִיכֶע מִלְחָמָה, וָואס אִיז דִי פְּרַאגֶע וֶוער עֶס הָאט גֶעווּינֶען? מֶען קֶען דָאךְ זֶעהְן וֶוער עֶס הָאט בַּאזִיגְט וֶועם, וַוייסְט מֶען דָאךְ וֶוער עֶס הָאט גֶעווּינֶען?

אוּן צְוֵוייטְנְס דַארְף מֶען פַארְשְׁטֵיין, דֶער וָואס הָאט גֶעווּינֶען דִי מִלְחָמָה קֶען דָאךְ שׁוֹין אַרָאפּ לֵייגְן דָאס גֶעוֶוער, פַארְוָואס זָאגְסְטוּ אַז וֶוער עֶס הַאלְט דִי גֶעוֶוער אִין דִי הֶענְט, דֶער הָאט גֶעווּינֶען? פַארְקֶערְט אוֹיבּ הַאלְט עֶר נָאךְ דִי גֶעוֶוער אִין דִי הֶענְט מֵיינְט עֶס אַז עֶר הָאט נָאכְנִישְׁט גֶעווּינֶען, עֶר הַאלְט נָאךְ אִינְמִיטְן דִי מִלְחָמָה.

זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן: בַּיי דִי מִלְחָמָה מִיטְן יֵצֶר הָרַע גֵייט עֶס גָאר אַנְדֶערְשׁ ווִי בַּיי אַ גֶעוֶועינְטְלִיכֶע מִלְחָמָה, דִי מִלְחָמָה אִיז אַ לַאנְג פַארְצוֹיגֶענֶע מִלְחָמָה, אוּן אֲפִילוּ וֶוען דֶער יֵצֶר הָרַע הָאט בַּאזִיגְט דֶעם מֶענְטְשׁ, עֶר הָאט אִים מַכְשִׁיל גֶעוֶוען מִיט בִּיטֶערֶע עֲבֵירוֹת, מֵיינְט נָאכְנִישְׁט אַז דֶער יֵצֶר הָרַע הָאט גֶעווּינֶען, וַוייל ווִי לַאנְג דֶער מֶענְטְשׁ שְׁטַארְקְט זִיךְ אוּן עֶר גֶעבְּט נִישְׁט אוֹיף דִי מִלְחָמָה, עֶר גֵייט וַוייטֶער אָן, עֶר טוּט תְּשׁוּבָה, אוּן עֶר פְּרוּבִּירְט אַרַיינְצוּכַאפְּן מִצְוֹת אוּן מַעֲשִׂים טוֹבִים אִיז עֶר דֶער גֶעווִינֶער.

דֶער יֵצֶר הָרַע אִיז נָאר דֶער גֶעווִינֶער וֶוען עֶר קֶען בַּאוַוייזְן צוּ צוּבְּרֶעכְן דֶעם מֶענְטְשְׁס מוּט, אַז עֶר זָאל אוֹיפְגֶעבְּן אוּן נִישְׁט וֶועלְן מֶער אָנְהֵייבְּן פוּן נַיי, אָבֶער ווִי לַאנְג דֶער מֶענְטְשׁ הַאלְט זִיךְ שְׁטַארְק, אִיז עֶר דֶער גֶעווִינֶער, אֲפִילוּ יֶעצְט אִיז עֶר נָאךְ וַוייט פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, וֶועט עֶר אָבֶער מִיט דִי צַייט וֶוערְן אַן אֱמֶתְ׳ער עֶרְלִיכֶער אִיד.

דָאס אִיז פְּשַׁט אִין דֶעם זֹהַר, ווִי לַאנְג דִי אִידְן הַאלְטְן דִי ד׳ מִינִים, דִי גֶעוֶוער, אִין דִי הַאנְט, זַיי הָאבְּן נָאכְנִישְׁט אוֹיפְגֶעגֶעבְּן דֶעם קַאמְף, מֵיינְט דָאס אַז זַיי הָאבְּן גֶעווּינֶען, כָאטְשׁ פוּן אִינְדְרוֹיסְן קֶען מֶען בֶּאֱמֶת נִישְׁט זֶעהְן וֶוער עֶס

הָאט גְעווִינֶען, עֶס זֶעהְט אוֹיס אַזוֹי ווִי דֶער יֵצֶר הָרַע הָאט גֶעווִינֶען, וַוייל עֶר הָאט מַצְלִיחַ גֶעוֶוען צוּ מַכְשִׁיל זַיין דֶעם מֶענְטְשׁ מִיט עֲבֵירוֹת, אוֹיבּ אָבֶער דֶער מֶענְטְשׁ הָאט נָאכְנִישְׁט אוֹיפְגֶעגֶעבְּן, אִיז עֶר בֶּאֱמֶת דֶער גֶעווִינֶער, דִּידָן נָצַח.

דֶערְפַאר וואוֹיל אִיז דֶעם מֶענְטְשׁ וָואס ווֵייסְט, אַז דֶער עִיקָר צִיהְל פוּנֶעם יֵצֶר הָרַע אִיז נָאר אִים צוּ צוּבְּרֶעכְן אַז עֶר זָאל אוֹיפְגֶעבְּן דִּי הָאפֶענוּנְג, און עֶר לָאזְט זִיךְ נִישְׁט פוּן אִים, און אֲפִילוּ וֶוען דֶער יֵצֶר הָרַע וַוארְפְט אִים אַרָאפּ, גֶעבְּט עֶר קֵיינְמָאל נִישְׁט אוֹיף, וֶועט עֶר זִיכֶער צוּם סוֹף זוֹכֶה זַיין צוּ זַיין אַן עֶרְלִיכֶער אִיד, און עֶר וֶועט הָאבְּן אַלֶעס גוּטְ׳ס אוֹיף דִּי וֶועלְט און אוֹיף יֶענֶע וֶועלְט.

(לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת, הִלְכוֹת שַׁבָּת הֲלָכָה ז, אוֹת נ"ד)

דִּי כַּוָּונוֹת פוּן שָׁאקְלֶען לוּלָב

עֶס אִיז בַּאקַאנְט אַז אִין דִּי נַעֲנוּעִים וָואס מֶען שָׁאקְלְט מִיטְן לוּלָב, לִיגְט אִין דֶעם גְרוֹיסֶע זַאכְן, דֶער הֵיילִיגֶער אֲרִ"י הַקָּדוֹשׁ בְּרֶענְגְט אוֹיף דֶעם גְרוֹיסֶע כַּוָּונוֹת (פְּרִי עֵץ חַיִּים שַׁעַר הַלּוּלָב פֶּרֶק ג).

אָבֶער מֶען קֶען זָאגְן אוֹיךְ בְּפַשְׁטוּת דִּי כַּוָּונוֹת וָואס מֶען זָאל אִינְזִין הָאבְּן בַּיים שָׁאקְלֶען דִּי נַעֲנוּעִים, וָואס פוּן דֶעם קֶען מֶען נֶעמֶען גְרוֹיס חִיזוּק אָנְצוּגֵיין אִין לֶעבְּן.

מִזְרָח-מַעֲרִיב

מֶען שָׁאקְלְט אוֹיף פָארְנְט און אוֹיף אוּנְטְן, דָאס וַוייזְט אוֹיף צְוֵויי מִינֵי מַצָּבִים אִין וָואס אַ מֶענְטְשׁ גֶעפִינְט זִיךְ, אַמָאל גֵייט אִים אַלֶעס גוּט, עֶר פִילְט אַ גֶעשְׁמַאק אִין לֶעבְּן, אַ גֶעשְׁמַאק אִין דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אָבֶער אַמָאל גֵייט אַלֶעס פַארְקֶערְט, מֶען שְׁפִּירְט נִישְׁט קַיין טַעַם אִין גָארְנִישְׁט, אַלֶעס גֵייט פַארְקֶערְט ווִי מֶען ווִיל.

דֶערְפַאר שָׁאקְלְט מֶען פוּן פָארְנְט און פוּן אוּנְטְן, סַיי וֶוען עֶס גֵייט מִיר גוּט און סַיי וֶוען עֶס גֵייט מִיר נִישְׁט גוּט, ווֵייס אִיךְ אַז אַלֶעס אִיז נָאר פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, און נָאר צוּ אִים גֵיי אִיךְ, און נָאר עֶר וֶועט מִיר הֶעלְפְן.

דָרוֹם-צָפוֹן

מֶען שָׁאקְלְט אוֹיף רֶעכְטְס אוּן אוֹיף לִינְקְס, דָאס מֵיינְט רוּחָנִיוּת אוּן גַשְׁמִיוּת, דָאס הֵייסְט אַז אִיךְ וִויל דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן סַיי מִיט רוּחָנִיוּת צוּ דַאוֶונֶען אוּן לֶערְנֶען אוּן טוּהְן מִצְוֹת, אוּן סַיי מִיט גַשְׁמִיוּת צוּ עֶסְן אוּן טְרִינְקְן אוּן טוּהְן אַלֶע בַּאדֶערְפֶענִישְׁן, אוֹיךְ מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, אַזוֹי וְוִי דִי הֲלָכָה וָואס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶעהֵייסְן.

וַוייל עֶס גֵייט נִישְׁט אֵיינְס אָן דֶעם אַנְדֶערְן, אוֹיב וִויל מֶען נָאר רוּחָנִיוּת אָן גַשְׁמִיוּת וֶועט עֶס צוּפַּאלְן אוּן עֶס וֶועט זִיךְ נִישְׁט הַאלְטְן, אוּן דִי זֶעלְבֶּע פַּארְקֶערְט, מֶען קֶען נִישְׁט הָאבְּן גַשְׁמִיוּת אָן רוּחָנִיוּת, דֶער בֶּעסְטֶער וֶועג אִיז וֶוען מֶען שְׁטֶעלְט בֵּיידֶע צוּזַאם, מֶען דִינְט דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיךְ מִיט דִי גַשְׁמִיוּת.

מַעְלָה-מַטָה

מֶען שָׁאקְלְט אוֹיף אַרוֹיף אוּן אוֹיף אַרָאפּ, דָאס וַוייזְט אַז סַיי וֶוען אִיךְ בִּין אוֹיבְן נָאנְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, וֵוייס אִיךְ אַז אִיךְ קֶען גֵיין נָאךְ הֶעכֶער, אוּן סַיי וֶוען אִיךְ בִּין אַרָאפּ גֶעפַאלְן אִיךְ הָאבּ גֶעטוּהְן עֲבֵירוֹת, וֵוייס אִיךְ אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז נָאךְ אַלְץ מִיט מִיר, אוּן אִיךְ קֶען שְׁטֶענְדִיג צוּרִיק קוּמֶען צוּ אִים (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן ו).

דָאס הָאבּ אִיךְ אִינְזִין וֶוען אִיךְ שָׁאקֶל דֶעם לוּלָב פוּן אַלֶע זַייטְן, וְוִי אַזוֹי עֶס וֶועט זִיךְ מִיר דְרֵייעֶן, וֵוייס אִיךְ אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז שְׁטֶענְדִיג מִיט מִיר, אוּן דֶערְפַאר וֶוען מֶען הַאלְט דִי ד' מִינִים אִין דִי הֶענְט, אִיז דִי רִיכְטִיגֶע צַייט וָואס מֶען קֶען זִיךְ אוֹיסְבֶּעטְן בַּיים אֵייבֶּערְשְׁטְן אַלֶעס וָואס מֶען דַארְף, אוּן מֶען קֶען דֶעמָאלְט'ס גְרִינְג פּוֹעֵל'ן אַלֶע יְשׁוּעוֹת.

(שִׂיחוֹת מוֹהֲרַא"ש חֵלֶק ט"ו עֶרֶךְ אַרְבָּעָה מִינִים)

שְׁוֶוער צוּ נַארְן אִידְן...

אִין יָאר תק"ע פַאר דֶעם יוֹם טוֹב סוּכּוֹת אִיז גֶעוֶוען זֵייעֶר שְׁוֶוער צוּ בַּאקוּמֶען אֶתְרוֹגִים, דֶער עוֹלָם הָאט גֶעמֵיינְט אַז דָאס יָאר וֶועט

שוין בִּכְלַל נִישְׁט זַיין קַיין אֶתְרוֹגִים אוֹיף יוֹם טוֹב, וַוייל עֶס אִיז בִּכְלַל נִישְׁט גֶעוֶוען קַיין אֶתְרוֹג אִינֶעם גַאנְצְן לַאנְד.

בִּיז מַמָּשׁ עֶרֶב סוּכּוֹת הָאט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער גֶעהָאלְפְן בְּדֶרֶךְ נֵס, אַז עֶס אִיז אָנְגֶעקוּמֶען גֶעצֵיילְטֶע אֶתְרוֹגִים צוּ עֶטְלִיכֶע שְׁטֶעט, אוּן מֶען הָאט פַאר דֶעם גֶעצָאלְט גָאר אַסַאךְ גֶעלְט.

אוֹיך אוֹיף בְּרֶסְלֶב אִיז אָנְגֶעקוּמֶען אַן אֶתְרוֹג, גָאר אַ שֵׁיינֶער אֶתְרוֹג, צוּם הֵיילִיגְן רֶבִּי'ן, דֶער רֶבִּי אִיז גֶעוָוארְן זֵייעֶר זֵייעֶר פְרֵיילִיךְ פוּן דֶעם אֶתְרוֹג, עֶר הָאט גֶעהֵייסְן מֶען זָאל בְּרֶענְגְן מוּזִיק אוּן שְׁפִּילְן, פַאר גְרוֹיס פְרֵייד אַז עֶר הָאט זוֹכֶה גֶעוֶוען צוּ בַּאקוּמֶען אַן אֶתְרוֹג.

דְרֵיי טֶעג אִין אַ צִי הָאט דֶער רֶבִּי גֶעהַאט גָאר גְרוֹיס חִיּוּת פוּן דֶעם, אַזוֹי וַוייט אַז עֶר הָאט אִין. דִי טֶעג גָארְנִישְׁט גֶעשְׁפִּירְט דִי שְׁוֶוערֶע קְרֶענְק וָואס עֶר הָאט דֶעמָאלְטְס גֶעהַאט דוּרְךְ דִי גְרוֹיסֶע שִׂמְחָה פוּנֶעם אֶתְרוֹג.

אוֹיךְ נָאךְ סוּכּוֹת הָאט דֶער רֶבִּי גֶערֶעדְט אַסַאךְ פוּן דֶעם אֶתְרוֹג, עֶר הָאט גֶעזָאגְט אַז מִיר וֵוייסְן גָארְנִישְׁט דִי גְרוֹיסְקֵייט פוּן דִי הֵיילִיגֶע מִצְוָה פוּן אֶתְרוֹג, אָבֶּער אַזוֹיפִיל קֶען מֶען זֶעהְן אַז אִידְן לָאזְן זִיךְ קָאסְטְן גְרוֹיסֶע גֶעלְטֶער צוּ קוֹיפְן אַן אֶתְרוֹג, מֶער וִויפִיל מֶען צָאלְט פַאר אַנְדֶערֶע מִצְוֹת, אוּן אִידְן זֶענֶען דָאךְ אַ קְלוּג פָאלְק, עֶס אִיז שְׁוֶוער זֵיי צוּ פַארְנַארְן, אוּן דֶערְפַאר אוֹיב זֶעהְט מֶען אַז זֵיי צָאלְן אַזוֹיפִיל גֶעלְט פַאר דִי מִצְוָה, אִיז אַ סִימָן אַז דָאס אִיז גָאר אַ טֵייעֶרֶע מִצְוָה וָואס מֶען קֶען גָארְנִישְׁט אָפְּשַׁאצְן.

(שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן קכ"ה)

ט"ו בִּשְׁבָט

חֲמִשָּׁה עָשָׂר בִּשְׁבָט

חֲמִשָּׁה עָשָׂר בִּשְׁבָט אִיז רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאִילָנוֹת, רֹאשׁ הַשָּׁנָה פַאר דִי בֵּיימֶער. דֶער פָּסוּק זָאגְט (דְבָרִים כ יט): **כִּי הָאָדָם עֵץ** הַשָּׂדֶה, אַ מֶענְטְשׁ אִיז אַזוֹי וִוי

אַ בּוים, און דֶערְפַאר קֶען זִיךְ אַ מֶענְטְש אַסַאךְ אָפְּלֶערְנֶען פוּן אַ בּוים וִוי אַזוֹי אָנְצוּגֵיין אִין לֶעבְּן.

זִיךְ דֶערְהַאלְטְן

אוֹיף אַ בּוים גֵייט דוּרְךְ זֵייעֶר שְׁוֶוערֶע צַייטְן, עֶס וֶוערְט ווינְטֶער, עֶס קוּמֶען שְׁוֶוערֶע וִוינְטְן, הָאגְל, שְׁנֵיי, אַלֶע בְּלֶעטֶער פַאלְן אַרָאפּ, און עֶר וֵוייסְט נִישְׁט אוֹיבּ עֶר וֶועט עֶס דוּרְךְ מַאכְן, אָבֶער אוֹיבּ עֶר הַאלְט זִיךְ שְׁטַארְק, און עֶר וֵוייסְט אַז בַּאלְד קוּמְט זוּמֶער, און דִי זוּן וֶועט אוֹיפְשַׁיינֶען, און עֶר וֶועט צוּרִיק אוֹיפְלֶעבְּן, מַאכְט עֶר עֶס דוּרְךְ און עֶס בְּלַייבְּט שְׁטֵיין אַ הֶערְלִיכֶער בּוים.

און אֲפִילוּ אִין דִי זוּמֶער, קוּמֶען אוֹיךְ הִיצְן וָואס טְרִיקֶענֶען אוֹיס דִי בּוים, און עֶס זֶעהְט אוֹיס וִוי עֶר וֶועט וֶוערְן אִינְגַאנְצְן פַארְטְרִיקְנְט, אָבֶער אוֹיבּ עֶר דֶערְהַאלְט זִיךְ, בְּלַייבְּט עֶר שְׁטֵיין, און עֶס בְּלַייבְּט אַ הֶערְלִיכֶער בּוים.

דִי זֶעלְבֶּע אִיז מִיט אַ מֶענְטְש, עֶס גֵייט אוֹיף אִים דוּרְךְ אַסַאךְ שְׁוֶועריקֵייטְן, אַסַאךְ מָאל זֶעהְט אִים אוֹיס וִוי עֶר הַאלְט עֶס מֶער נִישְׁט אוֹיס, און עֶר קֶען עֶס מֶער נִישְׁט דוּרְךְ טְרָאגְן, און אֲפִילוּ וֶוען עֶס וֶוערְט אִים שׁוֹין גוּט, גֶעשֶׁעהְט וַוייטֶער אַ צָרָה און עֶר וִויל שׁוֹין אוֹיפְגֶעבְּן, אָבֶער אוֹיבּ עֶר לָאזְט זִיךְ נִישְׁט, עֶר וֶוערְט נִישְׁט צוּבְּרָאכְן, נָאר עֶר דֶערְהַאלְט זִיךְ, וֶועט אִים צוּם סוֹף גוּט וֶוערְן.

וואוֹיל אִיז פַאר אַ מֶענְטְש וָואס דֶערְהַאלְט זִיךְ און לָאזְט זִיךְ נִישְׁט צוּבְּרֶעכְן, וֶועט אִים צוּם סוֹף זַיין גוּט.

זִיךְ נִישְׁט דֶערְשְׁרֶעקְן פוּן גָארְנִישְׁט

אַן אִינְטֶערֶעסַאנְטֶע זַאךְ זֶעהְן מִיר בַּיי דִי בֵּיימֶער, מֶענְטְשְׁן שְׁפֵּייעֶן אוֹיף זֵיי, שְׁטוּיסְן אוֹיף זַיי, מֶען וַוארְפְט אוֹיף זֵיי שְׁמוּץ, און מֶען בַּאגִיסְט זֵיי מִיט וַואסֶער, אָבֶער דֶער בּוים דֶערְשְׁרֶעקְט זִיךְ נִישְׁט, עֶר גֵייט וַוייטֶער אָן, און אַנְשְׁטָאט צוּרִיק צוּ טוּהְן שְׁלֶעכְטְס, טוּהט עֶר נָאר צוּרִיק גוּטְס, און עֶר גִיבְּט אַרוֹיס פַיינֶע גֶעשְׁמַאקֶע זִיסֶע

פְּרוּכְט מִיט וָואס יֶעדֶער אִיז זִיךְ מְחַיֶּה.

דָאס דַארְף אַ מֶענְטְש נָאכְמַאכְן, אַז אֲפִילוּ מֶען פַארְשֶׁעמְט אִים, מֶען מַאכְט אִים צָרוֹת, אוּן מֶען דֶערְנִידֶערְט אִים, זָאל עֶר זִיךְ נִישְׁט דֶערְשְׁרֶעקְן, נָאר וַוייטֶער טוּהְן טוֹבוֹת אוּן גוּטְס מִיט יֶעדְן אֵיינֶעם.

אוּן מֶען זֶעהְט אַז אַלֶע צַדִיקִים הָאבְּן גֶעהַאט דִי נִסָיוֹן, אַז מֶען הָאט זֵיי פַארְשֶׁעמְט אוּן אַרָאפְּגֶעקוּקְט, אָבֶער זֵיי הָאבְּן זִיךְ נִישְׁט דֶערְשְׁרָאקְן, נָאר זֵיי הָאבְּן וַוייטֶער צוּרִיקְגֶעגֶעבְּן נָאר גוּטְס, אוּן גֶעמַאכְט סְפָרִים וָואס זֶענֶען מְחַיֶּה דִי גַאנְצֶע וֶועלְט.

זִיךְ נִישְׁט הַאלְטְן גְרוֹיס

נָאךְ אַ זַאךְ זֶעהְט מֶען בַּיי דִי בֵּיימֶער, אַז דִי וָוארְצְלֶען פוּנֶעם בּוֹים גֵייעֶן אַרַיין טִיף אִין דֶער עֶרְד, אוּן ווִי טִיפֶער זֵיי זֶענֶען אִין דֶער עֶרְד, אַלְץ שְׁטֶערְקֶער אוּן בֶּעסֶער הַאלְט זִיךְ דֶער בּוֹים, אוֹיבּ אָבֶער דִי וָוארְצְלֶען זֶענֶען נָאר פוּן אוֹיבְן, זֵיי זֶענֶען נִישְׁט גֶענוּג טִיף אִין דֶער עֶרְד, דֶעמָאלְטְס אִיז דֶער בּוֹים זֵייעֶר שְׁוַואךְ, אוּן וֶוען עֶס קוּמְט אַ שְׁטַארְקֶע ווִינְט וֶועט עֶס אַוֶועק בְּלָאזְן דֶעם בּוֹים, אוּן עֶס וֶועט גָארְנִישְׁט בְּלַייבְּן פוּן אִים.

פוּן דֶעם קֶען זִיךְ אַ מֶענְטְש אָפְּלֶערְנֶען, אַז אוֹיבּ עֶר וֶועט זִיךְ הַאלְטְן גְרוֹיס, עֶר וֶועט וַוייזְן פַאר יֶעדְן אֵיינֶעם ווִי גוּט אוּן גֶעלוּנְגֶען עֶר אִיז, אוּן עֶר וֶועט אַרָאפּ קוּקְן אַ צְוֵוייטְן, דֶעמָאלְטְ׳ס וֶועט עֶר צוּם סוֹף פַאלְן, ווייל יֶעדֶער וֶועט אִים פַיינְט הָאבְּן, מֶענְטְשְׁן הָאבְּן נִישְׁט לִיבּ אֵיינֶעם וָואס הַאלְט זִיךְ גְרוֹיס אוּן קוּקְט אַרָאפּ אוֹיף יֶעדְן, אָבֶער אַ מֶענְטְשׁ וָואס בַּאהַאלְט זַיינֶע גוּטֶע מַעֲלוֹת, אוּן עֶר אִיז צוּגֶעלָאזְן צוּ יֶעדְן אֵיינֶעם, עֶר קוּקְט אַרוֹיף אוֹיף יֶעדְן אֵיינֶעם, אַזַא מֶענְטְשׁ הָאט יֶעדֶער לִיבּ, אוּן עֶר וֶועט זִיךְ קֶענֶען הַאלְטְן אוּן שֵׁיין מַצְלִיחַ זַיין.

נִישְׁט קוּקְן אוֹיף אַ צְוֵוייטְן

דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אַרַיין גֶעלֵייגְט אַ טֶבַע אִין דִי

בֵּיימֶער, אַז יֶעדֶע בּוֹים צִיהְט זִיךְ אַלֵיינְס זַיין לֶעבְּן פוּן דֶער עֶרְד, אוּן קַיין אֵיין בּוֹים צִיהְט נִישְׁט פוּן אַ צְוֵוייטֶע בּוֹים, פוּן יֶעדֶע בּוֹים וַואקְסְט אַרוֹיס אַנְדֶערֶע מִינֵי פְּרוּכְט, אוּן אַזוֹי וַוייטֶער, קַיין אֵיין בּוֹים מִישְׁט זִיךְ נִישְׁט אַרַיין אִין אַ צְוֵוייטְן.

פוּן דֶעם קֶען זִיךְ אַ מֶענְטְשׁ אָפְּלֶערְנֶען, אַז עֶר זָאל זִיךְ קֵיינְמָאל נִישְׁט אַרַיינְמִישְׁן אִין אַ צְוֵוייטְן, נָאר עֶר זָאל צִיעֶן זַיין לֶעבְּן פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אַלֵיינְ'ס, אוּן וָואס עֶר דַארְף זָאל עֶר נָאר בֶּעטְן פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן נִישְׁט קוּקְן אוֹיף אַ צְוֵוייטְן.

וַוייל וֶוען אַ מֶענְטְשׁ קוּקְט אוֹיף אַ צְוֵוייטְן, סַיי אוֹיבּ יֶענֶער אִיז בֶּעסֶער פוּן אִים, סַיי אוֹיבּ יֶענֶער אִיז עֶרְגֶער פוּן אִים, וֶועט אִים קֵיינְמָאל נִישְׁט זַיין גוּט.

וֶוען עֶר וֶועט קוּקְן אוֹיף אֵיינֶעם וָואס אִיז בֶּעסֶער פוּן אִים, מֶער גֶעלוּנְגֶען פוּן אִים, וֶועט עֶר טְרַאכְטְן אַז עֶר אִיז גָארְנִישְׁט וֶוערְט, וַוייל עֶר זֶעהְט דָאךְ אַז יֶענֶער קֶען בֶּעסֶער, אָבֶּער דָאס אִיז נִישְׁט אֶמֶת, וַוייל יֶעדֶער מֶענְטְשׁ קֶען עֶפֶּעס אוֹיפְטוּהְן אוֹיף דֶער וֶועלְט, אוּן אוֹיבּ עֶר וֶועט זִיךְ צוּבְּרֶעכְן מִיטְן טְרַאכְטְן אַז יֶענֶער אִיז בֶּעסֶער, וֶועט עֶר נִישְׁט טוּהְן אֲפִילוּ וָואס עֶר קֶען יָא טוּהְן.

אוּן אוֹיבּ עֶר וֶועט טְרַאכְטְן אַז עֶר אִיז בֶּעסֶער פוּן יֶענֶעם, וֶועט אוֹיךְ נִישְׁט זַיין גוּט, וַוייל עֶר וֶועט אֵייבִּיג טְרַאכְטְן, אַז מֶען דַארְף אִים גֶעבְּן מֶער כָּבוֹד פוּן יֶענֶעם, וַוייל עֶר אִיז מֶער חָשׁוּב פוּן יֶענֶעם, אוּן מֶען דַארְף מַאכְן מֶער אַ עֵסֶק פוּן אִים, אוּן אוֹיבּ מֶען וֶועט עֶס אִים נִישְׁט גֶעבְּן, וֶועט עֶר וֶוערְן אִינְגַאנְצְן צוּבְּרָאכְן אוּן טְרוֹיעֶרִיג.

וֶועגְן דֶעם אִיז דִי עֵצָה נִישְׁט צוּ קוּקְן אוֹיף אַ צְוֵוייטְן, אוּן עֶס זָאל אִים נִישְׁט אִינְטֶרֶעסִירְן וָואס אַ צְוֵוייטֶער טוּט, אוּן אַזוֹי וֶועט עֶר נִישְׁט זַיין צוּבְּרָאכְן, אוּן עֶר וֶועט אוֹיפְטוּהְן אוֹיף דִי וֶועלְט וָואס עֶר קֶען יָא.

וואוֹיל אִיז פַאר אַ מֶענְטְשׁ וָואס גֶעדֶענְקְט אַז עֶר אִיז אַזוֹי וִוי דֶער בּוֹים, אוּן עֶר מַאכְט נָאךְ דִי אַלֶע זַאכְן פוּנֶעם בּוֹים וָואס מִיר הָאבְּן אוֹיסְגֶערֶעכְנְט, וֶועט עֶר זִיכֶער אוֹיסְוַואקְסְן וִוי אַ שְׁטַארְקֶע

שֵׁיינֶע בּוֹים, און אַרוֹיסְגֶעבְּן גוּטֶע זִיסֶע פְּרוּכְט פוּן וָואס יֶעדֶער וֶועט הַנָאָה הָאבְּן, וואוּיל אִיז אִים אוֹיף דִי וֶועלְט און וואוּיל אִיז אִים אוֹיף יֶענֶע וֶועלְט.

(קוּנְטְרֵס ט"ו בִּשְׁבָט)

שַׁבָּת פָּרָה

לְטַהֵר טְמֵאִים לְטַמֵּא טְהוֹרִים בְּאוֹמֵר קָדוֹשׁ. דִי מִצְוָה פוּן פָּרָה אֲדוּמָה אִיז אַ חֹק, אַ גֶעזֶעץ, וַוייל פוּן אֵיין זַייט אִיז עֶס מְטַהֵר טָמֵא'נֶע מֶענְטְשְׁן, און פוּן דִי אַנְדֶערֶע זַייט, אִיז עֶס מְטַמֵּא דִי מֶענְטְשְׁן וָואס בַּאנִיצְן זִיךְ דֶערְמִיט.

מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיטָ"א זָאגְט, אַז דָאס אִיז אַ גְרוֹיסֶע חִיזוּק פַּאר אַ מֶענְטְשׁ, וַוייל אַסַאךְ מָאל זֶעהְט אַ מֶענְטְשׁ, אַז דַוְקָא וֶוען עֶר וִויל זִיךְ נֶעמֶען אִין דִי הֶענְט אַרַיין, עֶר וִויל אָנְהֵייבְּן זַיין וואוּיל און דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, דַוְקָא דֶעמָאלְטְס שְׁטַארְקְט זִיךְ דֶער יֵצֶר הָרַע זֵייעֶר שְׁטַארְק, און עֶר פַּאלְט דוּרְךְ מִיט עֲבֵירוֹת, דָאס צוּבְּרֶעכְט זֵייעֶר שְׁטַארְק דֶעם מֶענְטְשׁ, פּוּנְקְט יֶעצְט וֶוען אִיךְ וִויל זַיין וואוּיל, הָאבּ אִיךְ אַזֶעלְכֶע נִסְיוֹנוֹת?!

אָבֶּער וֶוען אַ מֶענְטְשׁ קוּקְט אוֹיף גָארְנִישְׁט, עֶר גֵייט וַוייטֶער זַיין וֶועג, עֶר פְּרוּבִּירְט צוּ טוּהְן וָואס עֶר קֶען, און עֶר קוּקְט נִישְׁט אוֹיף זַיינֶע דוּרְכְפֶּעלֶער, דֶעמָאלְס וֶועט מֶען זִיכֶער אָנְקוּמֶען, און זַיין צוּם סוֹף אַן אֶמֶת'ער עֶרְלִיכֶע אִיד.

דָאס אִיז פְּשַׁט לְטַמֵּא טְהוֹרִים, וֶוען עֶר וִויל זִיךְ מְטַהֵר זַיין וֶוערְט עֶר גָאר טָמֵא, אָבֶּער אוֹיבּ עֶר וֶועט זִיךְ דֶערְהַאלְטְן, וֶועט עֶר צוּם סוֹף זֶעהְן, אַז אַלֶע זַיינֶע דוּרְכְפֶּעלֶער וֶועלְן אִים גָאר צוּנִיץ קוּמֶען, **לְטַהֵר** טְמֵאִים, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער וֶועט אִים אִינְגַאנְצְן מְטַהֵר זַיין, און עֶר וֶועט זַיין אַן עֶרְלִיכֶער אִיד.

(תּוֹךְ הַנַּחַל לֵיל שַׁבָּת קוֹדֶשׁ
וַיַּקְהֵל פְּקוּדֵי תשנ"א)

שַׁבָּת הַחוֹדֶשׁ

הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה.

דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶעזָאגְט פַּאר משֶׁה רַבֵּינוּ עֶר זָאל מַאכְן רֹאשׁ חוֹדֶשׁ, וֶוען מֶען זֶעהְט אֲפִילוּ נָאר אַ פִּינְטֶעלֶע פוּן דִי נֵייעֶ לְבָנָה, וַוייסְט מֶען אַז עֶס הֵייבְּט זִיךְ אָן אַ נֵייעֶ חוֹדֶשׁ.

מוֹהֲרַא"שׁ אִיז דָאס מַסְבִּיר, לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן רפ"ב): אַ אִיד דַארְף שְׁטֶענְדִיג קוּקְען נָאר אוֹיף דִי גוּטְס, סֵיי בַּיי זִיךְ אוּן סֵיי בַּיי אַנְדֶערֶע.

אֲפִילוּ אוֹיב דוּ זֶעהְסְט אוֹיף דִיר, אָדֶער אוֹיף אַן אַנְדֶערֶען, אַז עֶר אִיז פִיל מִיט שְׁלֶעכְטְס, דַארְפְסְטוּ פְּרוּבִּירְן אוֹיפְצוּזוּכְן עֶפֶּעס אַ גוּטֶע זַאךְ אוֹיף דִיר אָדֶער אוֹיף יֶענֶעם, וַוייל יֶעדֶער אִיד הָאט זִיכֶער עֶפֶּעס גוּטְס אִין זִיךְ, עֶר הָאט זִיכֶער עֶפֶּעס מִצְוֹת וָואס עֶר הָאט גֶעטוּהְן.

אוּן וֶוען דוּ קוּקְסְט אוֹיף דִי גוּטְס, וֶועט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הֶעלְפְן אַז עֶס וֶועט זַיין אִינְגַאנְצֶען גוּט, וִוי דֶער פָּסוּק זָאגְט (תְּהִלִּים לז, י): **וְעוֹד מְעַט וְאֵין רָשָׁע**, וֶוען אַ מֶענְטְשׁ קוּקְט אוֹיף דִי קְלֵיינֶע גוּטֶע זַאכְן וִוי עֶר אִיז נִישְׁט קַיין רָשָׁע, דֶעמָאלְטְס, **וְהִתְבּוֹנַנְתָּ עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינֶנּוּ**, וֶוען דוּ וֶועסְט נָאכְדֶעם קוּקְן אוֹיף אִים, אִיז עֶר שׁוֹין גָארְנִישְׁט דֶער זֶעלְבֶּער מֶענְטְשׁ, עֶס אִיז שׁוֹין גָאר אַן אַנְדֶערֶע פַּרְשָׁה.

דִי אִידְן צֵיילְן דִי חֲדָשִׁים צוּ דִי לְבָנָה, וַוייל אַזוֹי וִוי בַּיי דִי לְבָנָה וֶוען מֶען זֶעהְט אַ פִּינְטֶעלֶע וֶוערְט רֹאשׁ חוֹדֶשׁ, אוּן נָאכְדֶעם וֶוערְט דִי פִּינְטֶעלֶע גְרֶעסֶער אוּן גְרֶעסֶער, דִי זֶעלְבֶּע וֶוען מֶען קוּקְט אוֹיף אַ אִיד, אוֹיף דִי פִּינְטֶעלֶע גוּטְ'ס וָואס עֶר הָאט, דֶעמָאלְטְס וֶוערְט עֶר גְרֶעסֶער אוּן גְרֶעסֶער, בִּיז עֶר וֶוערְט צוּם סוֹף אַן אֱמֶתְ'ער עֶרְלִיכֶער אִיד.

(תּוֹךְ הַנַּחַל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית, וַיַּקְהֵל פְּקוּדֵי, שַׁבָּת הַחוֹדֶשׁ, תשס"ב לפ"ק)

הַגָּדָה שֶׁל פֶּסַח

סֵדֶר

דִי הַיינְטִיגֶע נַאכְט וֶוערְט אָנְגֶערוּפְן "סֵדֶר נַאכְט".

דֶער טַעַם פַארְוָואס עֶס וֶוערְט אַזוֹי אָנְגֶערוּפְן, דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, סִימָן פ"ב): וֶוען אַ מֶענְטְשׁ פַארְגֶעסְט פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אַז אַלֶעס פִירְט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער, דֶעמָאלְטְס גֵייט אִים אַלֶעס נִישְׁט אִין אַ סֵדֶר, עֶס זֶעהְט אִים אוֹיס אַז זַאכְן גֵייעֶן אִים נִישְׁט אַזוֹי וִוי עֶר וִויל, אָבֶּער וֶוען אַ אִיד וֵוייסְט אַז אַלֶעס אִיז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער, גֵייט אִים אַלֶעס אַזוֹי וִוי עֶר וִויל, וַוייל עֶר וֵוייסְט אַז אַלֶעס פִירְט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער, אוּן וִוי אַזוֹי עֶס פִירְט זִיךְ, הָאט עֶס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אוֹיס גֶעשְׁטֶעלְט מִיט אַ סֵדֶר.

דֶערְפַאר רוּפְט מֶען אָן דִי נַאכְט, וָואס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אוּנְז אַרוֹיסְגֶענוּמֶען פוּן מִצְרַיִם דוּרְךְ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ, וָואס הָאט אוּנְז אוֹיסְגֶעלֶערְנְט אַז אַלֶעס אִיז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער, רוּפְט מֶען עֶס אָן מִיטְן נָאמֶען "סֵדֶר".

סִימָנֵי הַסֵּדֶר

דִי טַעַם פַארְוָואס מֶען הָאט גֶעמַאכְט דִי סִמָּנִים, "קַדֵּשׁ וּרְחַץ" אוּן אַזוֹי וַוייטֶער, וַוייל וֶוען אַ אִיד וִויל אָנְהֵייבְּן צוּ זַיין וואוּיל אוּן דִינֶען דֶעם בַּאשֶׁעפֶער, דַארְף עֶר זִיךְ מַאכְן אַ לִיסְטֶע, אַ צֶעטְל וָואס עֶר וִויל אַלְס טוּהְן, אוּן שְׁטֶענְדִיג בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיף דִי זַאכְן, עֶר זָאל זוֹכֶה זַיין צוּ דִי אַלֶע זַאכְן, דֶערְפַאר וֶוען מֶען גְרֵייט זִיךְ צוּם סֵדֶר, אוּן מֶען וִויל זִיךְ בַּאהֶעפְטְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, מַאכְט מֶען קוֹדֶם אַ לִיסְטֶע פוּן וָואס מֶען וִויל טוּהְן, כְּדֵי צוּ בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיף דִי אַלֶע זַאכְן.

וּרְחַץ - כַּרְפַּס

אִין דִי הַיינְטִיגֶע נַאכְט וֶוען מִיר וֶוערְן גֶעוָואר אַז אַלֶעס אִיז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער, אוּן אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער פִירְט דִי וֶועלְט, וִוי מִיר זֶעהְן אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אַרוֹיסְגֶענוּמֶען דִי אִידְן פוּן

מִצְרַיִם מִיט גְרוֹיסֶע נִיסִים, דֶערְפַאר וַואשְׁן מִיר זִיךְ דִי הֶענְט, צוּ וַוייזְן אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער פִירְט דִי וֶועלְט, אוּן עֶס הָאט גָארְנִישְׁט מִיט אוּנְזֶערֶע הֶענְט.

אוּן וֶועגְן דֶעם וַואשְׁן מִיר זִיךְ פַאר מֶען עֶסְט דִי "כַּרְפַּס", אַ קְלֵיינֶע שְׁטִיקְל גְרִינְצַייג, צוּ וַוייזְן אַז אֲפִילוּ צוּ בַּאקוּמֶען אַ קְלֵיינֶע שְׁטִיקֶעלֶע גְרִינְצַייג, דַארְף מֶען אוֹיךְ צוּקוּמֶען צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן אָן אִים אִיז גָארְנִישְׁט דָא.

אוּן גְלַייכְצַייטִיג צוּ וַוייזְן אַז מִיר גְלֵייבְּן, אַז פּוּנְקְט וִוי דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער קֶען גֶעבְּן אַ קְלֵיין שְׁטִיקְל "כַּרְפַּס", פַארְלָאזְן מִיר זִיךְ אוֹיף אִים, אַז עֶר קֶען אוֹיךְ גֶעבְּן דִי אַנְדֶערֶע "כַּרְפַּס", וִוי עֶס שְׁטֵייט אִין דִי מְגִילָה "חוּר כַּרְפַּס וּתְכֵלֶת", וָואס דָאס מֵיינְט טֵייעֶרֶע קְלֵיידֶער.

אוּן אִיךְ דַאנְק דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן פַאר דִי קְלֵיינֶע שְׁטִיקְל "כַּרְפַּס" וָואס עֶר הָאט מִיר גֶעגֶעבְּן, אוּן אִיךְ בֶּעהְט דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיף וַוייטֶער, פַאר דִי אַנְדֶערֶע "כַּרְפַּס" דִי טֵייעֶרֶע קְלֵיידֶער.

הָא לַחְמָא עַנְיָא

כָּל דִכְפִין יֵיתֵי וְיֵכוֹל, וֶוער עֶס אִיז הוּנְגֶערִיג זָאל קוּמֶען עֶסְן.

אִין מִצְרַיִם זֶענֶען דִי אִידְן גֶעוֶוען אִין גָלוּת, אָבֶּער דֶער גָלוּת אִיז גֶעוֶוען אַז דֶער שֵׂכֶל אִיז גֶעוֶוען אִין גָלוּת, מֶען הָאט נִישְׁט גֶעטְרַאכְט פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אַ מֶענְטְשׁ וָואס טְרַאכְט נִישְׁט פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אִיז גֶעוֶוענְטְלִיךְ אַ קַארְגֶער, עֶר ווִיל נִישְׁט אַוֶועק גֶעבְּן זַיינְס אַ זַאךְ פַאר אַ צְוֵוייטְן, וַוייל עֶר וֶועט דָאךְ בְּלַייבְּן מִיט גָארְנִישְׁט, וֶועגְן דֶעם דִי נַאכְט הָאבְּן מִיר בַּאקוּמֶען אַ בְּרֵייטֶע שֵׂכֶל, אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶענוּג צוּ גֶעבְּן פַאר יֶעדְן, קֶען מֶען שׁוֹין גֶעבְּן פַאר אַ צְוֵוייטְן, אוּן דֶערְפַאר זָאגְן מִיר **כָּל דִכְפִין יֵיתֵי וְיֵכוֹל**, מִיר טֵיילְן פַאר יֶעדְן מִיט אַ בְּרֵייטֶע הַארְץ.

עֲבָדִים הָיִינוּ

דִי תִּירוּץ אוֹיף אַלֶע קַשְׁיוֹת אִיז עֲבָדִים הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרַיִם, מִיר הָאבְּן זִיךְ אַיינְגֶערֶעדְט אַז מִיר זֶענֶען קְנֶעכְט פַאר אַ מֶענְטְשׁ, אַז אַ מֶענְטְשׁ קֶען אוּנְז עֶפֶּעס טוּהְן אָן דִי ווִילְן פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן,

און פון דעם נעמט זיך אַלע צָרוֹת, אָבער יעצט פֶּסח בּיינאַכט האָט דער אייבערשטער אין אונז אַריינגעלייגט אַ לעכטיגקייט, צו געדענקען אַז אַלעס איז דער אייבערשטער, און מיר זענען נישט קיין קנעכט פאַר קיינעם.

כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ הַלֵּילוֹת

ווען עס איז טונקל פאַר אַ איד, ער פילט אַז קיינער דאַרף אים נישט, און ער האָט גאַרנישט אויף דער וועלט, זאָל ער זיך דערמאַנען פון יְצִיאַת מִצְרַיִם, אַזוי ווי דער אייבערשטער האָט אַרויסגענומען די אידן פון מִצְרַיִם, וועט ער מיך אויך אַרויסנעמען פון מיינע צָרוֹת.

מִתְּחִילָּה עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה

דאָס איז די מַעֲלָה פון אַבְרָהָם אָבִינוּ, אַז ער שטאַמט פון תֶּרַח, וואָס ער האָט געדינט עֲבוֹדָה זָרָה, און פון דעסטוועגן האָט אַבְרָהָם אָבִינוּ געגלייבט אינעם אייבערשטן, און אויסגעלערנט פאַר יעדן איינעם אַז דער אייבערשטער פירט די וועלט.

די זעלבע בּיי יעדן איד, ווען ער פילט אַז ער האָט נִסְיוֹנוֹת, און עס איז אים שווער צו דינען דעם אייבערשטן, און דאָך שטאַרקט ער זיך, און ער כאַפּט אַריין מִצְוֹת און מַעֲשִׂים טוֹבִים, איז דאָס די גרעסטע זאַך בּיים אייבערשטן.

"וְהִיא" שֶׁעָמְדָה

דאָס וואָרט "הִיא" איז די זעלבע אוֹתִיּוֹת ווי דאָס וואָרט "אַיֵּה", דאָס גייט אַרויף אויף "אַיֵּה" מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, דאָס מיינט, אַ איד פרעגט "ווי איז דער אייבערשטער".

דאָס איז די עֵצָה פאַר אַ איד וואָס פילט אַז ער איז ווייט פונעם אייבערשטן, אַז ער זאָל בעטן דעם אייבערשטן: בּאַשעפער ווי בּיזטו? איך וויל דיר זעהן, איך וויל פילן אַז דו בּיזט מיט מיר, און דו הערסט מיר אויס. און אַזוי וועט אים דער אייבערשטער העלפן.

וְאֶת לַחֲצֵנוּ - זוֹ הַדְּחַק

דער עִיקָר סִיבָּה פון אַלע צָרוֹת איז "זוֹ הַדְּחַק", אַז דער מוֹחַ פון אַ מענטש איז צוקוועטשט, ער

טְרַאכְט אַז עֶר קֶען עֶפֶּעס אַלֵיין טוּהְן אָן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, און דֶערְפַאר וֶוען עֶר טוּט זַאכְן און עֶס גֶעלוּנְגְט נִישְׁט, רֶעגְט עֶר זִיךְ אוֹיף, אָבֶּער וֶוען אַ יוּד וֵוייסְט אַז אַלֶעס אִיז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער, הָאט עֶר נִישְׁט קַיין טַעֲנוֹת אוֹיף קֵיינֶעם, וַוייל עֶר וֵוייסְט אַז אַלֶעס פִירְט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער, אַזַא יוּד הָאט אַ גְלִיקְלִיךְ לֶעבְּן.

כַּמָּה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת

מֶען רֶעכְנְט אוֹיס אַלֶע גוּטֶע זַאכְן וָואס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אוּנְז גֶעטוּהְן. דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט אוֹיפְן פָּסוּק (תְּהִילִים ג, ב): **בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי**, אַז אֲפִילוּ וֶוען אַ יוּד הָאט צָרוֹת, זָאל עֶר גוּט קוּקְן וֶועט עֶר זֶעהְן אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער טוּט מִיט אִים אוֹיךְ אַסַאךְ גוּטְס, און עֶר זָאל דַאנְקֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיף דִי גוּטְס, און אַז עֶר וֶועט דָאס טוּהְן וֶועט אִים דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זִיכֶער הֶעלְפְן.

מָרוֹר זֶה

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט, (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת מָמוֹן, סִימָן ל"ה): דִי כְּזַיִת מָרוֹר אִיז אַ סְגוּלָה פַאר פַּרְנָסָה. מֶען קֶען דָאס פַארְשְׁטֵיין לוֹיט וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן סח): אַז וֶוען אַ מֶענְטְשׁ רֶעגְט זִיךְ אוֹיף, פַארְלִירְט עֶר דוּרְךְ דֶעם זַיין פַּרְנָסָה.

מִיט דֶעם קֶען מֶען דָאס פַארְשְׁטֵיין, וֶוען אַ מֶענְטְשׁ קֶען אַרָאפְּשְׁלִינְגֶען דִי כְּזַיִת בִּיטֶערֶע מָרוֹר, דָאס הֵייסְט אַז אֲפִילוּ וֶוען עֶס גֵייט אִים דוּרְךְ אַ בִּיטֶערְנִישׁ, גֶעדֶענְקְט עֶר אַז אַלֶעס פִירְט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער צוּם גוּטְן, און עֶר רֶעגְט זִיךְ נִישְׁט אוֹיף, וֶועט עֶר הָאבְּן פַּרְנָסָה בְּרֵיוַח.

בְּכָל דּוֹר וָדוֹר

מֶען דַארְף שְׁטֶענְדִיג דֶערְמַאנֶען יְצִיאַת מִצְרַיִם, וַוייל אַזוֹי וִוי מִיר זֶענֶען גֶעוֶוען אִין מִצְרַיִם און עֶס אִיז אוּנְז גֶעוֶוען דָארְט זֵייעֶר שְׁוֶוער און בִּיטֶער, בִּיז מֹשֶׁה רַבֵּינוּ אִיז גֶעקוּמֶען און עֶר הָאט אוּנְז אוֹיסְגֶעלֶערְנְט צוּ רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, און אַזוֹי הָאט אוּנְז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אַרוֹיסְגֶענוּמֶען פוּן דָארְט,

די זֶעלְבֶּע הַיינְט, וֶוען אַ יוד הָאט צָרוֹת און עֶר זֶעהְט נִישְׁט קַיין וֶועג אַרוֹיס, דַארְף עֶר גֵיין צוּ אַ צַדִיק וָואס וֶועט אִים אוֹיסְלֶערְנֶען אַז עֶר זָאל רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן אַזוֹי וֶועט עֶר אַרוֹיסְגֵיין פוּן אַלֶע זַיינֶע צָרוֹת.

מְקִימִי מֵעָפָר דָל לְהוֹשִׁיבִי עִם נְדִיבִים

אַ מֶענְטְשׁ דַארְף אֵייבִּיג גֶעדֶענְקֶען ווִי אַזוֹי עֶר הָאט אוֹיסְגֶעזֶעהְן פַאר עֶר אִיז גֶעקוּמֶען צוּם צַדִיק, אוּן אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט רַחְמָנוּת גֶעהַאט אוֹיף אוּנְז אוּן אוּנְז גֶעבְּרֶענְגְט צוּם צַדִיק, אוּן מִיר קְרִיגְן נִישְׁט אוֹיפְן צַדִיק, אוּן מִיר פְּרוּבִּירְן צוּ גֵיין אִין זַיינֶע וֶועגְן.

רָחְצָה

פַארְן עֶסְן דַארְף מֶען זִיךְ וַואשְׁן דִי הֶענְט צוּ וַוייזְן אַז נִישְׁט מִיט אוּנְזֶערֶע הֶענְט הָאבְּן מִיר פַּרְנָסָה, נָאר דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער גִיבְּט אוּנְז אַלֶעס.

בִּרְכַּת הַמָּזוֹן

מֶען דַארְף זַיין זֵייעֶר גֶעוָוארְנְט צוּ בֶּענְטְשְׁן בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וָואס אִיז אַ מִצְוַת עֲשֵׂה דְאוֹרַיְיתָא, אוּן מוֹהֲרָא״שׁ שְׁלִיטָ״א זָאגְט: וֶוער עֶס וֶועט בֶּענְטְשְׁן וָוארְט בַּיי וָוארְט אִין אַ סִידוּר, וֶועט הָאבְּן פַּרְנָסָה בְּשֶׁפַע אוּן הָאבְּן אַסַאךְ גֶעלְט.

הֶאֱמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב, סִימָן מד): וֶוען אַ יוּד ווִיל זוֹכֶה זַיין צוּ אֱמוּנָה, צוּ גְלֵייבְּן אֱמֶת׳דִיג אִינֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, זָאל עֶר שְׁטֶענְדִיג רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן דוּרְךְ דֶעם וֶועט עֶר הָאבְּן אֱמוּנָה.

מִן הַמֵּיצַר קָרָאתִי יָהּ

דִי הֵיילִיגֶע גְמָרָא זָאגְט אַז מֶען קֶען נִישְׁט אַרוֹיס נֶעמֶען דִי אוֹיל פוּן דִי אֵיילְבִּירְטְן נָאר אוֹיבּ מֶען צוּקְוֶועטְשְׁט עֶס, דִי זֶעלְבֶּע דִי יוּדְן קוּמֶען נִישְׁט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן נָאר וֶוען מֶען צוּקְוֶועטְשְׁט זֵיי, זֵיי הָאבְּן צָרוֹת, דֶערְפַאר מִן הַמֵּיצַר, וֶוען

אַ יוד איז צוקְוועטְשְׁט, עֶר הָאט צָרוֹת, אִיז דִי עֵצָה קָרָאתִי יָהּ, עֶר זָאל רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה

אֶבֶן מָעַסוּ הַבּוֹנִים. יְעדֶער הָאט גֶעזָאגְט אוֹיף מִיר אַז אִיךְ בִּין אַ שְׁטֵיין וָואס אִיז נִישְׁט גָארְנִישְׁט וֶוערְט, הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה, דִי צַדִיקִים הָאבְּן מִיר אָבֶּער אוֹיסְגֶעלֶערְנְט, צוּ רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוּן נָאךְ גוּטֶע עֵצוֹת, וָואס מִיט דֶעם וֶועל אִיךְ צוּקוּמֶען צוּ דִי גְרֶעסְטֶע מַדְרֵיגוֹת.

זֶה "הַיּוֹם" עָשָׂה ה'

אַ יוד דַארְף גֶעדֶענְקְן זֶה הַיּוֹם, אִיךְ הָאבּ נָאר דֶעם הַיינְטִיגְן טָאג, נִישְׁט טְרַאכְטְן וָואס אִיךְ הָאבּ נֶעכְטְן גֶעטוּהְן, אוּן נִישְׁט טְרַאכְטְן וָואס עֶס גֵייט זַיין מָארְגְן, נָאר טְרַאכְטְן וָואס אִיךְ קֶען "יֶעצְט" אַרַיינְכַאפְּן אַ גוּטֶע זַאךְ.

כַּאֲשֶׁר זָכִינוּ לְסַדֵּר אוֹתוֹ

אַזוֹי ווִי מִיר הָאבְּן הַיינְט דֶערְמַאנְט דִי נִיסִים פוּן יְצִיאַת מִצְרַיִם, אַזוֹי זָאלְן מִיר גֶעדֶענְקְן אוֹיךְ אַ גַאנְץ יָאר, אַלֶע נִיסִים וָואס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הֶעלְפְּט אוּנְז.

(הַגָּדָה אוֹר זָרוּעַ)

הספר הקדוש הזה נדפס לזכות

יואל בן ריצא רעכיל נ"י
וזוגתו
אסתר גיטל בת חיי שרה האדיא תחי'

וילדיהם
שלמה, אלחנן חיים, מרים העניא זיסל,
שמעון, נחמן נתן, יצחק דוד.

הקדוש ברוך הוא ימלא את כל משאלות לבם לטובה, ויתברכו מפי אל עליון בבני חיי ומזוני רוויחא, ויזכו לרוות רוב נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם, אמן כן יהי רצון.

הספר הקדוש הזה נדפס לזכות

מרדכי שאול יעקב בן צביה פערל אינדיג נ"י
וזוגתו
מלכה רחל בת לאה נעמי תחי'

וילדיהם

נחמה אסתר, חנה פראדל, דבורה גיטל,

בלומא, נפתלי צבי, פייגא ליבא.

הקדוש ברוך הוא ימלא את כל משאלות לבם לטובה,
ויתברך מפי אל אליון בבני חיי ומזוני רוויחא, ויזכו
לרוות רוב נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם, אמן
כן יהי רצון.

הספר הקדוש הזה
נדפס לזכות

אהרן בן פייגא נ"י
וזוגתו
ביילא שיינדל בת פרומט תחי'

וילדיהם

אברהם יהושע, מלכה הינדא, פנחס דוד, נפתלי קלומינוס קלמן, אסתר שרה ברכה, נחמן יואל, רחל הענדל, אדל פראדל, אליעזר שלמה.

הקדוש ברוך הוא ימלא את כל משאלות לבם לטובה, ויתברכו מפי אל עליון בבני חיי ומזוני רוויחא, ויזכו לרוות רוב נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם, אמן כן יהי רצון.

סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם זה שמו נאה לו

תקון נורא ונפלא מאד מאד
לכלליות החטאים
והוא פגם הברית, רחמנא לצלן

ברסלב

ומסגל מאד גם לפרנסה ולהצלחה
בכל הענינים בגשמיות וברוחניות
אשרי מי שיאמרם בכל יום

תיקון הכללי

יסדו, תקנו, גלו וצוה לפרסמו לכל ישראל
רבנו הקדוש והנורא אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורבינו
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

הובא לדפוס על-ידי
חסידי ברסלב
עיה"ק ירושלים תובב"א

היכל הקודש

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים:

הֲרֵינִי מְקַשֵּׁר עַצְמִי בַּאֲמִירַת הָעֲשָׂרָה מִזְמוֹרִים אֵלּוּ לְכָל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים שֶׁבְּדוֹרֵנוּ, וּלְכָל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים שׁוֹכְנֵי עָפָר, קְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה, וּבִפְרָט לְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם נַחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה, **רַבֵּנוּ נַחְמָן בֶּן פֵיגֶא**, זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, שֶׁגִּלָּה תִּקּוּן זֶה.

לְכוּ נְרַנְּנָה לַיהֹוָה נָרִיעָה לְצוּר יִשְׁעֵנוּ: נְקַדְּמָה פָנָיו בְּתוֹדָה בִּזְמִירוֹת נָרִיעַ לוֹ: כִּי אֵל גָּדוֹל יְהֹוָה וּמֶלֶךְ גָּדוֹל עַל כָּל אֱלֹהִים:

קודם שיתחיל תהלים יאמר זה:

הֲרֵינִי מְזַמֵּן אֶת פִּי לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבֵּחַ אֶת בּוֹרְאִי לְשֵׁם יִחוּד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ בִּדְחִילוּ וּרְחִימוּ עַל־יְדֵי הַהוּא טָמִיר וְנֶעְלָם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל:

טז א מִכְתָּם לְדָוִד שָׁמְרֵנִי אֵל כִּי־חָסִיתִי בָךְ:
ב אָמַרְתְּ לַיהֹוָה אֲדֹנָי אָתָּה טוֹבָתִי בַּל־עָלֶיךָ:
ג לִקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר־בָּאָרֶץ הֵמָּה וְאַדִּירֵי כָּל־חֶפְצִי־
בָם: ד יִרְבּוּ עַצְּבוֹתָם אַחֵר מָהָרוּ בַּל־אַסִּיךְ
נִסְכֵּיהֶם מִדָּם וּבַל־אֶשָּׂא אֶת־שְׁמוֹתָם עַל־שְׂפָתָי:
ה יְהֹוָה מְנָת־חֶלְקִי וְכוֹסִי אַתָּה תּוֹמִיךְ גּוֹרָלִי:
ו חֲבָלִים נָפְלוּ־לִי בַּנְּעִמִים אַף־נַחֲלָת שָׁפְרָה עָלָי:
ז אֲבָרֵךְ אֶת־יְהֹוָה אֲשֶׁר יְעָצָנִי אַף־לֵילוֹת יִסְּרוּנִי
כִלְיוֹתָי: ח שִׁוִּיתִי יְהֹוָה לְנֶגְדִּי תָמִיד כִּי מִימִינִי
בַּל־אֶמּוֹט: ט לָכֵן | שָׂמַח לִבִּי וַיָּגֶל כְּבוֹדִי אַף־
בְּשָׂרִי יִשְׁכֹּן לָבֶטַח: י כִּי | לֹא־תַעֲזֹב נַפְשִׁי לִשְׁאוֹל
לֹא־תִתֵּן חֲסִידְךָ לִרְאוֹת שָׁחַת: יא תּוֹדִיעֵנִי אֹרַח
חַיִּים שֹׂבַע שְׂמָחוֹת אֶת־פָּנֶיךָ נְעִמוֹת בִּימִינְךָ
נֶצַח:

לב א לְדָוִד מַשְׂכִּיל אַשְׁרֵי נְשׂוּי־פֶּשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה׃
ב אַשְׁרֵי־אָדָם לֹא יַחְשֹׁב יְהֹוָה לוֹ עָוֺן וְאֵין
בְּרוּחוֹ רְמִיָּה׃ ג כִּי־הֶחֱרַשְׁתִּי בָּלוּ עֲצָמָי בְּשַׁאֲגָתִי
כָּל־הַיּוֹם׃ ד כִּי | יוֹמָם וָלַיְלָה תִּכְבַּד עָלַי יָדֶךָ נֶהְפַּךְ
לְשַׁדִּי בְּחַרְבֹנֵי קַיִץ סֶלָה׃ ה חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ וַעֲוֺנִי
לֹא־כִסִּיתִי אָמַרְתִּי אוֹדֶה עֲלֵי פְשָׁעַי לַיהֹוָה וְאַתָּה
נָשָׂאתָ עֲוֺן חַטָּאתִי סֶלָה׃ ו עַל־זֹאת יִתְפַּלֵּל
כָּל־חָסִיד | אֵלֶיךָ לְעֵת מְצֹא רַק לְשֵׁטֶף מַיִם רַבִּים
אֵלָיו לֹא יַגִּיעוּ׃ ז אַתָּה | סֵתֶר לִי *) מִצַּר תִּצְּרֵנִי
רָנֵּי פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה׃ ח אַשְׂכִּילְךָ | וְאוֹרְךָ
בְּדֶרֶךְ־זוּ תֵלֵךְ אִיעֲצָה עָלֶיךָ עֵינִי׃ ט אַל־תִּהְיוּ |
כְּסוּס כְּפֶרֶד אֵין הָבִין בְּמֶתֶג־וָרֶסֶן עֶדְיוֹ לִבְלוֹם
בַּל קְרֹב אֵלֶיךָ׃ י רַבִּים מַכְאוֹבִים לָרָשָׁע וְהַבּוֹטֵחַ
בַּיהֹוָה חֶסֶד יְסוֹבְבֶנּוּ׃ יא שִׂמְחוּ בַיהֹוָה וְגִילוּ
צַדִּיקִים וְהַרְנִינוּ כָּל־יִשְׁרֵי־לֵב׃

מא א לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ ב אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל־
דָּל בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ יְהֹוָה׃ ג יְהֹוָה | יִשְׁמְרֵהוּ
וִיחַיֵּהוּ וְאֻשַּׁר בָּאָרֶץ וְאַל־תִּתְּנֵהוּ בְּנֶפֶשׁ אֹיְבָיו׃
ד יְהֹוָה יִסְעָדֶנּוּ עַל־עֶרֶשׂ דְּוָי כָּל־מִשְׁכָּבוֹ הָפַכְתָּ
בְחָלְיוֹ׃ ה אֲנִי־אָמַרְתִּי יְהֹוָה חָנֵּנִי רְפָאָה נַפְשִׁי
כִּי־חָטָאתִי לָךְ׃ ו אוֹיְבַי יֹאמְרוּ רַע לִי מָתַי יָמוּת
וְאָבַד שְׁמוֹ׃ ז וְאִם־בָּא לִרְאוֹת | שָׁוְא יְדַבֵּר לִבּוֹ

---

*) אחר אתה סתר לי — צריך להפסיק מעט (עיין בלקו״מ ח״א סי׳ ריג)

יִקְבָּץ־אָוֶן לוֹ יֵצֵא לַחוּץ יְדַבֵּר: ח יַחַד עָלַי יִתְלַחֲשׁוּ
כָּל־שֹׂנְאָי עָלַי | יַחְשְׁבוּ רָעָה לִי: ט דְּבַר־בְּלִיַּעַל
יָצוּק בּוֹ וַאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא־יוֹסִיף לָקוּם: י גַּם־אִישׁ
שְׁלוֹמִי | אֲשֶׁר־בָּטַחְתִּי בוֹ אוֹכֵל לַחְמִי הִגְדִּיל עָלַי
עָקֵב: יא וְאַתָּה יְהֹוָה חָנֵּנִי וַהֲקִימֵנִי וַאֲשַׁלְּמָה לָהֶם:
יב בְּזֹאת יָדַעְתִּי כִּי־חָפַצְתָּ בִּי כִּי לֹא־יָרִיעַ אֹיְבִי
עָלָי: יג וַאֲנִי בְּתֻמִּי תָּמַכְתָּ בִּי וַתַּצִּיבֵנִי לְפָנֶיךָ
לְעוֹלָם: יד בָּרוּךְ יְהֹוָה | אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֵהָעוֹלָם
וְעַד־הָעוֹלָם אָמֵן | וְאָמֵן:

מב א לַמְנַצֵּחַ מַשְׂכִּיל לִבְנֵי־קֹרַח: ב כְּאַיָּל תַּעֲרֹג
עַל־אֲפִיקֵי־מָיִם כֵּן נַפְשִׁי תַעֲרֹג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים:
ג צָמְאָה נַפְשִׁי | לֵאלֹהִים לְאֵל חָי מָתַי אָבוֹא
וְאֵרָאֶה פְּנֵי אֱלֹהִים: ד הָיְתָה־לִּי דִמְעָתִי לֶחֶם יוֹמָם
וָלָיְלָה בֶּאֱמֹר אֵלַי כָּל־הַיּוֹם אַיֵּה אֱלֹהֶיךָ: ה אֵלֶּה
אֶזְכְּרָה | וְאֶשְׁפְּכָה עָלַי | נַפְשִׁי כִּי אֶעֱבֹר | בַּסָּךְ
אֶדַּדֵּם עַד־בֵּית אֱלֹהִים בְּקוֹל־רִנָּה וְתוֹדָה הָמוֹן
חוֹגֵג: ו מַה־תִּשְׁתּוֹחֲחִי | נַפְשִׁי וַתֶּהֱמִי עָלָי הוֹחִלִי
לֵאלֹהִים כִּי־עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת פָּנָיו: ז אֱלֹהַי עָלַי
נַפְשִׁי תִשְׁתּוֹחָח עַל־כֵּן אֶזְכָּרְךָ מֵאֶרֶץ יַרְדֵּן
וְחֶרְמוֹנִים מֵהַר מִצְעָר: ח תְּהוֹם־אֶל־תְּהוֹם קוֹרֵא
לְקוֹל צִנּוֹרֶיךָ כָּל־מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלַי עָבָרוּ:
ט יוֹמָם | יְצַוֶּה יְהֹוָה | חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי
תְּפִלָּה לְאֵל חַיָּי: י אוֹמְרָה | לְאֵל סַלְעִי לָמָה

שְׁכַחְתָּנִי לָמָּה־קֹדֵר אֵלֵךְ בְּלַחַץ אוֹיֵב: יא בְּרֶצַח |
בְּעַצְמוֹתַי חֵרְפוּנִי צוֹרְרָי בְּאָמְרָם אֵלַי כָּל־הַיּוֹם
אַיֵּה אֱלֹהֶיךָ: יב מַה־תִּשְׁתּוֹחֲחִי | נַפְשִׁי וּמַה־תֶּהֱמִי
עָלָי הוֹחִילִי לֵאלֹהִים כִּי־עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעֹת פָּנַי
וֵאלֹהָי:

נט א לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת לְדָוִד מִכְתָּם בִּשְׁלֹחַ
שָׁאוּל וַיִּשְׁמְרוּ אֶת־הַבַּיִת לַהֲמִיתוֹ: ב הַצִּילֵנִי
מֵאֹיְבַי | אֱלֹהָי מִמִּתְקוֹמְמַי תְּשַׂגְּבֵנִי: ג הַצִּילֵנִי
מִפֹּעֲלֵי אָוֶן וּמֵאַנְשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי: ד כִּי הִנֵּה
אָרְבוּ לְנַפְשִׁי יָגוּרוּ עָלַי עַזִּים לֹא־פִשְׁעִי וְלֹא־
חַטָּאתִי יְהֹוָה: ה בְּלִי־עָוֹן יְרֻצוּן וְיִכּוֹנָנוּ עוּרָה
לִקְרָאתִי וּרְאֵה: ו וְאַתָּה יְהֹוָה־אֱלֹהִים | צְבָאוֹת
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הָקִיצָה לִפְקֹד כָּל־הַגּוֹיִם אַל־תָּחֹן
כָּל־בֹּגְדֵי אָוֶן סֶלָה: ז יָשׁוּבוּ לָעֶרֶב יֶהֱמוּ כַכָּלֶב
וִיסוֹבְבוּ עִיר: ח הִנֵּה | יַבִּיעוּן בְּפִיהֶם חֲרָבוֹת
בְּשִׂפְתוֹתֵיהֶם כִּי־מִי שֹׁמֵעַ: ט וְאַתָּה יְהֹוָה תִּשְׂחַק־
לָמוֹ תִּלְעַג לְכָל־גּוֹיִם: י עֻזּוֹ אֵלֶיךָ אֶשְׁמֹרָה כִּי־
אֱלֹהִים מִשְׂגַּבִּי: יא אֱלֹהֵי חַסְדִּי יְקַדְּמֵנִי אֱלֹהִים
יַרְאֵנִי בְשֹׁרְרָי: יב אַל־תַּהַרְגֵם | פֶּן־יִשְׁכְּחוּ עַמִּי
הֲנִיעֵמוֹ בְחֵילְךָ וְהוֹרִידֵמוֹ מָגִנֵּנוּ אֲדֹנָי: יג חַטַּאת־
פִּימוֹ דְּבַר־שְׂפָתֵימוֹ וְיִלָּכְדוּ בִגְאוֹנָם וּמֵאָלָה
וּמִכַּחַשׁ יְסַפֵּרוּ: יד כַּלֵּה בְחֵמָה כַּלֵּה וְאֵינֵמוֹ וְיֵדְעוּ
כִּי־אֱלֹהִים מֹשֵׁל בְּיַעֲקֹב לְאַפְסֵי הָאָרֶץ סֶלָה:

טו וְיָשֻׁבוּ לָעֶרֶב יֶהֱמוּ כַכָּלֶב וִיסוֹבְבוּ עִיר: טז הֵמָּה
יְנִיעוּן לֶאֱכֹל אִם־לֹא יִשְׂבְּעוּ וַיָּלִינוּ: יז וַאֲנִי |
אָשִׁיר עֻזֶּךָ וַאֲרַנֵּן לַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ כִּי־הָיִיתָ מִשְׂגָּב לִי
וּמָנוֹס בְּיוֹם צַר־לִי: יח עֻזִּי אֵלֶיךָ אֲזַמֵּרָה כִּי־אֱלֹהִים
מִשְׂגַּבִּי אֱלֹהֵי חַסְדִּי:

עז א לַמְנַצֵּחַ עַל־ יְדוּתוּן לְאָסָף מִזְמוֹר: ב קוֹלִי *)
אֶל־אֱלֹהִים וְאֶצְעָקָה קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים וְהַאֲזִין
אֵלָי: ג בְּיוֹם צָרָתִי אֲדֹנָי דָּרָשְׁתִּי יָדִי | לַיְלָה נִגְּרָה
וְלֹא תָפוּג מֵאֲנָה הִנָּחֵם נַפְשִׁי: ד אֶזְכְּרָה אֱלֹהִים
וְאֶהֱמָיָה אָשִׂיחָה | וְתִתְעַטֵּף רוּחִי סֶלָה: ה אָחַזְתָּ
שְׁמֻרוֹת עֵינָי נִפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר: ו חִשַּׁבְתִּי יָמִים
מִקֶּדֶם שְׁנוֹת עוֹלָמִים: ז אֶזְכְּרָה נְגִינָתִי בַּלָּיְלָה
עִם־לְבָבִי אָשִׂיחָה וַיְחַפֵּשׂ רוּחִי: ח הַלְעוֹלָמִים
יִזְנַח | אֲדֹנָי וְלֹא־יֹסִיף לִרְצוֹת עוֹד: ט הֶאָפֵס לָנֶצַח
חַסְדּוֹ גָּמַר אֹמֶר לְדֹר וָדֹר: י הֲשָׁכַח חַנּוֹת אֵל
אִם־קָפַץ בְּאַף רַחֲמָיו סֶלָה: יא וָאֹמַר חַלּוֹתִי הִיא
שְׁנוֹת יְמִין עֶלְיוֹן: יב אֶזְכּוֹר מַעַלְלֵי־יָהּ כִּי־אֶזְכְּרָה
מִקֶּדֶם פִּלְאֶךָ: יג וְהָגִיתִי בְכָל־פָּעֳלֶךָ וּבַעֲלִילוֹתֶיךָ
אָשִׂיחָה: יד אֱלֹהִים בַּקֹּדֶשׁ דַּרְכֶּךָ מִי־אֵל גָּדוֹל
כֵּאלֹהִים: טו אַתָּה הָאֵל עֹשֵׂה פֶלֶא הוֹדַעְתָּ בָעַמִּים
עֻזֶּךָ: טז גָּאַלְתָּ בִּזְרוֹעַ עַמֶּךָ בְּנֵי־יַעֲקֹב וְיוֹסֵף סֶלָה:
יז רָאוּךָ מַּיִם | אֱלֹהִים רָאוּךָ מַּיִם יָחִילוּ אַף יִרְגְּזוּ

---

*) באמרך אל אלהים תכווין המילוי כזה אל״ף למ״ד אל״ף למ״ד ה״י יו״ד מ״ם

תְהֹמוֹת: יח זֹרְמוּ מַיִם | עָבוֹת קוֹל נָתְנוּ שְׁחָקִים
אַף־חֲצָצֶיךָ יִתְהַלָּכוּ: יט קוֹל רַעַמְךָ | בַּגַּלְגַּל הֵאִירוּ
בְרָקִים תֵּבֵל רָגְזָה וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ: כ בַּיָּם דַּרְכֶּךָ
וּשְׁבִילְךָ בְּמַיִם רַבִּים וְעִקְּבוֹתֶיךָ לֹא נֹדָעוּ:
כא נָחִיתָ כַצֹּאן עַמֶּךָ בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

צ א תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי מָעוֹן אַתָּה
הָיִיתָ לָּנוּ בְּדֹר וָדֹר: ב בְּטֶרֶם | הָרִים יֻלָּדוּ
וַתְּחוֹלֵל אֶרֶץ וְתֵבֵל וּמֵעוֹלָם עַד־עוֹלָם אַתָּה אֵל:
ג תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד־דַּכָּא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי־אָדָם:
ד כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר
וְאַשְׁמוּרָה בַלָּיְלָה: ה זְרַמְתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ בַּבֹּקֶר
כֶּחָצִיר יַחֲלֹף: ו בַּבֹּקֶר יָצִיץ וְחָלָף לָעֶרֶב יְמוֹלֵל
וְיָבֵשׁ: ז כִּי־כָלִינוּ בְאַפֶּךָ וּבַחֲמָתְךָ נִבְהָלְנוּ:
ח שַׁתָּה עֲוֺנֹתֵינוּ לְנֶגְדֶּךָ עֲלֻמֵנוּ לִמְאוֹר פָּנֶיךָ: ט כִּי
כָל־יָמֵינוּ פָּנוּ בְעֶבְרָתֶךָ כִּלִּינוּ שָׁנֵינוּ כְמוֹ־הֶגֶה:
י יְמֵי־שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם בִּגְבוּרֹת |
שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרָהְבָּם עָמָל וָאָוֶן כִּי־גָז חִישׁ וַנָּעֻפָה:
יא מִי־יוֹדֵעַ עֹז אַפֶּךָ וּכְיִרְאָתְךָ עֶבְרָתֶךָ: יב לִמְנוֹת
יָמֵינוּ כֵּן הוֹדַע וְנָבִא לְבַב חָכְמָה: יג שׁוּבָה יְהֹוָה
עַד־מָתָי וְהִנָּחֵם עַל־עֲבָדֶיךָ: יד שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר
חַסְדֶּךָ וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל־יָמֵינוּ: טו שַׂמְּחֵנוּ
כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ שְׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה: טז יֵרָאֶה אֶל־
עֲבָדֶיךָ פָעֳלֶךָ וַהֲדָרְךָ עַל־בְּנֵיהֶם: יז וִיהִי | נֹעַם

אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ
וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ:

קה א הוֹדוּ לַיהוָה קִרְאוּ בִּשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים
עֲלִילוֹתָיו: ב שִׁירוּ־לוֹ זַמְּרוּ־לוֹ שִׂיחוּ בְּכָל־
נִפְלְאוֹתָיו: ג הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ יִשְׂמַח לֵב |
מְבַקְשֵׁי יְהוָה: ד דִּרְשׁוּ יְהוָה וְעֻזּוֹ בַּקְּשׁוּ פָנָיו
תָּמִיד: ה זִכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר־עָשָׂה מֹפְתָיו
וּמִשְׁפְּטֵי־פִיו: ו זֶרַע אַבְרָהָם עַבְדּוֹ בְּנֵי יַעֲקֹב
בְּחִירָיו: ז הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל־הָאָרֶץ
מִשְׁפָּטָיו: ח זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף
דּוֹר: ט אֲשֶׁר כָּרַת אֶת־אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִשְׂחָק:
י וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב לְחֹק לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם:
יא לֵאמֹר לְךָ אֶתֵּן אֶת־אֶרֶץ־כְּנָעַן חֶבֶל נַחֲלַתְכֶם:
יב בִּהְיוֹתָם מְתֵי מִסְפָּר כִּמְעַט וְגָרִים בָּהּ:
יג וַיִּתְהַלְּכוּ מִגּוֹי אֶל־גּוֹי מִמַּמְלָכָה אֶל־עַם אַחֵר:
יד לֹא־הִנִּיחַ אָדָם לְעָשְׁקָם וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מְלָכִים:
טו אַל־תִּגְּעוּ בִמְשִׁיחָי וְלִנְבִיאַי אַל־תָּרֵעוּ:
טז וַיִּקְרָא רָעָב עַל־הָאָרֶץ כָּל־מַטֵּה־לֶחֶם שָׁבָר:
יז שָׁלַח לִפְנֵיהֶם אִישׁ לְעֶבֶד נִמְכַּר יוֹסֵף: יח עִנּוּ
בַכֶּבֶל רַגְלוֹ בַּרְזֶל בָּאָה נַפְשׁוֹ: יט עַד־עֵת
בֹּא־דְבָרוֹ אִמְרַת יְהוָה צְרָפָתְהוּ: כ שָׁלַח מֶלֶךְ
וַיַּתִּירֵהוּ מֹשֵׁל עַמִּים וַיְפַתְּחֵהוּ: כא שָׂמוֹ אָדוֹן
לְבֵיתוֹ וּמֹשֵׁל בְּכָל־קִנְיָנוֹ: כב לֶאְסֹר שָׂרָיו בְּנַפְשׁוֹ

וּזְקֵנָיו יְחַכֵּם׃ כג וַיָּבֹא יִשְׂרָאֵל מִצְרָיִם וְיַעֲקֹב גָּר
בְּאֶרֶץ־חָם׃ כד וַיֶּפֶר אֶת־עַמּוֹ מְאֹד וַיַּעֲצִמֵהוּ
מִצָּרָיו׃ כה הָפַךְ לִבָּם לִשְׂנֹא עַמּוֹ לְהִתְנַכֵּל בַּעֲבָדָיו׃
כו שָׁלַח מֹשֶׁה עַבְדּוֹ אַהֲרֹן אֲשֶׁר בָּחַר־בּוֹ׃ כז שָׂמוּ־
בָם דִּבְרֵי אֹתוֹתָיו וּמֹפְתִים בְּאֶרֶץ חָם׃ כח שָׁלַח
חֹשֶׁךְ וַיַּחְשִׁךְ וְלֹא־מָרוּ אֶת־דְּבָרוֹ׃ כט הָפַךְ אֶת־
מֵימֵיהֶם לְדָם וַיָּמֶת אֶת־דְּגָתָם׃ ל שָׁרַץ אַרְצָם
צְפַרְדְּעִים בְּחַדְרֵי מַלְכֵיהֶם׃ לא אָמַר וַיָּבֹא עָרֹב
כִּנִּים בְּכָל־גְּבוּלָם׃ לב נָתַן גִּשְׁמֵיהֶם בָּרָד אֵשׁ
לֶהָבוֹת בְּאַרְצָם׃ לג וַיַּךְ גַּפְנָם וּתְאֵנָתָם וַיְשַׁבֵּר עֵץ
גְּבוּלָם׃ לד אָמַר וַיָּבֹא אַרְבֶּה וְיֶלֶק וְאֵין מִסְפָּר׃
לה וַיֹּאכַל כָּל־עֵשֶׂב בְּאַרְצָם וַיֹּאכַל פְּרִי אַדְמָתָם׃
לו וַיַּךְ כָּל־בְּכוֹר בְּאַרְצָם רֵאשִׁית לְכָל־אוֹנָם׃
לז וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף וְזָהָב וְאֵין בִּשְׁבָטָיו כּוֹשֵׁל׃
לח שָׂמַח מִצְרַיִם בְּצֵאתָם כִּי־נָפַל פַּחְדָּם עֲלֵיהֶם׃
לט פָּרַשׂ עָנָן לְמָסָךְ וְאֵשׁ לְהָאִיר לָיְלָה׃ מ שָׁאַל
וַיָּבֵא שְׂלָו וְלֶחֶם שָׁמַיִם יַשְׂבִּיעֵם׃ מא פָּתַח צוּר
וַיָּזוּבוּ מָיִם הָלְכוּ בַּצִּיּוֹת נָהָר׃ מב כִּי־זָכַר אֶת־
דְּבַר קָדְשׁוֹ אֶת־אַבְרָהָם עַבְדּוֹ׃ מג וַיּוֹצִא עַמּוֹ
בְשָׂשׂוֹן בְּרִנָּה אֶת־בְּחִירָיו׃ מד וַיִּתֵּן לָהֶם אַרְצוֹת
גּוֹיִם וַעֲמַל לְאֻמִּים יִירָשׁוּ׃ מה בַּעֲבוּר ׀ יִשְׁמְרוּ
חֻקָּיו וְתוֹרֹתָיו יִנְצֹרוּ הַלְלוּיָהּ׃

קלז א עַל־נַהֲרוֹת | בָּבֶל שָׁם יָשַׁבְנוּ גַּם־בָּכִינוּ
בְּזָכְרֵנוּ אֶת־צִיּוֹן: ב עַל־עֲרָבִים בְּתוֹכָהּ תָּלִינוּ
כִּנֹּרוֹתֵינוּ: ג כִּי שָׁם שְׁאֵלוּנוּ שׁוֹבֵינוּ דִּבְרֵי־שִׁיר
וְתוֹלָלֵינוּ שִׂמְחָה שִׁירוּ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן: ד אֵיךְ נָשִׁיר
אֶת־שִׁיר־יְהֹוָה עַל אַדְמַת נֵכָר: ה אִם־אֶשְׁכָּחֵךְ
יְרוּשָׁלָםִ תִּשְׁכַּח יְמִינִי: ו תִּדְבַּק לְשׁוֹנִי | לְחִכִּי
אִם־לֹא אֶזְכְּרֵכִי אִם־לֹא אַעֲלֶה אֶת־יְרוּשָׁלַםִ עַל
רֹאשׁ שִׂמְחָתִי: ז זְכֹר יְהֹוָה | לִבְנֵי אֱדוֹם אֵת יוֹם
יְרוּשָׁלָםִ הָאֹמְרִים עָרוּ | עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ:
ח בַּת־בָּבֶל הַשְּׁדוּדָה אַשְׁרֵי שֶׁיְשַׁלֶּם־לָךְ אֶת־
גְּמוּלֵךְ שֶׁגָּמַלְתְּ לָנוּ: ט אַשְׁרֵי | שֶׁיֹּאחֵז וְנִפֵּץ אֶת־
עֹלָלַיִךְ אֶל־הַסָּלַע:

קנ א הַלְלוּיָהּ | הַלְלוּ־אֵל בְּקָדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ
עֻזּוֹ: ב הַלְלוּהוּ בִגְבוּרֹתָיו הַלְלוּהוּ כְּרֹב גֻּדְלוֹ:
ג הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר:
ד הַלְלוּהוּ בְתֹף וּמָחוֹל הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעֻגָב:
ה הַלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי־שָׁמַע הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה:
ו כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ:

אחר שסיים תהלים יאמר זה:

מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּב יְהֹוָה שְׁבוּת עַמּוֹ יָגֵל יַעֲקֹב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל: וּתְשׁוּעַת צַדִּיקִים מֵיְהֹוָה מָעוּזָּם בְּעֵת צָרָה: וַיַּעְזְרֵם יְהֹוָה וַיְפַלְּטֵם יְפַלְּטֵם מֵרְשָׁעִים וְיוֹשִׁיעֵם כִּי חָסוּ בוֹ: